

CAESAR, ANTONIUS

**Antonii Caesaris Maria
Theresia Romanorum
Imperatrix apostol. Regina
Hung. Boem.**

Seu Bellum Germanicum ejusdem auspiciis
compositum sub praesidio SS.VV. Mariae
Auxiliatricis

Stecchi
Florentiae
1768

books2ebooks – Millions of books just a mouse click away!

European libraries are hosting millions of books from the 15th to the 20th century. All these books have now become available as eBooks – just a mouse click away. Search the online catalogue of a library from the eBooks on Demand (EOD) network and order the book as an eBook from all over the world – 24 hours a day, 7 days a week. The book will be digitised and made accessible to you as an eBook. Pay online with a credit card of your choice and build up your personal digital library!

What is an EOD eBook?

An EOD eBook is a digitised book delivered in the form of a PDF file. In the advanced version, the file contains the image of the scanned original book as well as the automatically recognised full text. Of course marks, notations and other notes in the margins present in the original volume will also appear in this file.

How to order an EOD eBook?

Wherever you see this button, you can order eBooks directly from the online catalogue of a library. Just search the catalogue and select the book you need.

A user friendly interface will guide you through the ordering process. You will receive a confirmation e-mail and you will be able to track your order at your personal tracing site.

How to buy an EOD eBook?

Once the book has been digitised and is ready for downloading you will have several payment options. The most convenient option is to use your credit card and pay via a secure transaction mode. After your payment has been received, you will be able to download the eBook.

Standard EOD eBook – How to use

You receive one single file in the form of a PDF file. You can browse, print and build up your own collection in a convenient manner.

Print

Print out the whole book or only some pages.

Browse

Use the PDF reader and enjoy browsing and zooming with your standard day-to-day-software. There is no need to install other software.

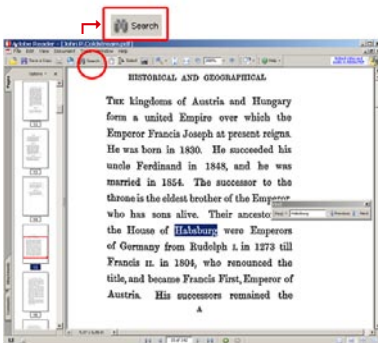
Build up your own collection

The whole book is comprised in one file. Take the book with you on your portable device and build up your personal digital library.

Advanced EOD eBook - How to use

Search & Find

Print out the whole book or only some pages.

With the in-built search feature of your PDF reader, you can browse the book for individual words or part of a word.

Use the binocular symbol in the toolbar or the keyboard shortcut (Ctrl+F) to search for a certain word. "Habsburg" is being searched for in this example. The finding is highlighted.

Copy & Paste Text

Click on the “Select Tool” in the toolbar and select all the text you want to copy within the PDF file. Then open your word processor and paste the copied text there e.g. in Microsoft Word, click on the Edit menu or use the keyboard shortcut (Ctrl+V) in order to Paste the text into your document.

Copy & Paste Images

If you want to copy and paste an image, use the “Snapshot Tool” from the toolbar menu and paste the picture into the designated programme (e.g. word processor or an image processing programme).

Terms and Conditions

With the usage of the EOD service, you accept the Terms and Conditions. EOD provides access to digitized documents strictly for personal, non-commercial purposes.

Terms and Conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/ubw/en/agb.html>

Terms and Conditions in German: <http://books2ebooks.eu/odm/html/ubw/de/agb.html>

More eBooks

More eBooks are available at <http://books2ebooks.eu>

Universitätsbibliothek Wien

II

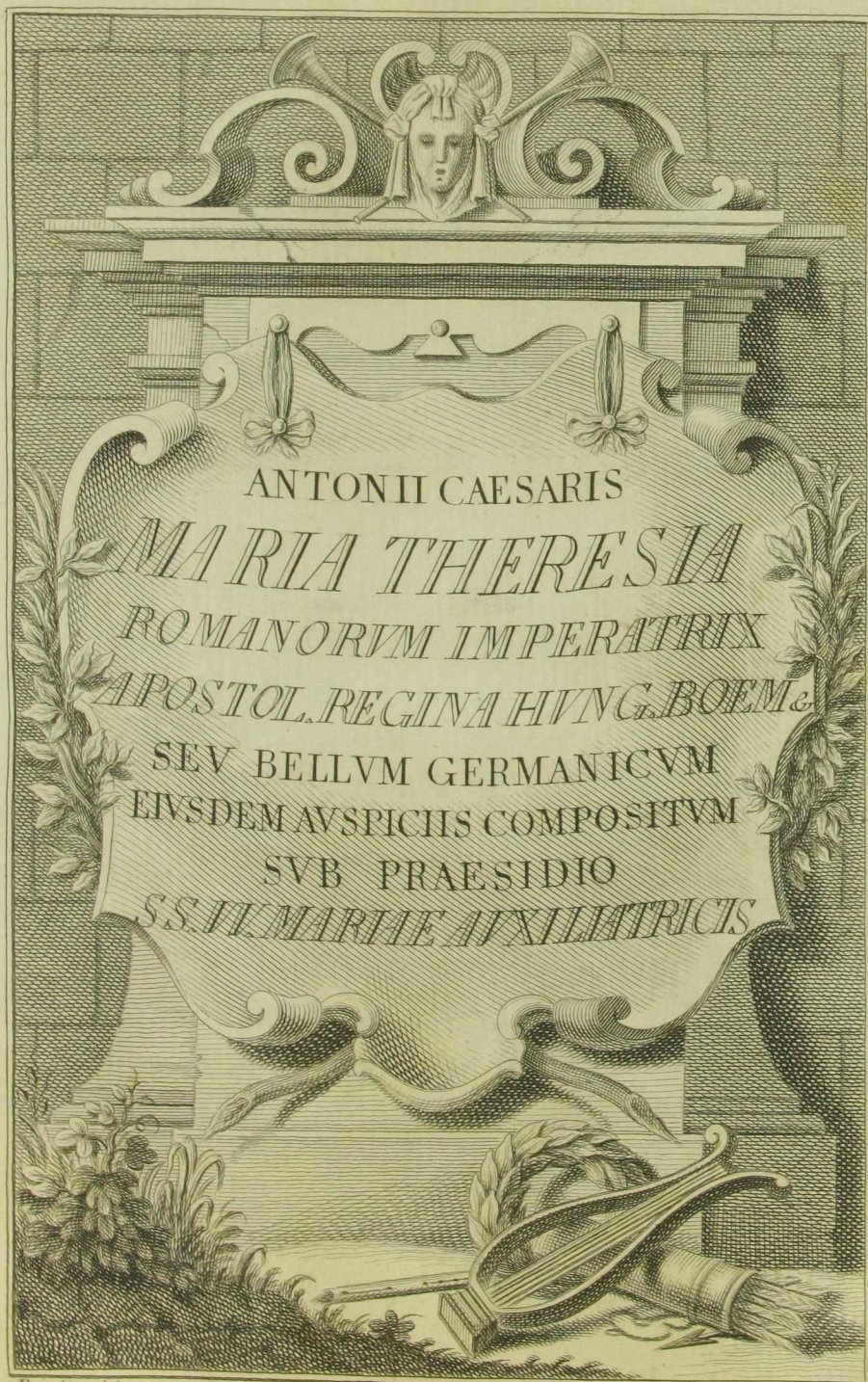
A

247.288

Ioannes Brugha inv. et del.

Cosmus Colombini sculp. Floren.

Brugha del.

Colombini sc.

II

247288

№176974

(1800m)

Кухарев 2007/1881

AUGUSTISSIMAE ROMANORUM
IMPERATRICI
MARIAE THERESIAE

APOSTOLICAE REGINAE HUNGARIAE, BOEMIAE, &c.

*Al. Uxilii cum Diva Parens Tibi provida semper
Adfuerit, votis annueritque Tuis:*

*Nec tantum annuerit; verum praeverterit ultro,
Pondus & addiderit votaue, spesque super:*

*Sola, exermis eras, ubi tota Europa coactis
Viribus incubuit Te spoliare throno.*

*Tu licet exermis, sola obluctaris in omnes:
Idque parum est, omnis conteris hostis opes:*

*Quid loquor imprudens? Etenim non sola fuisti:
Auxilii Mater dum Tibi juncta favet.*

*Vix emersisti tantis defuncta periclis:
Cum turbo invexit Te novus, isque duplex.*

*Adversus Te foedus init Borussus & Anglus;
A pelagi hic campis, orbis & ille ruit.*

*Ut vero adnixos possent, infringere, Mater
Auxilii plenas addidit usque manus.*

*Temonem multa illa Tuum, Tua lintea rexit:
Duxit & in portus ostia tuta ratem.*

*O quaeso, accipias Clemens mea carmina; Divae
Indultam referunt nam Tibi Matris opem.*

ANTONII CAESARIS
 MARIA THERESIA
 LIBER PRIMUS.

ARGUMENTUM.

*Post dubiam pugnam victus prope moenia Pragae est
 Austriades: hostem vicit & inde suum.*

Arce: quid auratam citharam, quid pecten eburnum
 Ostentas? Potiore fides impellere plectro
 Cogis ab integro, tactos & carmine nervos
 Excipere heroo, & mavortia fulmina cantu,
 O mea mens animi, studio addictissima toto

Theresiae causae? Sati pro viribus olim
 Concinuit (quamquam meritis non Illius aequa,
 Franciscus Patruus, nec & omnia saecula sperent.)

Nonne vides, pietasne mei te nulla subibit?
 Genua labant, falluntque pedes, canique capilli
 Vix caput obnubunt, & rugis pellis aratur;
 Post decimum primum lustrum cui ducitur aevi.
 Non ego sum porro talis; quin talis ut essem,
 Suspiciam Augustam, sacro succendar ab oestro, (1)
 Et digitis tantum usa tuis, scribam inclyta facta.
 An genubus, fessis pedibus, niveisque capillis,
 Aut rugis citharae numeros intendere debes?
 An Borussiaci perstringere facta leonis
 Abstineas, pugnasque suas vulgare canendo?
 Tam grave qui bellum multos extraxit in annos
 Solus: & est solus multos obnixus in hostes:
 Et victor, victusve, eadem constantia cordis.
 Victor ut est solers armis victricibus usus;
 Victus ita invexit victricia firmus in arma.
 An demum abstineas totum vulgare per Orbem,
 Qua vena ingenii poteris, quo carmine culto,
 Mater ut Auxilii miro dignata tueri
 Theresiam studio est, hostisque infringere nisus
 Austriacam penitus gentem delere parantis?
 Obsequar, & quamvis nequeam praestare, quod optem;
 Magna quod excelsis titulis Augusta meretur;
 Praestiterim quidquid poterit mea curta supellex.
 Tu vero interea nostri ne despice nisum
 Obsequii, & proni tibi rideat una voluntas;
 Non modo vertentis, seclorum at norma decorque,
 Theresia, omnigenum: veniamque indulge roganti.
 Sit fas: ut referam peccata enormia belli,
 Quae vice plus una nostris admissa fuere.
 Urbibus e cunctis, quotquot Germania jactat,
 Vulgatae sculptaeque typis venere Tabellae:

Jam

Jam Borussiacos coalescere rursus in unum
Corpus ab hybernis supra centena Virorum
Millia, in Austriacos festino & tendere gressu.
Inter id Austriaci, tanquam bellum omne sileret,
Dispeffi in Terris sunt jussi hiemare remotis;
Graminibus donec tellus vernaret amicta:
Ut male terdenis possent se jungere castris.
Id grave peccatum, magna mox clade piandum.
Ast illud gravius longe, cum pabula nusquam
Suppeterent hostis multis aequalia turmis,
Plurima nos contra conessimus horrea; verum
Horrea, quae fuerint Borussi obnoxia praedis,
Ut quibus aut nulla, aut tenuis custodia fixa est.
Hostis adest; fugiunt facilis queis copia; contra
Qui segnes jacuere, manent hos vincla, gravisque
Militia: hinc fruges veluti suffecimus hosti,
Agmina sic nostras oppugnatura catervas.
Inde, Augusta, tuae quidquid solertia mentis
Praesidii ad sortem belli conegessit, opisque,
Corrupt vel scaeva fides, vel inertia nostrum.
Quodque magis mirum, multo de milite nulli,
Qui captus, celeratque fugam, menti incidit illud
Consilii, Cererem perdendam perdere flammis;
Idque opera tenui, & vitae discrimine nullo;
Scilicet injectis ardenti e sulphure lychnis.
Proposito id factum dicam, si dicere fas sit.
Contra ea Borussus, minime contentus adeptis
Tot frugum cumulis, nostris simul invidet inde;
Diffitaque incendit venalibus horrea flammis
A puerum injectis dextra, trepidique coloni;
Dum nostri indulgent ludo, stertuntque supini.
Ergo ubi militibus, fatiusque ubi frugibus auctus

Est

Est Borussiacus, movit, seque agmine recto
Invehit, Austriacas certus delere cohortes.
Rejiciam pugnas alio, minime ordine rupto:
Nunc libet errores nostrae perstringere gentis.
Post bellum, bellicue vices novus annus inibat,
Collectasque acies hostis revocaverat omnes
Omnibus ex oris, omnes viduarat & Urbes
Praesidio, totisque infestus viribus ibat.
Ibat & ad speciem spatiosi fluminis, amnes
Cui tenues, rivique suum vectigal in alveum
Infundunt, queruli, perdant quia nomen & undas.
Ventum erat ad ripas, qua sese immittit in Albim,
Et Moldava parem testatur murmure sortem,
Ac spumat, queriturque, fluat quoniam alter ab illo:
Cum proprii arbitrii, non mancipe tenderet amne,
Hunc supra fluvium latos insternere pontes,
Non modo praesentes tolerare tot agmina, verum
Plaustra tot, & plaustris tormenta curulia vecta
Debuerat Borussus; utrasque & jungere ripas
Magna molis erat, conclamatique laboris,
Opposita in ripa si millia dena Virorum
Obstiterint, aliquot si ducta tonitrua Martis
Artifices, pontesque simul stratura, nec usquam
Permissura, foret fluvii trajectus ut alveus.
Hoc ipsum obtinuit quondam Borussus, ubi Albim
Saxonidum pubes voluit transmittere tignis.
Nec vero in tenebris, sub aprica at lampade solis
Hostis tendebat: Pragae de moribus idem
Visus & adversas transire per otia ripas.
At nostri interea, velut ille exercitus esset
Foedere conjunctus, placidae indulgere quieti
Distincti, tempusque epulis & fallere ludo.

Jamque

Jamque propinquabat structus miro ordine, jamque
Non procul a castris Borussi exercitus ibat:
Nosque cataphractas tunc jussimus ire cohortes
Quatuor exermes quaesitum pabula longe.
Pugna sed ecce calet, bolidumque injuria fervet.
Incidit in dextrum cornu Borussus; eidem est
Id moris; non totam aciem perrumpere tentat;
Ast alam, quae rara sibi, vel visa supina:
Appetit hanc juvenum numerofo & robore lecto,
Brandeburgiaco cuncti qui sanguine creti:
Colluvies inibi peregrino e germine nulla est.
Invectos Suerinus agit: magno impete ducti
Incubuere; pedem referunt bis terque repulsi.
Austriadum insequitur passus ad mille caterva,
Et ferit, & sternit: dum vero ardentius urget,
Invehiturque oblita sui, tum latus apertus
Est sinus: a medio discedit & agmine cornu.
Hanc simul ac rimam solers Rex vidit, equestrem
Imperat enixo cursu celerare procellam,
Quaque sinus reclusus erat, contendere raptim.
Tunc acie ab media vox insonat impia, dira:
Abrupti sumus, abrupti; properemus in Urbem.
Quis vocem evomuit, dubium est: vel proditor illam
Edidit, aut timidus; certum id: lymphaticus omnes
Invadit pavor, undantesque obtrudit in urbem.
Ter Princeps Carolus nequaquam obnititur, ultro (2)
Objicit & pectus, gladioque & voce minatur;
Raptus at est tandem turbae irrumpentis ab unda:
Sin secus, a nimbo fuerat protrititus equestri.
Haec inibi Austriacae gentis peccata fuere:
Nec referens peccasse reor: quippe obvia cunctis
Haec quia libavi, Regina Augusta, roganti

Des facilis, quaeso, veniam; nec verterit ullus
Haec mihi nunc sceleri, suppressi nomina quorum.
Peccatum non sponte sua est; sed culpa peracta;
Unius in laudem quoniam reditura, tuique
In decus: infestos hostes modo vota, precesque,
Et lacrymae vicere tuae, noctuque diuque
Poplitibus flexis tibi fusae ad Virginis aram,
Auxilium praefert cuius venerabile nomen.
Principio belli fuerant si ducta trophaea,
Militibus ducibusque tuis adscripta fuissent;
Non magnae Auxilio Matris, quae prona libensque
Prodigiis voluit subitis, ut constet aperte;
Quod post jacturas, accepta, & plurima damna
Spem super, & votum titulo potiore triumphos
Annuerit, precibusque tuis lacrymisque ferendos
Acceptos, nullisque ducum, nec militis ausis;
Id reor: est audax, cuius sententia dispar.
Hoc quando in medio positum est, res ipsa loquatur
Auspiciis veluti ergo tuis felicia bella
Acciderunt, Augusta, simul speroque precorque,
Quod titulis devota tuis mea carmina vultu
Accipias placido, voti sic laeter ut esse
Compos, & invidiae non dentibus obviis ire.
India, quae solis nitidos aut respicis ortus,
Aut contra occasus, utinam submotior esses,
Et minime Europae cupidis detecta carinis!
Haud mensae illecebras, neglectae invisa saluti
Exitia attuleris, nostris & inhospita terris
Agmina morborum, miseras pastura medullas,
Ulceraque, & saniem laceros sparsura per artus;
Et neque sevisse miseris tot semina bellis:
Ut modo, cum Gallos inter lisque orta Britannos
(Ecquae-

(Ecquaenam fuerint illic confinia terrae)
Intulit Europae funesti incendia Martis.
Ergo ubi Mars illic pariter terraque marique
Bella ciet, classesque illidit classibus, inque
Infestas turmis turmas impingit: ibidem
Duceret & Gallus naves, structasque cohortes:
Et cum non Indis tantum Rex Anglus, at una
A Franco propriae sedi, regnoque timeret;
Ne foret invectus Princeps a classe Stuardus;
Et simul Hannoveras invaderet hostis in oras:
Hinc sibi consultum voluit, cautumque putavit,
Borussō cum Rege novum si foedus iniret.
Obtulit idcirco, magnam vim praeter & auri,
Pollicitus, turmas pariter, quas posceret aequas.
Hanc ansam arripuit manibus Borussus utrisque:
Ex illo siquidem, cum capta Silesia, semper
Bella animo coxit, se totum accinxit ad arma.
Hinc juvenum quidquid vastas Europa per oras
Suspicit admirans, quoniam capita alta, torosque,
Brachiaque extollant validis turgentia nervis,
Rex Borussiadum pretio collegit & arte.
Quin etiam quidquid segetum seu Sarmata, sive
Messuit uberibus passim Germanus in agris,
Cum gemitu plaustrorum invexit, & horrea rupit
Hinc simul in promptu vidit Borussus adesse
Cuncta sibi, multas acies, alimentaue cunctis
Suffectura, movet, bellum laturus in oras
Austriadum, totamque in regna Boemica molem.
Carpendum sed prorsus iter per Saxones illuc
Cum foret, idcirco misit, qui posceret, ire
Innocuo ut liceat, nec quidquam hostile paranti
Sauromatum & quoniam Regi, cui subdita cuncta

B

Saxo-

Saxoniae sunt regna simul, non ulla facultas
 A terris inhibere suis erat; inde negare
 Quod nullus poterat, nutu consensit adacto.
 Ut sibi consuleret porro, natisque duobus,
 Prorsus inaccessam propere concessit in arcem,
 Aut potius saxum, Kinigstein nomine dictum.
 Sic ubi strata via est, poteratque obsistere nullus,
 Rex Borussus agit plus sexaginta Virorum
 Millia, ceu Dominus, non terrae Saxonis hospes,
 Transeat ut tantum, sedem sed figat ibidem.
 Non etenim Saxo neuter, sibi ductus at hostis,
 Et tacito Austriacis jampridem foedere junctus.
 Hinc sibi ne metuat, bellum Rex occupat ultro,
 Providus & multas equitum peditumque catervas
 Praemittit, placidasque jubet contendere portas
 Urbis Lipsiacaе versus, strictoque minari
 Et gladio, & sclopiis, introque immittere sese.
 Implentur mandata statim, non ullus & ausus
 Aut obluertari telis, aut tendere contra.
 Ecquis enim poterat nec opinis hostibus ire
 Obvius, & tantum transire rogantibus illac?
 Hac ubi praesidium validum confedit in Urbe,
 Civibus indictum cunctis conferre quot arma
 Omnibus in tectis essent, Borussica major
 Qua fuerat statio, & viduos sese abdere tectis:
 Qui renuat, vitae solvet discrimine culpam.
 Quis porro renuat, quisve obnitatur in hostes
 Innumeros acie gladii flammisque minantes?
 Hoc ubi transactum est, eadem fors accidit inde
 Et Dresdae, & reliquis, regio quot Saxonis Urbes
 Enumerat: Regis jussu mox prodit ab aula:
 Quae Domino, nunc non Domino collata priori,
 Cuncta

Cuncta sibi Domino sint vectigalia danda.
Id grave; sed fuerat sane tolerabile: majus
Accessit mox inde malum; quia nomine multae,
Lipsiaca in primis, reliquis & gentibus una
Impositum est auri magnam persolvere summam.
Causa sed adjecta est tali speciosa tributo;
Quod nempe Austriacum populos tueretur in hostem;
Cui nunquam inciderit menti sibi quaerere nummum.
Nec fatis hoc illi: quotquot conspexit ubique
Corporis excelsi juvenes, florentis & aevi,
Seu nolint, seu sponte velint, dare nomina cogit,
Et patriam Austriacos contra defendere secum.
Tum Borussiacos humeris inducit amictus,
Et Borussiaca bellandi exercet in arte.
Quin etiam turmis multis stipendia Regis
Sauromatae meritis jussit concedere terras
In Pomeranas, quoniam sua signa negarent
Velle sequi: tacitus ne vero evaderet ullus,
Brandeburgiaca numerosa est copia gentis
Addicta, exermes quae tendere cogeret illuc.
Expediar paucis; compertum quidquid ibidem
Aeris, & armorum, robustae pubis, equorum,
Omnigeni & generis frugis corrasit, & una
Evehit, ut validus Boicos irrumpat in agros.
Ante sed huc totis properet quam viribus, idem
Flectit iter, plenoque gradu contendit in arcem,
Qua Rex obsessus, Regisque exercitus esset.
Et quoniam his ingens fuerat penuria rerum,
Compulsi cogente fame se dedere, suntque
Militiae adscripti, sacramentoque subacti.
Sed prius extortum est, ut protinus inde faceffat, (3)
Et Rex Sarmaticas prope concedat in oras:

Nullus & in patriis terris det jura, regatque,
Quam Borussiacus; jussum est, discedat ut aequae
Cum natis Regina suis, sponsumque sequatur.
Austria mandatis sed mordicus Heroïna
Obstitit, & potius multo se milite cingi
Maluit, inque suis tectis, ceu carcere, claudi,
Quam propriis efferre pedes a sedibus unquam.
Omnia cum tandem sensit Fridericus adesse
In promptu, arbitrii factos & Saxones omnes
Esse sui, nihil & reliqui, post terga pavere
Quod posset, late tunc classica cuncta sonare
Jussit, & expandi tenues vexilla per auras,
Festinoque gradu Boicos contendere contra
Ingentes peditum turmas, equitumque cohortes.
Has autem partim septo thoracis amictas,
Et partim viduas primae rapido impete ductae
Hussaridum evadunt turmae, miscentque tumultus
Est ubi deventum Boicae telluris in oras;
Invaduntque avidi villas, atque oppida quaeque;
Ingressique domos, inibi si pulchra supellex
Obvia, corripunt; pretii nullius ubi esset,
Corrumpunt, sparguntque procul, vel deditur igni.
Suspiciunt miserae gentes humentibus hircis
Undique per coelum flammis fulgere voraces,
Horridaque infesti volitare volumina fumi
Fortunas delesse suas testantia cunctas:
Hiscere non audent porro, non fundere vocem.
Hoc ubi transactum est, juvenes venantur ab ustis
Sedibus egressos, seseque addicere cogunt
Militiae, & scapulis vestes aptare Laconum.
Hic postquam expedit se nullo sanguine cunctis
Saxoniae a rebus, Boicos devenit in agros

Rex

Rex Borussiacus, secumque exercitus omnis;
Sub cujus numero campi latuere patentes,
Et juga Calliaco late vestita colore.
Non procul Austriacae gentis legatus ab illis
Armipotens Braunus metatus castra sedebat,
Cui simul haud uno delatum est indice, contra
Quod Borussiaci tendant; tentoria jussit
Detendi, turmasque tubae clangore citari,
Consilii que ratus properat contendere, campos
Occupet ut princeps, pugnae quos credidit aptos.
Huc ubi deventum porro est, exercitus illic
Consedit: faciem contra Lobositia pagus
Adjacet; adversum se dextra extendit ad Albim,
Explicat ad pigras sese laeva ala paludes:
Apposita his autem Thissovitia villa videtur.
Haud procul a castris clementi vertice collis
Evehitur, dumis humeros & vepribus idem
Obsitus: invadit dorsum cursu alite ducta
Turba Croatorum; fuerunt duo millia supra;
Instruēti que sedent inibi, pugnamque morantur.
Lacyus hos invictus agit; quaeque ardua virtus
Est animo, erumpitque malis, acuitque cohortes:
Fulminis est instar; fulmen cum nubibus exit,
Induit aethereos diffuso lumine campos:
Aspectu sic ille parit, spargitque vigorem.
Interea postquam recta ratione paravit
Omnia jam Braunus, quae credidit esse ciendam
Apposita ad pugnam, Brandeburgosque fugandos;
Nox picea incubuit, terras involvit & umbra:
Et licet haec totam fuerit discussa per horam
A tormentorum flammis, exinde tenebrae
Possedere iterum, postquam siluere tot ignes:

Rursus

Rurfus & indultum est fufpenfæ utrinque quieti.
Mane novo quamvis nebulæ caligine campos
Abdiderint; Phoebusque foret splendore maligno
Subductus, nebulas tormenta curulia late
Disjecere, finus lacerant in frufta redactos,
Adfciscuntque diem dubiam, lucemque reducunt.
Horrida lux, lux dira, ipfisque infestior umbris
Hoc magis, in tenebris nebulæ quo fulfit abactis:
Quas fimul ac rutilus tormenti excufferat ignis,
Densius undantis glifcunt caligine fumi;
Et feriunt oculos, fenfum terroris & augment
Militibus mortesque ratis, & vulnera ferre.
Haud fecus in tumido deprenfus navita ponto,
Nocte fub obfcura fpectat, fpectare nec optet
Multa per abfciffas decurrere fulmina nubes,
Et ruere in navem flammis fulgetra trifulcis.
Denique tam magna eft flammarum hinc inde procella,
Ut fit Vefuvius concurrere vifus in Aethnam,
Ignitasque acies, flagrantiaque agmina fumi
Volvere; & auditus refonare boatibus æther.
Stant juga firma tamen, verfus nec ab ordine culmum
Excedunt, & utrinque gradum producere poffunt,
Nec metuunt mortis discrimina certa volantis;
Tartarea de mole licet pila ferrea miffa
Non femel integrum prostraverit impete verfum:
Temporis at puncto difiectum proximus implet;
Nec pavet, immineat quoniam fibi tale periculum.
Ne tergum avertant, flat morti occurrere fponde.
Denique poft clades multas, & vulnera plura,
Eminus inferni quæ patravere tot orbes,
Cominus accedunt acies, fclopique fub iclum
Deveniunt: centum tum vero armata fagittis

Inge-

Ingeminat Bellona neces, plagasque frequentes,
Quas partim ingentes, partim inflixere canales
Exigui: filuit talis mox denique pugna:
Et ventum ad gladios sclopi sub vertice fixos.
Tum furor, & rabies animis erumpit in ora;
Inficit & livor vultus, mixtusque rubore est.
Haec erat ad pedites, sed pugna aequalis; utrique
Se jactant certare pares, sed vincere nullus.
Major at est moles, acies ubi pugnat equestris.
Rex Borussiacus siquidem tam sera trophaea
Temnit, & his praefert graviora pericla, cupitque
Ut cito debellet, vel debelletur; & inde
Quot potuit, secum vires deducit equestres,
Et dextro incumbit cornu, geminasque cohortes,
Quae fuerant inibi, multarum invadit opum vi.
His geminis turmis uni dat Cordua nomen,
Alteraque Austriaci Josephi insignis honore est.
Braunus in hac ala pariter legatus agebat;
Qui simul advertit majorem inferre procellam
Se Borussiadum; geminas & obire cohortes,
Et fronti, & lateri, tergoque instare feroces,
Subsidium a laeva jussit festinet eodem. (5)
Tres properant turmae: dux Levenstainus & illas
Imperio ducit: dux sicut acumine mentis
Egregius, belli sic longo exercitus usu;
Semper & invictus, functus discrimine semper,
Semper & illius frontem conspexit ut hostis,
Sic etiam adverso non unquam excedere tergo.
Hic simul advenit, diversa a parte cohortes
Impetere hostiles, flammisque incessere primum,
Stringere mox gladios, gladiisque laceessere caesim
Mandat: ad Austriacas donec penetrare facultas
Reddita

Reddita sit, fodiunt validis calcaribus omnes
Unanimi nisu, atque impingunt impete multo
Quadrupedes, tolluntque hilares ad sidera voces
Stentoreo de more; quibus timor hostibus, estque
Additus Austriacis animus, qui pene labarent,
Ut dubii, invadant potius, tueantur an ante
Undique se cinctos: sed reddita perculit aures
Vox simul, excipitur simili clamore; relictus
Jam vigor, haud ullus sese defendere, cunctis
Impetus incusso Borussum offendere ferro.
Accidit ad votum felicior exitus: hostis
Peste interceptus gemina, potiusque petitus
A tergo, quam fronte, metum fremit esse regestum
In caput ecce suum, clausis qui plurimus ante
Austriacis injectus erat: non integer illi
Ast animus cecidit, despondeturque trophaeum.
Ingruit, assultumque iterat; quam cedere, votum est
Ante mori, magis urget ubi praesentia Regis
Non procul amoti, nutuque instare jubentis.
Omnia sed frustra, siquidem bis terque repulsus
Cessat ab assultu, vertit sua terga, minatur
Multus; at interea cedit, seseque tuetur:
Ac tandem evadunt convertere terga coacti,
Et pedites adeunt, peditesque adiisse stupentes.
Se circumspiciunt, indignanturque videndo
Inviectos semper, victos nunc esse reversos.
Excuditque hic pene pudor contendere rursus
Tympana sed vero prohibent, clangorque tubarum,
Vox litui & repetita gradus ibi sistere mandat.
Ergo manent, nostrique equites fortasse sequuti
Acrius institerint: peditum Borussica turma
Sed vetat, ignitas numerosae grandinis instar

Effu-

Effusura pilas, si quisquam accesserit illuc.
Rex vero interea iusta succensus ab ira
Aspiciens pullos equites rediisse, quod olim
Haud unquam indoluit, poenas ut sumere posset,
Imperat obverti tormenta curulia magnae
Molis, & ignitos orbis impellere pagum
Appositum contra, qua multa alimenta laterent.
Hic simul impacta est tectis ea pestis averna,
Concepere domus ignem, segetesque repostae
Materia facili flammis pavere voraces.
Nec satis id, semetque parum Rex credidit ultum,
Quas ignominias acies aspersit equestris,
Dum fugit, & peditis post tergum ingloria condit,
Corrumpitque, prius decoris sibi quidquid adeptum.
Tartareas ergo moles direxit in hostes
Austriacos, statio quae fixa in vertice collis,
Intorquetque, adigitque procul muralia tela
Ponderis immensi, mortesque & vulnera gignit.
Sternit humum sectis membris, & lumine vitae
Corporibus functis, qua praeterit igneus orbis.
Hanc tempestatem longo sunt tempore passi
Austriaci pedites, nulla formidine tacti:
Intrepidique acies reparant, rarasque frequentant;
Et tandem excedunt, ubi colle excedere iustum est,
Atque adeunt vallem, quae flammæ obnoxia nulli:
Et velut immunes, passi sint damna nec ulla,
Instruxere aciem, constant & in ordine densi.
Rex Borussiacus postquam nihil amplius usquam,
Quod tum tentaret, reliquum sibi conspicit esse,
Iussit, ut abstineat jam denique miles ab omni
Offensa, & fileant infensi fulmina Martis.
Haud secus ac iustum est, praestat sua copia, pubes
C Prae-

Praestat & Austriadum: constant sed utrique priori
 In statione sua, & nemo vestigia movit,
 Oceani donec se Delius abderet undis,
 Nox piceo & late terras operiret amictu.
 Ad litui voces hic sese in castra recepit
 Quilibet, ut claudat dubio sua lumina somno.
 Qui potis est, rediit, quia totos integer artus.
 Non pauci mutili, & trajecti corpora plumbo
 Nutantes retulere pedes; praestoque fuere,
 Et properant validas adhibere Machaones herbas.
 Ista fuit pugna illa ferox, non tempore parvo
 Quae tenuit, supra octonas exarsit at horas,
 Reddidit & semper dubios utrinque triumphos:
 Ista fuit pugna illa ferox, qua quisque trophaeum
 Afferuit sibi, sed varia ratione professum.
 Austriaci dicunt, quamvis non simplice victos
 Se vice, nunc minime victos, fusosque fuisse;
 Instar & esse sibi clari meritique trophaei
 Victrices toties longe majoribus auctas
 Viribus haud tenui damno afflixisse catervas.
 At Borussiacus passim lituosque tubasque
 Misit, & Austriacos stratos his praedicat illic:
 Mittere non potuit tamen ulla insignia capta,
 Non vanas, at enim meritas testantia palmas.
 Postera cum porro noctis procul expulit umbras
 Alma dies, iterum radiis vestivit & agros,
 Austriaci redeunt in pristina castra, manebat
 Sarcina qua belli; nec tantis pabula turmis
 Suppeterent alibi, quae flamma absumpserat olim:
 Ac Borussiaci sedem petiere priorem.
 Haec demum pugna illa fuit, qua militis ausus,
 Explevitque Ducis partes Fridericus, in umbra

Ingres-

Ingressus dum noctis iter: fore quippe putavit.
Ut subito assultu necopina in bella supinos
Occupet Austriacos, & deleat interceptos.
Id quoque consuluit recte, quod robore primo
Militis, & longe numero majoris in alam
Austriadum invexit dextram, qua copia gentis
Inferior: propiusque fuit nil denique factum,
Quae sibi proposita est, quam palmam ut deinde referret.
Id quoque sed quoniam minime successit; equestres
Et turmae quoniam fuerunt bis terque repulsa;
Ut saltem incussa jactis formidine flammis
Inferretque metum, & misceret ubique tumultus,
Propterea innumeros, & magni ponderis orbes
Impulit in colles, ubi tutus miles adesset;
Sic ratus ordinibus ruptis se vincere posse.
At licet appposito curaverit omnia pacto,
Omnia sed frustra, nam Matre a Virgine venit
Auxilium; illius vafra elusit & artes.
Intempestivas nil festinasse per umbras
Profuit, Austriacis totas impingere vires:
Horreaque ut subitis flammis absumpserit, ullus
Haud timor injectus, ferventior orta sed ira.
Sint Matri illimi laudes, sit gloria, nutu
Quae solo ingentes vires discussit, & artes.
Consilium haud ullum est, haud ulla potentia contra
Virginis auxilium, quae dirigit omnia verbo,
Dum Natum exorat, votique it reddita compos.
Post pugnam Austriaci, qua pristina castra, Bodinum,
Et Borussiaci sedes adiere relictas.
Ante sed in pelagus quam tenderet hoedus, & ante
Quam Titan brevior via dimensus Olympum
Contraheretque diem, & noctis concederet umbris

Aereos campos spatio majore tegendos;
Haud Borussiacus parsit decurrere miles,
Oppidaque, villasque manu spoliare rapaci,
Nec modo fortunas, sed pubem abducere fortem.
Haec ubi confines est dissita fama per oras,
Deseruere casas, & in avia, devia nudi
Indigenae fugiunt; nulli sua tota supellex
Est curae; pecudumque greges, natique relictī:
Sospes ab incurſu si tantum evaserit unus.
Adventum accipitris stridentia sibilā parrae
Sic ubi significant, sturni se credere pennīs,
Praecipitare fugam, celeres & abire per auras,
Nec comites alio profugi, nec pascua tangunt;
Consultumque suae malunt ibi quisque salutī.
Acrius appetiit cum brumae at denique frigus:
Est nisi cessatum solitis excursibus iri
Hussaridum a turmis Boicae telluris in agros.
Contra ea qui justus, post belli incommoda, miles
Ut reparet vires, hiberna utrinque petivit:
Tempore quo, foeda fuerat qui clade peremptus,
Et prope deletus (quod jactavere tabellae
Pluribus e praelis) venit redivivus ab orco,
Venit, & aethereas auras exercitus hausit.
Pars cujus sedit contra Borussica signa,
Et partem (fuerant ad millia dena virorum)
Selegit Braunus, contendit & ire receptum
Saxones obsidio, laetosque reducere secum.
Ivit, & objecit se millibus ille periclis:
Longum iter ingressus, frustra regressus at idem:
Saxones objectae tacti formidinis umbra
Oranti socios renuunt se jungere Brauno
Plausibus excepto comitum, dum castra petivit

Sospes

Sospes ab insidiis, multas quas struxerat hostis.
Sic etiam Xenophon longis Babylonis ab oris,
Post varios casus, belli discrimina mille
Trajiciens fluvios, hostiliaque arma repellens,
Reliquias tutae gentis deduxit Athenas.
Id tamen: a Brauno Xenophon distare, putandus,
Et dici inferior meritis: evaserat iste
Foemineos segnesque viros; evasit at ille
Brandeburgiadas, genus intractabile bello:
Reliquias Xenophon; immuniaque agmina Braunus,
Et lauri foliis crines redimita trahebat.
Cui licet adlatrent Cynico de germine multi,
Theresia at quoniam est augusta voce professa,
Arrisisse sibi, quidquid patraverat ille,
Et nato quoniam legio est addicta Parentis;
Est opus, ut nostrae referat praeconia Musae.
Jam vero tepidus, jam mitior annus inibat,
Solverat & late Majus glaciemque nivesque,
Et croceo viridique solum sternebat amictu:
Cum Borussiacus duxit, totisque coactis
Viribus Austriacas acies invadere gestit;
Gestit, & invasit, veluti libavimus olim.
Ecquid enim refricare juvet nunc vulnera, quando
Est opera Dauni non tantum obducta cicatrix,
Quam fuit, integrior verum pars faucia floret?
Se Borussiadae jactent duxisse triumphos,
Et procul a capta gentem statione fugasse
Austriacam; nunquam poterunt sed plaudere palmis
Militis & numero, selecto & robore pactis,
Aut ferro inflicto, librato aut igne perempti:
Quas magis egregias Dauni mox messuit ensis:
Pro quibus Austriadae, potiori & nomine plaudunt.
Post

Post pugnam infaustam, Pragam circumdedit hostis
 Agminibus cunctis, portas obsedit & omnes,
 Ut nullus prodire queat, nullusque subire.
 Auxilio hic claro magnae Genitricis at actum,
 Ut quos errores belli commisimus ipsi,
 His sese indueret pariter Borussus, & hisce
 Quin etiam fortasse magis gravioribus. Urbe
 Non procul a Pragae Daunus confedit, & illic
 Collegit paucas acies, revocabat & una,
 Quotquot ab adverso lapsae certamine nuper.
 Rex Borussiadum si Daunum invadere velox
 Curasset, bellum fuerat tum forte peractum,
 Et celer exiguos, timidos deleisset & hostes.
 Pollicitus tamen ille sibi posse urbe potiri
 Pulvere non multo, nec multo sanguine capta,
 Et sic enodi crines innectere palma;
 Obstinat, obfirmatque animos sepire corona,
 Et late excubiis muros obsidere Pragae.
 Hanc fumi fucique bifrons quamquam institor ille
 Jamdudum asseruit Regi, praeloque subactam
 Multiplici, & sparsam, falsasque intrusit in aures:
 Post pugnam assultu, superatamque impete primo
 Traditaque in praedam speciosa palatia turmis,
 Nec minus egregias aedes, & ditia claustra;
 Tempore nec longo dandam simul esse Viennam.
 Haec illo ex adyto foliis mandata sibyllae:
 Haec folia exiguus discussit at arida ventus.
 Interea, Dauni cura Borussus abacta, (6)
 Totus in obsidio est urbis: tormenta tot ergo
 Quae sua, Saxonici fuerant vel juris, & ipsa
 Non pauca; his etenim viduaverat omnia tecta;
 Tot quoque contraxit, Pragamque admovit, ut aedes,
 Non

Non muros, turreſve pilarum everberet icſtu:
Nam ratus eſt illam ſubigi formidine poſſe,
Non ſubito aſſultu per hiantia moenia faſcto.
Nec vero ex animo Regis cura excidit illa
Vel foſſa ingenti munire, vel aggere caſtra:
Sive ea, quae longe ſpectarent agmina Dauni,
Non procul a Pragae vel quae regione manerent,
Subſidit porro quam foſſa voragine lata,
Tam ſimul erigitur late congeſtus humi mons,
Hic multas aperit rimas, quo fulmina ducta
Martis: at in portas urbis numeroſa fuere.
Excubat has contra miles quoque multus in armis
Accinctus, prohibetque foras erumpere quemquam,
Aut inferre pedem. Demum conſectus ubi agger,
Et pariter foſſae, ſtygiae tunc undique moles
Concepere faces, piceique volumina fumi
Evomere, tremit tellus, montesque repoſti,
Et valles reboant; fumi mox diſcutit umbras
Ignea tempeſtas, qua flammea tela feruntur.
Haec quoquo inciderint, muros lacerantque, ruuntque.
Bis denos tenuit ſoles noctesque procella
Tartarea, at directa via non ſemper eadem:
Sunt porro tormenta, quibus diſpellitur orbis
Igneus haud flexo, recto ſed tramite miſſus:
Sunt contra, obliquo muralia tela per auras
Quae jaciunt: rapida illa volant, viſ indita donec
Pulveris inferni cogit; mox impete multo
Volvitur, in praecepsque ruit, ſtragesque, ruinasque
Invehit exiliens, & rupta in fragmina reddit
Obvia quaeque ſibi nova dira, & peſtis Averni.
Sunt alia, in longe gravius quae condita damnum:
Tortura ignitos orbis haec aere rigentes

Alius

Altius ejectos trepidam jaculantur in urbem.
Ignivomus quocumque cadit tum missilis halter,
Ardet inextinctus, lateque incendia miscet.
Dicere quis minime horrescat, quis credere possit?
Tempore tam parvo Pragae pallentis in aedes
Plus quinquaginta septena & millia torfit,
Tramite quae recto tendunt, Borussus Onager
Telorum, septena viis revoluta reflexis
Millia, tartareas sexcenta vomentia flammās.
Dum Borussiades autem Pragae impetit urbem
Tot modo tormentis, speransque timore subactam
Dedere se tandem, portasque aperire jubenti,
Ni velit in flammam, & cineris cumulum esse redacta.
Interea a laevo Daunus certamine turmas
Elapas, variis ductas cursoribus unum
Colligit in corpus; pariterque arcessit eodem
Non modicas illinc longa regione remotas,
Est quibus injunctum nequicquam hiberna tenere,
Dumque alibi exardet bellum, marcere quiete.
Et jam non parvus numerus confluxerat, & jam
Tot placuere sibi vires; unaque coactis
Strenuus emerfit justusque exercitus inde,
Qui bene directus, solerti instructus & arte,
Non modo non ulla fuerit formidine victus,
At Borussiacis incusserit ille regeſtam.
Queis ubi suspensas hic nuntius impulit aures,
Ecquid in hoc bello latuit, quid fugit eosdem
Indicibus multis expiscatoribus usos,
Non tantum externis, sed & intra castra redemptis?
Rara fides, fulgor quin caeci hebetaverit auri;
Mox fero at sapient. Ergo Bevernus abire
Jussus, ut affideat Dauni tentoria contra.

Exequitur Regis nutus celer ille, movetque,
Objicit & Dauni castris sua castra, tenetque
Se munimentis septum, mittitque subinde
Hufaricas, turmasque alias; intendit & omnes
Sollicitus curas, quasvis inhibere catervas,
Copia ne fiat Dauni se jungere turmis.
Totus at illius lusit conatus in auras:
Nam magis intenso studio Dux Austrius egit,
Et sane obtinuit, talis praecisa facultas
Ne foret, at penitus sint nulli obnoxia damno
Agmina, quae properant ejus succedere castra.
At simul ingentes huc convenisse catervas
Est Borussiadum edoctus ab indice multo,
Tum sero indoluit, Pragam formidine nulla
Dedere se victam, Dauniqueadolescere vires
In talem numerum, quo posset rite vereri;
Accipiat cladem ne Brandenburgus ab hoste:
Consilii hinc certus Rex tali occurrere damno
Turmarum parti, quae selectissima visa est,
Discessum indicit, seseque accingere mandat:
(Et propere ut pergant, sit sarcina quaeque relicta)
Postera nox tenebris ubi primum involverit auras.
Rumor at excessus Caroli ne Principis aures
Verberet arrectas; ut quidquid quaelibet hora
Afferet, accipiat, nifus praeventat & hostis.
Propterea expresse mandat Fridericus, ut ignes
Ingerat artificum pugnae solertia, quotquot
Est potis, & nunquam cesset, sed copia major
Ingruat in Pragam, quando nox plurima terris
Incubuit, certusque oculis conspectus adeptus:
Tempore quo statuit tacitus Rex fallere, seque
Eripere a castris, & clandestinus abire

Austriacos contra, subitaque laceffere pugna.
Non modo quod dictis Regis mandata disertis
Institerint, verum quoniam vis indolis atrox
Impulit artifices; tenuis nec ponderis essent,
Quae discessuri Regis promissa ferebant.
Scilicet in praedam quod cedant militis omnes
Divitiae Pragae; majorque accederet inde
Appendix, quando dabitur populare Viennam.
Artificum idcirco rabies, unaque cupido
Tempestatem effusam, atram, immanemque, voracemque
Injiciunt flammaram, obnubuntque undique Pragam
Ignibus, & piceo exorta caligine fumo.
Quis fuit indigenum sensus, curaeque, timorque,
Et lacrymae impensae, & sublatae ad sidera voces?
Solliciti & cursus illuc, illucque recursus?
Credere quis possit, raptim quis dicere? quando,
Ut caveant, vidisse volunt, horrentque videndo.
Fumus ubique, & ubique faces, & Ditis imago
Horrida bacchatur, mortesque intentat ubique.
Denique diluvies flammaram talis inundat,
Ut prope crediderint populi jam lumine capti,
Supremum appetiisse diem, quando ignis ab alto
Aethere praecipiti ruet agmine, prorsus & uret,
Totius ingenitas sordes abolebit & orbis
Ad vivum, tellusque hyali fulgebit ad instar.
Propositum tenuit Borussus, at alite laeva;
Atque erit in votis olim, cupietque, quod ejus
Senferit abscessum miles, qui clausus in urbe,
Liber & erumpens muris vetuisset abire:
Non intellectus quoniam fuit ergo, recedit,
Qua potuit, tacitus noctis protectus ab umbra:
Nec tantum ingentes numero simul imperat ire,

Sed

Sed quoque pugnaces turmas, functasque periclis,
Militiae ut veteres, obfirmatasque perire
Trajectas potius telis, quam vertere terga.
Milite stipatus tali Rex tendit, & inquit: (7)
Adde gradus miles; nunc bello addenda coronis.
Victores toties toties modo vincite victos.
Expediam dein ipse manus ad praemia larga;
Vosque manus vestras ad praemia larga legenda.
Nec vero obsidium Pragae Regi excidit unquam
Ex animo, ast multas acies digessit ibidem,
Expertosque duces bellis, hosque aggere tectos
Jussit, ut assideant, nec parcant fundere flammās.
Jamque propinquabat castris, Bevernus agebat
Qua Princeps; ea laetus init, suaque agmina laetis
Agglomerat, pugnaeque modum mox indicat illi,
Et ducibus reliquis; plausuque exceptus ovanti
Militis, in vulgus pugnae cum diditus ordo.
Austriacas sternunt acies jam pectore, jamque
Corde vorant Pragam, Reginae & caetera regna
Currando subigunt; tandem sibi jamque videntur
Eximias aedes populari & templa Viennae.
Orbita fortunae jam sese at volverat, & jam
Exuerat canos haec calva e fronte capillos:
Et Borussiadae, qui palma innectere crines
Crediderant, maestā tantum cinxere cupressū.
Anne ea fors tantum magnae mandata fuere
Virginis, auxilii pignus praestare volentis
Austriacae genti? tenebras offudit & illa
In Borussiadum mentem; celeri agmine ducti,
Ne maturarent turmas invadere Dauni,
Nondum collectas una, numeroque minores,
Quasque ideo poterant non multo affligere nisi?

Resque ita transacta est: in Martis ducit arenam
Rex Borussiacus pubem, dispescit eandem (8)
In fenas acies, dextramque impingit in alam.
Daunus id advertit, tales non caecus in artes;
Sed vigil, & cautus, longeque sagacior hoste,
Cum primum aspexit molem omnem incumbere cornu
In dextrum, huc validas vires, roburque virorum
Colligit electum: postremo ex agmine cuncta
Subsidia huc revocat; tormenta curulia plura
Huc etiam evolvit, quorum pars tramite tela
Ejiciat recto, pars autem obliqua locatur,
Quae latus, haud frontem transversum incesset hostis,
Inque alias prima ex acie transmitteret orbes;
Ut quo majores turmas offenderit, aequè
Exhibeat cladem majorem, & funera densa.
Res fluit ex voto: non una, sed agmina plura
Cernere erat prostrata solo; complere nec illa
Ad latus adstantes versus, submotaque terga
Posse, sinus quamvis properent sarcire vacantes;
Multum interstitii quoniam, tractusque pateret.
Rex interceptos astus ibi sensit, & imo
Indoluit corde, & voluit secedere pugna;
Si tamen integro secedere posset honore.
Sed quoniam haud poterat, dubium discrimen obire
Maluit, aut vinci, quam culpam incurrere segnis,
Atque ignominiam priscis inferre triumphis,
Qui nunquam fugit, semperque fugaverat hostes,
Ergo ubi fuderunt tormenta ingentia tela,
Mox glandes modicas, strages foeda accidit unde,
Irruere armatas sclopis, & tendere cursu
Perpetuo turmas, mandatque invadere laevam
Austriacam. Generosa manus sua jussa facessit,

Stre-

Strenuaque invehitur, prope centum explodit & ictus
Temporis articulo. Venientes Austria pubes
Excipit infraeta, & bolidum majore procella
Impetit inVectos, proque ictu simplice binos
Reddidit insultans. Spectat Borussia juvenus,
Et timet, & sensim a prisco fervore remittit,
Ac circumspiciens, qua demum evadere possit,
Hic diversa sibi revocat vestigia raptim.
Haec videt, infrendit, solitae virtutis & igne
Rex animam accensus, nullo quae victa periclo,
Semper & eminuit quovis discrimine major,
Imperat agminibus graviore incumbere nisu.
Id vicibus senis actum est; conatus at omnis
Irritus evasit toties, totiesque repulsus.
Circumspectantes, consternatasque cohortes
Conspicit Austriacus, seque invehit ordine denso,
Impete & assiduo, nec tantum glandibus instat
Pulvere conVectis pyrio, sed caedit & enie,
Trajicit & cultris sclopi sub culmine fixis.
Jamque adeo vincit; porro victoria plena
Nondum erat, ut dici posset, Borussia abire
Expetit a pugna, tuto sed abire decore;
Ne multis quaesitum annis corrumpat in hora.
Excedit lentus, nondum fugit; haeret, & urget,
Et pugnam ciet, & revocat vestigia tardus.
Sed nova succedit pestis; decrevit & illa (9)
Rem dubiam, & frustra adnixos concedere campo,
Suspendosque fugam consciscere cogit apertam.
Magnanimus Nadastris agit non agmina tantum
Germanorum equitum, quibus cura incumbit in hostes
Mittere vi magna manualia tela (granatas
Quas vulgo appellant) sed juxta e gente cohortes
Illyri-

Illyrica, invictam gentem, cunctisque timendam,
Stringere cui ferrum fiat modo copia, vincet,
Inter & infestos ignes gladiosque triumphat,
Instar & est lusus venienti illudere morti.
Theresia hanc gentem patriis deduxit ab agris,
Instructamque suis armis, saguloque decoram
Militiae adscripsit: palmisne adscripsit eandem?
Theresia et vivat, quoniam volventibus annis
Praesidium Austriacis infractum adscivit; ut aequè
Praesidium praesens in pugna praestitit ista.
Has ubi Nadastis turmas induxit, & hostis
In latus impegit, tunc illae incessere primum
Glandibus ignitis, curvum mox stringere ferrum,
Et caesim magis ac punctim foedam edere cladem.
Ipse sed in primis rapida vertigine torquet,
Aut adigit gladium; & resona qua voce sequentes,
Plus monet exemplo; quaque impete praeterit ille
Praecipiti, emergit cumulatae stragis acervos.
Jam Borussiades est priscae oblitus honoris,
Nec veteres subeunt palmae: modo cura salutis
Integra demordet, geminasque evadere pestes
Et latus, & frontem simili ratione prementes:
Jam fuga sola placet, nec vertere terga recusat
Ut solers ramosam, altam cum scindere laurum
Agricola intendit, trunco violentior ictus
Ingeminat, rimasque aperit; sed mole sua stat
Silva, nec impactae cedit robusta securi.
Si vero effusis ramis animosior Euris
Incidat, insultetque ferox, & turbine crebro
Ingruat incumbens, ramis impulsâ caducis
In praeceps ibi laurus abit, ventosque malignos
Devovet, & ramis pene indignata recellit:

Exitio

Exitio trunci saltum condemnat & omnem.
Sic ubi Nadaftis sese prior invehit, atque
In Borussiacum structas denso ordine turmas
Impulit, ejecit, vicit, penitusque fugavit.
Nam parte ex alia Daunus simul expulit hostem (10)
Plus vicibus senis, pugnacemque obtudit, illis
Sperantem in campis optatam educere laurum
Proceram, sublimem, altam, capitique coronam
Nectere victricem, bellumque absolvere tandem.
Confictae istius lauri trunco intulit ictus
Sex Daunus, quoties magna cum strage retusos
Brandeburgiadam fregit, rejecit & ausus,
Et prope labentis ramum lauri abscidit ense:
Quo sibi composuit fertum, crinesque revinxit.
Ramus at hic verae lauri discrimine quali,
Sanguine quam multo, quanto sudore redemptus!
Viribus instruxit quando majoribus alam;
Et iustis tormenta locis muralia fixit,
Non temere, non ante tubam, sed tempore recto
Explodenda, simul jam proximus hostis adesset.
Praeterea quando volucrum perniciosior alis
Per juga, per versus equitat; ductoris, & aequae
Militis absolvit partes; acuitque, monetque,
Et rogat, ipsius comites exempla sequantur:
Saucius & quamvis, nil scilicet ille remittit;
Sed gaudet, quoniam non tantum voce, vel actis,
At magis irritet conspecto sanguine turmas.
Emeruit fronti quin laurum adnectere Daunus:
Idem ubi Nadastin monuit, jussitque monendo,
Ut prompto ingenio, stimulo virtutis & usus
In latus irrueret, Borussicaque agmina ferro,
Et flammis peteret, deturbaretque repulsa.

Ac magis emeruit tandem, simul omnia miro
Confilio instruxit, dictisque instructa manuque
Duxit ad effectum; gladios prior inter & ignes
Arduus incurrit: quo se magis obstinat hostis,
Atque obluetur firmo pede; protinus illuc
Advolat, & ducta secum legione repellit.
Contra ea, qua socios spectat formidine tactos,
Ocyor accurrit, dubios monet, orat, & urget;
Deserit invectos, alioque alioque faceffit.
Non unum, at Daunos centum decurrere miles
Credidit, infraetos semper, semperque feroci
Pectore conspicuos, & majestate verendos.
Quin sibi vel visus, duxit vel quisque videre
Principio pugnae palmis sua tempora vinctum
Tendere, & adstantes palmarum ad festa citare.
Palma sed ut cornu fieret communis utrique,
In Borussiacum dextrum jubet ire sinistrum
Daunus; & ut quivis miles mandata faceffit,
Ferrur agens, hostesque abigit: quo denique facto,
Concidit, & reliquis palma est vulgata catervis:
Cessit ut in magnum talis victoria lucrum
Austriacae genti; vires mutilavit, & ipsos
Brandeburgiaca succidit pene lacertos.
E quorum numero septem sunt millia caesa;
Sunt capta & totidem; signis abiere relictis
Et plures, petiit quorum pars Austria castra,
Pars alio dilapsa, fugae spes unde refulsit.
Ad sexaginta tormenta ingentia capta,
Copiaque armorum, bellicae insignia multa:
Omnibus & numeris parta est victoria plena
Austriadum a turmis, Dauni fausta alite ductis.
Hic mihi si liceat magnis committere parva,

Bel-

Belligerum vellem Tiphys componere Daunum;
Illius aequoreos sulcat dum regia campos
Navis, at infestos vesani Aquilonis ab alis;
Integer arbitrium pelagi qui possidet: unda
Hinc tumet, & mugit, canaque aspergine nautas
Obruit, atque impacta redit, rursusque laceffit
Fervida, rupta sinus. Sensu formidinis experts
Assidet ad clavum rector; flectitque, regitque
Huc illuc, res nata velut, velut exigit usus;
Obvius & rostro fluctus nunc scindit, & inde
Devius evitat, laterique expellit adactos.
Id sed ut obtineat, nautis nunc solvere vela
Imperat, haud uno nunc vineta reducere nodo.
Aut maris, aut Boreae tandem discrimine functus,
Mox velis turgentibus occupat ostia portus.
Sic etiam Daunus mira ratione cohortes
Cum bene digessit, moles Mavortis & aequae;
Excipit assultus, repetitosque obtudit hostis.
Nunc ubi sunt acies rarae pro caede, frequentes
Subsidiis reddit, nunc coram irritat ad ausum;
Quos timidos cernit, nunc effert laude feroces:
Nunc Borussiacus qua densior urget, eodem
Colligit intactas turmas, obicitque recentes:
Nec cessat, donec vel longe excesserit hostis,
Straverit extincto vel corpore Martis arenam:
Quaque triumphantem victoria plena moratur,
In portum ingreditur, solvitque ex pectore grates
Virgineae Matri, qua vindice, & auspice vicit,
Et cui debetur quaevis victoria semper,
Seu contra invisos, visos referatur & hostes.

AUGUSTISSIMO ROMANORUM
IMPERATORI
FRANCISCO.

*Æ*Ustriadum non unquam adeo numerosa propago
Floruit, ac hodie, Te Genitore, micat.
Nec solum numerosa, Tibi sed congener aequæ,
Dotibus ingenii culta, venusta, pia.
Aspiciam Natos; sunt aemula Patris imago;
Ut speculum, & referunt, quæ Tibi forma nitet.
Suspiciam mentis titulos; est quilibet echo:
Qui recinunt miros, multiplicesque Tuos.
Ergo tot Augustos ne laudes, Austria, priscos
Qui tibi jam palmis implicuere comas.
Brachia palmarum est illis indulta facultas
Carpere: queis possentnectere sarta tibi.
At modo radices genuit Franciscus adultas,
Palmarumque ferax proferet inde nemus.
Uberior ramis ergo velut edita silva est:
Dignior omnigenis laudibus iste modo.
Quam merito huic igitur libatas carmine palmas
Obsequii pleno corde dicare decet.
Aspicere has, Caesar, ne dedignere, futuras
Fatidicas, soboles quas Tua multa feret.
Quæ cecini, dum vita Tibi pretiosa maneret;
Post vitam meritis est epigramma Tuis.

ANTONII CAESARIS
M A R T I A T H E R E S T A
LIBER SECUNDUS.

Rancigenos inter cum bellum exarsit & Anglos
 Jamachiam propter, veritus Rex Anglus, in oras
 Ne forte Hannoveras irrumpat Gallica pubes,
 Cum Borussiano pepigit nova foedera Rege.

Hic ansam arripuit, divulgavitque diserte

A Berolinensi praelo, modo vita maneret,
 Non commissurum, simplex ut Gallus in orbem
 Germanum irrepāt: si vero irrepserit ullus,
 Viribus integris, ut longe expellat, iturum.
 Hoc sibi propositum sparsit Borussus ubique.
 Ast alii, cordis qui divinare latebras
 Crediderunt, alio duxere alludere Regem;
 Et speciem hanc tantum majori obtendere bello.
 At fore consilium, quotquot Germania jactat,
 Reddat ut exermes Proceres, viresque coactas
 Adjiciat propriis; queis sane exercitus ingens,
 Fortis & emergat, capitum qui pene trecenta
 Millia, & his turmis Gallorum irrumpat in oras.
 Sed veritus, tales ne forte infringeret ausus
 Theresia, Imperii Proceres tueatur ut omnes;
 Propterea enixe pacem bis terque petivit,
 Ad geminos annos minimum quae firma maneret.
 Quis vero Gallum se fallere posse putarit?

Gal-

Gallus odoratus mentem est illius, & astus;
 Et cum Theresia foedus praevertit inire:
 Nec satis id; pariter Moschos in bella vocavit,
 Westphalicam & pacem pactos servare Suecos
 Perpetuo indemnem, quovis & ab hoste tueri.
 His ita compositis, mora nulla est addita coeptis; (1)
 Diluvies Gallorum ingens invasit & orbem
 Teutonicum, in ternas partes digesta sed ivit:
 Occupat Hannoveros pars magna irrumpere fines:
 Dux erat Etresius, dux sicut callidus artes
 Bellandi penitas, praesenti ita pectore fortis.
 Hic igitur movit, quanto potis ocyor, inque
 Hannoveros venit fines: exercitus illic
 Magnus erat (plus atque minus triginta virorum
 Millia) non una, variis sed gentibus idem
 Conflatus, Princeps & Cumberlandus agebat:
 Cui quoniam inferior numerus, quam Gallica pubes,
 Solerti pro mente locum contendit adire
 Prorsus inaccessum, quique una a parte lacunis,
 Montibus ex alia, valida defensus & urbe.
 Sed quid virtuti Gallorum obsistere possit?
 Sub duce praeterea tali, qui singula rerum
 Momenta expendit, temere nusquam agmina ducit;
 Sed prius explorat cautus, quid cogitet hostis,
 Quidve paret tacitus vel quosnam instruxerit astus:
 Inde agit ad palmas potius, quam praelia turmas,
 Ut modo successit. Scandit saxa ardua Gallus,
 Irruit, Hannoverosque sua statione repellit
 Multa obluctatos; nequicquam at cuncta fuere.
 Ex alia, quamvis altas, regione paludes
 Exuperat, genubusque tenus mergatur ut undis,
 Obvius & gurgis quamvis sit, & ima vorago;

Aut

Aut natat, aut transiit; sic demum invadit in hostem,
Impetit & flammis, impacto & trajicit ense.
Ac segnis nusquam hostis adest; quin excipit idem
Intrepidus, plumboque simul ferroque laceffit:
Inque suo stat quisque gradu, seque obstat acer
Oppetere instantem mortem, vel dedere morti.
Ergo incerta diu durat, nec utrinque senescit
Pugna, sed octavam tenuit protracta per horam.
At numerus tandem, virtus & Gallica vicit.
Hannoverum fuerunt ultra tria millia caesa,
Dimidium ex Gallis; tormenta curulia dena
Hi porro accipiunt, certi monumenta trophaei.
Ac nisi Gallorum partem de vertice clivi
Pugnantem densis necopini e saltibus orti
Hannoveri aggressi fuerint, his parca facultas
Vix erat integris excedere Martis arena.
Mutua dum siquidem flamma ingruit inter utroque,
Caetera Gallorum pubes submota negavit
Nosse, quis ex illis hostis, quis amicus & esset.
Horrida propterea flammarum injuria triplex
Hannoveri & Galli, & quorum neutra agnita signa,
Gliscit, & exitio cunctos involvit eodem;
Atque invita neci dedit, quos dedere nollet.
Id procul intenti prudentia mira notavit
Etresii, turmisque suis ibi sistere mandat,
Parcere, & Hannoverum versis instare catervis:
Tempore qui tali capto, solerter & usi
Sublapsi tacite fallunt, alioque faceffunt.
Hoc ipso Etresius nec abusus tempore; fructus
Sed legit, exhibuit quotquot victoria talis:
Hannoverum cunctas urbes sub jura redegit:
Et postquam confecta sibi provincia pene est,

Inde

Inde triumphali curru sublimis ovanſque,
 His actis quoniam multum eſt indeptus honoris,
 Eſt Pariſiacam victor revocatus in aulam.
 Intulit Etreſius, bellumque abſolvit in orbe
 Hannovero: pacem vero Rechiulus eodem
 Duxit bella gerens; adeo quippe inſtitit hoſti,
 Seſtatusque fuit, pugnamque oſtendit, in urbem
 Ut demum impulerit profugos ſuccedere Staden.
 Hanc ille amplexus, turmiſque ambivit ubique;
 Et vetat, ut fruges, aut ulla alimenta ferantur,
 Hinc fuit, ut pacis peterent ſibi foedera clauſi
 Hannoveri, paxque iſta fuit ſub lege, Viſurgi
 Trajiciat ripas ultra pars major, ibique
 Affideat, donec fileant ea bella; comasque,
 Qua patet Europe, pacata cingat oliva.
 Atque ut promiſſis maneat pars illa, fidemque
 Exſolvat, medius manceps Rex Danus habendus.
 Caetera pars autem Staden devinciat urbem
 Praeſidio, pactosque neget tranſmittere fines.
 Indiſtum auxilii, quae ferme plura fuere
 Hannoveris ipſis auro conducta Britanno
 Gentibus ex variis, abeant, ſua tecta petantque;
 Inſiſtantque viam, quae ſcripta abeuntibus eſſet.
 Hac pace Hannoveri litui tacuere ſequeſtra.
 Non alibi at Galli litui tacuere: ſubaſta
 Sed longo obſidio ſe Gueldria dedidit illis.
 Sic quoque ſuccubuit Damne victricibus armis:
 Dives opum Damne, & Batavo circumflua ponto:
 Omnia quae porro ditioni aſſerta fuere
 Thereſiae, pendunt illi veſtigal, & ejus
 Praeſidium acceptum, jurantque in verba jubentis.
 Ne vero huc referar, diſpuncta ut tempore longo (2)
 Nunc

Nunc alia attexam, Gallorum aggressa Juventus
Quae fuit hoc bello. Collegerat agmina multa
Romani Imperii corpus; respectus & armis
Ille erat, attritas, & ad incita pene redactas
Saxoniae terras extremo abducere damno,
Imperii membrum quae ferme excelsius essent.
Copia Gallorum turmis se junxerat illis
Non levis: & postquam vires placuere, movetur
(In Borussidas: longe novus Annibal inde
Non aberat, qui seu victor, seu victus eodem
Proposito constat, qui sese offerre periculis
Non modo non dubitat, praesenti at pectore gestit.
Mentitus fuit ergo metum Fridericus, abire
Et fingens subito tentoria cuncta tumultu
Defendi jubet, & turmis incurrere turmas,
Haud secus ac timidas; ut denique fallere posset,
Omnia commentus, quae providus Annibal olim,
Conspiciunt Galli, solitoque ardore subacti
Exclamant: Tendamus io! properemus ioque
Unanimi assensu! Vocem impetus excipit acer:
Praecipitantque, adduntque gradus, muralia secum
Aut pudet, aut minime curant tormenta vehenda:
Profiluere, volantque. Manet Fridericus, & astus,
Occuluit, donec propius gens Gallica venit.
Post acies idem trepidas tormenta locarat
Plurima, non magnis, inferta at glandibus olim
Exiguus: magis inde fugam finxere catervae,
Recluduntque aditus; unde ilicet ignea grando
(Erupit bolidum, prostravit & integra late
Agmina: non animos Gallus despondet, at ire
Contendit propius; sed glandibus obviis adstat
Hoc magis; interior quo sese, & proximus infert.

Hinc quia tempestas gliscit plus horrida plumbi,
 Expulsi excedunt, excedentesque minantur,
 Invitantque hostes nudo decernere ferro,
 Non jam diluvie flammae, bolidumque procella;
 Ac tandem evadunt. Gestit Fridericus abisse;
 Non tamen idcirco est satius contentus: equestres
 Sed nimbos jubet ire citos, septosque corona
 Excipere, amplecti Gallos, & ducere captos.
 Non tulit hanc vero speciem Hildburgausus; at idum (3)
 Quadrupedem calcare foditque, & laxat habenas,
 Atque improvisus sese impulit hostis in alam;
 Et gladium rotat, & punctim caesimque rotato
 Vulnera dat centum, centena & funera portat.
 Huic geminae Austriadum sese junxere cohortes,
 Et totidem agglomerant Gallae: bis terque repellunt
 Borussos, toties seque invexere repulsi:
 Ac tandem incoeptis abeunt, ceduntque triumphos,
 Se flammis astuque simul duxisse professi.
 Haec igitur mira illa fuit victoria, cujus
 Ut plausum exciperet, misit triginta veredos
 In varias urbes laetus Borussus, & ipsam
 Praecipue in Dresden; ubi passim carmina laudis,
 Et simul artifices ignes sonuere per auras.
 Ad quorum aspectus gentis Regina Polonae,
 At quondam Regina, modo non amplius illa,
 Labitur in caput, & gladio trajecta doloris
 Occidit; e tecti siquidem regione paterni
 Carminaque, & flammae partos cecinere triumphos.
 Me quoque sed Moschi, peregrino aut nomine Russi (4)
 Cur modo detrectant, inhibentque attexere pubis
 Austriacae hic palmas, propriasque intendere chordis?
 Inclyta Moschorum quaevis praeconia supra

Emineat cum Czara, suis mea carmina reddat
Augustis titulis, augusto & nomine clara.
Theresiam Czaramque inter jam tempore prisco
Factum foedus erat; si bellum erumperet unquam,
Viribus adscitis tum mutua regna tueri;
Saxoniae & fuerat Princeps hoc foedere clausus.
Ergo ubi Borussus terras invasit utrisque,
Protinus ingentes immisit Czara catervas,
Duxque Apraxinus Princeps electus ab illa.
Est iter ingressus quocunque exercitus, omnes
Occulit innumero vestitos milite campos.
Quaeque per Europen est dissita fama, fugandos
Brandeburgiadas penitus vulgavit ubique.
Sed quoniam seu longa nimis via, sive lacunis
Obsita sit quoniam, coenoque obstructa paludum,
Mature excedunt, fero venere catervae.
Sed causas alias Cynici adstruxere Theones:
Scilicet haud unus nimio legatus ab auro
Obrutus, incessit, quod onustus pondere, tardus.
Denique post menses multos adiere phalanges
In Borussiacas terras. Exercitus illic
Hostis magnus erat; ductor Levoltus agebat.
Inter inaccessos campos, obitosque lacunis,
Et nemore, & saltu metatus castra sedebat
Ductor: id advertit simul Apraxinus, & esse
Rem conclamandam, & certo discrimine plenam
In salebras deferre suas, & in avia turmas:
Ergo iter intendit longe regione remota:
Quo facto, haud alio posset Borussus abire,
Quippe iter obstructum; si porro infederit illic,
Non sibi suppeterent a tergo alimenta vehenda.
Consilium hoc tenuit, cauta praevertit & arte

Levoltus; celer ergo movet, seque obvius offert;
 Ob longum dum fessus iter, dum sarcina tergo
 Pendet, & instructus nullo foret ordine Russus.
 Hic simul ad metam venit, quam grandia pila
 Praetereant; adigit, plus centum iteravit & ictus:
 Semper & interea propius Borussus adivit,
 Transigat ut ferro rem totam, aut glande minori;
 Et recta in medias acies sese invehit acer.
 Russiadae at quamvis non recta fronte manerent
 Digesti, assultus hostis fregere ruentis;
 Inque gradu constant stabiles, similique furore
 Ignibus excipiunt ignes, atque ensibus enses,
 Institerit quamvis longe vivacior hostis.
 Sic geminas pugnae fervor protractus in horas,
 Sed dubio eventu, dubio discrimine semper.
 Vidit, & indoluit secum Levoltus, abitque
 Protinus incoeptis, majorique impete cornu
 Impetiit dextrum, sortemque ibi nactus eandem.
 Disposita hic aderant tormenta curulia multa:
 Haec foedam ediderunt cladem: qua clade subacti
 In sese implicuere equites, alioque facessunt,
 Apposita ut possent peditum legione tueri
 Se profugos. Campi facies, ubi pugna calebat,
 Aequa sed haud quoniam fuerat, quia dissita saltu,
 In causa fuit, ala foret disjuncta sinistra
 A media Moschorum acie, se credidit uti
 Levoltus tum sorte sua, collegit & omnes,
 Quas potuit, vires, illoque impegit adactas:
 Sed fuit id frustra; non longe adstantia tendunt
 Subsidia huc praesto, & renovant clademque fugamque.
 Hic conclamatum est, profligataeque catervae
 Sunt Borussiacae; male fausta & Martis arena

Exce-

Excedunt, pugnantque simul; tormenta relinquunt
Plurima, & obteetos aut strage, aut sanguine campos.
Id fuit extremum facinus, quod Russica pubes
Edidit hoc anno. Germania tota morata est

Hanc desiderio non parvo, & tempore magno:

Et postquam emerfit, non una est urbe potita;

Afflixitque hostes pugna: spem praeter at ipsam

Serius ut venit, maturius inde reversa est.

Rurfus at Austriacas acies, pugnasque frequentes, (5)

O mea mens animi, repetas, nec carmine porro

Spes tibi nunc subeat tenues percurrere pugnas.

Seclum erit, incessat talis si forte cupido.

Ne nimium effusis ergo spatieris habenis,

Alipedem celer intus agas, pete sedula metam.

Theresiam adversus siquidem sola integra Mater

Auxilium plenum dignata effundere: quoquo

Austriadae, quicumque forent, vexilla tulere;

Adfuit hic passis victoria saepius alis,

Victricesque acies ulnis complexa benignis,

Exhibuit lauri silvas, & tempora vinxit:

Quod minus indultum reliquis ut foedere junctis

Gentibus, & lauri fructus queis cessit amarus.

Arduaue Austriadum quisquis facta auribus haurit,

Facta quot accepit, totidem quoque fassus adesse

Prodigia, humanas longe excedentia vires.

Huc ades, haud bifrons, sed fronte insignis, Iane; (6)

Adjiciantque fidem tua facta illustria dictis.

Gentibus ex variis juvenum tria millia lecta

Hic secum adduxit, parvamque infederat urbem

Nomine Lanshutam. Turmas expellere gestit

Finibus a propriis ductor Borussicus, Urbis

Non procul amotae Praetor, Suaidniza vocatur.

Ergo

Ergo abit & validas acies, octona virorum
Millia, movit agens: hostes subsensit Ianus;
Et semet, comitesque suos accingit; & horum
Apposito in saltu pars abditur altera; major
Altera pars autem sese procul explicat urbe.
Applicat his acies proprias Borussus, at idem
Ob longum quod fessus iter, quod noctis & umbrae
Appeterent, inibi tentoria passa tetendit;
Ut somnum acciperet. Tenebras ubi vidit adultas
Austriacus ductor, multos jubet ire volones,
Qui requiem excutiant: tendunt, & sidera primum
Clamore horrifono, feriunt mox glandibus hostes:
Hi surgunt, & ad arma vocant: quae meta sed armis,
Non bene conspiciunt, mediam semetque per horam
Trajiciunt: error cum denique talis apertus,
Itur in Austriacos: sed laeti abiire volones,
Borussos multare suis potuere quod ausis.
Cum porro illuxit, renuit generosus Ianus,
Ut veniant hostes: praevertere primus at illos
Occupat, in vigiles & aperto irrumper Marte.
Ergo movet, pariter Borussus & obvius ivit:
Ast ipsum excepit bolidum furiosa procella:
Hae porro innumerae incurrunt, quas Martia moles
Simplice centenas ultra jaculatur in ictu;
Et foedam intulerunt cladem; nec talis Iano
Sat clades discreta fuit; nam plurima terris
Tum nebula ingruerat, fuit unde aspectus ademptus.
Ventus Hyperboreis ubi vero missus ab oris
Accidit, & nebulas, fumi discussit & umbras,
Integra tunc strages oculis lustratur Iani:
Continuo hic resonis, festis & vocibus inquit:
Sit, Socii, mora nulla; alacres properemus in hostes;
Ante

Ante sed expulſas ſclopis effundite glandes:
Poſtea, quam cladem moles peperere curules,
Copia vel bolidum ſclopi contorta canali,
Haec eadem, ſtriſto enſe, novis cumuletur acervis.
Serius emiſſas caveis erumpere tygres,
Lenius exertis contendere dentibus, atque
Mitius objectos invadere duxeris urſos;
Illa Croatorum quam turba acerrima tali
In dicto exiluit, ſeque invehit agmine recto:
Et primum reſonis clamoribus impulit auras;
Mox teretes plumbi jaculatur arundine glebas;
Tum gladium infligit, mortes cladesque ferentem;
Hic animis porro cecidit Boruſſica pubes,
Et nudat ſua terga fugae, retroque faceſſit,
Et celer approperat, ſe qua Suaidnitza moratur.
Atque adeo intendunt rapidum grefſu alite curſum,
Ut minime fuerit curae, tormenta relicta
Quod jaceant illic ſeptem mavortia, laeti
Hoſtis ad arbitrium, certique inſigne trophaei.
Nec manet interea Ianus: verum ipſe, ſimulque
Praepete perſequitur pubes Pandurica grefſu
Ocyus elapſos, obluctantesque trucidat:
Et petit in manicas, quiſquis ſe dedit ultro.
Ipſe ſed e fociis primus contendit Ianus,
Quaque obnitentes hoſtes videt, advolat illuc,
Fulminat & vultu, lingua tonat, & rotat enſem
Perpetuum in gyrum, & ſtillantem ſanguinis imbre.
Quin licet occiſus ſonipes ſuus, exilit inde,
Inſiluitque novum; & profugis velocior inſtat.
At quoniam evadunt veluti pernibus alis,
Qui ſibi conſultum properant, metuuntque ſaluti;
Propterea ex pugna reliqui quicumque fuere,
Caſibus

Casibus exempti muros adiere petitos
Ocyus: ac illos fœctata Croatica pubes.
Indoluit Suaidnitza, prius quae viderat ire
Robora tot juvenum, mutilata & fessa redisse,
Triginta & currus, ubi faucia turba jaceret.
Quae lyra, qui porro numeri, quae lingua, tubaeque, (7)
Aerea sint quamvis, solidoque adamante rigescant,
Undique Nadastin certamina clara ferentem,
Atque excedentem ductis certamina palmis
Sectentur, strictimque velint libare canendo?
Attrahit ut ferrum magnes, licet inde remotum,
Sic ferri aspectu, litui clangore crepantis,
Lumina si feriat, bibulas si verberet aures,
Protinus huc avido Nadastis pectore fertur:
Fertur, & adventus vestigia linquit ibidem.
Hunc ferme similem juraris fulminis igni,
Cum ruit in praeceps laceris e nubibus ille,
Terribili indicit tonitru bella horrida terris,
Conspiciamque fidem praevertens fulgure reddit:
Mox venit, & late varios revolutus in orbes,
Huc ruit, evadens alio palatur & inde;
Et parit exitium, fuerit quocunque vagatus.
Sic quoque Nadastis velox huc pergit, & illuc:
Quo tamen irrumpit, quo sese strenuus infert,
Imprimit infraetæ monumenta insignia dextrae
Erecta in stragis tumulo, descripta cruore.
Mons erat arrectus, dorsoque abruptus ubique,
Inque modum metae devexa cacumina tollens,
A lignis cui nomen inest. Paulum inde remota
Cum Borussiacis metatus castra sedebat
Bevernus: quoniam vero metuebat, ab illa
Ne parte Austriacae tentent irrumpere gentes;

Consilii

Consilii duxit fastigia summa tueri
Montis, & idcirco juvenes, qui millia dena,
Seligit e reliquis, potior queis bellica virtus;
Concolor est illis dictus legatus: eidem
Est Winterfeldo nomen, quo fortior alter
Pectore nec firmo, nec mente sagacior ullus;
Excipias Regem, Regique hoc nomine semper
In primis acceptus: adit, vestigat & omnes
Dux humeros, dorsum omne notat, juga singula lustrat;
Invia tunc inibi fuerant quae nata, relinquit;
Obvia quae vidit, solerti haec obstruit arte;
Emendatque sibi, quidquid natura negarat.
Grande supercilium qua prominet, agger ibidem
Surgit, & aequata decurrere fronte videtur.
Planities ubi lata patet, productior illic
Desidit vasta depressa voragine fossa;
In monte & valles, montesque in valle creantur.
Ecce autem Nadastris adest, suaque agmina ducit
In montem objectum. Vadit, sed pergere miles
Posse negat; ruptas siquidem transmittere rupes,
Atque intercisos calles sibi parva facultas:
Hinc repit, manibusque suis, & poplite nixus
Se sursum evolvit: nec capto e vertice montis
Borussi interea cessant incessere flammis.
Est ubi deventum per multa pericula tandem,
Aggere qua longo, lataeque crepidine fossae
Brandeburgiadae tecti, firmique latebant,
Mutuus extemplo bolidum ruere undique nimbus,
Atque invadentes vallum, vallumque tuentes
Sternere. At Austriacus, nulla formidine fractus,
Obvius it morti, seque arduus objicit igni.
Primus Arembergus, primum ducebat ut agmen, (8)

Imperio, exemplis sic irritabat: eidem
Stolperchus Princeps socium sese addit, & una
Exacuunt acies, alacres hortantur & ire,
Qua Borussiacus protectus ab aggere pugnat.
Obsequitur, milesque gradum velocior addit,
Et petit, & petitur flammis. Proh ferrea gentis,
Ferrea corda ducum, quos mors non terreat ipsa;
At contra alliciat venienti occurrere falci!
Hic alii pugnant, renuit pugnare, sed ardet
Vincere Nadaftis: discriminis alea plena
Sit licet, ascendit septum, saltuque cavernas
Occupat insiliens, seque injicit arduus arma
Inter, & armatos, fossas & cladibus aequat.
Ah parcas animae, parcas, dux inclyte: quare
Egregiam, sublimem animam ferro acer, & igni
Objicias? Si nulla tuae tibi cura salutis,
Theresiae at studium subeat. Te vindice multas
Illa acies cernet tecum retulisse triumphos:
Si pereas (Deus avertat) spectabit inertes.
In media miles fossa cum vidit adesse,
Fulmineoque ducem torquere volumine ferrum,
Et laxare forum, Borussiadaeque fugare;
Praecipiti saltu se protinus injicit illuc,
Incutit & pariter gladios, & funera miscet.
Parte alia Carolus Princeps de sanguine cretus (9)
Saxonico, fraterque suus Xaverius, ore
Fulmina spirantes, & agentes turbine ferrum
Perpetuo, insiliunt septum, valloque potiti
In fossam invadunt, mutilatisque artubus implent.
Tyndaridas dicas fratres: sic ore venusti,
Corpore sic agiles, sic majestate verendi,
Sic impingentes horrendis ictibus enses.

Se comitem adjungit Gallo de germine natus
Dux Montazetus, nec palmas invidet ulli:
Ingenita virtute ruens nam demetit aequas.
Sed nec Aremburgus torpet, munimen at acer
Transcendit, magnoque gradu tenet: area lata
Conspicua est, quocunque ferox sese invehit ille.
Tum vero arrisit quavis victoria parte:
Et tantum fuga multa, cruor, stragesque videntur,
Dum celeres abeunt hostes, avidique sequuntur
Austriaci: impulsu gentis tentoria passim
Procumbunt, sternuntque vias: hinc diffusus ordo
Perpetuus, ruptaeque acies. Hanc accipit ansum
Borussus; faciem vertit, seque intulit ultro
Agminibus densis, ut praelia rursus iniret.
Vidit Aremburgus, damnoque fit obvius heros,
Et reparat versus, structos & in ordine ducit.
Tum Borussiacus fusus, mutilatus & aequae
Se procul abripuit funesta a Martis arena;
Crevit & exitium, quod Winterfeldus ademptus,
Non gladio (quis enim gladio foret ausus adire
Hunc propius?) plumbi trajectus at ilia glande.
Tu quoque, tu praestas facinus memorabile belli, (ro)
Postera quod stupeat, non aetas ulla sed aequet:
Unde tuum vivat quaecunque in secula nomen,
Armipotens Haddiche. Suo sub corde dolebat
Strenuus hic heros, multas Borussicus hostis
Quod velut aggressus, fuerat populatus & urbes
Austriaci juris. Par forsân reddere multi
Optassent alii, graviora rependere nullus.
Gestit id Haddichus; dum vero id credit honori
Theresiae verti, propriae discrimine vitae
Debeat ut redimi, tentare interritus ardet.

Hinc caput imperii praedae sibi destinat urbem.
Ergo Berolinum propere contendit in ipsum.
Exiguas acies ducit: vix quattuor omnes
Millia, & exiguis invadere sperat in urbem;
Sub propriis signis quae tot centena virorum
Millia, & haec belli studiis instructa, recenset.
Audet at Haddichus, tales absolvit & ausus.
Credit id Europe; volventia secla negabunt
Credere, fabellas referent verum inter aniles.
Cum primum advenit, tacitus prodivit opaca
Apposita muris silva, quae Regia dicta,
Haddichus consulta opera: sic fallere duxit
Nam Berolinenses numero majore putantes
In nemore occultas acies: mox agmine recto
Ad Silesiacam portam contendit: at illa
Non tantum obstructa, at pontem subduxerat altum,
Qui fluvii adjecti ripas jungebat utraque.
Hunc pontem impetiit pilis muralibus ignis:
Quodque fidem supra est, ivit cum tertius ictus,
Diffilit in varias partes perfracta catena
Pontis; & illius sic strata est semita casu.
Invadunt, ineuntque viam, qui missile telum
Ejiciunt clavis, & Averno pulvere plenum.
Accidit eventus felix, portaque reclusa
Aut fugat excubias, pubes aut Austria caedit.
Hic nutu Haddichi valida est custodia fixa,
Quae reduces acies omni tueatur ab hoste.
Mox aliam invadunt portam, quae nomine Cottus,
Perruptamque ineunt: coeunt dein agmina multa,
Area qua grandis media spatietur in urbe.
Hic Borussorum numerus tum convenit ingens:
A latere ast illos, pariterque a fronte Croatae,
Austria-

Austriacae aut sternunt acies, aut inde repellunt.
Hinc simul Haddichus tota dominatus in urbe est;
Civibus indicit, grandis numeretur ut auri
Copia: ni solvant, flammis ferrumque minatur.
Sed quoniam causis adnectit curia causas,
Cunctaturque diu, & solvendo haud esse fatetur;
Tum voce Haddichus refona, dictisque disertis:
Protinus hic aurum, aut ignis spectetur, oportet.
Id valuit: numerant tercentum millia nummum;
Quos hodie appellant florenos nomine trito.
Hos simul accepit, properus tum nuntius aures
Perculit Haddichi, multas properare cohortes
Non modo sub variis ducibus, sed Rege sub ipso,
Multiplicesque iniisse vias: quibus una cupido,
Ut reduci occurrant; & toto sanguine capti,
Quas ignominias tunc acceperere, piarent.
Rara sed Haddichi veluti prudentia novit
In Berolinensem contendere sedulus urbem;
Sic etiam valuit celeres eludere turmas.
Diversa siquidem, & submota ambage viarum
Nocte sub obscura viginti millia passuum
Conficit; & socios, semetque in castra recepit:
His quadringentos captos inducit, opeque:
Et paucos comites caesos hoc aere rependit.
Arte quod Haddichus, tacito molitus & astu, (II)
Praestitit hoc coram, & bello Nadaftis aperto.
Urbs est insignis, vulgo Svaidsnitza vocatur:
Urbs Silesiacas longe robustior inter.
Moenibus hanc altis, & circa moenia latis
Arcibus obsepsit, fossis amplexus & imis,
Reddat ut invictam quosvis Fridericus in hostes.
Hanc Urbem egregiam tot murorum labyrinthis

Et

Et Carolus Princeps, & Daunus reddere Matris
Destinat Austriacae juri: sed copia certa
Ut foret, obsidium posset prohibere nec hostis,
Qui prope Breslaviam castra inter devia stabat,
Austriacae idcirco gentis pars maxima ducta est
Breslaviam adversus; quae praesto occurrere posset,
Suppetias urbi latum si tenderet hostis.
Sub duce Nadaſti jussa est pars altera pubis
Pergat, & inferno Svaidnitzam involvat in igne.
Advolat armipotens ductor, circumdat & urbem
Aggere sublato, latis praeque aggere fossis,
Qua lateat miles, nullisque sit obviis armis.
Utque opus absolvat, magno certamine miles
Strenuus incumbit, totusque adhibere laborem
Sedulus intendit, solidas impendere vires
Et placet, & recreat, fessos non reddit & artus.
Assiduis operis operi non tarda coronis
Addita; mox illuc tormenta curulia ducta.
Ictibus istorum non longo tempore muri
Diffiliunt laceri, reclusaque semita lata est:
Qua via militibus reſerata est commoda denis,
Ordine si justo, directa & fronte subirent.
Hanc muri adversus faciem, qui duxit hiatum,
Tres arces adstructae adsunt; duo cornua lunae,
Quae media, exſcribit, similique extructa figura est.
Illae aliae forma referunt, & nomine stellas:
A gremio ipsarum nam plurimus angulus exit;
Haud ſecus ac radios emittit stella trifurcos.
Omnia tormentis armata vomentibus ignes;
Omnibus inſedit juvenum numerosa corona.
Ac bene Nadaſtis mentis pro lumine vidit,
Non fore consilii per hiantem irrumpere rimam;

Quin

Quin morti objiceret turmas, mortisque periclis;
Ni prius expulerit ternis ex arcibus hostes.
Hoc ubi decretum, delectae ex agmine toto
Insignes virtute manus, queis mortis imago
Horrida quantumvis, sit visa simillima somno.
Omnibus his turmis dux delegatus & aequae,
Qui magis egregiis factis, quam voce moneret,
Prodigus ut vitae, sic cautus obire pericla.
Hos ubi Nadastris jussit meminisse, quot olim
Magnanimi dederint documenta insignia cordis,
Concubiae in tenebris noctis contendere jussit.
Ille sed in primis voluit Migazzus ut esset (12)
Haec monitus, placida sic voce & fatus ad ipsum est.
Cum tua jam satius fuerit mihi cognita virtus,
His fidis oculis, non falsis auribus hausta
Hungarica in terra, Geticae dum cornua lunae
Fregeris, & plagas illeveris imbre cruoris,
Jure tuo leganda tibi modo cura videtur,
Ut turrim expugnes, quae forma & nomine luna est.
Haud equidem inficior, multi quod plena pericli
Alea: virtutem longe subfidit at infra
Illa tuam, dextraque reor leviora pericla.
Sint quaecunque velis: solus non ibis ad arcis
Assultum: veniet tecum tuus inclytus ille
Christophorus frater, precibus dum proteget: ergo
Ibis, & evades quaevis discrimina sospes.
An vero dubites, pietas quod mira, precesque
Illius a grato quidquid petiere Tonante,
Largius haud referent? pietas, inquam, illa, per omnem
Quae pene Europam sancti vestigia moris
Impressit: sacra illa manent, veneranda manebunt
Belgarum in populis: Galli peregrina videntes

Sub-

Submissi coluere: sinuque Hispania toto
Et stupet amplexa, & nunquam delenda stupebit.
Cognitus est praesens etenim mage clarus ubique,
Quam procul absentem, & venientem fama canebat.
Praeteream; haud operae est attexere quippe, quod egit
Pannoniae in terris exemplo, moribus, ore;
Cum sua dextra pedum strinxit, frons vinc̃ta thiara est.
Romulei ritus fuerat quicumque, secutus
Innocuis factis, venerata est altera secta.
Area nobilior porro, seges amplior illum
Vindobonam adscivit, fratremque hortata negantem
Theresia: haud olim qua nulla excultior aetas
Extitit, extabit: tali Coelo alter ut Atlas
Supponat Praesul tergum, reddatque coruscum
Luce nova, & stellas radio meliore nitentes.
Praestitit effectu Migazzus & omnia miro:
Subjiciensque humeros oneri, spes praeterit actis.
Debuerat populus praecepta aeterna doceri,
Is docuit: norma institui potiore sacerdos,
Instituit solus, tacuitque vicaria lingua.
Fas erat, ut multi consciscerentur alumni,
Conscivit; praesensque monet, fruge instruit apta;
Austriaco ut niteant nascentia fidera Coelo.
Jamque nitent: quorum facundia lucida fundit
Eloquii radios, limenque ostendit Olympi.
Est fratri obstrictus cum Pallade Phoebus: Athenae
Vindobonae aut surgunt, aut tota Lutetia floret.
Felix, & nimium felix! qui clarus in arte est
Illius auspiciis: merces certa, ampla manebit.
Christophori excelsas supra dos eminet illa,
Quod studeat cordis memores expromere sensus
Magnificos, meritum quod gratificetur & ultra.

Hacc

Haec sunt magna quidem, populisque accepta Deoque:
Aest eadem collata jacent majoribus actis.
Sunt inopum sedes, & grandia tecta Viennae,
Theresiae pietas miseros quibus abdidit omnes,
Christophoroque tuo curam delegat habendam.
Haec cura, & curae meritum super omnia sane est:
Tam bene consultum turbae vult frater egenae.
Hospitia haec autem duodena & millia supra
Enumerant caput, & sancti plerique piique
Emittunt ex corde preces noctuque diuque,
Germano, pariterque tibi bona cuncta rogantes.
An cassas Deus hasce preces patiatur in auras
Ludere? & haud unquam placidas indulgeat aures?
Haec alii credant, nam mordicus ipse negarim.
Tempus ad hoc scapulas illi nisi purpura texit;
At teget: haec reddit venerandos purpura multos;
Eximiis meritis venerandam is reddet eandem:
Atque eadem nimium quoniam cunctatur adesse;
Plus ferme erubuit, quam murice tincta quod esset;
Ergo aderit, summis meritis non meta futura,
Sed gradus: in ternas redigatur ut inde thiaras;
Et tali ratione morae compendia solvet.
Auguror; auguriumque ratum gesta inclyta reddent:
Prima rudimenti fraterni exordia visa
Sunt inibi, est aliis ubi meta extrema reperta:
Incipit, absolvitque idem, qua desinet alter.
Maeste animis ergo: vade arduus, irrue, vince:
Te modo & exhibeas fortem, velut ante fuisti.
Sub pedibus luna illa tuis superata jacebit.
Dixit; & amplexum jussit, sub noctis adultae
Ut tenebris tendat, ducendum adscribit & agmen.
Post grates Migazzus abit: sua lumina somno

H

Nul-

Nullus at indulget: socios irritat ad arma,
Impatientsque morae est, segnes incusat & horas.
Plurima dum vero nox intempesta filebat,
Et picea late terras involverat umbra,
Tum clandestinae terna ad munimina scalae
Applicitae: vox nulla sonat, non bombus & ignis.
At quibus indictum est, acies recto agmine raptim
Illicet adproperant extrema ad culmina scalae,
Et rapido infiliunt in propugnacula saltu.
Huc ubi deventum, totis quot viribus ictus,
Tot simul infligunt & vulnera lata, necefque.
Praecipue vero lunae delatus ad arcem
Cum primum advenit fortis Migazzus, eandem
Occupat, ingentique gradu tenet, ejicit hostes,
Vertit & ejectos tormenta curulia contra.
Siquis at obflaret, pedibus nec credere vitam
Intendat, manibusque suis plus fidere malit;
Occupat infiliens saltu Migazzus in illum,
Vel punctim & jugulat, caesim vel demetit ense.
Datque aliis documenta, fugae se dedere sani
Hic fore consilii, pugnae nihil esse salutis.
Sic multi edocti properant excedere: Scyllam
Dum vero evadunt, rabidam reperere Charybdim.
Nam latere ex alio turris Romelius adstat,
Palantesque mantis, iraque metuque frementes
Impetit; irarumque faces in sanguine merfas
Extinguit; pariliq; opera formidinis auget
Conceptam glaciem, caeditque, abigitque labantes.
His ita transactis, ductor gratatur uterque;
Alter & alterius celebrat praeconia: moxque
Sic ad Nadastin resonis clamoribus. Ecce
Sub nostris pedibus stat luna obtrita: fugaces,
Qui

Qui Borufforum reliqui, Svaidnitza recepit.
Non procul a turri siquidem Nadaftis abivit;
Ut praesens valeat, quantum novus exigit usus,
Vel dare suppetias, vel tendere cominus ipse.
Smettius e stellis unam celer occupat: illi
Se comitem fortis jungit Batyanus: uterque
Ediderunt magnam gladii cum fulmine cladem;
Et clade incutiunt tantum terroris, ut ultro
Dediderint sese captos milesque ducesque.
Obstitit adnixis assultibus altera stella.
Illius ad muros triplex defossa caverna,
Quae foeta inferno fuerat cum pulvere; flamma
Additur: exiluire et terra, & grandia saxa:
Quae partim tumulant vivos, partimque trucidant;
Impete quo fracti reliqui, retroque faceffunt.
Redeys occurrit, faciesque miserrima rerum
Non illum exterret, non plurima martia moles,
Millenas bolides dum simplice torquet in ictu;
Dissitaque in rectos componens agmina versus,
Fertur ad assultum, depellere tentat & hostes
Tempore quo praesto est acies numerosa Croatum,
Gentis & Illyricae, vario sub nomine dictae.
Hae prius ac adsint ibi, terrifico ululatu,
Cui tormentorum jures bombum esse minorem,
Insonuere; tremunt turres, mugitibus aether
Intonuit, valles reboant, collesque resultant.
Fulmina scloporum repetita tonitrua vocum
Excipiunt: ictus sub eodem & tempore centum
Ingeminant, scalas ineunt; verum occupat illas
Redeys, & celeri Forgazzus scandere gressu.
Evadunt, pinnaeque tenent, saltuque recepti
In turrim, ejiciunt hostes, potiuntur & arce.

Ne vero redeat Boruffica plurima turma,
 Et pugnam instauret, socium sese Orfichus addit;
 Praeteriit rapidus qui summa cacumina scalae,
 Et turrim invadit; sequitur vestigia pubes
 Illyris, & laeti victa dominantur in arce:
 Dum reliquus nemo est, atque area libera tota.
 His bene transactis, mandat Nadaftis, ut agger
 Exurgat, pateatque scrobis depressa vorago,
 Miles ut hac tectus murorum invadat hiatum.
 Dum labor hic fervet, praeco redimitus oliva
 Tempora prodivit, cui postquam copia facta est,
 Nadaftin petiit; dictisque, & supplice vultu
 Nomine Praetoris se dedere nuntiat urbem.
 Inde ita conventum est; miles digressus ab illa
 Cum paulum fuerit, sua signa, & deferat arma,
 Et quo sit iussus, pergat captivus, inermis:
 Omnia quae fuerint Borussi Regis in aere,
 Theresiae cedant belli pro jure recepta.
 Qui porro exierunt, ad millia sena fuere:
 Excipias caesos, aegros, cum vulnere laesos:
 Qui cuncti extiterant capitum plus millia nona.
 Est a Nadafti postquam Svaidnitza subacta, (13)
 Cum propriis turmis se contulit illicet ille,
 Et Caroli, & Dauni qua parte exercitus esset:
 Breslaviae contra faciem tunc quippe manebat.
 Huc ubi deventum est, ratio decreta, modusque,
 Quo Borussiadas castris expellere possent.
 Haec eadem porro toto plus mense fuere
 Aggeribus latis, fossisque obsepta profundis:
 Additaque his etiam surgunt castella subinde:
 Abditus & castris ingens exercitus hostis;
 Qui numero explebat plus quadraginta virorum

Mil.

Millia ; gens omnes bellorum instructa per artes ;
Ac numero quae freta suo, virtute, locoque,
Duxerat Austriadum cunctos obtundere nisus.
Expediat paucis: aderant opera edita tanta,
Lilia, loricae, pyrgi, munimina, turres :
Quae si vel Carolus norat, vel Daunus, utrisque
In mentem inciderit fortasse obsistere coeptis.
Oppida praeterea quoniam non pauca per agros
Surgebant, eadem numerosa indagine vineta
Et valli, & fossae, & robusto e stipite sepi.
Haec sibi proposuit perrumpere ductor uterque.
At recte ut dubiae succederet alea pugnae,
Legati, fortesque duces, lectique tribuni;
Sunt quibus adscriptae simili virtute cohortes.
In geminas acies se porro exercitus omnis
Explicuit; longo non tractu pone sequuntur
Subsidia: in primis vadunt, queis cura sit orbes
Pulvere tartareo foetos, & fragmine ferri
Projicere; excipiunt sclopi qui fundere glandes
Grandine perpetua studeant: mavortia moles
Plurima per cunctas trahitur digesta catervas:
Post eques insequitur. Specieque exercitus aequa
Borussus divisus erat, protectus at amne:
Quo licet exiguus, sed adesae in margine ripae
Arduus ut natus, sic factus iniquior agger.
Haec exercituum facies; & uterque paratus,
Vertere quam tergum, flammis offerre, vel ensi
Oppositum jugulum, & morti praeferre pudorem.
Tempus erat, quando Titan trajecerat axem
Ulterius medio, & brevior decreverat umbra,
Cum procul horrifono crepuerunt classica cantu,
Tympanaque, lituique pari clangore, tubaeque.

Majo-

Majorem at fremitum tormenta curulia reddunt,
Obnubuntque simul flammis, atque aethera fumo.
Hoc ipsum inferti plumbo exhibuere canales;
Continua hinc grando, quae nunquam utrinque remisit,
Ast horam tenuit mediam, Borussica pubes (14)
Obstitit obnixa, at concessit ab aggere tandem:
Austriaque instat agens, atque Arembergus eandem
Exacuit dictis, factis praecedit & omnes,
Ducit & in pagum Gratischen nomine: muros
Occupat assiliens, tormenta vel occupat illic
Plurima; conversisque pilas jaculatur in hostem.
Hunc pudet, & reparat plusquam vice simplice pugnam,
Sed nullo eventu: dux Arembergius urget,
Et vetat, ut rursus junctum cogatur in agmen.
Invietae virtutis opem sensere, fugaeque
Se Borussiadae dedunt, atque inde facessunt.
Tunc Arembergus, validus Marquirus & aequae
In vallum irrumpunt, tenuis cui pagus adhaeret;
Nomine Smitfeldum dicunt: pugna, horrida pugna
Hic vero incaluit: tota virtute repugnant,
Atque repugnantes longe majore repellunt
Brandeburgiacas acies legatus uterque,
Et secum Austriacas adigunt ad gaudia palmae.
Tum villam adversus, quae dicitur Hefflinchena,
Atque eadem aggeribus, fossisque obsepta profundis,
Contendit, secumque trahit collecta Viedus
Subsidia: obnixi tentant defendere pagum:
At neque Borussi sese potuere tueri
Ejus ab assultu: quisquis sese obstat illic,
Occidit: illorum reliqui discrimine cauti,
Quam manibus, potius pedibus confidere gaudent.
Parte alia Pilsnitza fuit subigenda labore (15)
Im-

Immodico, pariter redimenda & sanguine multo.
Legati, primique ducum contendere jussi
Sunt illuc; Kail agmen agit, vel Puebla, vel Haller,
Clericus, Angernus, Kellis, Magernus, Ainsus,
Atque alii, quorum numeris quis nomina claudat?
Cum Kail assultus signum dedit, agmine recto
Invasere duces vallum, quod quilibet ante
Jam sibi proposuit, secumque egere cohortes.
Hic vero horribilis pugna est exorta: tenere
Ut Borussia locum, gens nititur Austria contra
Exigere, obstantem certae vel dedere morti.
Hinc gladii illi gladiis, hinc glandibus ictae
In medio debent cursu consistere glandes;
Et secum adnexae, conceptoque igne solutae
Decidere in terram, fluctuque hanc laedere tantum.
Ter nixi Austriaci vallum conscendere, seque
Projicere in fossas, toties sed abire coacti
Incoeptis: videt, atque Kail efferbuit ira,
Ductoresque alii, votumque est omnibus illud;
Ni liceat vivis, vallum superare peremptis,
Et genti Austriadum fossas aequare sequenti.
Strenua tum virtus valuit: jam scanditur agger,
Ac Borussiadum membris in frustra redactis,
Qua fuerant quondam, fossae non amplius extant:
Sed plenae exurgunt, ipsius & aggeris instar.
Ast age Nadastris veniat, quo vindice tandem (16)
Imposita est pugnae suprema & clara coronis.
Ille acies duxit, queis est Svaïdnitza subacta:
Has lato explicuit campo, licet obvius esset
Ignibus adversis; hilaresque impellit easdem
Munitam in villam, quae Klaniburgica dicta.
Praecedat validus dux Wolfferdorffius agmen,
Primus

Primus & in vallum sese invehit arduus: ultro
Insequitur generosa manus, valloque potitur,
Multa obluetur quamvis Borussica pubes.
At revocat tandem gressus, clivumque propinquum
Occupat, obstructum pariter munimine lato.
Applicat huc propere turmas Nadaftis, & umbrae
Noctis ut ingruerint, oculis & lumen ademptum,
Non ire abstinuit, frustratus at hostis euntem est;
Dum recipit sese, timidam succedit & urbem.
Atque ita Nadaftis quamquam non praelia miscet:
Sed timor ipsius, nomen, praesentia vincit.
Verum ubi versatur Princeps meus aureus ille (17)
Armipotens Carolus? quo tendit Daunus, agitque?
Nunc illos video, video non amplius inde.
En modo conveniunt rursus, gratantur & una;
Et sua significant alternis gaudia dictis.
Mox ubi consultum est, Aquilae longe ocyus alis
Alter ab alterius facie sese abripit: ille
Advolat ad dextram, seque advehit iste sinistram:
Atque ubi discrimen gravius, seque obstat hostis
Acrius, occurrunt, pugnant, hortantur, & urgent;
Confectis & rebus ibi, rursus inde facessunt:
Noctis & incubuit cum tandem densior umbra,
Se rursus invifunt, ductorum & plurima turba
Est pariter, gratesque Deo, magnaeque Parenti
Ex animo solvunt, referuntque accepta trophaea.
Mane novo, quoniam Borussus dedit urbem,
Hanc cuncti ingressi; cunctis subit unica cura,
Ut templum fubeant, solemni & carmine grates
Virgineae repetant Matri, magnoque Tonanti.
Dic mihi nunc, quaeso, neve indignare roganti, (18)
O mea mens animi: quidnam mea dextera scribet,
Cum

Cum magna Austriacis clades illata catervis,
Et Borussiaci palantur ubique veredi
Inflantesque tubas, divulgantesque trophaea?
Quid temere obloqueris? Sileas, os obstrue, finem
Respice; finis opus decorat, redditque coronam.
Esto, quod Austriacis clades accepta: quid inde?
Confectumne igitur, belli an recrudit ardor?
Conspice Borussos quot cingant undique turmae,
Germani, Galli, Russi, validique Sueci.
At nulli accurrant; Coelum, Reginaque Coeli
Theresiae pugnat, certos dabit una triumphos.
Tu cladem audisti: cladisne fatebere causam
Nosse simul, superas & divinare latebras?
Quis scit, an Austriacas victoria plurima gentes
Reddiderit tumidas, & vinci posse negantes?
Omnibus (an nescis?) contusa superbia feculis.
Quod proprios populos Rex ille recensuit olim;
Indoluit, dum saeva lues afflixit eosdem.
Divitiis oculos multis quod paverit alter;
Non modo divitias, regnum sed flevit ademptum
Abdidit unus Achan saturatam murice vestem;
Et castra Ifacidum fuerunt saturata cruore.
Quis scit, an Austriacos inter subrepsit error
Tunc aliquis, sive ille, parit quem saepe triumphus,
Aut tumor, aut ludus, sive addita Cypris Iaccho?
Fac, culpaе fileant, debellatumque videbis.
Quod vero fileant, nullus verearis: abegit
Theresiae pietas sanctis vitia omnia castris.
Tu simul & fileas ergo, citharamque resumas:
Postque vices varias recoles fortasse triumphos.
Francigenas postquam virtus Borussia cohortes
Expulit, ejecitque procul, partimque peremit,

1

Et

Et partim in manicas pro belli jure receptas
More triumphali Dresden deduxit in urbem,
Legatis, primisque ducum prae milite raptis;
In Silesiacas rursus Rex cogitat oras.
Hinc illo maturat iter raptim agmine ducto:
Sarcina non gravior, gravior nec bellica moles
Devehitur; tantum, quod praesens exigat usus,
Ingeritur plaustreis, milesque accinctus iisdem
It comes, & fessis illic confidere iustum est.
Jam Silesiacas terras Fridericus inibat;
Cum Carolus, Daunus, multique occurrere sani
Consilii duxere, priusquam plurima secum
Agmina colligeret, seu quae Borussica tellus
Miserat, aut muris Glogavia magna tegebat.
Crediderant illi, non multo sanguine posse
Vincere Borussos, quoniam tum prorsus inermes,
Et paucos numero: discriminis alea multi
Sed fuerit, dilata diu si pugna fuisset.
Hic disceptatum varie est: sententia dispar
Pluribus at sedit, seditque exercitus illic;
Et finit immotus, turmas ut colligat omnes
Hostis, & ignivomas reddat Glogavia moles.
Quod reliquum est; quidquid duxit Borussus agendum,
Liber agit, quaevis etenim concessa facultas,
Haud secus ac illic nullus foret hostis; & hostem
Tum primum aspexit, cum sese invexit in illum.
Quid causae fuerit, quis conjectaverit unquam?
Discolor aut quoniam ducibus sententia risit:
Aut quoniam spretus fuerat Borussus: eundem
Montis inaccessi saxi, & ab aggere tectum
Austriacus quando fudit prius; inde sepultum
In fossis, & adusque caput munimine clausum;

Haud

Haud quaquam adnixus nimio conamine, vicit:
Perdidit Austriacos ea confidentia forsan.
Sicut & in fossis, atque inter inhospita faxa:
Sunt sibi polliciti per apertos sternere campos.
Jam procul haud aberat, carpebat & ordine longo
Instructus Borussus iter, quando Austria sese
Explicuit pubes, ut belli postulat usus:
Inque aciem mediam, geminas digessit & alas.
Subsidia haec claudunt accincta occurrere damno:
Sub duce Nadaasti quartum pergebat & agmen,
Incubuit cui cura manus fulcire labantes.
Tempus erat, terris Titan quo surgit Eois:
Is caput abdiderat picea ferrugine tectum,
Purpureisque notis pallentem infecerat axem,
Scilicet & moestus, fundendi & sanguinis index.
Mane novo Regis prudentia callida movit;
Consilium ast operit: dextram nunc fingit in alam
Invehere; ad laevam porro contendit, & illinc
Rursus abit, rursusque redit; quo reddere posset
Austriacos dubios, quo primum accurrere tendant.
Hos astus commentus ubi est Rex terque quaterque,
Dum mediam Phoebus metam lustrabat Olympi,
Conspicue demum se dextram invadere velle
Exhibuit, viresque illuc convertere totas.
Subsidia Austriadum sub eodem huc tempore currunt,
Ille sub hoc puncto sed robora lecta virorum
In laevum impegit cornu: jejuna luporum
Incidit in caulas rabies, & turbat ovile
Serius, ac hostem impetiit Borussia juvenus.
Hic vero intonuit flamma, intensissima flamma,
Et fremit, & repetita tenet creberrima: cuncti
Crediderunt, illuc totum Phlegethonta coisse,

Et reliquam in stygiis antris vix esse favillam.
In cornu hoc aderat tum Wittimbergica pubes,
Et Bavara: hae vero, quoniam tolerare tot ignes,
Ac nondum involvi flammarum a turbine fuetae,
Obstiterunt paulum, torfere & fulmina, seque
Exhibuere viros Germano e sanguine natos.
At quia gliscebant tempestas ignea semper,
Sternebatque solo comites, mutilabat & artus,
Deficiunt sensim, circumspiciuntque saluti
Effugium, & nusquam viso, sua denique terga
Convertunt, inhiantque fugae se dedere raptim:
Atque adeo in voto est flammarum evadere nimbos.
Quo facto Austriacos capta statione manentes
Impellunt, abiguntque. Hic clamor dissonus ortus
Austriacae gentis fortes pugnare jubentis;
Illarumque, fugae sit copia facta, rogantum.
At timor obtinuit; fugiunt, coguntque negantes,
Ut secum fugiant, atque agmina dissita solvunt.
Sic Borussiacis aditus spatiosus apertus:
Huc sese intrudunt, medioque ex agmine laevam
Abscindunt: tum victor io clamatque triumphe!
Quosque obluctantes sibi conspexere, trucidant;
Quos timidos, positis armis se dedere cogunt.
Tunc, quia nox aderat fusca circumdata palla,
Qui reliqui ex victis, excedunt Martis arena,
Ordinibus nusquam ruptis, vigilesque morantur
Perpetuam in noctem; Phoebi cum lampas & orta est,
Discedunt, rabidique vident; hostisne sequatur,
Et vice plus una: cum nemo instaret at ullus,
Ex ignominia flagrant: pudet ire, pigetque:
Atque indignantes pariter fociisque, sibique,
Alter in alterius faciem sic latrat: Et istos

Nos

Nos fugimus, veluti mures quos nuper ab antris
Eruimus pulsos, victosque cecidimus? Illi
Nos superant? Quare a nobis descivimus ipsis
Degeneres? Eadem virtus est mascula cordi,
Pectus idem, primaeque manus, & Martius ardor:
Nos vitia, & culpa, nos nostra superbia vicit.
Credidimus, veluti cryptis, atque aggere tectos,
Obtectosque jugis, fossisque affliximus olim,
Atterere in campis pariter, visuque vorare:
Nec spes nixa Deo est, qui palmas annuit unus.
Annuat an nobis palmas, ubi laedimus illum?
Dum sumus & nobis freti, dum spernimus hostem?
Hac vice sermonum tendit, milesque subinde
Vertitur; & votum est, Borussi ut pone sequantur;
Dedecus ut proprio, vel sanguine deleat hostis.
Hic autem Austriacas penitus prosternere turmas
Dum sibi spes suberat, parsit; sed tramite recto
Breslaviam petiit: supra ter quina virorum
Millia praesidio hic aderant: Fridericus ad urbem
Plus minus admovit, flammis jaculatus & intro
Est aliquot, quae saepe ferunt incendia secum:
Cum Praetor (nomen, plusquam execrabile nomen,
Devotum nomen, damnandum nomen & umbris
Allinere his renuam foliis, ne pestis inurat
His maculas, neu vivat idem volventibus annis)
Cum caput invisum Praetor se dedere passus
Non modo Breslaviam, sed quidquid militis illic
Captivum, addictum vinclis, exerce, dolensque.
I, age; sint furiae tecum, mens conscia diri
Quas facti exacuet. Borusso a Rege quid unquam
Est tibi, quod speras? Catus idem, & providus heros.
Proditio arrisit ferme, non proditor illi.

Quid-

Quidquid in Austriacos laevi es molitus, id aequè
Haud dubitat, fane quin sis ausurus in ipsum.
Quae tibi deditio infamis compacta, negavit
Mordicus huic Pekius, multi & subscribere, solus (19)
Queis honor in pretio, sceleris quibus integra vita.
Exul eris, neglectus, inops: qui cernet euntem,
Proditor hic ille est, dignus qui stipite, dicet;
Et faciem avertet, monstrabit & indice passim.
Quam sibi consuluit melius Balous, & una
Praesidio! Commissa suae Lignitia curae
Jam fuit, urbs parva, & parvo munimine tuta.
Inflatus Borussus adest; sibi tradat & urbem,
Imperat, & turmas, quae versarentur in illa.
Sin secus; obnixo flammās, ferrumque minatur.
Risit ad haec Praetor, ridenti & voce reponit:
Ni mihi, militibusque meis ea copia fiet,
Prorsus ut immunes porta tendamus ab urbis,
Arma exertantes, pulsantes tympana buxo,
Omnia pandentes ventis insignia belli,
Et veluti ex usu est, tormenta assueta ferentes;
Huc veniat, tumidus veniat Borussus: ibidem
Ignibus obiectos ignes, ferroque dolebit
Oppositum ferrum, & saturandum utroque cruore.
Vox valuit generosa viri: quaecunque petivit,
Pro nutu assequitur, liberque, egressus ab urbe est.
Insequitur miles juxta, vultuque minaci
Aut animat flatu lituos, aut tympana pulsat.
Ipse sed it primus blanda feritate verendus,
Grataturque sibi Balous, & exhibet ore
Laetitiā, meruit raram quam corde virili,
Hostibus acceptus, plus vero acceptus amicis,
Nulla ignominia, cumulo sed onustus honoris,
Cujus

Cujus & aspectus referet praeconia laudis,
Cujus & aeternos nomen florebit in annos.
Praesidium eduxit sospes Balous; idemque (20)
Praesidium attritum decor ille & gloria gentis
Francigenae Peruasa. Sibi data cura tueri
Exiguam, parvam, vixque urbis nomine dignam,
Harburgam appellant, quo tempore foedus inivit
Cum Gallo Hannoverus: non ergo tempore tali
Hostis ab incurſu quidquam Peruasa timebat.
Hinc non vim Cereris magnam, nec pulveris ille
Tartarei adduxit secum, tormenta nec aequa;
Poscit ut obsidio, diuturna ubi forte teneret.
Suspicio cum belli ergo non ulla subesset,
Hanoveri sensim conspiravere silentis
Urbis in excidium, & secum duxere, quod esset
Ejus in exitium, Praetor ni dederet illam.
Pollicitis, pariterque minis tentatur is ante:
Quae quoniam frustra fuerunt, properatur ad arma:
Quidquid & excudit flammaram ars nupera, totum
Ingerit in muros, & in omnia tecta domorum.
Jam locus est nullus, quo possit degere miles:
Omnia sunt rupti lapides, & rudera: mallet
Sub Jove versari pubes, quam saxa timere,
Quae vel saepe ruunt, vel pene ruentia pendent.
Praetor at infractus, milesque invictus eodem
Proposito constans prodire ex urbe recusat.
Compulit at tandem, tectorum haud certa ruina,
Aut stygiae flammae, sed multa angustia rerum.
Ergo per haud ulla portas, per at eruta prodit
Moenia militiae quovis cumulatus honore,
Arma ferens, lituos inflans, insignia pandens
Miles, at infectus picea ferrugine vultum,

Semustus chlamydem, lacerus crepidasque sagumque:
Sed stabili magnoque gradu procedit, & ore
Laetitiam talem praefert, ut pene pudorem,
Invidiam at certe pariat victoribus ipsis.
Hoc magis, exivit numerus quia parvus ad hostem
Compositus: cuncti sexcenti & mille fuerunt;
Qui geminos ultra valere obsistere menses,
Et sibi digressis laetum paeana sonare.

AUGUSTISSIMO ROMANORUM

IMPERATORI

J O S E P H O.

*N*atus es: ad regnum quamvis haud natus at esses,
Regnum Marte Tuo promeruisse palam est.

*Spiritus armipotens renuit se pectore claudi:
Bellicus hinc blando sculptus in ore micat.*

*Aurea mens omnes terrae spatiatur in oras:
Singulaque invisit sidera, Solis iter.*

*Ingenium excultum penitus invasit in artes;
Quas Mars, quas Phoebus, quasque Minerva fovet.*

*Dirigere additas acies, castrisque locare,
Quot possint acies cingere castra, tenes.*

*Orpheus emergis, stringis si pectine nervos:
Si canis, a Musis tradita palma Tua est.*

*Quas olim docuere Solon, legesque Lycurgus
Ingenii calles lumine, more colis.*

*Talis es ad cunctos, Te vere haud talis ad unum:
Quae tibi sunt dotes, unus habere negas.*

*Qualis es, hos vereor numeros offerre: sed illi
Obtulerim, qualem nullus at esse putas.*

*Accipias, quali cunctis affabilis ore es:
Atque ita Maecenas, non mihi censor eris.*

LEOPOLDO
ARCHIDUCI AUSTRIAE
ET MAGNO ETRURIAE DUCI.

Le, age, nam solium, Leopolde, Parentis adibis;
Qui Regum invidia est, gloria, lumen, amor:
Praesidium is musis, patria quia claudit in Urbe:
Quot Tibi sunt fontes, quot juga culta prius.
Cui similis nitido erigitur de marmore moles
Maxima; at in populi pectore major inest.
Sunt tumuli multis, damnet si quaelibet actas
Aureaque & gemmis obruta signa licet.
Is civem, patremque refert; quia consulit omni:
Nec sua, se verum publica vota movent.
Non metuit, metuique timet; nec poscit amari:
Ast opere extorquet, quo sit amatus amans.
Illi, non illum metuit gens subdita; talis
Sit licet haec, soboles est sua pene sibi.
Consensuque ideo populi dilectus; & aequae est
Audiat ut praesens, ut videatque suos.
Lex vivens, Lex Ipse videns: vel more, vel ore
Instruit, exemplis dat pia jura suis.
Quod regit, est meritum regnum: servitque, jubetque:
Et regnum, regni non simulacra tenet.
Se sua majestas adeo demisit, ut agris
Consulat, & populis: queis jubet arva coli.
Is Leopoldus erit; minime verearis; & offer
Haec folia: accipiet mitis, ut ore, manu.

ANTONII CAESARIS
M A R T I A T H E R E S T A
 LIBER TERTIUS.

Uidquid Apraxinus, dum copia multa subesset,
 Abstinuit; postquam fudit, disjecit & hostes,
 Majori exhibuit Fermerus foenore: quippe (1)
 Quantumvis saeviret hiems, totisque capillis
 Excuteret, campos nivibus vestiret ut omnes;
 Cogeret & pigros in crustas marmoris amnes:
 Tum Borussiacas, esset quasi ferreus ipse,
 Ferreus & miles pariter, contendit in oras.
 Quo simul ac ventum, rapidi torrentis ad instar
 A pluviis aucti, lapsique a vertice rupis,
 Strenuus invexit sese, regnoque potitus.
 Ante Kinisbergam petiit, soloque subegit
 Belligero aspectu. Miles qui praeses ibidem,
 Territus erupit, semetque recepit in Urbem,
 Nomine Pilaum, quae cincta ut moenibus esset,
 Et latere a terno pelagi circumdata fluctu,
 Praesidibus tamen illa suis non visa futura
 Praesidio: excedunt: celeri pars sedula cursu
 Infilit in cymbas, pars vero segnior haesit:
 Atque ibi Russorum manicas captiva moratur.
 Id fuit in causa, ut tenui Borussus ovaret
 Laetitiae sensu partim laetusque dolensque:
 Quod, regno amisso, fuerat Svaidnitza redempta;
 Ap-

Appendix nec parva fuit, quod sanguine multo:
Dum nulla integrum regnum jactura subegit.
Ut vero Svaïdnitza foret devicta, quot ille
Contulit expensas, exantlavitque labores?
Quot juvenum vidit flores occumbere morti?
Sub Jove qui gelido, mediae sub tempore brumae,
Dum super attritas fessi sternuntur aristas,
Diriguere; jacet sanguis concretus, & ire
Definit in venas, frigetque coagula passus.
Dumque alii curant sclopis emittere glandes,
Aut strictis cupiunt gladiis infligere vulnus;
Arma cadunt, resoluta manus torpetque, rigetque;
Redditaque enervis sese miratur inermem.
Ast alios longe plures petulantia morbi
Hospitis in castris adigit concedere vita.
Ac nisi grassantes pariter Tiraimus in urbe (2)
Congeneres pestes tristis sensisset, eandem
Dediderit nunquam, casuque immortalis esset.
Militis ad victum fruges, sibi miles ad usum
Deficit, & viduae turres spectantur ubique.
Reliquias certo paucas subducatur ut ergo
Exitio, semet, sociosque, & tradidit Urbem:
Vincere se cupiens recti fixique tenacem
Propositi, insensum quando non vicerit hostem,
Firmus ab obsidio qui nunquam excesserit arcis.
Jamque remittebat tempestas horrida brumae,
Et ver innectens aurati cornua tauri
Graminibus teneris, aut pubescentibus herbis,
Sederat in tergo, terras & adire parabat;
Praegressusque viam Zephyrus praenuntius ibat;
Ut procul e Coeli Borean regione fugaret;
Et nivis argento fuso, byssoque soluto

In latices vegetis depingeret arva smaragdis.
Idque morabatur cupidus Fridericus honoris,
Atque inhians palmis aliis onerare capillos.
Ergo iter indicit turmis, saguloque virenti
Vestit humum, virides cui dudum attriverat herbas
Miles, & inflatis animis prope devorat omnem,
Qua patet, Europam, post Austria regna subacta.
His actus studiis pergit maturius ire:
Transilit & montes, valles transmittit, ut essent
Rupibus extantes, nivis utque uligine tectae.
Nec temere incedunt acies: nam provida cura
Regis id intendit primum, potiatur ut urbe,
Quam Lathmiscellam vulgato nomine dicunt:
Horrea multiplici qua turgida fruge scaterent.
Hic tamen haud stertit vigilis prudentia Dauni; (3)
Consilii at talis jampridem praescius idem,
Evellit sua signa, movetque, insedit & urbem
Praesidio, adjectis & turmas explicat arvis,
Accinctas conferre manus, ubi venerit hostis.
Spe Rex frustratus, fuerat qua saepe potitus,
Esset ut infensus, Daunum laude extulit aequa:
Inde abit, Ulmitiam sua ducit & agmina contra.
Hic porro exsomnia nituit solertia Dauni;
Hic sua dexteritas se tota intendit: eadem
Stat firmus statione: finit, sit copia plena,
Ut Borussiacus miles contendat, & urbem
Obsideat: renuit se credere Martis arenae:
Qua grave discrimen, quaque alea plena pericli;
Sanguine qua multo vinci, vel vincere posset:
Vincere dum sperat, palmamque referre sedendo,
Et propriis parcens Borussi evertere vires:
Dum procul a terris patriis sese alligat ille,

Obfi-

Obsidio, qua nulla quies noctuque diuque,
 Qua labor enormis, qua plurimus ingruat ignis,
 Ignibus & gravior perimat penuria rerum.
 Id tamen ut praestet, quamvis cessare videtur,
 Multa agit, assiduo dispungit & otia lucro:
 Pro lucro soleat dum pugna obtrudere damna,
 Quaeque refarciri nequeat jactura per annos;
 Et magis, indicit cum multa audacia pugnam.
 Ergo quid hic Daunus, Fabius vel maximus iste (4)
 Exhibuit? Studiis geminis hisce excubat omnis;
 Ne Borussiades adjecta excurrat in arva,
 Colligat & fruges, habilemque ad bella juventam:
 Et vetet, integraque opera prohibere labore,
 Haec Silesiacis ne submittantur ab agris:
 Quod partim potuit, ni prorsum evincere totum.
 Pro Dauni imperio vadunt tot fulmina belli, (5)
 Quot jussi properare duces: Laudonus & acer,
 Impiger & Lanius, Kalnochus, & Agnius, atque
 Complures alii, quorum prout nomina posse
 Carmine complecti, sic inclyta facta negarim.
 Dum siquidem Ulmitiam studuit Borussus obire
 Aggeribus, fossis, flammaeque involvere nimbo;
 Turba Croatorum, Varasdinique proceres,
 Hussaridesque leves, importunique Licani,
 Quo se cunque movet pubes Borussa petitum
 Pabula, praecipitant illuc sese alite cursu;
 Et prius invadunt spissis bolidum imbribus hostes,
 Mox gladio, in summis sclopis & acinace victo:
 Et praedam extorquent, praedatorumque cruore
 Indigenum damnoque litant, lacrimisque parentant:
 Exempla & statuunt non esse licentius olim,
 Et proprii arbitrii miseros populare colonos;

Quin

Quin solvant etiam multo cum sanguine poenas,
Omnibus in campis ferro flammisque petiti.
Sic leporem, solito prodit dum cespite pastum
Gramina, sublimis si forte ex aere vidit
Alituum regina, cadit lapsa agmine recto,
Invadit, rostroque ferit, discerpit & ungue.
Ac licet acciderit, fuerint ut saepe repulsae
Illyricae gentes, & multa clade piarint
Assiduos ausus; nunquam generosa remittit
Vis animo ingenua, & sese magis obstat usque:
Nec comitum hos terrent mortes, mutilataque membra,
Non hostis numerus, stragesque minantia certas
Contiguam in frontem passim tormenta locata.
Acrius incurrunt, & saepius inde lacessunt:
A morte illectos jures, ductosque periculis.
Sic fortem alipedem diri insectantur afili,
Invaduntque avidi, stimulosque infigere curant:
Et quamvis sonipes ictus se corpore toto
Excuiatque, agitetque pedes, caudaeque repellat
Verbere, non ideo pestis saeva illa recedit;
Sed redit: in terram quin saepe afflictata licebit,
Se magis exacuit, graviorque laceessere gestit.
Dixeris ulcisci cupidam, quod abacta faceffit.
Id demum evicit turba illa volatica gentis
Illyricae, ut passim clausos gravis ureret hostes
Saevitia annonae. Certa ratione mederi (6)
Rex damno intendit; fieretque ut laxior illa,
E Silesiacis mandat procedere terris
Innumeros currus, qui millia quattuor essent;
Nec modo vim Cereris magnam, foenique, sed aeque
Pulveris adveherent pyrii, numerumque pilarum
Omnigenum, quarum fuerat jaculatus in urbem

Diluvium ingentem: se ferme & copia talis
Destituit tandem. Quo porro ea tutior iret,
Additus est custos, ultra ter quina virorum
Millia, qui jussi cuncta explorare locorum
Ingenia, instantes & devitare Croatas.
Haec Rex: & Daunus contra dum castra tuetur,
Otia non ducit; colles, angusta viarum,
Et valles, index quas exploraverat ante,
Annuat, ut miles defendat, & arceat hostem.
Nec porro latuit, quoniam comitatus adesset
Plurimus in promptu segetes laturus, & arma,
Ut Borussiadum turmis succurrat egenis.
Hunc jubet Illyricos majori invadere nisu.
Egregii hinc quidquid jam patravere Croati
Hoc toto in bello, Daunus patrasse putandus.
Ille duces legit, turmas adscripsit & ille
Congeneres ducibus: tales infidere montes
Imperat, & tacitos tali se condere valle,
Abdere vel saltu tectos, hostemque manere.
Imperium Dauni fortis Laudonus ad unguem (7)
Exequitur; princeps omnes invadere colles
Festinat, quos debuerat Borussus adire.
Tendere sed quamvis studuit maturius idem;
Sollicitum frustrata tamen spes credula: quippe
Occupat in montes miles Borussicus ire,
Et prius ingressus valles intrare petitas.
Qui simul Austriacos vidit contendere contra,
A numero major quinum est diductus in agmen
Ante mori certus, quam captos dedere currus:
Idque magis, locus ille sibi quoniam aptior esset
Ad pugnam. Haud animos ideo despondet, at inde
Acrior erigitur, siquidem Laudonus iniret

Ardua,

Ardua, sed proprio discrimina pectore digna.
 In Borussiadum cuneos sese invehit ergo,
 Et pugnat, sociosque suos vel voce, vel actis
 Ad pugnam exacuit: tum plurimus ignis utrinque
 Exoritur, tenuitque diu: minimeque diremptum
 Certamen fuerit, dubiis nisi noctis ab umbris
 Indictum, caecis ut cessaretur ab ausis.
 Ergo suos revocat socios Laudonus; id autem
 Hac etiam ratione: sibi non nuntius unus
 Attulerat, multas hostis contendere turmas
 Suppetias latum; pariter quas ipse maneret;
 Et Siskovitzus non paucas tempore duxit. (8)
 Hic simul ac illuc venit, post terga coortas
 Intulit instructas equitum, peditumque catervas,
 Quae patrium ob morem tollunt super aethera voces
 Horrificas: sequitur grando repetita pilarum,
 Edit & ingentem stragem. Laudonus adesse (9)
 Auxilium ut sensit, laeto sic ore profatus.
 O focii, gaudete; venit novus hostis in hostem,
 Et terga aggreditur: frontem, mora nulla, petamus.
 Dixit; & in dicto lacerat calcaribus armos
 Alipedi, gladium profert, & tollit in altum,
 Et ruit: insequitur gens peronata, ducemque
 Aequat, & adversas postquam mugitibus auras
 Impulit, has etiam bolidum spisso expulit imbre.
 Principio obnixa est satius Borussica pubes,
 Et tempestates est ejaculata pilarum.
 At simul ac propius nudum res venit ad enssem,
 Inde laborare, & circumspectare saluti
 Effugium: crevit sensus formidinis iste,
 Visus ubi est Borussus eques concedere retro,
 Et soli pedites peditumque equitumque procellae

Austriacae objecti; non ergo vincere sperant:
Tam cito sed vinci puduit: coguntur in unam
Tunc aciem, & quando credunt non vincere posse,
Posse tamen cupiunt saltem pugnasse videri.
Contra ea Laudonus non ardet vincere tantum,
Vincere sed citius, pudeat quod vincere fero.
Haec Siskovitzo pariter sententia sedit. (10)
Acrius incubuere, ruunt, nudoque trucidant
Ferro obluctantes, nec captos sumere curant;
Tempore ne longo victoria tardior esset.
At profligatos penitus dum credidit hostes
Austria gens, alio sese discrimine vidit
Implicitam. Borussus eques, qui pulsus abivit,
Cum procul excessit, stipatur, & ordine recto
Digeritur, volvitque orbem, seque invehit ultro.
Vidit, & exarsit saevas Laudonus in iras;
Et quoniam a peditum pugna decedere nullus
Tum poterat, geminas equitum jubet ire cohortes:
Una Zuepricco dicta est a Principe: claro (11)
Principe, non tantum claro quod sanguine natus;
Ast etiam quoniam bellandi clarior arte:
Quippe manum conferre potens, aut ducere turmas.
Altera Nadaftis sublimi a nomine dicta:
Qui licet abfuerit tunc temporis, inclyta virtus
Illius transfusa suo cum milite constat.
Hae geminae invectae sunt magno ardore cohortes
In Borussiadas, quamquam & sit copia major.
Incubuere tamen tanto rapti impete contra,
Primus ut assultus cito rem decreverit: hostes
Inclinant, ineuntque fugam: respectus & inde
Effugio est nullus: properant, qua cuique facultas,
Et via luminibus quaecunque est obvia, carpunt.
Cum

Cum porro disiectus eques Borussicus, arma
Austrius in peditem vertit; victricia signa (12)
Quem contra intulerat vivax Laudonus, & acer
Siskovitiades: tum pugna haud amplius illa
Pugna fuit, verum numeris victoria plenis.
Qui reliqui, in summos montes perrepere, perque
Invia Borussi, denso seque abdere saltu.
Quae prius incaluit, currus modo nulla tueri
Cura subit; tantum propriae vult quisque saluti
Consultum: fruges pereant, rapiantur opeisque:
Omnibus in voto est jugulum subducere ferro
Objecto, strictoque neci. Duo millia terram
Corporibus stravere suis; plus mille redacti
In manicas, currus pariter plus mille recepti;
Quadrupedum vis magna simul, tormentaue multa.
Consilio Dauni postquam comitatus abactus (13)
Hic fuit, intendit curas Leopoldus, ut hostes
Fallat ab integro, velut ante fefellerat idem.
Nam Borussiadæ quando videt esse ligatos
Ulmitiae obsidio, nec honore excedere posse
Armorum incolumi, propius sese admovet ille
Plus semel, atque intendit iter noctuque diuque;
Et tacitis signis triginta ad millia passuum
Praeterit occultus: quo vero accedat ad urbem,
Imponatque hosti, jussit, Balous ut alas (14)
Complures equitum ducat, pugnamque ciere
Mentitus, fingat se velle laceßere bello,
Et late longeque equitet. Commenta valere
Haec simul ac sensit Daunus, non pontibus unis
Et Moravam jungit, non intellectus ab hoste
Ulmitiam & juxta metatur castra, sedetque,
Qua foret in promptu fruges submittere, turmas
Adde-

Addere, praesidii mutilas praestare frequentes,
Impetere aut hostes, ubi summus id exigat usus.
Cum fuit hic opera Dauni comitatus ademptus,
Tunc ori Cererem, tunc dextrae extorsit & arma:
At vero propius quando sese applicat urbem,
Et potis ad libitum quidquid submittere Daunus,
Dixeris haud falsus tunc succidisse lacertos
Borusso, reliquosque pedes liquisse, quibusque
Usus is exornatque fugam, tacitusque recedit.
Haec fuga sed Regis cunctis aequanda triumphis.
Tota dies illum flammis, atque horrida vidit
Fulmina mittentem, & lacerantem tecta domosque:
Inde intempestae discessit noctis in umbra.
Expugnare urbes multis est prona facultas;
Dum tormentorum sibi copia suppetat aequa.
Ire per infestas terras, per tela, per hostes
Omnibus obiectos campis, iuga cuncta tenentes,
Et vigilem & cautum potuisse evadere Daunum;
Hoc opus egregii tantum ductoris honorque.
Id Borussiacus magna Rex praestitit arte.
Gens sua conspiciens Regem, cui Martius ardor
Multus in ore micat, comis cui gratia vultus,
Flagrantesque oculi, scintillantesque decore
Caeruleo; quod saepe pedes praecederet agmen
Intrepidis animis, indefessusque labore;
Gestit inire viam, fessos compellit & artus
Praecipitare moras, maturosque addere gressus.
Obvia sit vallis; quisquis se projicit intro:
Occurrant terga alta iugi; perrepere contra
Est studium: Austriaci summis e rupibus insistent,
Projiciantque pilas, adversoque ense minentur;
Impetus est visis caput obiectare periculis;

A capite ut cari possint avertere Regis.
 Hi sensus alacris vicerunt denique gentis,
 Post varias rixas, & mista haud praelia pauca:
 Sospes ut a multo damno Boica arva teneret.
 Daunus ubi vero Regem intellexit abisse (15)
 Luce nova, late Borussio a milite castra
 Et vidua, & cunctos festino evadere passu;
 Ulmitiam, Ulmitiae & princeps succedere templum
 Hoc illi studium, subiitque potissima cura:
 Atque ibi dum voces resonant, citharaeque, tubaeque,
 Tympanaque, lituique, boantque tonitrua Martis:
 Collegit sese ille, suamque a corpore mentem
 Avocat, & Coeli vadit peregrinus in aulam:
 Demissosque fovens grato sub pectore sensus,
 Et se confessus non dignum egisse, quod egit,
 Omniaque auspiciis, & dono Numinis acta;
 Aeternae Triadi, potuit quot solvere, grates
 Solvit: ab integro repetit, rursusque revolvit.
 Mox quoque Reginae Superum, quae ducere nomen
 Gaudet ab auxilio, laudum praeconia plena,
 Millenasque iterat grates: qua vindice factum,
 Ut Borussiacus gratis, seque alliget ultro
 Ulmitiae obsidio: magnum fuit unde subortum
 Exitium, quod parca sibi reparare facultas.
 Auspice qua pariter factum est, sapientia menti
 Ut recta inciderit dubiae, quae scilicet usus
 Praestitit; ut propriae vix paucio sanguine gentis
 Ulmitia & sospes possit persolvere grates:
 Theresia & juxta, nec tantum illius in aede, (16)
 Omnibus at templis, adiit quae semper, aditque;
 Et secum Augustus Conjux, numerosaeque proles,
 Quae specie, similique refert pietate Parentes.

Hoc

Hoc ubi defunctus divino est munere Daunus; (17)
Et postquam egressus templo, Marscallus & una,
Hunc adit, exceptusque epulo est: hic inter edendum
Alter in alterius grates effunditur; alter
In laudem alterius sese cumulatius effert:
Marscallusque prior, quotquot praeconia lingua
Est potis, ingessit, visusque est Attica mella
Edere, dum compto voces evolvit ab ore:
Quod vel cunctando, vel agendo ejecerit hostem:
Quod gravidos currus postquam intercept, inermem
Reddiderit: propius quod postquam accessit ad urbem,
Tunc obsessores illic obsederit ipsos;
Seque ita centenae quod ab igne exemerit Aethnae.
Daunus ad haec. Regerenda tibi praeconia, dicta (18)
Quae mihi: tu potior causa es, tu scilicet auctor,
Quod modo praestiterim, quidquid praestare verebar.
Diluvium flammaram inter formidine nulla
Victus ut excurre, sic morti occurre & ipsi;
Et stragem ut repares, muros percurris: ab urbe
Tu saepe erumpis: parva tu destruis hora,
Quae jam longa dies struxit munimina late:
Reddis & exermes hostes, cum dirigis ignem,
Pulveris inferni congesta ubi copia multa.
Munus opusque tuum est, quod & actum, & quidquid agetur;
Acceptumque tibi semper referatur, oportet.
Expletis, tenere brevi quae tempore, mensis, (19)
Diversi evasere duces. Marscallus in urbe,
Consultum populis, reparatum & damna, moratus.
Dauniades turmas adiit, quibus urgeat hostem.
Propterea Illyricas furias admisit, ut omnes
Obsideant armis valles, montesque coronent,
Borussis iter unde foret. Mandata facessunt

Ducto-

Ductores, missaeque manus; hostemque sequuntur.
Daunus & interea, totusque exercitus una
Insequitur, semperque terit vestigia pone;
At nusquam assequitur: binis praecesserat hostis
Sollicitus castris, raptimque evaserat ante
Sub noctis tenebras, Daunus quam terga sequatur:
Ac tandem Boicae fines telluris adeptus,
In Kinisgratzi recta sese intulit urbem.
Hic Bacous erat, qui iusto milite quamvis,
Ingenioque loci tutus, discedere duxit
Tutius, inferior quoniam sibi copia gentis,
Viribus aspiciens Borussum incumbere totis.
Advolat huc Daunus, lateque amplectitur hostem (20)
Velitibus variis; nonnulla ut copia fiat
Palantes pecudes, messasque avertere fruges.
Hic Borussiacus studuit Rex fallere rursus.
Imperat adjectis ingentia tigna colonis
Advehere, & lateres, & quidquid duxit ab usu,
Ederet ut muros, & muris cingeret urbem.
Dum pavidi accurrunt jussis servire coloni,
Tum quos appositos vidit Borussus ad arma,
Sive velint, nolintque, suas deponere vestes,
Induere & sagulum mandat, multusque minatur,
Si renuant; potiusque suas sarcire cohortes
Sedulus incumbit per raptam a vomere gentem,
Condere quam muros. Huic damno occurrere Daunus
Excubat intenso studio; mittitque Croatos,
Ut vigilant hominum segetumque inhibere rapinas.
Illyrici pensum exsolvunt, & denique vincunt;
Hostis ut in castris major penuria crescat.
Hic Borussiades ut rebus consulat arctis,
Auxilium a tenebris poscit; protectus & umbra
M Praemit-

Praemittit tormenta, acieque exinde sequutus:
Atque ibi castrorum tantum mendacia linquit,
Exiguas turmas, quae forte a gente coacta;
Queis praeter sagulum nil prorsus militis esset.
Hasque trucidavit rabies truculenta Croati;
Et nulli indulsit veniam; caesaeque dolebant,
Sanguine non nocuo quoniam commenta piarent,
Quae Borussiadum pellacia cauta dolavit.
Ergo ubi dilapsus raptim est exercitus omnis,
Perpetuum metitur iter, Glaciamque petivit.
Ast iter infestum semper fuit; undique praesto
Sunt etenim Illyrici, Dauni quo iussa ferebant.
Aspiceres illos e rupe invadere rupem,
Et celeri valles saltu conjungere, cursu
Scandere praepropero montes; atque imbre pilarum
Vel caput ex alto, vel juxta invadere frontem.
Finibus e Boicis sed demum quilibet hostis (21)
Se procul abripuit. Sit magni ea gloria Dauni
Incursum a quovis securas reddere terras
Bis Boicas, Moravaeque semel: pro tempore quando,
Et pro re nata, velutique oblata facultas,
Cunctando ut Fabius, sic Scipio visus agendo:
Annibalemque novum patriam compellit adire:
Quae late intulerat, damna unde avertat: ut alter
Scipio at hic pugnat Daunus: se quippe recepit
Jam Silesiacas postquam Borussus in oras;
Tunc ille est veritus, fueratque id credere pronum,
Cum fratre Henrico proprias conjungere turmas
Quod velit; atque ideo propere maturet adire
Lusatiam: idcirco Daunus pugnavit id unum,
Prorsus ut impediat, ne secum ea castra coirent.
Ergo iter extendit velox: praeventat ut hostes,

Est

Est tibi praemissus pernix Laudonus, & arcem
Corstritiae expugnet: facilis qua semita tantum
Lusatiae in terras clementi tramite ducit;
Difficilesque aditus alibi Borussus iniret.
Strenuus intendit cursum Laudonus, iterque (22)
Pene vorat, secumque volat Pandurica pubes,
Et subigunt urbem; quam justo milite postquam
Dux catus infedit, propere digressus, abique;
Occupet ut fauces, & claustra ferentia montium
Lusatiam in terram; non unum emittit & inde,
Nuntius ut Dauno referat, sua jussa peracta.
Id simul acceptum est illi, qui tempore quovis (23)
Excubat exsomnia, curas consumit & omnes,
Ut nova res cauto nusquam contingere possit:
Insequitur, subiitque urbem, rursusque facessit
Sedulus, ut montes praesens vestiget, & aequis
Militibus clausas valles. Haec omnia porro
Cum placuere tibi, Laudonum laudibus effert;
Et movet, ut quidquid secum conceperat ante,
Expediat; Dresda detrudere scilicet hostem,
Nuper ut Ulmitia, Pragaque exegerat olim:
Sic triplici ut posset praecingere gramine frontem
Urbis ad obsessae ternae pomoeria nato.
At Borussiacis ne quondam obnoxia turmis,
Quae regio Austriaci juris contermina terris
Est Silesiacis, Daunus custodit, & acri
Consulit ingenio: nam delegatus adesse
Harsius in Boicis, Moravis Devillis in agris, (24)
Velitibusque datis omnes percurrere fines
Passim exploratum; tacitus num cogitet hostis
Irruere, & trepidae bona cuncta abraderi genti,
Mortalesque ipsos propriis adscribere signis.

His bene compositis, duxit Leopoldus, iterque (25)
Saxoniam intendit versus, quam reddere gestit
Et prisco domino, & Borussō avellere Regi.
Norat enim, norat cauti prudentia Dauni,
Id quando excudat, quod decretoria finis
Addita tunc sane, debellatumque fuisset
Saxonia erepta: non auri averteret inde
Vim magnam, mutilis non supplementa catervis
Borussus; quin & commercia quaeque dirempta
Cum propriis terris, nullus comitatus ut inde,
Pabulaque adduci possent congesta tot annis.
Atque ita non unum secuisset ab arbore ramum
Borussa, si magna sibi victoria parta:
At radix avulsa foret, lacerataque prorsus,
Arbor & aruerit non ulla uligine foeta,
A Brandenburgis quae derivata scatebris,
In Silesiacis ubi circumscripta sit oris.
Res operae enormis fuerit, durique laboris,
Sanguinis & multi, nec temporis alea parvi:
Daunus ubi exorsus foret expugnare tot urbes
Praefidiis tutas, munimentisque rebelles:
Saxonis at tellus uno absolvisset id ic̄tu;
A Borussiano fuerit si jure redempta.
Scipio sic alter, vel longe excelsior illo est,
Hoc ubi propositum est Dauno. Carthaginis urbem
Scipiades petiit, detractus ut Annibal esset
Italiae ex oris. Id temporis Annibal autem
Fractus, & accisis opibus vix posse putabat
Italiae extremos armis defendere fines;
Auxilium a patria quando non duceret ullum;
Quod mitti abnueret Barchinae factio gentis.
Annibal hic alter vero Germanus, at illo

(26)
Cal-

Callidior longe, longeque sagacior, unus
Arbiter ipse sui, flectebat & omnia nutu
Regna suo, haud manceps, haud ulli obnoxius unquam;
Prorsus & integris constabat viribus idem:
Et tamen a Boicis, Moravisque excessit ab oris,
Ut tegetet sedes patrias compulsus adire
Cunctantis Dauni, Dauni pugnantis & arte.
Unde sed exortus turbo emicat horridus ille
Undantis fumi, & revolutae ad nubila flammae,
Nubilaque ipsa procul prisca de sede fugantis?
Quodque fidem supra; longa regione lacunae
Qua sese extendunt, torpentiaque undique stagna;
Possidet hic flamma, & veluti regina triumphat.
An, nisi sim falsus, per abacta volumina fumi
Suspicio turres, & propugnacla subinde?
Non ego sum falsus, teneo; Costrina quod illa, (27)
Urbs invicta, excelsa, ingens, cui credidit olim
Non tantum Borussia opes, genera omnia frugum
Sed pariter, magnis quae suffectura catervis.
Hanc urbem invasit Moschorum infesta juvenus.
Ut ventum, intorsit flagrantia pila sub auras
Pulveris impulsu pyrii. Vulcania pestis
Evolat, & veluti directa est arte magistra,
Incidit, & mediam cita praecipitatur in urbem:
Et quoniam asseribus pars condita major apricis.
Tectorum assurgit, quoquo fuit igneus orbis
Impactus, flammam inibi partitus inhaeret.
Ex una appositam sic debacchatur in aedem
Ignea vix, gliscitque vorax, atque inter eundem
Accipit indomitas, absumat ut omnia, vires.
Et quoniam temere Vulcanus in horrea lapsus;
Pulveris inferni qua condita copia multa;

Haec

Haec ubi correpta est, se porro incendia late
Effudere; vorant, tota grassantur & urbe.
Ex tali eventu subiit fiducia pectus
Veneri, pronoque animo praesumpsit: ut urbis
Moenia flammivomis si late verberet armis,
Tum posse ex facili fieri, se dederet illa.
Agmina Moschorum porro Venerus agebat
Ruffidis Augustae jussu, cui Martia virtus
Magnanimi herois fuerat comperta fidesque.
Spe tanta erectus mentem legatus obivit
Obsidio muros, flammisque laceffere gestit.
At Borussiacum cum vero haec dissita fama
Ad Regem advenit, bibulas & perculit aures,
[Ecquid enim fugiat, quid fallere possit eundem
Praetentantem omnes, everrentemque latebras?]
Protinus exarsit, seseque accingit adesse
Subsidio: at quoniam nemo perniciosior illo
Et movet, intuto necopinus & imminet hosti,
Carpit irer, maturat iter, confecit iterque.
Sedulus at quamvis, Venero imponere nullus (28)
Hic potuit; vigiles astus frustratus is astu.
Obsidio excedit, turmas collegit in unum,
Obvius & pergit; sed quamquam pergere multus
Incubuit, campos ut nanciscatur apertos;
In quibus extensas recto explicet ordine turmas:
Haud ullum, votis qui responderet, adeptus.
Tum quia turmarum parvo cum corpore Braunus (29)
Submotus tendebat, eum monet indice multo,
Ut signa evellat, quanto potis ocyus, utque
Festinetque, addatque gradum, suaque agmina jungat.
Praerapidus movet iste quidem: committere castra
At simul ut posset, magnum discrimen obivit:

Quo

Quo bene defunctus porro est. Volat obuius illi
Rex Borussiacus, totusque affligere tendit
Sejunctum: ut valeat sed damno occurrere Brauns,
Digerit insolita videntes arte maniplos.
Haec inita est autem ratio: displosit ubi una
Tartareas glandes, propior turma altera fundat;
Tertia sic etiam, & reliquae mox pone secutae;
Perpetua & plumbum ferie jaculentur in hostem:
Scilicet ut propius nequeat Borussus adire,
Neu ferro irrumpat, versusque abrumpat euntes.
Sic ergo evicit, ne cladi obnoxius esset:
Utque aliquam passus fuerit, simul intulit aequam.
Quodque erat in votis, Vernerii & iussa ferebant,
Venit, & agminibus laetantibus agmina jungit.
Hac spe delusus, majorem pectore fovit
Rex Borussiacus, junctos & sternere tentat.
Propterea in medium totis cum viribus agmen
Incidit inVectus; quamvis & saepe repulsus;
Ter, quater assultus iterat, graviorque laceffit,
Ac tandem penetrat, trepidas abrumpit & alas,
Et ter quina rapit tormenta gementia belli.
Tum festum paeana canit, repetitque triumpho!
Inque plagas orbis varias jubet ire veredos
Aut lituum, aut tumidis animantes cornua buccis,
Russiacum & foeda deletum strage canentes.
Constitit hic autem, & penitus victoria casu
Funesto corrupta fuit; dum densior alae
Ingruit, & dextrae incumbit Borussica pubes:
Obtinuit tandem, prisca illa ut sede faceffat,
Excedatque adeo, donec locus aptus eundi.
Hic ubi defecit, torpensque & vasta lacuna est
Obvia, cunctatur duplici formidine fixa.

Hinc

Hinc Borussiadum cogunt excedere flammae:
Inde palus, ultraque inhibent procedere stagna:
Quidque opus hic factu, nescit, prope mentis & impos
Inter utrumque jacet, levius vitare periculum
Dum cupit. Hanc ultra speciem vigor ille virorum (30)
Non tulit: in medium sese Demicourtus at infert;
Et gladium exertans, oculis & fulgura mittens,
Fulminaque effundens resonis cum vocibus inquit.
Quid sibi vult, Socii, Moschorum haud pectoris hospes
Hic timor, & nostrae peregrina ignavia mentis?
Audendum; quando duplex evadere damnum
Copia non ulla est; tunc illi occurrere praestat,
Quod decus exhibeat, quod nunquam egisse pudebit.
Si decus in voto est, vos ite, immergite stagnis:
Mors ibi, non adeo sed certe ingloria; qualis,
Vos si Borussus captos detrudat in antra
Atra situ, putrique humore scatentia semper.
Hic decedendum est inhonoraë aut lumine vitae;
Vita aut ducenda est, quae morte immanior ipsa:
Ni fedet haec animis, avidi tendamus in hostes;
Quos nisi sternamus, nulli sternemur inulti.
Ast age, sternemus: laevam Borussus in alam
Integer incumbit: pecudes nos sicut inertes
Negligit, ut diri reddamur pompa triumphi;
Postque ignominias, cryptas adigamur in udas.
O Petrus hoc magnus, Petrovina hoc maxima spectet,
Quae, velut Augustam decuit, nos misit, ut esset
Justitiae vindex, laevae ambitionis & ultrix:
Scilicet in meritis lacrymas solvetur uterque.
Irruite, irruite, & pugnate, & vincite mecum.
Dixit, & id dictum socios transmittere jussit
In reliquum vulgus, cujus vox consona prodit,

Una-

Unanimi assensu, & clamoribus aera complet.
Irruimus, tecum irruimus, moriamur ut una,
Vincamusve. Sibi Moschorum id gloria dicat;
Queis scelus est revocare pedem vel morte piandum.
Tunc aciem instituunt, qualem pro tempore possunt;
Impeteque assultim celeri abripiuntur in hostem;
Quem prius assidua plumbi cum grandine, fixi
Mox ferri mucrone petunt, fodiuntque feroces.
Haec nova tempestas devicta a gente coorta
Non expectato Borussica corda timore
Perculit: ut vero subiit victoria mentem
A profligatis hic extorquenda catervis,
Acrior invadit cunctis furor iraque pectus,
Et volvunt aciem, & toto conamine tendunt
A tergo, a latere urgentes avertere Russos.
Sed fuit incassum: potuere hos dedere fato;
At vero minime potuere impellere, certos
Ante mori, rursus quam tergum vertere retro.
Tum vero non pugna fuit, laniena sed atrox,
Vulneraque, & mortes, abscissaque membra, cruorque:
Omnibus in voto est nam dedi, aut dedere morti.
Dum ferrum impingant, haud ulli evadere ferrum
Est studium, haud ulli propriam defendere vitam:
Eripere ast aliis, cupidique ea meta trophaei.
Ac Borussiadum quamvis sese obstinet ardor,
Ardua Russorum vicit constantia tandem:
Et veluti illorum sensim deferbuit ausus;
Aequo incremento sic raptim efferbuit istis.
Excidit ex animo vincendi accensa libido,
Spes filet, incessit trepidae modo cura salutis:
Et Borussiadae passim sua lumina volvunt,
Ut circumspiciant, qua parte excedere possint.

Ac quia nil tuti, spes intermortua vitae
Spem vitae exhibuit: juvat ergo incurrere rursus,
Atque inferre pedes, & signis obvia signa:
Ut veluti Russis spes conclamata triumphum
Obtulit, haec eadem palmam quoque redderet ipsis.
Irrita sed fovit falsas sententia mentes.
Et demum excedunt infausti a Martis arena:
Nec fugiunt, verum vadunt, feriuntque subinde,
Dum vadunt; speciem pugnae fuga praestat & ipsa.
Sed tentent, quaecunque velint, premit hostis, & hujus
Dextera dum vicit, victoria talis ad agmen
Continuo medium, laevam vulgatur & alam.
Unanimi incurfu tum caetera Russica pubes
Acrius incubuit, constanti & turbine ferrum
Torfit agens, bolidas constanti & grandine jecit;
Ac tandem excudit, reliqui fundantur ut omnes:
Qui procul avecti tandem cunctantur ibidem.
Russiadae insistent non laeto in pulvere Martis:
Si modo dicendus pulvis, non sanguinis amnis,
Pugna ubi commissa est, denasque extracta per horas,
Et totidem tenuit jugulandi insana libido.
Atque ubi straverunt campos ter dena virorum
Millia: pars caesi, pars ferro & glandibus icti:
Post pugnam accipiunt Russi, quaecunque suppellex
Bellica deserta est, ut multa insignia, multa
Tympana, & armorum varium genus: inter & ista
Sunt etiam nacti tormenta curulia plura,
Quam sibi principio pugnae sublata fuere:
Ac terra infodiunt, quae vita corpora functa.
Mox, quia Lansbergae stabant multa horrea muris
Condita, propterea talem referuntur in urbem;
Qua dapibus cyathisque diem fregere morantem,

Et

Et refovent vires pugna, fessasque labore.
At Borussiacus tanquam Rex ferreus esset, (31)
Semper & infractus, semperque indefes, & acer,
Quo res cunque cadat, quoquo fors invida ducat,
A pugna calidas, madidasque a sanguine turmas
Abripit, & propere Dresdae contendit in urbem.
Quodque adeo celeri passu se contulit illuc,
Id fuit in causa: timuit, ne Daunus, ibidem
Qui prius astiterat proprio cum milite, cumque
Imperii turmis pariter tendentibus illic,
Fratris in Henrici montana irrumpere castra
Vellet, ut a triplici fossa, triplici aggere tecta.
Sub propriis signis non tantum militis autem
Ille recensēbat, longo qui tempore posset
Hisce exercitibus binis obsistere junctis.
Huc ubi devenit solers Fridericus, ibidem
Tum sua defixit Dauni tentoria contra.
Si porro excursus recolam, pugnasque minores,
Secum erit: in seculo quin tangere posse negarim.
Queis ego Durlacco regali e sanguine cretum
Legatum expediam? Queis ausim dicere metris
Laudonum, Haddichum, Laniumque, Agniumque feroces
Robore, consilio miros, & mente sagaces?
Abstineam, heroas geminos, queis secula pauca (32)
Suspexere pares, submisso ut carmine mirer.
Ergo sedent utrique duces, sed corpore tantum;
Mente volant, secumque agitant; quanam arte, vel astu
Peccatum alterius non emendabile bello
Tandem intercipient, possintque erroribus uti,
Vel pro re nata, vel capta temporis ansa.
Hanc porro arripuit Daunus, solerter & usus,
Et procul a castris hostes excedere adegit.

Sic porro regio nata est, ubi praelia mista:
Planities ingens se latum extendit in aequor;
In medio est pagus, vulgo Hokenkirca vocatus;
Ad latus exurgunt sublimi vertice montes,
Difficiles aditu propter terga ardua passim.
Excipit illorum frontem dorsumque pedemque
Saltus inaccessus, vestitus & ilice, denso
Et frutice, & dumis; ubi semita nulla pateret.
Hos Borussiacus montes invadit, & armat
Undique tormentis, quamvis conspexerit esse
Ingenio invictos nato, saltuque propinquo:
Quo veluti vallo versatur, & aggere septus.
Id Regis non sponte tamen Borussia pubes
Exequitur; dispar ejus sententia menti
Sederat; in votis Strombergum insidere montem
Cui fuit: hoc capto quoniam via lata maneret
In Silesiacas oras; texisset & agmen
Non procul amotum, cui ferme dena virorum
Millia, quae sedes est Waysbergica villa.
Consilium id Regis Daunus divinat, & aequae
Praevenit indefes; montem prior occupat ergo,
Et validis turmis, & justis instruit armis.
Hac spe frustratus, Rex retro excedit, & illis
Insidet, appositas communit & aggere rupes:
Hoc etiam adjectos campos, fossisque coronat.
Et sedet, hostili nulla formidine tactus.
Haec multa allexit quoniam fiducia Regem,
Perdidit haudquaquam tunc pugnam instare timentem.
Daunus odoratur miro pro lumine mentis
Spes Borussiae falsas, bene cautus & usus:
Usus & haud tantum, tacitos sed & astringit astus;
Ut Brandenburgis sua confidentia gliscat.

(33)
Id porro exequitur mira ratione: catervas
Sub duce Laudono laeva delegat ab ala,
Implicitus qua saltus erat, qua montis & arces.
Hoc iste ut peragat, longo discedere tractu
Debuit a tergo, flexaque ambage viarum
Tendere: qua specie potius concedere retro
Est Borussiacis visus, quam tendat ut ultra:
Atque ita deceptis fiducia crevit adulta.
Mox nova commentus belli mendacia Daunus:
Aggeribus, pyrgis altis, fossisque profundis
Est cornu amplexus dextrum, mediasque phalanges.
Hinc timor omnino Borusso e corde faceffit;
Ac fore nullius sperant discrimina pugnae:
Et somno indulgent multi, dapibusque, meroque.
Tum laxae excubiae positae, custodia rara:
Decipiuntque diem, & fallunt sermonibus horas
Disjuncti, tanquam bellum non urgeat ullum.
Cum laxamenti Daunus plena omnia vidit, (34)
Omnia, non solito veluti de more, soluta,
Consilium vocat, atque aperit, sententia menti
Quae sibi; Borussos nec opino invadere Marte:
Dum vero loquitur, labiis effundere visus
Lilia mista rosas, reliquos & veris honores,
Quaeque examen apum dein munera mellis ab illis
Seligit: humanam speciem super ora coruscant;
Mortalesque super sonitus vox daedala volvit.
Ergo, ait, o Socii, quorum mihi cognita virtus
Tot nitidis, mecum quot inistis praelia, palmis;
Strenua vis quorum, quorum mavortius ardor
Expetit, & plenae pascit discrimina pugnae,
Vel mutilis dictis, oculisque petentibus arma:
Tempus ad hoc ideo talis non copia facta;

Haud

Haud bene maturum visum mihi quippe: sed ecce
Nunc Borussiacae deses solertia gentis
Est irretita, & nullum putat esse periculum;
Instat ubi ignaris cervicibus alea pugnae.
Vos bene jam nostis, mecum quaecunque parastis,
Et vestris series est pugnae inscripta tabellis.
Ite alacres, ite audentes; ne fidite vestris
Viribus; at quaeso, nostrum fiducia tantum
Auxilii sit diva Parens: protexit ut illa
Tempus ad hoc, eadem pariter vos proteget olim.
Auxilio illius freti, properate triumphos
Ad solidos, non ad dubiae certamina pugnae.
Ipsi equidem acceptum refero, referatis, oportet,
Quod damno indormit proprio Borussius: ab ipsa
Hostibus injecta est fiducia talis: ab ipsa
Consilium nobis, & vividus ardor, ab ipsa
Sperandum auxilium, & felix eventus habendus.
Haec simul: ex oculis, facieque erumpere visa
Vivida flamma fuit, comitumque accendere corda,
Ingerere & flammis flammam, atque ignibus ignes,
Queis pugna a cunctis nimium fuit ante petita.
Post dicta insequitur vox congener omnibus una.
Pergendum, pugnandum, hostilia castra petendum:
Auxilio nostrae Matris victoria parta est.
Ergo abeunt omnes: ubi jussa exivit & hora,
Quae pulsas tenebris aperit confinia lucis;
Quisque suum tenere locum; montesque petitos
Primus adit, norma illa ducum quando agmina ducit, (35)
Gloria militiae, strictum quando incutit ensē,
Laudonus: non saltus eum, rupesque morantur,
Ambagesque viae dumis & cespite clausae,
Tum mage difficiles, quoniam nox fusca teneret,

Am-

Ambiguosque aditus tenebris obtexerat. Ille,
Qua potis, erectus tendit, quaque invia prorsus
Semita, perrepat, vel saxa obstantia saltu
Transilit: exemplum sequitur, gens dura, Croatus:
Quandoquidem repsit pariter, trajecit, & ivit.
Id mirum, longeque magis mirabile dictu,
Alta quod a variis sint ducta silentia turmis.
Nullus hiat, nullusque hincit; licet undique calles
Exhibeant, gravius sed proxima pugna periculum.
Jam prope Borussos aderant; non ullus at horum (36)
Sensit adesse viros, creperae quia noctis in umbris,
Quas cernunt species, larvas duxere volantes:
Id primi vigiles: at caetera turba sopita
Non videt, aut sentit dulci correpta sopore.
Errorem excubiis porro, turbaeque quietem
Excutit, aut placidos jungit cum funere somnos,
Cum primum advenit pubes Pandurica: parcit,
Ut fuit in jussis, haec quemquam incessere flammis;
Ne tonitru illarum reliquos arcessat ad arma:
At gladios adhibet, frameasque e vertice sclopi.
Hic vero obtinuit clades, vigilesque perempti
Sunt prius; & pubes mox caetera dedita morti.
Qui reliqui fuerant, illos fuga subtrahit ensi.
Cum nullos videt esse super Laudonus, Adeste,
Tunc ait, o Socii; & tormenta vacantia passim
Vertite Borussos contra sub monte jacentes:
Edite sic clades; somnumque ut pellitis ipsis,
Addite sic fremitu multum terroris iisdem;
Ut fugiant, gelidaque manu sumpta arma remittant.
Cum vero stygii jacti sunt desuper orbes
In reliquas stratas subter tentoria turmas,
Tum pavor incubuit cunctis, trepidusque tumultus;
Tunc

Tunc interceptos sese doluere jacentes :
Exiliunt, & ad arma vocant, arma undique clamant :
Et multi adjiciunt. Ergo solertia nostra
A Dauno frustrata fuit ? Factum esse videntes
Hisce oculis nostris, fieri potuisse negamus.
Arma alii capiunt ergo, seque ordine sistunt ;
Atque adeunt alii Regem, plenique pudore, (37)
Hostis adest, repetunt, infesso & monte potitus
Fulmina tormentis torquet crebra, horrida nostris.
Abripit a strato sese ilicet ille, doloris
Tactus & est multo sensu, nulloque timoris ;
Non quia vincatur, sed victum at nesciat esse :
Quippe cor illius nunquam est formidinis hospes.
Ergo volat, laetas acies qua victor agebat
Laudonus, properansque relicto a monte, potitus
Planitie fuerat, dejectisque hostibus illinc,
Contra Hokenkircam vires admoverat omnes ;
Et Borussiacis pulsus procul inde, tenebat.
Huc Rex contendit, selecto & robore secum
Huc acies adigit ; ternis aggressus & arcem
Est vicibus, semper vero submotus ; at ejus
In mediam inductus partem cum denique, vicit ;
Et quoniam hic flagrat pugnae violentior ardor, (38)
Et quoniam eventus rerum pendebat ab illa :
Nam modo victor erat, quicumque infederat arcem.
Propterea abripuit propere se Daunus eodem :
Pugnacesque manus secum invehit impete tali,
Ut summam belli assultu decreverit uno :
Quo profligati, Brandeburgique fugati.
Cum Dauno Aisias porro duxere catervas
In munimentum, mox Staremburgius ibat,
Et Colloredus, Bochousque, & Puebla, Riosque
Pro-

Prodigus ut vitae, sic quisquis honoris avarus:
Sospite quo, nulli curae est occurrere morti.
Sed reliquas inter turmas Bathyana refulsit;
Quippe adeo irrupit truculenta, invasit & hostes;
Ut plus trecenti assultum tolerare negantes
Dediderint sese captos, & signa quaterna.
Scilicet in turmis ardor mavortius ille
Constabat, Bathyane, tuus, quando agmina ducta
Sunt tibi, Germanis hostis depulsus & oris.
Extremam sed porro operam belli ardua virtus
Migazzi impendit, litemque diremit, agendo
Selectae cuneum gentis, tergumque petivit
Brandeburgiadam: & duxit tali impete, tamque
Constanti, validoque; prior contusus ut hostis
Conciderit fervor; profligatusque putarit
Rex ubi dejectas illa de parte cohortes
[Spem nullam reliquam esse sibi jam vincere posse:
At fore consilii pedibus committere vitam]
Vidit, ab infaustis absistere praecipit ausis,
Et revocare pedem, medium qua constitit agmen:
Et tecti assiduis illius ab ignibus irent.
His ubi consuluit, sicut sibi facta facultas,
Rex alio accurrit, gravior qua pestis oborta,
Austriacusque ubi multus eques fera bella ciebat:
Opposuitque suum, violentusque institit; unde
Compulit a capta statione recedere paulum.
Advolat huc autem praeceps Odonellus, agitque (39)
Austriacas alas aliquas, atque acrior urget;
Restituitque suos, & abactos expulit hostes.
Tum porro Austriadum laevam Borussus in alam
Incubuit pedes, & demum spisso igne petitam

Reddiderat passim raram: laxatus ibi ordo
Cum fuit, occurrit damno, Daunusque frequentem
Adjectis reparat turmis, seque invehit illuc
Pro ducis imperio Lacyus, quinasque cohortes
Ducit agens, hostesque petit, funditque prementes;
Sanguinis & stagno campos, membrisque resectis
Sternit. Hyperboreis Aquilo sic lapsus ab oris
Incidit in nemus, assultuque animosior instans
Et folia, & ramos, robusta & brachia, & ipsos
Annosos truncos ima ex radice revulsos
Congerit in cumulos, & strage involvit eadem.
Jam medias acies, dextri jamque agmina cornu (40)
Straverat Austriacus: laeva Borussus in ala
Firmior obstabat, quavis e parte triumphus
Ne foret aequalis: siquidem majoribus ille
Non modo tormentis fretus, sibi plurima quorum
Copia suppetiit, valido nec & aggere tantum
A munimentis tecto, fossisque profundis;
Ast etiam ingenio, & salebrosa ambage locorum.
Undique surgebant rupes, secumque coibant;
Unde per errores varios, flexosque viarum
Anfractus tenuis ducebat callis in hostes.
Sed quid Arembergum possit cohibere ruentem,
Torquentemque manu gladium, dictisque minantem,
Atque irritantem socios, & ad arma cientem?
Primus it: haud illum angusti divortia callis,
Non acies ferri, tormenta nec ulla morantur
Perpetuis flammis tenues adigentia glandes.
Ergo iter invadit, transit, seque invehit hosti:
Quodque fidem supra est, formidine fixit & aegros
Borussos: gladiis illos, purisque sarissis

Aut

Aut ipse, aut socii potuere expellere sede
Tam bene munita, flammis & ubique tonante.
Dumque abeunt hostes, quaevis tormenta relicta
Non tantum graviora, manu sed & arma remissa
Omnia, praesidio nullo sibi quippe futura,
Ast oneri tantum, pedibus dum credere vitam,
Non manibus visum longe consultius esse.
Hi simul evadunt, aliquot venere catervae: (41)
Hae pedites, pariterque equites ad millia dena:
Ad Waysbergam queis jam tentoria fixa.
Hi celeres ergo festinavere ferentes
Auxilium victis, monitumque ad bella reverti.
Hos procul aspexit, praesens simul omnia lustrat,
Atque indignatur, Daunusque exarsit in iram;
Quod Borussia dum late exercitus omnis
Jam consternatus profligatusque facessat,
Qua timidos via quosque ferat, ferre agmina pauca
Suppetias ausint, victorem & tendere contra.
Propterea edicit, Bachous pergat, & aequae
Parte alia celerent fortis Zollernus, & acer
Bettonus, madidumque inimico sanguine ferrum
Altius exertent, nisi viso hoc fugerit hostis:
Maturent, addantque gradum, fodiantque negantes
Cedere, & inficiant simili stricta arma cruore.
Segnius e caveis procul exiluisse leones
Dixeris, ut tauros per pascua laeta vagantes
Invadant, avidoque inhient discerpere ictu:
Quam manus illa ferox se praecipitavit in hostes
Ordine stipato, atque abigit certamine primo
Adventantem aciem: sub eodem haec tempore prorsus
Visa ultra est inferre pedem, retroque referre;

Ac velut adversis nuper contendere signis,
 Sic quoque conversis alio concedere: dispar
 Sed facies horum: prius illa erecta volabant,
 Explicita & ventos contra; collecta sed inde,
 Inque finus revoluta, soloque obversa cadebant.
 Sic etiam in pelagus quando violentior Ausfer
 Ingruit, adversa sed parte valentior inde
 Incubuit Boreas, sublimi vertice fluctus
 Irruere in littus cernas, humilesque reverti,
 Diversosque sibi, & timidum caput abdere ponto.
 Hic vero aequalis quavis Victoria parte (42)
 Risit, & Austriacos supra festiva refulsit.
 Illius species, supra quam credere possis,
 Fulgebat formosa adeo, superaret ut omnes,
 Quot referat species collecta humana venustas.
 Aurea caesaries humeris excepta fluebat;
 Quam tegit ex niveo contexta calantica bysso:
 A scapulis juxta talos saturata colore
 Sidonio complexa chlamys cingebat amictam:
 Caerulea ex palla, fimilique exomide vestis
 Caetera: & haec eadem Victoria credita turmis.
 Judice me, non illa fuit Victoria; felix
 Mater at Auxilii, & populi Patrona rogantis.
 Nec me Theresiae pietas excelsa, Virique, (43)
 Et reliquae Austriacae prolis, Daunique poetam
 Mendacem arguerint; qui religionis amore
 Quod reor, hoc ausim laetis intendere chordis:
 Et nemo in dubium revocet, Deus optima quaeque
 Per Matrem Auxilii malit quin reddere nobis;
 Si conchae aeternae praesens est illa canalis,
 In terras quo cuncta fluunt coelestia dona.

Arbi-

Arbitrio huic nostro, laetor, subscribere Daunus
Quod studuit; pugna dum protinus ille patrata,
Corde prius tacito grates persolvit, & inde
Per tormentorum reboantia reddidit ora
Auxilii Matri, retulitque accepta trophaea.
Magnificam extruxit pompis castrensibus aram:
Sub croceo suspensa tholo pendebat imago
Matris ab Auxilio, penitus quae concolor illi,
Est mihi quae Virgo, Victoria credita turmis.
Hostibus erepta, & nimio maculata cruore
Signa, caput dejecta, aram triginta coronant,
Atque obeunt eadem tormenta hostilia centum.
Haec, simul exorsa est sacrum vox daedala carmen,
Concepere faces, festivoque ore per auras
Fausa triumphali fudere tonitrua bombo.
Insonuere procul valles; & dissita longe
Hostibus infessi tremuere cacumina montis.
Excipit & miles, jecitque canalibus ignem:
Insequiturque simul castrensi ars metrica ritu,
Tibiaque, lituique, arguta & cornua voce.
Haec simul expediit Daunus, contendere jussit (44)
Post reliquas acies, quas delegaverat ante,
Laudonum, profugis & carpere terga subinde.
Praestat opus, rapitur vento ocyor arduus heros,
Insequiturque ferox: hostes & quotquot adeptus
Multa reluctantes, stringentesque arma trucidat:
In manicas alios cupidos se dedere cogit.
Arma legit projecta solo, vel rebus onustos
Omnigenis carros, secumque in castra reducit.
Daunus in his castris nec vero segnis agebat.
Haec fuit, incessit quae cura potissima pectus

Egre-

Egregium pietate. Jubet jam lumine functos
Infodiant terris: mutilis exinde, vel ictis
Subveniant succis, foveantque potentibus herbis.
Quae vidua extabant passim, tormenta recenset:
Omniaque haec supra centum triginta fuere.
Mox pariter misit vexilla erepta Viennam,
Theresiae jussu sacras digesta per aedes,
Auxilium praesens Divae testantia Matris.
Hoc adeo infesto sed porro in turbine rerum (45)
Rex Borussiadum minime despondet: at una
Colligit elapsos pedites, & in ordine cogit:
Queis jubet intactas tergum defendere turmas:
Et montes petit, & faciem convertit in hostem
Intrepidus; tanquam sibi nulla accepta fuissent
Damna, sed ex acie spoliis abiisset onustus.
Dum vero instarent pugnae discrimina, dumque
Conferitur pugna, & pugna sunt parta trophaea;
Harschius interea Nissam spisso agmine cingit,
Infernasque pilas muris impingit; in urbem
Projicit ignitas incendia certa ferentes;
Omniaque exequitur, tanquam expugnare pararet.
Consilium hoc alio sed vero tendit; & arce,
Copia siqua sibi fieret, cupit ille potiri:
Sin minus; ut Daunus quidquid conceperat alto
Ingenio, foveat; facilisque eventus ut iret
Non modo, momenti longe potioris at esset.
Propositum Dauno fuerat subducere Dresdam
E Borussiadum manibus: sed certa facultas
Ut foret; averti quam longe a finibus illis
Debuerant hostes, huic apti occurrere damno.
Illecebra excudi poterat nulla altera porro.

Quae

Quae metam attingat, Regemque excedere cogat:
Quam Nissam effusa circumsepire corona
Militis, & muros validis incessere flammis:
Rex celer ut tendat, carae succurrat & urbi.
Quae sumptu immodico, & simili munita labore,
Credita praesidium proprii quaeque unica Regni
Est Silesiaci. Monitus velut Harschius ergo
Propterea a Dauno, festinat, & impetit urbem.
Consilium ex voto cecidit: mora solvitur omnis;
Rex volat, Austriacos procul inde expellere certus:
Insequitur Daunus, numerofo & milite carpit (46)
Extremas acies, se Nissam & tendere fingit.
Cum procul amotus longe Borussus abivit,
Occupat angustas fauces; ne trames apertus
Olli sit reduci, & Dresdae contendit in oras.
Consilium at Dauni res intempesta peremit.
Harschius aut Regis quoniam non viribus aequus,
Aut quoniam iussus, Nissae obsidione soluta
Excessit: Nissaque novo seu milite, five
Frugibus instructa, Dresdae remeavit in oras
Rex Borussiacus, tendebat Daunus ubi ante.
Qui licet ex facili poterat Dresdae urbe potiri,
Ut pius abstinuit; ne scilicet esset adeptus
Aut cumulo lapidum, aut semiuistae stragis acervo.
Indigenae plures, urbis pomoeria juxta
Queis sedes fuerat, veriti praedae esse futuri
Austriadum genti non longius inde moranti,
Supplicibus dictis Praefectum saepe rogarunt
[Suppressimus nomen, labes ne restet iniusta]
Ut liceat, quaecunque sibi pretiosa supellex,
Invehere in muros urbis, qua tuta maneret.

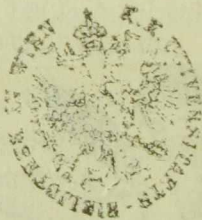
Obstrin-

Obstringit totam ille fidem, mancepsque futurus
Spondet ab Austriacis bona cuncta intacta tueri.
Indigenae reddunt grates, hilaresque reversi
Mutua laetitiae testantur pignora cunctis;
Et postquam dapibus, placido indulgere sopori.
Ast o spes hominum falsae, fiducia vana!
Concubiae in noctis tenebris prodivit ab urbe
Clandestina manus juvenum, callesque per omnes
Digessi, postquam tormenta curulia signum
Indixere, faces sub eodem tempore cunctis
Injiciunt tectis: ad plena incendia flamma
Sed quoniam non ducta satis, de turribus urbis
Ignivomos orbis fudere tonitrua Martis.
Ad fumum, rutilosque ignes, raucosque boatus
E strato exiliunt cuncti: pars altera vitae
Vult modo consultum, caris pars altera rebus.
Hinc alii induviis tecti, lectasque ferentes
Sarcinulas alii medios transire per ignes,
Aut ignes fugere, aut missos e moenibus orbis.
Conveniunt multi demum, quæis flamma pepercit
Atrium in immensum, quo lumine corpora functa
Conduntur; miseri que putant, quod sospes ibidem
Vita sit; at falsi spatio exturbantur ab illo;
Ignitæque pilæ vivos junxere peremptis;
Aequè peremptorum reliquos statione fugarunt:
Qui propere elapsi, Praefectum incessere diris,
Devotumque caput dictis mordere caninis:
Sed frustra, quippe ille fidem persolvit ad unguem,
Promissisque stetit: quævis defendit ab hoste
Austriaco, illorum quando bona tradidit igni;
Austriadum nullus quæ flammis attigit ulla.

Et

Et quoniam allatum Dauno est, invadere Dresdam
Si tentet, paribus flammis dedenda quod esset:
Quin etiam in primis numerosa & regia proles
Propterea excessit, gaudetque inhonorus abire
Nil propriae is cupidus laudis; gens regia quando,
Regiaque urbs aequae sit certa a clade redempta:
Idem expugnasset non multo sanguine Dresdam:
Cum solus valeat, quidquid valere priores.
Pyrrhus castra locet, Fabius cunctetur, & hostes
Scipio profliget; praestetque haec omnia Daunus.

HERDINAND O
UTRIUSQUE SICILIAE
R E G I.

*Te Pater elegit: frustra sententia Patris
Ne foret, hanc reddis moribus ipse ratam.
Te Pater elegit, regnis domineris utrisque
Ut Siculis: praestas rite, quod ille jubet.
Cum merito est effusa potentia Patris in hostes,
Exigit, ut jubeat, Te simul ira subit.
Imperio pares, complēs exempla; tot hostes
Fluctibus hinc inbibes, persequerisque Mari.
Praeterea aetatem supra solertior ornas,
Rostratasque rates ire, redire jubes;
Ut pelagi hostiles naves rimentur in arvis:
Vincere & has ferro ni datur, igne vorent.
Id Solio devota Tuo mea carmina narrant,
Quae nullus vereor, grata futura Tibi.
Nec quia sint cedro, nitido nec amoena cothurno:
Utque forent, merito sunt leviora Tuo:
Sed quoniam referunt, Patris quae sacra voluntas,
Arbitrio cujus parta corona fuit.
Talis & es pariter, non jure ut sanguinis uno,
Sed Pater ingenio Te meruisse probet.*

THE NATIONAL ANTHROPOLOGICAL ARCHIVES

UNIVERSITY OF CALIFORNIA

BERKELEY, CALIF.

ARCHIDUCISSAE
MARIÆ CAROLINÆ
UTRIUSQUE SICILIAE REGINAE.

○ *Conjux hoc digna Viro, Vir Conjuge dignus,
Vos ego ni jungam carmine, culpa foret:
Quos dotes animi similes, similisque venustas,
Sanguis & Augustus, nobilitasque ligat.
Inclytus hic nexus, puro sublimior auro,
Innocuus semper, perpetuusque micet.
Eximiis illum gemmis dispungere mallet,
Quam numeris, dicat quos mea Musa rudis.
Is videnti est adamas constans, sicutque beryllus
Fulgidus, excellit crysolitumque fide.
At quibus e reliquis possim committere gemmis,
Quae plusquam sapiens, provida mensque Tibi.
Aut Tibi quae nostri lingua est incognita seculi
Quin velut ingenitam copia posse loqui?
Germanam, Italicam, Gallam, Hispanamque, Latinam
Funditus explicitam volvis ab ore Tuo.
Religio fuerit, ni carmina nostra dicarem,
Et sinerem, his Sponso ne quoque juncta fores.
Accipias clemens haec carmina pauca: sed ultra
Sunt numerum, Superos quae Tibi vota rogant.*

ANTONII CAESARIS
 MARIIA THERESIA
 LIBER QUARTUS.

Uandoquidem non segnis hiems pluviisque geluque
 Clausit in hibernis uistas a frigore gentes
 Hannoveras, multasque alias, unaque Britannas:
 Broglius idcirco vigil excubat: agmina quondam (1)
 Dissita per villas passim, variasque per urbes
 Avocat in castra, & corpus collegit in unum.
 Et licet inferior numerus sibi: millia quina
 Viginti supra capitum cernebat adesse:
 Contra ea Branfvichus prope quinquaginta legebat
 Sub signis properare suis noctuque diuque.
 Consilii huic illud porro, spesque illa subibat
 Discinctas Gallorum acies invadere primo
 Mane interceptas, & profligare sopitas:
 Quo simul obtento, pectus fiducia longe
 Amplior incessit, reliquas irrumpere terras
 Imperii; tum more novo corradere quidquid
 Hic pretii fuerit, frugum vel quidquid in ipsis.
 Tempore quo pariter diversa ab sede pararet
 Irruere, & Boicas miles Borussus in oras:
 Atque ita, discreta quamvis regione, Viennam
 Impetere, & capta bellorum absolvere metam.
 Talis consilii sed porro falsus uterque:
 Mater ubi Auxilii nifum disjecit utrumque.

Illius

Illius auspiciis, Borussis obvius ivit
Daunus, & a Boicis exegit finibus hostes
Brandeburgiacos, Moravisque facessere terris
Compulit ejectos: pugnando exinde fugavit
Saxoniae e multis oris, Dresdamque recepit.
Auxilio Divae Matris sic redditus aequae est
Broglius exsomnia: quoque idem praeditus acri
Ingenio, tenuit Bransvichi Principis astus:
Nec tenuisse satis, delusit at astibus astus.
Interceptores ille interceptit, & ille
Non modo majores vires aequavit, easdem
Viribus at parvis fudit, superavit, abegit;
Francigenae & genti maculas abolevit inultas:
Cum docet haud gentem, victus quod gentis at ordo;
Dum fuit illa simul transacto tempore pulsa.
Hoc fuit artis opus mirae, fuit ordinis apti.
Sic locus est natus, turmas ubi Broglius omnes (2)
Collegit: placido tollit se vertice clivus:
Hunc super erigitur turris, latisque coronat
Moenibus, & late campis dominatur apertis.
A latere ascensus facilis deduxerit hostes
Turris ad assaultum, pagique ad tecta propinqui,
Indigenis dictus patrio qui nomine Perge.
Hunc aditum obstruxit sapiens sed Broglius; aequor
Appositum & vallis, ingestaque arbore munit:
Additus est agger juxta, cervique praeuisti.
Arduus hinc adeo est aditus, viaque invia facta;
Ut foret Hannoveris multo tentanda periclo.
Et latere ex alio tellus discedit hiatu
Immodico, vallisque sinum defedit in altum,
Objicibus justis pariter munita sed illa.
Tendere Brogliades ergo praecepit, ubi hostes,
Quae

Quae multa e variis deduxerat agmina villis,
Digerit ad pagum, vicinae & moenia turris:
Digerit, at vero talis rationis ad unguem,
Vicerit ut merito, studuit cum vincere posse.
Post tergum arboribus septum vestigia figunt
Octonae peditum turmae, quas quinque secutae:
Has gemina excepit legio, quae nempe futura
Praesidio, infausti siquid continget utrisque.
Saxones a laeva pedites sedere: cohortes
Mox equitum multae, tormenta & martia ducta.
Haec ubi disposuit tam recte Broglius, hostes
Non modo non metuit, sed anhelos corde moratur,
Impatiensque morae est, tardas incusat & horas.
Interea Fiscer, tueatur ut horrea, missus; (3)
Francigenae Fiscer pubis spes altera: clades
Inferis Fiscer populis, tutela suorum:
Fulmineo Fiscer velut intractabilis ense,
Sic calamo insignis, Phoebosque acceptus utrique,
Spicula libranti, pulsanti & pectine nervos.
Jam Bransvichiades Princeps Fernandus at instat,
Et petit assultans plusquam vice simplice: verum
Est vice plus una Galli virtute repulsus.
Dum sua vis ergo, dum spes defloruit aequae,
Gloria ne pereat, vafros descendit ad astus.
Non procul a Perge clemens fastigia clivus
Erigit, & latos pedibus spatatur in agros.
Mentitur tunc ille fugam, fingitque timorem;
Et jubet, ut turmae propere volvuntur in orbem;
Montis & ad tergum versae vestigia sistant.
Ille ratus ferme; Galli quod ab indole rapti
Praepropera, genioque suo fugientibus instent.
Hinc fore, transgressos clivum, campisque potitos,
Q
Ela-

Elatosque animi, & certos meruisse triumphum,
Abruptisque jugis ideo, nec in ordine ductos
A latere invadat, penitusque affligat ad unum.
Brogliadae sed major erat prudentia, major (4)
Vafrities mentis, commenta ut fallere possent:
Continuo priscos habitus, cordisque feroces
Exuit, & mores sumpsit diversus ab illis.
Qui prius exacuit fortes ad praelia dictis,
Cum ducis integras partes, & militis explet;
Is modo militibus fervore remittere mandat
A solito; sed stare sua statione paratos
Irruere in pugnam, si forte reverterit hostis.
Qui prius increpuit segnes, vitaeque timentes
Acribus aut dictis, oculisque vomentibus ignem;
Is modo connivet, fingitque haud nosse pavorem
Pectore conceptum, qui nunquam arriserat ante;
Et quem damnarat, capta statione morari
Imperat: & redeant hostes si forte, manere
Ad pugnam accinctos, maculasque abolere pavoris
Hannoverum, propriique absterlas sanguinis unda.
Degeneres, variosque ducis gens utraque sensus
Miratur: videatque licet, vix credit, & inquit
Haec mussans tacitus. Quorsum nunc Broglius ille?
Oblitusne sui; nostrumque, & Regis honorem
Dedidicit? Nuper dubios nos vincere jussit:
Cur modo victores inhihet, certosque triumphos
Abstrahit a manibus, renuitque insistere victis?
Interea gaudet vitasse pericula segnis:
Et piget audacem, quod strenuus obvius ivit
Ignibus & ferro, nec vulnere saucius uno.
Ast utrique manent, quamquam discordibus acti
A studiis; audet gressum praeferre nec ullus.

Hos

Hos animi sensus vario cum vidit ab ore
Broglius expressos, nec parvum murmur ad aures
Illius adrepsit; praesto fit miles ut omnis
Obsequio aequali, & dicto servire paratus;
Constitit altus equo, placidaque haec voce locutus.
Qui stupor incessit, dubium vel corda quod angit,
Excutite; & mentem subeat fiducia: jussi
Omnibus injuncti causam pandemus apertam.
Stare velim: non hostis abit, commentus abire:
Porro erit, ut revocet propero vestigia gressu;
Discinctosque ratus, lapsos & ab ordine recto
Vos primo assultu, faciliq; avertere: victus
Ast erit, & referet, quod damnum inferre putabat.
Vos simul ac cernet pugnae, cladique paratos,
Quae frustra concepta fuit, fiducia mentes
Deferet, illiusque loco novus ingruet horror;
Quam manibus, potius pedibus credentque salutem.
Hinc hosti exitii, vobis & causa triumphi.
Hoc simul ac dictum turmas pervasit in omnes,
Consistunt alacres, cupiuntque, adventet ut hostis.
Id simul advertit cautus Fernandus, in iras
Exarsit; cassesque suas ubi vidit inanes,
Indoluit; tacitoque fremens haec pectore volvit.
Non est falsa sagax vulpes, sed fallere mallet.
Despondet tamen ille nihil: quaeque ardua virtus
Est animo, gaudet, quoniam discrimina obire
Copia, virtuti propriae minus esse putatum:
Majus & inde decus, gravius discrimen ubi esset,
Progreditur, celeratque ferox, nil territus hostis
Aspectu, certusque mori est, vel vincere. Miles
Ut reliquus porro sensus simul induat aequos,
Quo valet eloquio, sic militis excitat iras.

Ergo iter emensi per aperta, per ardua longum,
Perque dies denos passi frigusque nivesque,
Pollentes numero, Germano & sanguine creti
Venimus; ut paucas, & Gallo e germine turbas
Inspiciamus, & in patriam redeamus inulti
Non modo: sed contra gens prorsum ingloria, gensque
Totius Europae fanna laceranda procaci?
Non ita: sed talis quoniam solertia cauti est
Brogliadae, ut falli nequeat; superemus, oportet:
Vis adhibenda modo est, quando nihil obtinet astus.
Unanimi assensu sunt dicta excepta: suamque
Polliciti sunt quisque operam: penitusque sub uno
Temporis articulo jam signa infesta videres,
Et versas acies propero contendere gressu,
Multiplicesque rotas tormenta evolvere Martis,
Et validos axes sub iniqua mole gementes
Acciperes, lituique animas indicere pugnam.
Hannoveros vidit reduces ubi Gallica pubes,
Tum recte assequitur, quidnam sibi Broglius olim
Innuerit, quando turmas consistere iussit:
Gratanturque sibi, pariter gratantur & illi,
Quod bene praevidit, cautas eludat & artes.
Strenuus hinc inhiat pro vulnere reddere vulnus;
Virtutisque suae documenta vel edere segnis.
Jamque in conspectu fuerant, aciesque sub ictu
Tartareae stabant molis, cum fulmina Martis
Intorsere faces, magnos jaculantur & orbes;
Atque prius flammis oculos fulgetra coruscis,
Quam feriant aures infesta tonitrua bombis.
Cum vero propius turmae venere, minores
Projiciunt illis glandes, a grandine quarum
Integra sternuntur pene agmina. Nuper ibidem,
Qua

Qua fuerant acies sagulis armisque decorae,
Protinus hic miseris exanguia corpora formis
In latus, in tergum, in pectus revoluta supinum
[Horrendum visu] proprioque infecta cruore,
Et comitum mutilos artus, scissosque lacertos
Cernere erat. Talis species tamen horrida rerum
Hannoveros adeo nulla formidine fixit,
Ut potius saevae stimulos subjecerit irae.
Est furor ulcisci fraudes paulo ante reiectas,
Ac quod non astu, nisi extorquere patenti.
Stat ruere, instanti stat & ultro occurrere morti.
Promovere pedem; iactataque signa per auras
Invexere; manu sclopos strinxere; propinqua
Atque ubi meta fuit, glandes torserunt minores,
Impete tam celeri, ut fuerit jurare facultas
E gremio foetos illas fuisse canales.
Spissior hinc mortis species, stragisque coorta:
Nec modo non parcunt, verum indulgere furori:
Trajiciunt, jugulant, feriunt, caeduntque, necantque,
Cum res ad gladios sclopi de culmine venit.
Quid vero interea Gallus, quidve arduus heros
Broglius? A capta nusquam statione recedit,
Haud secus ac iussus Gallus; verum ignibus ignes
Excipit, & gladios gladiis, atque ictibus ictus:
Cura nec, ut mortem vitet, nisi vitet inultus.
Qua spectant acies interlucere, frequentes
Continuo reddunt: socius qua concidit, alter
Se celer intrudit, stratoque e corpore pugnat,
Et parit invidiam comiti, qui tardior ivit,
Occupet ut vacuum spatium, stratisque parentet;
Atque etiam Hannoveri tumulet cum corpore caesi.
Dum sese insinuant, statio qua rara dehiscit,

Inva-

Invaduntque locum fusi, morsque unde minatur;
 Francigenae cupidi secum obluantur, & urgent,
 Exultantque alacres, si tandem copia detur,
 Quos inhiant, implere sinus. E viscere terrae
 Dixervis exortum, quando sese invehit agmen
 Agminis in sedem sternentis corpore terram
 Extincto, sociisque aditum signantis apertum.
 Unde sed hic ardor, tam fervidus impetus unde,
 Ut prope vesani, debacchantesque furore
 Non modo non abeant, studium est sed obire periculum?
 Broglius in causa est, princeps & Broglius auctor.
 Creditus est vulgo divinavisse, quid hostis
 Cogitet, & fraudes animo tenuisse sagaci,
 Atque aliquid mortale super fore: nosse latebras
 Qui cordis valeat, venturi & praescius esse.
 Haec ubi fixa fides animis fuit, inde coortus
 Impetus ad pugnam, & fiducia certa trophaei:
 Atque ideo irrumpunt avidi, studioque tenaci
 Praeripere intendunt palmam, palmaeque decorem.
 Hinc licet Hannoveri quinis assultibus instent
 Mordicus, & flammam inter versentur & enses,
 Ac studio aequali curent occurrere morti,
 Omnia sunt frustra: quina vice quippe repulsi
 Sunt semper, retroque pedem revocare coacti;
 Praeterea & madidam linquentes sanguine terram,
 Et clade enormi, proprii velut indice damni.
 At porro norma ille ducum, vigor ille virorum. (5)
 Quid modo, vel quorsum praesens ubi Broglius ergo,
 Dum fera pugna calet? Qua purior emicat aer,
 Flamma nec, & fumus liquidas se volvit in auras,
 Non illum video: qua turbine densus uterque,
 Nec pariter video, quoniam vel opertus ab ignis
 Multi-

Multifidi nimbis, denſique volumine fumi
Haudquaquam apparet; noſtrisque obſtruſus ibidem
Eſt oculis: rapidi quoniam vel ab impete raptus
Quadrupedis non haurit iter, ſed fulminis inſtar
Evolat huc illuc, & hiantia lumina velox
Noſtra fugit; veluti fugiunt, quas Martia torquent
Inviſas tormenta pilas: at lumine mentis
Ob fumi, flammaeque aciem comprehendimus ire.
Sic ut non videam, videor tamen ipſe videre
Brogliaden: illic ſiquidem verſatur, & illic
Ad pugnam aut acuit, pugnatque acerrimus ipſe:
Qua modo majori, flammaeque & turbine fumus
Evehitur, gliſcitque: inibi pugna horrida fervet
Hannoverum, Gallumque inter: violentus ibi urget
Gallus: at Hannoverus ſenſim virtute remittit
A ſolita, ſpectatque locum poſt terga receptus;
Et ſeſe revocat, campoque excedit: apertum
Occupat hunc, Gallusque ferox cedentibus inſtat.
Brogliades hic nempe manet, quaque aſpicit hoſtem
Multa obluſtari, volat illicet: hoſte repulſo,
Tunc alio pergit: non ceſſat & ire, redire,
Aequalis donec fuerit victoria parta.
Atque ibi quantumvis illum fera bella cientem
Non videam; poſſim ſed conjectare, quod adſit,
Dum cerno Gallos urgere ferocius, & dum
Hannoveros laevi concedere Martis arena,
Et parte in varia pugnam fervere, fugamque.
Sic etiam incubuit campis ſimul Euris apricis,
Et contra obnixis Aquilo ſtridentior alis,
Haud animam illorum timidus peregrinus, at undas
Pulveris adverſas ſeſe glomerare per auras
Suſpicit, & pugnas ventorum conjicit inde.

Ergo

Ergo ubi Branſvichus ſenſit, deluſa quod arte
Ars foret, & tempus tereret, quando irritus auſis
Exciderit, ſecum indoluit; lituique receptum
Ut canerent, juffit: quorum ſonus impulit aures
Mililibus, pariterque animos: praecordia terror,
Spe procul expulſa, ſubiit, delapſus & inde
In faciem invadit: pallorque inſcriptus ut ore eſt,
Sic rubor exceſſit, quem flamma appinxerat irae:
Ac deſiderium praedae necis horror abegit.
Signa cadunt dejecta: gradu venere citato;
Plus celeri evadunt, & vertunt ora ſubinde,
Solliciti ut ſpectent, an quiſquam in terga feratur.
Sic lupus in caulas tacito pede tendit; ovesque
Jamjam mente vorat, jam ſanguine paſcitur hauſto:
Vis at odora canum ſimul illum ſenſit adeſſe,
Protinus exurgunt, feriunt latratibus auras,
Paſtoremque cient: paſtor clamore citatus
Sedulus occurrit, rabidosque irritat in hoſtem.
Hoſtis abit, tacitaque fuga ſeſe abripit; utque
Spe primum depaſtus oves; ſic inde veretur
Ne ſit praeda canum, ſaevo laceretur & ore.
Non ibi mentitum, ſed Broglius eſſe receptum
Ut verum advertit, jubet ilicet ire cohortes
Non paucas equitum; levior quibus armatura;
Velitibus junctis & carpere terga ſubinde;
Res ubi nata foret, ſequae utilis offerat anſa.
Praecipitare fugam, fraenisque evadere laxis,
Atque, prius ſedem quam deſeruere, remotam
Obtinuiſſe, ſui nimbos & pulveris actos
Praeteriſſe: ſolum greſſu ſcripſiſſe nec ullo
Aſpiceres equites, oculis ſi copia detur
Poſſe ſequi, juvenumque alacrem ſpectare volatum.
Mox

Mox ubi deventum est: tum si quis ab agmine lapsus
Hannovero, manicas indunt: & si quis in hostem
Objiciat pectus, glande effodere, vel ense.
Non tulit hanc vero speciem Fernandus: ubi hostes
Acrius urgentes vidit, propriasque labantes,
Dimotasque gradu, deturbatasque catervas;
Ancipiti & paucos miscentes praelia corde:
Quam fugere, at potius cupiens occumbere fato:
Advolat ad primos versus: monet, arguit, orat:
Ejus & excudit praesentia vivida tandem,
Ut se restituant acies, animisque receptis
Firmius incumbant; sibi quisque hortator & esset;
Horteturque alios audens audere timentes.
Quae prope consenuit, nova pugna recrudit ergo:
Ac Bransvichiades animis ferventibus usus,
Instat agens: felix quin rebus ut exitus iret,
In turrim moles plus quinquaginta curules
Dirigit immensi torquentes ponderis orbem;
Quo septum arboribus structum, turmasque tuentes
Impetit, & lacerae convellit moenia turris.
Broglius at prudens conspexit ubi agmina cladi (6)
Obvia perpetuae, revocat; revocataque mandat
In latus Hannoveri violento incumbere nisu.
Hic rem decrevit: consternataeque catervae,
Atque laborantes, mutilaeque iniere receptum.
Quique ignominiae ne prorsum obnoxius esset,
Et magno objectus damno, sub vespere primo
Fernandus movit, rursusque invadere finxit:
Ac postquam noctis tenebras conspexit adultas,
Illarum obtentu tectus concessit arenae;
Et secum abripuit fessas mutilasque phalanges:
Has ut per pagos, varias dispescat & urbes.

Ac tristis, quod victus erat; laetusque, quod omnes
 Militis ut partes, magni ductoris obisset.
 Sic postquam Hannoveri cessere a pulvere; Galli
 Adveniunt, & quidquid ibi prostraret, adepti:
 Innumeros currus variis a rebus onustos
 Depopulant, capiuntque alios tormenta ferentes.
 Gentibus ex illis, secum quae foedere nexae,
 Occubuere neci tria ferme ad millia: major
 Est vero numerus, passim qui faucibus haesit.
 Contra ea fleverunt Galli duo millia; verum
 Saucia pars major, pars caetera dedita morti.
 Haec igitur pugna illa fuit, victoriaque illa,
 Auspice quae coepta, & pariter quae vindice Matre
 Auxilii parta, & seculum memoranda per omne
 Teutonicis populis: cujus secus alea quando
 Acciderit, duri spectacula barbara belli
 Urssisset tacitis Germania tota querelis.
 Auxilii Matri toto Germania corde (7)
 Persolvas, repetas & grates semper: eidem
 Acceptum & referas, quod libertate fruaris.
 Brogliadae debes meritas & reddere grates,
 Indicium cujus, cujus solertia, virtus
 Strenua, bellipotens, penitasque exulta per artes
 Et timida cervice jugum tibi depulit, atque
 A bello asseruit, libertatemque redemit.
 Et tibi, Brogliade, grates fas reddere dignas
 Auxilii Matri: pietas tua plurima quippe
 Vicit, ut eligeret te solum e millibus unum,
 Qui vindex, auctorque fores; Germania cujus
 Praesidio e fluctu bellorum emergere posset,
 Integraque optatae portus succedere pacis.
 Hoc titulo Augustus porro est Franciscus adactus, (8)

Germanos inter Proceres adscriptus ut esses;
Ut quorum assertor fueras, comes additus ires
Virtutis merito, non sanguine clarus avito.
Quod frustra indignus quisquam sibi vertit honori,
Ni titulo excelso virtus sit congener aequae.
Quod quis fortitur, sibi nemo adscribere debet;
Quodque animum est extra, pretii nullius habendum:
Nil proprii est; sortis, caecaeque ea munera noctis.
Si tibi Franciscus primus titulumque decusque (9)
Principis adscriptum voluit, subselliaque inter
Germanos Proceres ultro concessit; & aequae
Se largum exhibuit merito Ludovicus: is, inquam,
Qui licet haud ortu, certe virtute merebat
Gallorum Rex esse; adeo recta omnia librat
Qui trutina, qui respectu nullius adactus
Expendit gesta una sagax, gesta una rependit;
Ut donis oneret, dignosque extollat honore.
At contra indignos exempla patentia sancit;
His ignominiae maculas nam praeter iniustas,
Exigit aequales culpa pro pondere poenas.
Ille igitur quoniam vidit, quam strenuus, & quam
Sedulus excellis, mentem quam providus hostis
Assequeris, fraudesque tenes, vertisque regestas
In caput artificis, propriaque irretis in arte;
Propterea licet ille nimis divesque potensque,
Est pene exhaustus, dederit tot munera quando,
Ut sit nil reliqui, cupidus quod reddere possit.
Es tu dictus eques, gestasque insignia cuncta,
Quae decorant equites. Princeps legatus in armis,
Francigenae censor peditis, pretioque merentis.
Non modo Bethunae, Praetor regionis at omnis.
Inde exercituum, quotquot Germania spectat,

Tu prior, & summus Ductor: quo nomine missum
Auctoramentum baculus, qui vile vel aurum,
Viliaque argento fulgentia lilia ducit;
Cui titulus quovis pretio pretiosior iste est:
Pacis honos, bellique timor. Mox reddere plura
Suppeterent cum nulla, offert Alsatia donum.
Haec vocat: & subito Praetor tu dictus utrique
Ergo age, Brogliade: possis quae dona referre,
Suppeditant si nulla, tui nisi Regis amorem,
Progredere: ut veluti es meritis, merearis & usque:
Si tali, donum omne super, contentus amore es.
Quo vero evasit, vel quare evanuit illa
Ardua, bellipotens, & virtus strenua Galli?
Cum non ulli alii, sed vero prorsus iidem,
Qui modo victores, numerus queis major, & ipsi
Ductores, idemque vigor, eadem arma, manusque,
Quosque, Duces primos ultra, Contadus agebat
Queis pedites praeter, plus sexaginta cohortes
Florentes equitum, tormentaue plurima priscis
Addita: congressi quare ergo terga dedere?
Quodque magis mirum, medium penetravit in agmen;
Qua vigor ille virum, flosque ille, equitatus adesset
Hannoverus, facilique manu subito impete fudit,
Exiit & castris aut strage, aut sanguine foedis.
Zoilus haec, quorum numerus non parvus in urbe
Vindobonae, quique esse rati vatesque ducesque,
Omnia divinant, quae proxima deferet hora;
Omniaque instituunt quavis ineunda sub hora;
Nostrorumque ducum damnant pene omnia facta;
Hostis & excelsis tollunt praeconia dictis.
Haud equidem invadam munus vatisque ducisque:
At, mihi quae menti fideat sententia, promam.

Auxi-

Auxilii Mater praeſtat, vincantur ut illi,
Therēſiae fines queis cura laceſſere bello.
Francigena Hannoveros armis inceſſit: at armis
India reſpectus: cum diſtet & India longe
Therēſiae a terris, ideo Regina ſagacis
Auxilii partes juſti non vindicis implet:
Et quidquid tulerit, dubii ferat alea belli.
De reliquo quaecumque forent Contadus agenda,
Egerat appoſite: verum Branſvichius heros
Conſilia evertit: proprias tali ordine turmas
Inſtituit, Galli fuerit turbatus ut ordo.
Quod mea mens minime deſlectat devia vero: (10)
Adſtruxiſſe fidem dictis gens Ruſſica viſa eſt;
Auſtriadum inſtantes terris ubi perculit hoſtes.
Sarmatiae haec poſtquam fines egreſſa, petiti
Ad Boruſſiaci devenit limina regni.
Hic turmae explicitae, quas Soltikoffus agebat.
Canities ſpectanda viro, ſub vertice cano
Fervida mens, pectusque calens, & corda timoris
Necia, robuſtique artus, & dextera pugnax;
Vivida mens, habilisque ſuas expendere vires,
Hoſtis & appoſitas, utique erroribus hoſtis;
Ut facili referenda ſibi victoria niſu.
Martia quae fervit calido ſub pectore flamma,
Fortis ad audendum, praefenſque implere, quod audet.
Sit licet enormis, nulli obvia corda timori
Impellunt, adiguntque manus ad ſtrenua quaeque.
Cujus & haec ſummae fuerint praeconia laudis,
Sub magno affidue meruiſſe ſtipendia Petro:
Florida vel membris, fuerat devexa vel aetas,
Semper & acceptus, ſemper comes additus olli.
Quidquid inexplicitum, vel inextricabile viſum,
Huic

Huic delegavit Petrus; duxque impiger actis
 Expediit sese, spem supra, & vota jubentis.
 Petrus ubi, quoque ductor ibi: mens vivida magni
 Petri affectabat, summamque inhiabat honoris:
 Et Soltikoffi servivit dextra volenti.
 Ac nisi mors praecox, mors invida, morsque triumphos
 Dum numerat, creditque senem, voluisset ademptum,
 Soltikoffus adhuc socius foret, isset ubi ille,
 Atterat ut Turcas, Persas debellet, & Indos.
 An quia mors timuit juxta succedere, Petri (11)
 Et vita abstinuit, vita concessit & ultro
 Petrus, ut extaret nunc Soltikoffus in orbe,
 Qui sibi prout quondam, Natae obsequeretur honori;
 Et Natae assereret sibi multa asserta trophaea,
 Dum Borussiacas vires avertere perget.
 Ac ducis invicti bene mente, & corde, manuque
 Usa modo est nostri lux clarior Orbis Elisa,
 Et secli Petrowna, duplex cui Russia paret
 Augustae; imperio cujus felicior illa
 Est modo, quam fuerat quondam, quam speret & esse.
 Augustam Deus ipse sui de limine tecti
 Subripuit, folioque libens invexit avito.
 Vox populi, vox quippe Dei, vox ista sub ipso
 Principio levis, ut duodeno a milite nata:
 At subito extremas Asiae pervasit ad oras,
 Et magnam Europae partem; similique tenore,
 Unanimi & sensu clamor sublatus ubique.
 Vivat Elisa diu! Vivat Petrowna diuque!
 Vivat io Augusta! Regat velut altera Mater
 Ut populos, magnique terat vestigia Patris;
 Illius & palmis palmas rursus aggerat; addat
 Et decori decus, atque novas simul artibus artes;
Augeat

Augeat & belli vires terraque marique:
Nullus ut in fines nostros incurrat, & aequè
Nullus in illorum, qui nexi sagmine nobis.
Haec populi, vox nempe Dei tunc temporis orta
Insonuit; vocemque ratam nunc reddit Elisa.
Nam simul illius vox dissona perculit aures,
Quod Borussiacus miles, commentus amicum,
Saxonicam terram, Boicamque invaserat inde,
Perpetuo quondam, & sacro sibi foedere junctas;
Tunc similis Petrowna suo quae caetera Patri,
Dum populi mores, adscitasque erudit artes,
Incubuit Patri bellis quoque congener esse.
Congener & Petro penitus fuit omnia; Petrus
Haud etenim affines tantum pugnavit in hostes,
Ast etiam in proprii juris gentesque ducesque.
Nullus amicitiae, respectus sanguinis olli
Et nullus: secuitque suam sibi dextera laevam:
Praestitit heroo sic pectore grandis Elisa.
Quos Borussiaci, quos Angli fulgor & auri
Reddiderat caecos, fidos gratosque ministros
Jam sibi, dejecitque gradu, rejecit & aula:
Et potuit laevam propria sibi scindere dextra;
Dummodo relligio constet, tueatur amicos.
Et Siberiacas alios exegit in oras,
Perpetuis tectas nivibus, glacieque perustas.
At pia se nullo voluit maculare cruore.
Quo genere est Petro melior Petrowna putanda
Praecipiti in clades, & fundere sanguinis undas.
Poenas expetiit Petrus, sed tempus ademit
Sontibus, ut doleant, vitamque retexere curent
In melius ductam: poenas inflixit Elisa,
Non mortem; concessa reis ut copia nullo

Sanguine, sed lacrymis maculas abstergere culpaе,
Dum vitam instituent frugis potioris ad usum;
Et redimant factis scelerum monumenta probandis.
O genus egregium poenae, qua noxius ipse
Gaudeat, & grates referat pro munere poenae!
Sic contra fontes sese inclyta gessit Elisa,
Iustitiaeque simul partes, pietatis & implet.
At contra infensos hostes nova bella cientes;
Ut quibus haud eadem est pietas adhibenda, locumque
Vindicat ista sibi nullum; quam cauta sagaxque
Invictam exhibuit sese Petrowna, precesque
Neglexit, sprexitque minas, oblataque dona.
Durior at scopulo, rabidas qui marmoris undas,
Et Zephyri placidas animas non sentit adesse,
Immotusque in sede sua, firmusque moratur,
Horrisoni victor venti, pelagique frementis:
Sic quoque Russorum felix Augusta, recepit
Quod semel, infracta cum religione tueri
Incubuit tota, & precibus non victa minisque;
Promissamque fidem non tantum exsolvit, at ultra
Excessit; supra centum quia millia misit,
Non quot pollicita est, tantum triginta virorum.
Quam vero intenta cura, studioque perenni
Excubuit Petrowna, suis sibi foedere junctis
Consulat ut sociis! Pelagi glacialis ab oris
Littus ad Euxini, tumidasque Borysthenis undas,
Europaeque plagas litui sonuere, tubaeque,
Tympanaque increpuere, manus ad signa vocatum:
Robustas avidasque manus, arma, arma petentes.
Qualis in Augusta porro fuit ardor, & idem
Ingruit in populos; perque oppida quaeque, per urbes
Quilibet est aptus bello, se credit & aptum,

Arma

Arma fremit, cupit arma, ruit, contendit ad arma.
Dixeris Augustae mentem, sensusque feroces
Omnibus injectos, populos abiisse per omnes:
Petropolique ex urbe, patet qua Russia tota,
Possideat quod prorsus amor, bellique cupido,
Quam proprio ex animo reliquis dispertit Elisa,
Reddat ut audentes, & amantes munia Martis.
Ut quoque Caucaei Titan e vertice montis
Cum primum exoritur, vestit procul omnia luce;
Omnia purpureo late splendore coruscant;
Omniaque accepto rident rediviva colore.
Hinc etiam factum est, animis siphonis ut ietae
Undique fornaces flagrent, atque undique ferrum
Incudi adjectum resonet, cudantur & arma.
His armis, gemino postquam certamine victus (12)
Est Borussiades, Borussia tota subacta est.
Gloriaque haec vigili Wernero asserta; quod hostes
Fregerit, & regnum servire coegerit omne.
Imperio Augustae, satius cui cognitus ante,
Praefuit his armis, & Soltikoffus ubi inde
Sarmatiae fines adiit, Borussicus illi
Obvius it miles, Wedel legatus & egit.
Hi ubi venerunt, montes adiere supinos;
Et terga illorum stygiis armantur onagris.
Prae clivi pedibus densus multa ilice lucus,
Arboribusque aliis ingentia brachia pandit;
Quo latere haud ullus posset succedere tutus:
Tum latere ex alio limosa, obsessa salictis
Subsidit, latumque palus spatium in aequor:
Utraque pars ergo prorsum insuperabilis esset.
Hinc Soltikoffus siquando invaserit hostes,
Sic super unus erat trames, quem posset inire.

Hujus at in frontem centum muralia tela
Prona jacent flammarum acies missura, pilasque
Principio ingentes, imbres mox inde minores,
Cum procul, aut montes propius gens Russa subiret.
Haec Borussorum statio, stationis & hujus
Horridus aspectus reliquos formidine justa
Perculerit, licet infractos; allectus eodem est
At Soltikoffus: quando graviora pericla
Strenuus incurrit Petri jussuque, comesque:
Cui fatis id fuerat, quod tantum aspexerit hostes,
Ut ferus invadat, numerum nec curet, & arma.
Sic lea conspiciens surgentem in cornua taurum,
Quassantemque jubas, foenumque in fronte gerentem,
Anxia nil haeret, stimulisque impulsa vigoris
Ingeniti, contra se protinus agmine recto
Involat, aggreditur, collo infilit, & ferit ungue,
Amplexumque tenet, rabido discerpit & ore.
Haud secus invexit se Soltikoffus in hostes,
Montibus ut tutos, silva septosque lacunis.
Ut Borussiadae videre insignia versa
Tendere se contra, tum sortem evadere pugnae
Pro meliore rati, lituo indixere receptum,
Vasaeque conclamant, captoque a monte facessunt,
Suntque iter ingressi ducens ad moenia Crossae,
Ut turmas inibi Regis, Regemque morentur.
Mens Soltikoffi porro divina futuri
Id bene praecepit: praevertere curat & hostis
Consilium: mittit validas, mora nulla, catervas,
Et jubet, invadant lati divortia callis,
Qua via Borussos ducet praetoria Crossam;
Suggestusque inibi condant, suggestibus aptent
Ignivomas moles, stygios jaculentur & orbes

In Brandeburgum; qua Brandeburgus adesse
Est simul ac visus, belli explosere canales
Russiadae contra, tempestatesque pilarum
Intorsere: vident illi, mirantur & esse
Tam male praeventos: quae vero audacia genti
Insita, convertit velox hostilia signa:
Propositumque sibi potius discrimen obire
Ambiguae pugnae, quam certae obnoxia cladi
Tendere. Conspiceres sub eodem tempore terga
Flectere vel peditum turmas, equitumve catervas,
Praeteritas & inire vias, nusquam ordine rupto:
Sed juga perpetuo, sed pergere tramite versus.
Quod Borussiades, id Soltikoffus & egit:
Stipatasque suas aequali fronte catervas
Arduus impellit, iussas gressu addere gressum.
Utraque sic acies utrique est obvia facta:
Utraque maiores orbis torsere balistis:
Utraque mox teretes glandes, atque utraque ferrum
Audaci strinxere manu. Borussus in agmen
Invehitur medium, medium ilicet objicit agmen
Et Soltikoffus, votum deludat ut hostis:
Qui ratus incompas illic invadere turmas.
Ergo iterum volvens Borussi exercitus orbem,
Temporis in puncto geminam digestus in alam:
Atque in Moschorum se cornu impegit utrumque.
Irritus at pariter cedit conatus in auras.
Ductorum vox una, tubae sonus unus, & unum,
Tympana quod murmur fundunt, in cornua bina
Russiacos abigunt, digestoque ordine sistunt.
Tempore quo, medio conspectus in agmine Russus,
Hoc quoque conspectus binas discedere in alas.
Illuc abreptum juraveris impete saltus,

Nec pede, sed pennis aquilae properantibus usum.
Sic oculos, quamvis fixos, fuga strenua fallat.
Haud aliter turris vexilla in vertice pacta
Adversi imperio venti fervire videmus:
Quo Boreas, adigitque Notus: se turbine volvunt
Praecipiti, celerique abeunt, redeuntque volatu.
Ergo ubi nil reliqui vidit Borussus ibi esse,
Quam miscere manum, & Martis tentare periculum,
Et decore integro vel certae occurrere morti,
Dedere vel morti, palmas & ab hoste referre:
Dum Soltikoffus nixus praecepit ut omnes,
Praevertit simul, & maturius obvius ivit.
Hic vero exoritur pugnax certamen utroque
In cornu; volat inde illuc densa aenea grando,
Exitium, nulloque ferens discrimine mortes.
Dux cadit & miles, fortis moriuntur inersque,
Inque ducem miles, fortisque incumbit inertem.
Cum propius ventum, & stygii filuere canales,
Stat conferre manum, & nudo decernere ferro.
Hic Borussiadae tandem sensere vigorem,
Bellacesque animos, queis Russica turba caleret
A Soltikoffi facie irritata feroci.
Hinc licet illorum plusquam mavortia virtus
Ad geminas pugnae fervorem extraxerit horas;
Consenuit prope fessa, vigor refrixit & irae.
Idque magis, quoniam clades illa horrida visa
Terruerat reliquos: praeter tot corpora functa
Lumine vitali, ferme tria millia supra:
Prostabat major numerus, queis faucia membra
Aut acie inflicti gladii dissecta, vel ictu
Cuspide effossa, & flictu trajecta pilarum:
Quingentisque alii fuerunt mala sarcina carris:

Ac conclamati plures jacuere relictī,
Aut quia spes vitae tenuis, fuga deserit ipsa.
Quin & viginti tormenta curulia capta
A Russis, variis & onusti a frugibus axes.
Cum Borussiadae cessere a Martis arena,
Tramite directo Crossen petiere; sed urbe,
Insequitur profugos hostes dum Russus, adeptus:
Mox Francofurto, quod fluctibus Odera lambit.
Cum Brandeburgis Russorum haec tertia pugna:
Tertiaque est Russis etiam victoria parta,
Majoris sed longe eadem praenuntia palmae,
In Borussiadas cladis gravioris & index.
Quae clades illata suis, partusque triumphus (13)
A Russis, omnes aliis infregerit ausus.
Haec Borussiaci studium sub pectore Regis
Exacuunt, cladem majore rependere clade;
Et decus armorum magis inde augere retusum:
Victus victores quando deleverit ipsos.
Ex exercitibus cunctis ergo agmina pulchra
Legit, ab agminibus variis capita inclyta pugnis;
Strenua quod multis meruere stipendia lustris:
Suntque argumento non una obducta cicatrix,
Et coma sub galeae attritae rubigine cana;
Serus & incessus, faciesque a sole perusta:
Qui numero explebant ad sexaginta virorum
Millia; tum variis tormenta curulia formis
Avehit, & currus frugum genus omne ferentes;
Caeteraque adduntur, quae belli exegerit usus.
Inde iter indicit, contendit & agmine recto
Sarmatiae in fines, qua Russica castra manerent.
Indictae vix fama viae sed dissita, quando
Protinus acceptum est, terras adiisse petitas.

Quo

Quo genere insignis nimium Fridericus, & omnes
 Excedit, quos prisca duces jactaverit aetas.
 Non Pyrrhus, Caesarque, & Scipio, & Annibal illi
 Aequus, & assurgent, quando impiger ocyor ibit.
 Illum equidem possum fluvio componere Tygri.
 Exilit hic riguo montis de vertice: magnum
 Et laticis pelagus per devia & invia ducit
 Perpetuo rapidus cursu, similisque sagittae,
 Foenerat unde sibi nomen: vectigal & idem
 Accipit a multis fluviis secum impete raptis
 Praecipiti, nulloque elusus ab objice sistit;
 Semper & illimis, veterique simillimus alveo
 Tendit in Euphraten, semetque immergit in illum,
 Non perdit: color idem, eadem sibi constat aquai
 Vividior species, coenum quia respuit omne:
 Euphratisque lutum calcans, argenteus errat.
 Sic Borussiadum celerem contendere Regem
 Crediderim: a propriis oris vectigal, & hostis
 Ducit inoffensus, semperque illaesus ubique;
 Praeterit instantes, abigitque inhibere parantes:
 Occupat & famam, vel praevenit; ire paratus,
 Venit: & est coram, cum ducitur ille movere.
 Ergo ubi deventum est, ea cura potissima menti (14)
 Incidit, ut Russi vestiget castra, locique
 Ingenium; cautusque notet, qua parte pateret
 Tractus ad assultum facilis, quaque arduus esset:
 Vincendus num strage foret, stragisque periclo:
 Tum quoque suggestus varios, ubi fulmina Martis
 Et sedeant, & quot sedeant; promptumne futurum,
 Reddat ut arbitrii proprii, dein reddita vertat
 Hostis in exitium: qualis custodia tales
 Excubet ad tumulos: peditum qua robora prima,
Majo-

Majoresque equitum vires statione morentur:
Austria qua demum maneat, qua Russica pubes.
Haec ubi comprehendit, solerti & mente recoxit;
Tum pugnam, pugnaeque viam decernit inire.
At dum praevidit, quo pacto vincere posset,
Tum quoque praevertit, victus si forte fuisset,
Qua potis exitium ratione evadere majus.
Sic etiam peragit princeps e gente luporum;
Quem vario functum discrimine reddidit aetas
Plurima: quem latrans adigit stomachusque famesque,
Ut pagum irrumpat, sociis alimenta sibi
Quaesitum; choreas ne ducere forte coactus
Concidat in latus, & comitum sit praeda suorum,
Ille per ambages, divortia perque viarum
Digerit audentes juvenes, & robore firmos:
Mox aditus omnes pagi perlustrat ad unum.
Obvius & si quis fuerit sibi visus, eundem
Viribus insignes nutu succedere cogit;
Et clamore canes in apertos ducere campos,
Quos focii excipiant, subigant & tendere secum
Ore vel admorsos, ictos aut verberare caudae
In nemora, ut rabidae sint illic praeda catervae.
Haec ubi dispexit, contemplatusque sagaci
Rex acie mentis, quae plurima suppetit illi;
In se descendit, rectoque examine vires
Expendit proprias, habiles & credidit esse:
Nempe vel ut vincat, faciat vel rite periculum
Vincendi, postquam vafros adstruxerit astus.
Ex his excussis recte pactumque viamque
Ad pugnam elicit, quam definivit inire.
Non procul a Russi castris spatiosa patebat
Vallis, & ingentes extendebatur ad ulnas.

Abdi-

Abdidit hac multas, queis prompta audacia, turmas;
Reddidit audentes quasque experientia, rerum
Arbitra quae certa est; jussitque erumpere, signum
Cum lituus dederit, celeres & praedicet ire,
Est ubi concursus visus, confertaque pugna.
Tum latere ex alio nigra caligine surgit
Silva capax aevi, ramosque intonsa comantes;
Queis nusquam admittit radios impervia solis.
Hac etiam similes acies se condere jussae,
Adque tubae primum clangorem emergere, seque
Jungere cum reliquis, quae praelia viva cierent.
Haec ubi disposuit, tum dextrum invadere cornu
Ruffiadam finxit; sed tractu temporis ipso
Et castra illorum rursus, positusque relegit;
Edidit ingentes tumulos telluris; ibidem
Martis & immensas moles aptavit, at illas,
Queis procul immodicos orbis torquere facultas.
His ita digestis, commentum invadere cornu,
Impetere & telis, multasque admittere turmas.
Impetus hic vero, & violenta impressio sensim
Consenuit, laevam sed longe major in alam
Incipit, & gliscit, nisuque efferbuit acri.
Praecipuae huc vires, moles huc integra pugnae
Incubuit, semperque novis assultibus urget.
Tempore quo testae filvis & valle phalanges
Exiliunt, rectoque ferunt sese agmine, pugnam
Qua socii exorsi, & jaciunt certamine parvas
Perpetuo glandes; sub eodem & tempore centum
Intorquent tormenta pilas muralia; quarum
Horrida tempestas fumi jaculata procellas,
Undantesque faces est visa simillima nubi
A variis aëtae ventis, variisque figuris

Indutae: magnos illic emergere montes,
 Et naves alibi, & secum concurrere spectes:
 Ac foeto e gremio fulgetra & fulmina late
 Fundere, & in Coeli campis effingere pugnam
 Assimilem ferme, qualem Borussia juvenus,
 Russicaque in terrae campis miscere videtur.
 At Borussia talis fuit impetus, atque (15)
 Tam validus constansque, sua statione graduque
 Dimoti ut fuerint Russi, paulumque repulsi.
 Hoc Soltikoffi hoc autem veneranda senectus
 Horruit aspectu: nusquam quippe obuius ante
 Luminibus, quando Petro comes additus ibat.
 Horruit, haud timuit, sed contra exarsit in iram;
 Hujus ob impulsum calcaris & effodit ictu
 Alipedem, monuitque alacri contendere cursu:
 Qua primae extarent acies timidaeque, ferocesque;
 Ac partim pugnare, pedem partimque referre;
 Et partim sperare, metu partimque labare.
 Dum vero properat, venti perniciosior alis
 Praeteriit, qua prompta acies tunc altera stabat.
 Hic alte exeruit, dextramque obvertit in illam:
 Terque quaterque agit, capitis mox denique nutu
 Significat turmis, gressu contendere pleno,
 Suppetiasque venire suis formidine tactis,
 Objectisque diu flammae, ferroque petitis.
 Hoc simul annuerat, juga protinus omnia mota
 Corripuere viam, ferme ducis ocyus ipso
 Imperio capitis, iactataeque indice dextrae:
 Exertantque suo nitidos ab acinace sclopos,
 Stringentesque procul tremulis fulgoribus auram.
 Sic etiam in flavas messes simul incidet Eurus,
 Tum motas segetes dubites praevertere malle,

Anne sequi potius ventum ab radice revulsas.
Advenere, oculis possunt & cernere fixis
Tot mutilos artus, dejectaque corpora terra,
Et premere intrepidis plantis, madidisque cruore:
Laxatasque audent acies implere, sinusque
Claudere; nec mortes centum pallere; per ora
Dum volitant actae bolidum pernicibus alis.
Russiadum adventu tum funestissima pugna
Incaluit, gliscitque magis; magis horrida clades
Et gliscit: siquidem viso, quod copia gentis
Afflueret Russae, novaque agmina semper adessent,
Subsidium attritis turmis Fridericus & aequae
Sufficit; hinc factum est, ut copia gentis utrinque
Suppetat hostilis, quo copia stragis abundat.
A proprio Russus cornu, Borussus & egit
A proprio: his caesis, revocantur ab agmine turmae
Tum medio, exhaustis dein altera reddidit ala.
Sic pugna, in cornu quae pridem exarserat uno,
Fit modo communis, pugnatque exercitus omnis.
Principio assultus ut vero exceperat hostis
Russiades, tractu sic temporis intulit arma
Redditus aggressor, qui primum aggressus ab illo.
Hic autem postquam glandes fudere canales,
Conterere his longum tempus piget eminus: ire
Cominus est ardor; rupto juvat ordine pugnam
Pene catervatim, non jam velut ante viritum
Conferere: hinc sese densae implicuere phalanges.
Stat pedibus conferre pedem, signa obvia signis,
Pectora pectoribus, subeuntes ensibus enses.
Qui sibi consultum vellet, non ullus utrinque:
At furor utrinque est hostem demittere morti.
Quem vitare juvet, nusquam sibi deficit hostis:

Copia

Copia vitandi si nulla, quod hostis ubique est:
Si jugulare velint, semper sibi sufficit hostis:
Quem cito ni jugulent, citius jugulantur ab ipso.
Undique sunt strages, sunt undique sanguinis amnes;
Undique corporibus stratis cumulat acervus:
Non modo quae juxta trajecit acinacis ictus;
Sed quoque quae longe nusquam intermissa pilarum
Diluvies jactu molis contorta curulis.
Ad quadraginta passus distantis utrinque:
Quod nunquam in pugnis aliis contingere visum est.
At mea mens tandem dirarum ab imagine rerum
Obstupuit, crinesque rigent, sub pectore pulsu
Cor salit assiduo, vibrataque dextera nutat.
Id mihi distanti; praesenti in turbine rerum
At Rex Borussus viget imperterritus, hospes
Semper & ipse sibi, nulla formidine victus
Spiritus est fidens; imperturbatus & audet
Per medias volitare faces, & mittere turmas
Subsidio, exemplisque & vultu accendere missas
Intrepido, gravidoque minis, plenaeque vigoris.
Cujus & haud subeat fiducia plurima mentem,
Et non contemptor mortis, non sanguinis esset
Prodigus, & sese flammis ultro inter & enses
Invehat; ut tali placeat, talisque sequatur
Clara exempla ducis? Qua scilicet adfuit ille,
Aemula se virtus acuit, violentior ardor
Ingruit, enixis & miles viribus instat;
Cujus ut est gravior, sic segnior impetus hostis:
Et pugnae facies distat diversa priori.
Russiades etenim vel Martis cedit arenae;
Inficit aut constans majori sanguinis unda:
Quo ferus incumbit Borussus, & acrior urget,

Illius incurfus similis Zephyro esse videtur:
 Qui simul in rectas nemoroso vertice silvas
 Ingeminet, pronas evadere duxeris illas,
 Qua mites animae directo tramite vadunt.
 In mare sic etiam placidis si flatibus idem
 Inciderit, crispam decedere videris undam,
 Aeris & nitidos aspergine lambere campos,
 Et signare viam, liquidisque inscribere gemmis;
 Praestet ut obsequium, placitis & serviat auris.
 At Soltikoffi quamvis praesentia Russis
 Ingeneret fortes sensus, abigatque timorem:
 Et Borussiaci pariter frons strenua Regis
 Omnia spectantis, quasquas captantis & ansas
 Ingerit audentes animos firmosque catervis.
 Unde fit, ut sese pugnacior hostis uterque
 Obstinet: irarumque tenax occurrere malit,
 Quam fixos oculos ductorum offendere, five
 Efficere, illorum sint tacta ut corda dolore:
 Dum consternatas acies fractasque videndo
 Quisque suas, pariter se vinci, & vincere speret.
 Inde recrudescit pugnandi audacior aestus,
 Nutat & ambigua, & regnat spes aequa, metusque.
 Ergo ubi nil aliud, quam clades, vulnera, mortes, (16)
 Obiectas frameis frameas, atque ignibus ignes
 Cernere erat: solumque metum, nullasque triumphi
 Spes bene regnantes, curas sed ubique vigentes:
 Res ita dum vertunt, testis Rex esse pavoris
 Pernegat invisi, dirimendi affectat at auctor.
 Sic ubi sperandi minor est, majorque timendi
 Objicitur facies: inibi celer illicet idem
 Exoritur nec opinus; hiulci & fulminis instar
 Involat huc illuc: medium nunc inspicit agmen,
Nunc

Nunc geminas alas: & eodem semper ubique est
Temporis articulo: dubites, cornu ne sinistro,
An dextro adstiterit; praesens an visus utrique.
Tam celer abripitur, tam fertur & alite cursu,
Ut bene credideris, fuerit quod ubique locorum
Multiplici aspectu, & specie non corporis una.
Sic etiam, quando nobis sopor irrigat artus,
Suspiciamus larvam saltu nunc scandere montem,
Praecipiti lapsu nunc volvi a vertice, cursu
Nunc nec opinato latos transmittere campos.
Tunc nobis, vacua quamvis ab imagine falsis,
Laetitiae ingenerat sensus argutia grati
Oris, & effulgens quae verberat instita talos.
Quod sopor illulis nobis, hoc exhibet actis
Rex, ubi praeproperus laeva decurrit ab ala
Ad dextram, rapidusque volat, recreatque catervas
Magnanimo aspectu, & vultu spirante vigorem;
Et docet exemplo, dictisque hortatur ad arma.
In facie illius virtus nitet ardua, seque
Insinuat turmis, & Martia pectora reddit,
Robustasque manus, & ahenea brachia praestat.
Hinc fuit, ut gravior pugnandi efferveat aestus,
Caedendique furor, jugulandi & saeva libido.
Artubus e mutilis jam late instrata videtur
Sanguinis & stagno polluta rubescere tellus.
Et quamquam armipotens Rex egerit omnia; quamquam
Omnia praestiterit, solers quae ductor & acer
Vel spe, vel saltem votis inhiaret obire:
Et quae seu miles non tantum natus ad arma
Belligero genio, sed longo exercitus usu,
Non modo non ausit, desperet at edere factis.
Omnia sed frustra: constans quippe impetus, atque
Stre-

Strenuus assultus Laudonis ab agmine natus
Corrupit, Regisque operam frustratus & ausum.
Hic simul ac vidit fessis non posse catervis
Consulere, invitus propriae tum denique vitae
Consultum voluit, quae plusquam exercitus esset
In pretio, quam tot gladiis, viditque periclis
Objectam; terebrata foret cum regia vestis
Glandibus haud unis, non una parte niteret.
Ergo abit, indicitque suis excedere pugna
Non jam praecipiti, at fero, torvoque receptu.
Quo facto, potior longe victoria Regi,
Judice me, parta est; semet cum vicit, & aestus
Pectoris indomiti, quam si disjecerit hostes:
Vincere dum rursus posset, si vita superstes;
Qua semel extincta, spes mortua quaeque fuisset.
Haec ubi nil fulget: tum mentis lumine capti est,
Magnanimi haud cordis certum discrimen obire.
Quid vero interea, dum Vesuvius, Aetnaque secum (17)
Concurrunt, totusque orbis spectatur abisse
In stygias flammās, non sanguinis amne domandas,
Quid tandem ille ferox, quid vinci nescius ille,
Ille virūm virtus, bello insuperabile pectus,
Quid peragit Laudon? Qui claudit corde tot ignes
Belligeros, quot & Aetna suis, & Vesuvius antris.
O mea mens animi, gemino quae semper in orbe
Telluris, Coelique volans spatia: senemque,
Et cui genva labant, scribenti & dextera vibrat,
Tendere quae cogis renuentem, & multa paventem
Per rabidas acies, flammās, mortesque per ipsas:
O age sis, mecum lustres, ubi denique Laudon:
Inventum indigites referenti heroica gesta;
Ut propius videam, & mandem, quae visa, papyro,
Ver-

Vertenti decus, & seclis documenta futuris.
Sed refero grates, illic quod dixeris esse,
Multa galeritae quo tendunt agmina pubis,
Aufriaco partim, Russo de germine partim.
Gratia sit pariter, quod causam adjeceris una,
O mea mens animi, flammis quare, inter & enses,
Ut solemne sibi, & votorum summa suorum,
Haud modo versetur Laudon: discrimina nullus
Ille fugit, meliora petit, lucroque futura
Indubio: lustrat dum lynceus omnia, vidit,
Tempore quod longo truculenta ea pugna teneret;
Et palmas ideo, quas fera redemerit hora
Aut caedis pretio, aut multi mercede cruoris,
Respuit aversus, decrevit & addere finem.
Hinc adiit Russos certamina dura cientes,
Distineantque, rogat, non longo tempore pugnam;
Subsidium ut ferret, se protinus affore, fessis.
Est dictis adstructa fides; redivivus & ardor
Incaluit, Russique iterant pugnacius ictus:
Atque adeo, ut secum stupeat Borussus, & una
Haereat, abjiciatque animos, se scire negetque;
Unde viris vis illa recens, necopina coorta;
Unde novus fervor, moriendi & nata libido.
Sic ubi Borussus dubitat, dubiusque timorem
Pectore concepit, cuperetque excedere pugna
[Hoc opus est operae, deploratique laboris]
Ecce improvisus Laudon irrumpit, & una
Ecce tibi hirsutis pubes instructa galeris;
Temporis in puncto qui jactavere per auras
Innumeros orbis stygio vel pulvere foetos,
Vel ferri abrupti frustis: volat illicet illa
Ignea tempestas, volat autem innoxia; terram

At

At simul ac tetigit, non eluctabile gignit
Tum porro exitium, plenus tum sulphure lychnus,
Quas secum attulerat flammæ, in glomeris alvum
Invehit: exiliunt globuli vi pulveris acti,
Effractique crepant, dentati & fragmina ferri
Latius effundunt certam infligentia cladem.
Ad casum illorum saltat Borussia juvenus,
Funestosque catos ducit, fociisque sibique
Dum metuit: scissus sed profilit ocyus orbis,
Altius & tendit, laceratque, & vulnera foeda
Artubus infligit; quoquo gravis impetus illum
Pulveris impegit. Pestis nova talis, & hostis
Principio attonuit Borussiae pectora gentis,
Russiadum optantis sese subducere ferro.
Ast ubi compertum, quoniam via clausa saluti,
Dum lateri inveheret Laudon, Laudonis & agmen,
Unica ducta salus, ibi desperare salutem;
Nec pecudum, forti jugulari at more virorum;
Sintque ubi caedendi, minime caedantur inulti.
Quid non excudit spes tota abscissa, fugaeque
Interclusi aditus, objectaque mortis imago,
Effugere instantem quam sola audacia possit?
Propositum est igitur cunctis audere, morique
Audendo, & propriae Laudonis morte litare.
Sic leo, dum quavis fures a parte, canesque
Inspicit urgentes, reliquum & nihil esse saluti,
Arduus invehitur, ferit ungue, admordet & ore:
Et mors grata sibi, mortem simul intulit illis:
Vicerit id tantum, & lacerent se tela canesque.
Scilicet est cunctis vindictae innata libido,
Exigere & poenas damno solamen in ipso est.
Laedere laedentes etiam formica studebit.

His

His acti furiis sese invexere feroces:
Nec sibi prospiciunt: irae indulgere cupido est,
Exerere & vires omnes subit impetus: itur
Non laudum stimulis, rabie bacchantis at aestus:
Et postquam Austriaco, Russoque e germine quemquam
Demisere neci, juvat aequo occurrere fini:
Quod mortem intulerint illis, quorum obijce factum,
Ut via clausa sibi, ne mortem evadere possint.
Est ibi, quam Russos contra violentior ergo
Pugnandi furor, & moriendi insana voluptas.
Haud aliter sulcat navis dum regia fluctus,
Integra pugnantes dumque obluetatur in Euros,
Inter id in fyrtes si forte illata procellis
Haeserit, haud ventos meminit vitare furentes;
Sed vada, sed scopulos evadere plurima tendit,
Imminet unde sibi gravius certumque periculum.
Id simul excudit, tunc ventum infringere curat,
Unde sibi levius, dubium discrimen & inflat.
Sic quoque Borussi toto conamine tantum
Pellere Laudonem nixi, quod ducit & agmen:
Inque alios Russos vadat, velut alea vadet.
Saevitia hinc crescit, gravior si crescere possit,
Densior & clades, & sanguinis amplior unda,
Flammarumque acies, bolidumque frequentior imber.
Inter & has fumi nubes, imbresque pilarum
Arduus excurrit Laudon, acuitque catervas.
Ite alacres: nihil ille furor vos terreat: ite;
Et quoniam cupiunt, cupidos, age, dedite morti.
Non erit, ut nimium teneat vesania talis:
Deficiet vel sponte sua ferrove perempta.
Haec ait, & rapido cursu palatur, aditque,
Est ubi perpetuo majus discrimen ab igne,

V

Atque

Atque acies ferri plus sanguinis imbre rubescit.
Auxilii o Mater, Davidis eburnea turris,
O ades, addictumque tibi tueare clientem,
Theresiae qui pugnat. Adest anne inclyta Mater
Auxilii, nutusque sinu defendit amictum,
Ne pluviae glandis, ferroque obnoxius iret?
Certa fides ierit, sospes quod munere Matris
Auxilii: nam septem armos ascendit equorum,
A totidem postquam exiluit; quorum unus & alter
Cernuus in caput occubuit, trajectus ab ictu
Glandis, & haud una transfixi cuspide quinque,
Non habiles ideo, sedeat queis sarcina Laudon.
Protinus hic autem revoluti a tergore liber
Emicat, & saltu sese jacet alite sani
In tergum alipedis: ramum non ulla volucris
Deferet, inque alium ramum velocior ibit,
Quam septem alipedes Laudon dimisit, aditque.
Ille ubi nil cessat, semperque ardentior urget,
Ad pugnam & socios acuit, dum pugnat & ipse:
Id demum excudit, fuerit quod major adempta
Pars Borussorum, pars caetera cedat arena
Sanguinea, & caesae vestita gentis acervo.
Ac veluti torrens pluviis hiemalibus auctus
Si cadat in ripas, quas villicus edidit olim,
Assilit impugnans, cumulosque impingit aquarum;
Et toties redit, est quoties compulsus abire;
Et spumas vomit, & crepitanti murmure latrat:
Nec cessat, vis donec aquae se deficit omnis,
Derivata alio, atque assultu absumpta frequenti:
Constat at immotus, quamvis attritior agger.
Sic Borussiaci filuit quoque militis ardor,
Dum multi pugnandum inter fugere; vel illi,

Qui

Qui nisu obfistunt rabido, jacuere perempti.
Undique tunc alis plaussit victoria passis:
Undique Russus io! conclamat, ioque triumphe!
E quorum numero sunt ferme ad dena virorum
Millia; quos focii lacrymis urfere peremptos,
Trajectosque pilis, & adacta cuspide caesos.
E Borussiacis sed copia faucia major,
Major & extinctae dejecta a lumine vitae.
Pernicie in tanta, talique in turbine rerum (18)
Vel Borussiaci nituit prudentia Regis.
Substitit ille ferox, jussitque, equitatus ut una
Sisteret, intereaque pedes perniciosior iret:
Quem simul advertit longa regione remotum,
Admonet, ut quadrupes celeri volet impete raptus:
Atque ita sublatu s se nimbus densus in auras
Pulveris eveheret, tenebrisque obnuberet agmen
Pergentis peditis, caecos & redderet hostes.
Caecus at offuciis Laudon non redditus illis;
Nam fortis validusque, velut nullo ante labore
Defunctus, nulloque foret discrimine pugnae,
Institit infractus, secumque adduxit equestres
Non paucas acies, levior quibus armatura:
Et sequitur profugos; id noctis donec adultae
Umbra dedit, vigit donec sibi robur equorum.
Hoc ubi destituit, tunc ille instare pepercit.
Vis desertorum signis dilapsa relictis
Affluit, & Russos adiit, terrasve remotas.
Quin etiam in praedam victori copia cessit
Tormentorum ingens, moles majorque minorque
Queis erat, & numero plus sexaginta ducenta.
Tympana quis porro, quis signa recenseat, & quis
Insignis vexilla notae? Quis dixerit arma,

Seu diram quae glande ferunt, seu cuspide mortem?
Quisve, quot amisit socios Borussica pubes?
Qui prorsum extincti, bis millia fœna fuere:
Plus autem, variis queis saucia corpora telis.
Transfugia accepit plus septem millia Russus:
His etiam aequali numero sunt indita vincla.
Nec mirum, fuerit quod copia talis adempta;
Si tenuit septem discors ea pugna per horas,
Principio infelix, felix mox denique Russis:
Quos septem invasit vicibus Borussia juvenus
Et rabie accensa, & totis conatibus usa;
At totidem vicibus non parva strage repulsa.
Unde autem Laudon capitum tot millia parvo (19)
Temporis in tractu revocat, deduxit, adegit
Hostis in exitium nil quidquam tale timentis,
Fidentisque sibi, & palmam credentis adeptam?
Kinskiades Princeps auctor fuit. Ille, quot olim
Ut series excelsa atavum, meritisque togaque
Quot sibi quaesivit titulos Pater inclytus, omnis
Dum Boicae gentis vult lucrum augere, suoque
Auxit in immensum studio, curaque perenni:
Sic etiam illius natus contendit, aviti
Ut tituli in majus crescant galeaque sagoque,
Queis idem indutus recipitque, & reddit honorem.
Strenuus est sumptis siquidem, sed strenuus armis
Non temere: audentes flectit prudentia sensus
Ingenitos animi, celsoque a sanguine natos:
Cautus & expendit, superatque pericula fortis.
Hunc voluit Laudon monitum, secernat ab omni
Agmine robustos, compacto corpore, firmos
Corde galeritas, properetque adducere secum.
Kinskius exequitur dictum; volat ocyor Euro;
Atque

Atque armatorum nimbos celer abripit illuc,
Quo monitus fuerat, mediusque incedere gestit
Arduus, & caedes inhians, quas edidit inde.
Congeneres acies vivax Caramellis & egit, (20)
Jusserat ut Laudon: porro Caramellidis ingens
Gloria, quod Laudon socium sibi semper adesse
Hunc velit; est certus siquidem, quod bellica virtus
Illius quovis se possit ab hoste tueri:
Quodque amor enixe cupiat, studioque fideli,
Quam sibi, Laudoni metuat magis: unde periculum
Si forte offendat, tum protinus objicit ille
Pectus, ut exitio Laudon non obvius extet.
Qualis amor, qualis virtus Caramellidis autem,
Est quoque Laudonis, ne damno obnoxius is sit;
Corde cupit, comitemque potest defendere dextra.
Testis & haec pugna est, testis Mavortis arena (21)
Thesea & Alciden una mirata ruentes,
Sternentesque acies, palmas & ubique metentes
Non minus aspectu, rapidi quam turbine ferri.
Id patet, idque palam est: quod primus in agmine Laudon
Tendere conspectus, jaculis non laesus ab ullis,
Exacuit veluti sensus, spes militis auxit
Prodigium insolitum, rarum mirantis: ubique
Dum mortes volitant, Laudon quod sospes ibidem,
Non ferro objecto laesus, non glandis & ictu.
Corporis id ferme praesentia strenua vicit:
Plus tamen obtinuit praesentia callida mentis
Erectus suggestus erat, numerosaque supra
Ipsius extabant tormenta curulia dorsum
Assiduos imbres teretis torquentia plumbi,
Exitium Russis certum latura catervis.
Et quamvis juvenum robur, custodia talis

Adsti-

Adfliterit tumuli, numerusque haud parvus, & illinc
Ingruerit flammae, & telorum copia major:
Ut tamen advertit Laudon, jactura quod hostis
Viribus accisis abituri a pulvere Martis,
Russiadumque salus tumulo penderet ab illo:
Victor ut hunc superet, quae multa obeunda videbat,
Negligit haec solers, inhiatque pericula fortis;
Strenuus agmen agens, & sicut aheneus esset,
Aggreditur tumulum, Borussosque exigit inde:
Dedita pars quorum morti, pars caetera porro
Conscivit discincta fugam. Muralia Laudon
Evolvitur tormenta, suos & vertit in hostes:
Et ferit, & caedit, properosque facessere cogit:
Queis procul ejectis, Russus dominatur ubique;
Colligit & spolia, hic illic quae sparsa manerent.
Praeter & haec, dona emeritis partitur Elisa, (22)
Quae stimulos addunt tentanda ad fortia quaeque:
Munus ubi unius, sit cujus dedita fama,
Obtinet, in cunctis oriatur ut aemula virtus.
Perspicue id novit Moschorum Augusta, velutque
Novit, & exhibuit cumulatis prodiga donis.
Non temere haec autem, at studio largita sagaci.
Est Soltikoffus dictus legatus, ut ejus
Pendeat a nutu dictoque exercitus omnis.
Caetera tum praeter, munus dedit illa perenne,
Non ullum quod tempus edax damnaverit umbris.
Sunt addicta viro spatia extensissima terrae;
Ut velut aeternos eadem durabit in annos,
Sic etiam doni monumentum insigne maneret,
Pignus virtutum, & meriti custodia viva.
Ex chalybe electo Laudoni est redditus ensis;
Aureus huic capulus, silvaeque adamantis opertus:

Ut

Ut dextrae egregiae gladius respondeat aptus.
Aerea si dextra est, si brachia, suntque lacerti,
Sicut & illius virtus, adamantis ad instar,
Qui nulli cedit, nec ferro obnoxius ipsi est,
Sic adamas donum fieret, virtutis & index.
Aureus Austriacis, Russis & praestitus aequae
In capita: extinctis merces indulta vel ipsis;
Ipforum soboles ne vectigalia solvat.
Spes doni valida est, virtutis & unica radix:
Spe doni exoritur virtus, adolescit adeptis;
Atque ubi possessis fruitur, poma aurea gignit;
Dum monet exemplis, gestis imitentur ut omnes.
Exemplum ratio est, quam nullus diluet unquam;
Nam, fidis oculis ut mens assentiat, urget.
Propterea ingenio pollens Petrowna sagaci,
Ut magis exacuant, partita ea dona viritim est,
Quae labor impensus, virtusque exerta petebat.
O caput augustum, & quovis diademate majus!
O capitis mentem, qua magna angustior orbis!
Magnanimae o mentis solertia! munera novit
Quae merita, & praestat meritis industria dona.
Sed potius tacuisse foret leviora canenti
Dotibus eximiis, queis Russica Czara coruscat.
Tu veniam indulge potius, precor, Heroina:
Oceani immensi timido pede tangere primum
Quod fuerim aggressus littus; quibus ipsa redundas,
Nam merita Oceanum credam. Sunt illa colenda,
Non recolenda mihi: potius veneratus adorem,
Quam referam: an potius non parcam fundere toto
Corde preces, semper transacto ut tempore fudi:
Mater ut Auxilii tecum sit prodiga Mater
Auxilii, tua vota libens acceptet, & ultro

An-

Annuat, undanti quin reddat & ubere plena:
Et quodcunque rogas, quodcunque oblita rogare es,
Praestet, & adjiciat gaudens praevertere vota,
Spemque tuam. Spes ista subest mihi plurima porro;
Auxilii quod Mater erit tibi rite secunda:
Theresiae causae totis ubi viribus ipsa
Subsidia effundis, tum gratificare Parenti
Virgineae: reddetque vices tibi largior ista
Theresiam propter; cujus spes scilicet omnis
Auxilio divae Matris sic freta manebit,
Ut manet, & sospes mansit; quia sensit aperte
Plurima, ab infenso non inficianda vel ore,
Prodigia, & duxit miras illa auspice palmas.
Ejus ut auspiciis palmae cumulentur utrique,
Haec mea spes semper, semper mea vota rogabunt:
Ac mea spes stabit, mea vota & plena manebunt:
Utraque nam gestis merita est Augusta, quod oro.
Theresia o utinam cum Russis foedere juncta,
Queis sua Borussus Rex aggreget agmina juxta,
Ducat & in Turcas, veluti solet arte magistra,
Exemplo doceat, conspectu irritet ad ausus!
Tunc foret, ut profugos Taurus non protegat usquam
Perpetua glacie, tumulis non Caucasus hirtis.
Atque utinam pariter maneat mihi vita superstes!
Non referam ut numeris, quorum interfecta potestas
A senio: accipiam bibulis sed ut auribus, utque
Ob partos manibus plaudam, laeterque triumphos.

C A R O L O
HISPANIARUM, ET INDIARUM
R E G I.

N Il temere in terris, sed Numinis omnia nutu
Eveniunt: errat, qui secus esse putat.

*Nec temere evenit; multos quod Iberia Reges
Viderit haud canos occubuisse neci.*

*Te Deus aeternis Solio decrevit ab annis
Praescius ingenii, justitiaeque Tuae.*

*Istuc Ausoniae simul ac delatus ab ora es,
Justitia amplexa est, pacis & almus amor.*

*Quae bellum intulerant, Tu vectigalia lenis;
Aere laboranti Tu grave frangis onus.*

*Emeritis addis majora stipendia: fontes
Parca vel emendat poena, vel ante timor.*

*Quo vero non pacis amor Te compulit? Offers
Te medium, sileat Martis ut ira semel.*

*Hoc minime excusso, Te bello accingis; & inde
A belli incusso pax fuit orta metu.*

*Ut pius, & justus nostras, precor, accipe Musas,
Queis seges ad cantus classica, pacis amor.*

*Bella geris, Tua bella canunt: Tibi cingit oliva
Tempora: materies mitis oliva fuit.*

*Utraque laudandum cum viderit area: laudes
Quas recolunt, clemens & patiare pius.*

ANTONII CAESARIS
M A R T I A L I S *T H E R E S T A*
L I B E R Q U I N T U S.

Ergo adeo foecunda suae Germania prolis,
 Ut, postquam ingemuit centena haud pauca virorum
 Millia vel ferri, bolidum sublata vel ictu,
 Confectosque alios morbo, attritosque labore,
 Et saevi riguisse alios vi frigoris ustos,

Ac desertorum turmas errare vagantes;
 Tum Borussiacum Regem centena trahentem (1)

Millia, & in varios contendere viderit hostes
 Austriacos, Russos, Gallos, validosque Suecos,
 Intrepidum, infractum, & victor velut ante fuisset?

Quodque fidem supra est; multos a vomere raptos
 Sub sua collegit postquam vexilla, videntur

Haud secus ac quivis miles veteranus ab arte:
 Sic torquent recte arma manu, pede in ordine sistunt,
 Absolvuntque vices, ut rite exercitus alter.

Rex Borussiacus turmis stipatus ab istis (2)

Plurimus intendit semper contundere vires
 Austriaci; propriis propior quod finibus, & quod
 Sub Dauni auspiciis sibi passim infensor instet,
 Militis & numero, & simili virtute timendus.

Divinat dum quidquid agit, praevertit agendum,
 Et nullam indulget requiem noctuque diuque.

Id vero in primis; quando prosternere Russos

Posse ratus, multas vires Rex duxit in illos.
 Tempore quo, tempus captans, bene Daunus & usus,
 Omnia disposuit rectae rationis ad unguem.
 Principio ad Boici fines custodia regni
 Addicta est; habilis, si forte incurreret illuc
 Hostis, ut exigeret, repetatque ut sanguine poenas.
 Propterea ad calles arctos, aditusque malignos
 Stant passim accincti vigiles, & claustra tuentur
 Obstructa aggeribus, stygiisque armata balistis.
 His ubi consultum est; illinc injuria terris
 Ne Boicis illata foret, Moravisque propinquis;
 Movit in Henricum, & castris contraria castra
 Metatur Daunus; quorum frons tendat in hostem,
 In Boicos tergum fines, & Saxones aequae.
 Inde Zuepricus non uno est indice Princeps (3)
 Admonitus pariter ducat; cunctisque catervis,
 Imperii corpus quas illi addixit agendas,
 Saxoniam irrumpat, quavis expellat ab urbe
 Ut Borussiacos: justis quas redderet inde
 Arbitrio Domini sub nomine pacis ademptas.
 Advolat armipotens Princeps, multasque recepit
 Terrifico potius vultu, quam clade subactas,
 Torcavum, Wittembergam, pariterque Maissam.
 Tu quoque, tu quondam sedes gratissima Musis,
 Artibus & reliquis Phoebus, cultisque Minervae,
 At modo Bellonae furiis Martisque theatrum,
 Dederis: ut vero possis te dedere sospes,
 Est opus, ut redimas auro ferrumque facesque:
 Felix, heu nimium felix, si fortior armis,
 Lipsia, pauperior variae si mercis, & auri!
 Fortior exigeres propriis e finibus hostes:
 Pauperior nullos hostes ad damna vocares.

Daunus

(4)
Daunus at ut contra Borussica castra federet,
Desedit non ille diem, non otia duxit:
Verum ductores multos admittit, ut hosti
Perniciem inferrent: multos selectus & inter
Peckius: in pugna succumbere Peckius ulla
Non solitus: solitus sed in omni vincere pugna.
Hic ergo assueta fretus virtute Graiffen
Moenibus obseptam validis, & milite fultam
Aggreditur, captamque jubet, se dedat ut ultro:
Sin secus, ultrices flammæ, ferrumque minatur.
Moenia non urbem vero potuere, nec ingens
Praesidii numerus, caderet ne victa, tueri:
Obluctata parum quamvis spe ducta, futurum,
Ut sibi subsidium Borussia a gente feratur.
Subsidii adventus palmas sed reddidit auctas
Peckiaedae, invadit viros qui fervidus hostes,
Invehiturque, abigitque alios, aliosque trucidat:
Et septingentos gestantes fronte galeros
Nexibus addixit postquam, dein urbe potitus.
Parte alia clarus quavis virtute Palaestis (5)
Mittitur a Dauno, ut legionem a nomine dictam
Esterasis ducat, terrasque irrumpat in hostis.
Vadit, & exequitur vivax mandata tribunus:
Dum propere at vadit, praeclarius ansa merendi
Obvia fit: plusquam duplo numerosior illi
Obvius est: hostis numerum contemnit at idem:
Nec manet assultus, verum sese invehit acer;
Incutit inflictum toto cum robore ferrum;
Et ferit, & caedit; comitum simul ardua virtus
Ejus ad exemplum bellandi accenditur aestu:
Edidit & clades, & fudit sanguinis undas.
Qui reliqui, tolerare negant se posse furorem,
Boruf-

Borussique fugam properant consciscere: pauci,
Quos mora distinuit, manicas iniere paratas.
Hos aliosque duces non unquam immittere Daunus
Abstinet strages pulsas & damna creatum.
At gesta, illorum & numerum libare canendo
Ingenio veluti nostro non ulla facultas,
Sic etiam incessit mentem non ulla cupido:
Annus erit, propero si tangam singula cantu.
Haud aliter ferme volucrum regina recentes
A nido ut doceat pullos sibi quaerere praedas;
Assidet in saxo, quod Nereos imminet undis:
Post quas transmissas calidae regionis ad oram
Alituum properant turmae; dat sibila mater,
Dum veniunt illae, mandatque invadere; nati
Remigio alarum gaudent se credere campis
Aeriis: matrem veluti videre volentem
Jam prius; & praedas capiunt, captisque fruuntur.
Sic quoque ductores, quos Daunus jusserat ire,
Et pariunt damna, & poenas venantur ubique.
Ditior at cunctis aliis, meliorque recepta (6)
Dresda, Zuepriccus quam spisso milite cinxit.
Moenia tum, quamvis tot restaurata per annos,
Atque incrementis etiam majoribus aucta
Orbibus infernis, & tempestate libratis
Verberat assidua, praesens & semper ubique est,
Assidet & semper studiis, operumque labori:
Sollicitam ut praestent operam, constructus ut agger
Sit cito, sit melior pluteus, sit vinea ducta.
Et tandem excudit, nec porro tempore longo,
Praetor ut a laceris vexilla albentia muris
Extulerit, victum se dedere velle professus.
Cui nimis indultum, liber prodiret ut urbe,

Praesi-

Praesidiumque suum, atque suis spectantia vasa
Bellica, respectus non ejus vicit id autem:
Hanc illi obtinuit veniam sed regia proles.
Plusquam tres annos ea pene in carcere clausa,
Multa velut jam passa, pati majora timebat.
A tenebris illam subductam laetus adivit
Inde Zuepriccus laetam; tum mutua dignis
Obsequia exhibita, & grates cum laudibus actae.
His ita transactis, Princeps perrexit, ut omne
Belli instrumentum numeret, bona copia cujus
Condita sub Dresdae cameris: ibi quotquot adempta
Austriacis olim fuerant, Gallisque, simulque
Saxonibus, variae formae tormenta reperta;
Pulveris inferni numerus, bellicae supellex
Plurima, vis ingens auri, segetisque facultas,
Austriacae gentis captae plena agmina, multus
Syngraphus obses item, minime jussa aera luendo
Qui fuerat, quando varias Borussia in urbes
Irrupit, praesens jussitque, pecunia detur:
Quae quoniam vacua minime numeratur ab arca,
Illuc ductus erat, donec sese explicet auro.
Tum desertores plures, prodire negarunt
Qui Dresda, reduces alii affluxere, plagasque
In varias alii sese abripiere fugaces.
Dum tenet obsidio porro, tum Wunskius urbem (7)
Subtrahere intendit, magnum collegit & agmen,
Estque iter ingressus: retro sed abire coactus
Integer haudquaquam, satius mutilatus at ante.
Obvius est illi Martis germanus alumnus,
Non ficta, at belli solida virtute timendus
Armipotens Vehla; & prohibet, procedat ut ultra;
Spirantemque minas, sperantem expellere Dresda
Austria-

Austriacae gentis turmas invadit, & ignes.
 Ingeminat, rursusque premit, rursusque fatigat:
 Totus & est, vanos ejus frustretur ut ausus:
 Quod plane obtinuit, retroque excedere adegit.
 Spe prisca elusum cernens se Wunskius esse,
 Tum quas immodicas animo conceperat iras,
 Transtulit in vultum, geminoque excanduit igne,
 Scilicet irarum flammis, ostroque pudoris:
 Viribus instructum quoniam majoribus illum
 Cunctari numero pubes minor Austria cogat.
 Pugnandi magis ergo furor sic gliscit utrinque:
 Tendere Borussus, prohibere sed Austrius ardet.
 Hinc furor octonas quamvis tenuisset ad horas,
 Idem erat, & dirimi haud poterat, nisi noctis ab umbra.
 Quem vero poterat noctis sola umbra, diremit
 Extemplo lux ille virum, lumenque perenne
 Militiae Brentanus: agit secum agmina, vadit
 Primus in agminibus, Borussasque impete turmas
 Arduus invadit: tunc inclinata cadit res:
 Et sibi consultum mavult; succurrere Dresdae
 Nil Brandeburgus meminit, propereque faceffit.
 Dum pugna arderet, multi jacuere perempti;
 Dum filuit, multos doluit Borussus ademptos,
 Ad septingentos qui ducti in vincla fuere:
 Par numerus caesus, vario sed vulnere mancus:
 Et desertorum par illis copia fugit.
 Post tot jacturas, tot damna accepta, quid unquam, (8)
 Fulmen Hyperborei Coeli, Fridericus agendum
 Instituet? Quidquid lacera de nube repulsum
 Fulmen agit, Fridericus aget. Valido impete duris
 Cautibus illis fulmen celer exilit inde
 Integrum, rupeque alias, aliasque perinde

Impe-

Impetit, ac veluti tum primum e nubibus ortum;
Definit assultus & nunquam infligere faxis;
Ingeniti donec vis sulphuris insita durat:
Qua semel absumpta, mersum tellure quiescit,
Ut sibi quod superest, matri tum reddere possit.
Fulminis in morem magnus Fridericus ubi hostes
Impetiit multos, victusve, aut vicerit, idem
Exoritur: credas e militis ossibus ortos
Elicere innumeros, secumque in bella referre:
Nam quamvis vicit, multos amisit, eidem
Si nunquam sine clade fuit victoria parta,
Sensit & irriguas multo cum sanguine palmas.
Contra ea cum victus, plures sibi vidit ademptos.
Rursus at erumpit, nunquam diversus ab ipso:
Suppetit & semper miles numerosus, ut olim:
Nullus & expectat, bellum generosus at infert;
Abstinet & varios configere nullus in hostes,
Indita vis donec maneat sibi dia vigoris:
Qua semel elapsa, mersus tellure filescet,
Et nihil ex toto reliquum, nisi pulvis & ossa.
Atque ubi tum palmae multorum morte petitae,
De quibus est ratio reddenda exacta Tonanti,
Fallere quem nemo, quem nemo evadere possit?
Fulminis ast instar sese intulit arduus ecce (9)
In campum Fridericus, ubi nova praelia tentet,
Et belli eventus sibi reddat ut arte secundos.
Annibal haud ullus, Pyrrhusque excuderit ullus,
Quod Borussiaci mens sublimissima Regis
Consilium naeta est: plusquam ter sena virorum
Millia delegat, stationem & figere mandat
Inter inaccessas rupes, vallesque profundas,
Indigenis Maxen dictas, nullusque vel unguem

Ex illis abeat, verum sua jussa morentur.
Consilium hoc illuc porro tendebat, ut olim
Inde sibi facilis Boicas irrumpere terras,
Difficilis fruges istis transmittere Dauno
Copia, ab ipsius quin intercepta catervis.
Praeterea delata sibi quando anfa fuisset
A fronte Austriacas acies invadere posse,
In terga occultum contenderet ilicet agmen.
Annibal at nullus, Pyrrhusque imponere Dauno (10)
Jactarit, quamvis virtus utriusque sit uni
Insita, & utrius mens uno in corpore regnet.
Daunus is est etenim, quem nemo aequaverit auctor,
Ut melius fraudes comprehendere norit, & uti
Fraudibus, inque caput convertere providus hostis.
Sic Borussiacos idem detexit ubi astus,
[Haud mora fit] validas numero & virtute phalanges
Expedit, ut cryptis hostes extrudere tentent.
At catus, & solers, mentis totius & usu
Hoc opus aggressus, Borussum expellat ut antris,
Consulat & propriis castris; ne fiat in illa
Impetus a Regis turmis paulum inde remotis,
Cujus & arrectas aures, nulloque sopitas
Tempore perculerint solito tormenta fragore
In reliquas Maxen juxta explodenda catervas.
Magnus uterque labor, majus discrimen utrinque:
Et quod ut evadat Daunus, superare decebat,
Quas artes adhibet navis deprensa Charybdin
Inter, & infensam Scyllam: nunc contrahit, & nunc
Explicat in ventos turgentia carbasa rector,
Temonemque regit, remisque everberat undas,
Integer intendens utrumque evadere monstrum.
Haud aliter Daunus duplex vitare periculum

Plurimus incumbit. Castris est iussus adesse
Bachous, & sepsit duplici munimine castra,
Additaque illorum duplex custodia labris.
Seligit e cunctis audentia robora turmis,
Congeneresque duces virtute adscribit iisdem:
Et monet intrepidus, & Maxen tendere cautos.
Sin secus, excessus damni foret alea certi.
Scilicet aeterna naturae id lege paratum,
Qui nimis intrepidus, cautus minus esset ut idem,
Qui nimis & cautus, trepida formidine nutet.
Post ubi prospectum castris satis esse putavit,
Ne laevi accideret quidquam, tum iussit, equestres
Ducat Odonellus turmas; sibi bellica cujus (11)
Cognita jam virtus, casusque experta per omnes.
Nil vitae timet ille suae, sed multus honori:
Magnus honoris amor fodicat cui pectora, major
Theresiam propter quodvis discrimen obire.
His ubi consuluit, vitae tum prodigus idem
Hanc mavult offerre libens, quam tradere morti.
Imperio Dauni pedites Sinceris agendos
Accipit, infestam vultu qui flectere sortem
Conspicuo possit: si vero infensior obstet,
Tunc ope virtutis debet succumbere victa.
Inde fit, adversae vicibus ne cesserit unquam:
Tam bene respondet menti vis ferrea dextrae;
Dexteritas mentis sic dextram impellere novit.
Nec satis id duxit solertia provida Dauni: (12)
Nam nimium his ducibus quamvis, & milite fretus,
Res quia momenti magni tunc esset agenda,
Maluit idcirco praesens assistere, multa
Ut propriae immineant illic discrimina vitae.
Ergo abit; & iussu Bachoum sua castra tueri,

Assèquitur missas turmas tunc temporis, illae
Dum tergo instarent hostis: praecesserat autem
Hic nimium, pridem nimium cui tendere coeptum.
Et via per salebras quoniam, praeruptaque saxa,
Ac circumcisos, montesque ineunda diremptos,
Qua cito non possent tormenta ingentia duci:
Copia Borussis ideo praecedere nata est
Sospitibus: Daunus doluit, nec destitit inde
Proposito; legitque locum, quem credidit aptum;
Atque ibi metari iussit sua castra phalanges,
Hoc tamen adjecto, contendere rursus in hostem,
Ante rosas Matuta suas quam crastina Coelo
Extulerit crepero, & dubiis, radiisque malignis
Oppositas rupes, callesque retexerit ortu.
Pollicitusque simul, primo quod mane futurum,
Ut redeat, sit plena sibi si forte facultas;
Hostis & assultus nullos in castra minetur.
Haec simul, insiluit currum, propereque reversus,
Nox ubi jam totum tenebris obnupserat orbem.
Ac noctem insomnem duxit: nunc auribus adstat,
Haurit & arrectis, aliquis num venerit index,
Et referat, peditum strepitus, equitumque fragores
Quod procul acceptus, quod raptim moverit hostis.
Dum nemo apparet, vigili tum mente revolvit;
Qui potis in rupes equitum deducere turmas;
Aut quamam evolvat ratione in saxa balistas,
Ignea torquentes in longum spicula tractum.
Atque ubi devenit, quo pacto invadere possit
Brandeburgiadas forsàn bino aggere septos,
Caetera pars noctis precibus de poplite fufis
Transigitur; totoque humilis sic corde precatur.
Auxilii Patrona, tui praeconia quondam

Auxi-

Auxilii taceat, nec laudibus efferat ullis,
Oravit quicumque, tuum sed sensit abesse
Auxilium, plenum quin exoraverit illud.
Hoc ego non mereor; verum fortasse merentur
Tot miserae gentes, acies quas hostica passim
Reddidit expertes laribus, vitaeque, bonisque.
Si nihil hae porro, certe tua signa merentur,
Natus & ipse tuus: siquidem scis, optima Mater,
Scis bene: Borussia Boicas id tendit in oras,
Ut populet, facibus dedat, populare quod idem
Non potis, aut spernet: tua signa evellet, ab aris
Projiciet, saevis manibus lacerabit, & uret:
Et Natum nivei tectum sub imagine panis
Disperdet, pedibusque teret, tritumque relinquet:
Nam secta illorum patitur rite ista patrari;
Et qui religio nobis, est ritus iisdem.
Haec simul oravit, sensit, fiducia pectus
Certa quod impleat, palmamque sponderit: ergo
Protinus exiit strato, currumque paratum
Occupat, invaditque celer, turmasque revisit
Tunc iter ingressas, quando nox invida necdum
Imperium Coeli Matutae indulserat axi,
Sed crepera condebat adhuc caligine terras.
Ut vero illuxit, milesque aspexit adesse (13)
Dauniadem placidis oculis, facieque serena
Conspicuum, & palmas exscriptas ore ferentem,
Ejus ab aspectu cunctis fiducia pectus
Protinus invadit, sensimque evadit in iras
Belligeras: dextras omnes gestire videres,
Atque oculos spirare faces, vultusque furorem;
Inque sua statione pedes constare negantes:
Et totidem Daunos, juvenes quot, adesse putares.
Sic

Sic etiam, Titan aperit cum lumine terras
Nubibus obtectas laxis, Titanis imago
Nubibus excipitur, radiis & ubique coruscat;
Atque inibi totidem soles ardere videntur,
Quot matutino palantur nubila Coelo.
Quattuor in cuneos turmas ibi digerit omnes
Sub ducibus Daunus variis, mavortia quorum
Emicat ut virtus, renuunt sic carmine claudi:
Quam Maxen, salebroſa magis ſua nomina quippe.
Sunt acies equitum geminae, geminaeque pedestres
Illis ſub ducibus Boruſſum invadere juſſae.
Altera quas praeter Brentano eſt auſpice ducta; (14)
Illius & veluti numeris tractabile nomen,
Sic etiam virtus eſt intraſtabilis armis.
Talis & haec virtus, fiducia talis in illa
Eſt Dauno, ut ſolidam turmam commiſerit uni;
Qua nec opinatus tergum mox impetat hoſtis:
Cum frontem invadent aliae, convertat & omnes
In ſemet vires, obluſtantesque moretur.
Norat enim Daunus, qualis Brentanus & inter,
Qualis & ante tubas, quoniam bene praecipit ante,
Quid ſibi continget quondam: nulla accidit illi
Hinc nova res: talis ſolertia provida mentis,
Conſona cui cordis virtus: ſe ſtrenua quippe
Expedit a caſu, quicumque occurrit eidem.
Tantaque Brentanus, monumenta & talia bello
Edidit, ut luſtris ejus, non menſibus, annos
Compoſitos dicam, quando numerare liberet
A palmis, ſegetes quarum demeſſuit enſe.
Auribus aut Dauni, aut oculo comperta fideli
Omnia quae fuerunt; ideoque electus, ut ingens
Illud tentet opus, ſolitis abſolvat & auſis.

Nec satis id duxit vigilis prudentia Dauni.
At foret ut major spes, prorsum aut certa triumphi,
Ex Borussiacis & nemo evadere posset;
Cum latere ex alio via, quamvis arcta, pateret,
Qua profligatis devictisque ire facultas,
Hanc etiam obstructam voluit dux inclutus esse:
Lectus & est heros, heroo e sanguine cretus, (15)
Quique tot heroas, quot avito e germine nati,
Enumerat: lectus fuit ergo Palffius, inquam;
Ut Borussiacos aditu prohiberet ab illo:
Dedita in hoc bello cui cura potissima semper,
Hostibus ut nullam requiem, daret otia nulla:
Munus & explevit semper, nec nosse rogavit,
Quot numero aut essent illi, loca quaeve tenerent
Obvia vadenti, ruptis an devia faxis.
Ast ubi compertum, sedes ubi fixa sit hosti,
Quove iter ingressus, tum protinus irruit idem;
Ut procul a castris positis aut exigat actos,
Aut fundat stabiles, vetet ultra aut longius ire.
Id modo & evenit: siquidem cum dissita fama est,
Et Borussiacas cum primum perculit aures,
Palffiaden fauces illas, & claustra tueri,
Incidit in mentem nulli contendere contra:
Et licet hoc ausi fuerint, praecisa facultas
Aut foret, aut multa steterint tentamina clade.
Palffius infessam praerupti montis in arcem
Fulmina torquentes duxit magnas catapultas:
Queis simul exorsus turmas incessere Daunus
Brandeburgiacas, coepit quoque protinus ille,
Flammarumque acies, atque agmina densa pilarum
In montes adigit, multus qua sederat hostis:
Et procul a capta statione facessere cogit.

Sub primum adventum validas confidere vidit (16)
In valle adversas acies, & misit in ipsas
Ex propriis aliquot Daunus: conspectus earum
Protinus ejecit prima de sede, propinquum
Compulit & pulsas in saltum intrudere sese:
Illic pagus erat, tramesque exortus eodem
Per nemus excurrrens montes tendebat in altos.
Occupat hunc Daunus callem, speculatur & illic
Ambages varias, nemora inter & invia flexus
Difficiles aditu, dubioque errore: suumque
Ingenium praeter satis intractabile, dura
Accessit glacies, hyaloque simillima prorsus.
Pes ubi non poterat firmus vel stare, vel ultra
Tendere, quin dubium vestigia lubrica fallant,
In praecepsque adigant utrum praestare volentem.
Atque equitum turmis talis mage trames iniquus.
Nec solem armabat clavus capitatus equorum,
Cuspide qui penetret glaciem, revocetque labantem
Alipedem a casu, praestetque, ut pergere possit;
Quo validi annuerent motae fessoris habenae.
Ast ibi sint valles, sit silva impervia, sitque
Tramitis implicitus, sit inextricabilis error;
Lubrica sit glacies, multasque assurgat in ulnas;
Sint acies hostis, sit nodus Gordius ipse:
Semita virtuti non ulla est invia: vicit
Imperium, exemplum, nutus, praesentia Dauni
Omnia, mandantis, miles procedat ut ultra.
Ac pedes evadit parva formidine tactus,
Ut glaciem plantis, fronti vereatur & ignem.
Sic quoque pergit eques: sonipes sudore madescit
Sed nimio, totos tremit artus, erigit aures,
Dum tentabundo ponit vestigia gressu.

Tandem

Tandem eques ingreditur saltum: fugit hostis, & inde (17)
Perrepat, montesque petit, quibus adfita silva.
Aufriaci pedites instant, abiguntque petitis
Montibus, & silva; digestoque hic ordine sistunt.
Adfuit extemplo, speculatus & omnia Daunus,
Aut numerum, aut hostis positus incessere flammis
Consilii ratus, hinc tormenta curulia duci
Imperat, & dorso pedites sese abdere montis.
Ignea tempestas ubi primum invadere coepit,
Tum Borussiacae sensim nutare catervae,
Transferri sua signa loco, solvi ordo, fugaque
Consultum sibi velle, nisi pudor obstet honorque;
Libera sospitibus fugiendi & copia detur,
Nec claustra impedian, nec & Austria turma sequatur.
Haec ubi conspexit, captis erumpere Daunus
Imperat e latebris, pilanorumque cohortes
Irruere, & solitos orbes torquere per auras
In medios hostes, mox agmina caetera glebis
Trajicere ignitis, gladiique, & acinacis ictu.
Principio hic quamquam satis oblectata juvenus
Sit Borussiadum, tandem discedere adaeta,
Inque alios montes celeri contendere passu:
Atque inibi accincta, & pugnam instaurare parata.
Tempore ne longo distraeta at pugna teneret, (18)
Ut prius incaluit, fuerunt Brentanus, & auctor
Palssiades: Brentanus enim procul aure fragorem
Cum primum accepit, tormentorumque boatus;
Protinus ante alios se praecipitavit ab altis
Montibus; ante alios seque invehit acer in hostes,
Et ferrum rotat, & ferrum quocunque rotavit
Area conspicua est membris instructa resectis.
Palssius haec alio lapsus de monte peregit:

Edidit & clades, glaciem nec sanguine tantum
Inficit, at fluxam pariter, redditque solutam:
Dum quippe insiluit praeceps, tali impete fertur,
Et secum impegit Borussi in terga cohortes,
Ut vento evulſas rupes juraveris eſſe,
Praeproperaſque fuga ſe dorſo evolvere montis.
Hic debellatum, Brandeburgique ſubacti,
Ordinibus ruptis, verſuque jugiſque diremptis,
In rupes alias non longius inde remotas
Pergere. Dum liquido palatur in aere nubes,
Praegreditur ventum, qui turbine terga flagellat:
Tum latere ex alio ſi forte procacior inſtet,
Scinditur in partes varias, & hiulca dehifcit,
Nefcit &, obſequium cui praeſtet denique vento;
Sed fugit, & ſeſe victam lacerata fatetur.
Sic quoque diſcedit Boruſſus in agmina multa
Spaſus, ab integro ſeſe defendere certus.
Illum ubi quaefito vidit ſed monte receptum, (19)
Aſtriacis ſeptus victoribus undique Daunus
Ad Maxen properat; juſſuque ipſius equeſtris
Inſequitur profugos acies, & caedit adeptos.
Ac niſi nox terras fuſco texiſſet amictu,
Caetera Boruſſi pubes aut victima ferri,
Sanguineis aut Albis aquis abſorpta fuiſſet.
Nox poſtquam Aſtriacis caedis ſedavit amorem,
Boruſſiſque ſimul ſenſus terroris ademit;
Non eadem indulſit vigili tunc otia Dauno:
Qui ſecus ac nullos paſſus foret ante labores,
Impiger, infraſtus ſtatuit multa agmina faxis
Adverſis hoſti, monuitque expellere ſomnum,
Cernere & intenta cura, quid cogitet unquam,
Qui ſedet oppoſiti montis Boruſſus in arce.

His

His ita dispositis, Maxen succedit, ibique
Pellibus incubuit stratis; oculosque natantes
An tenui, an nulli concesserit ille sopori,
In dubio est: certum, quod buccina tertia signum
Ut primum increpuit, longe praeverterat ante,
Et turmas adiit, tormenta curulia iussit
In montem evolvi, qui proximus: unde sub ictu
Aspiceret montes, quos jam Borussus haberet.
Pilos movet inde suos, & laetus in hostes
Protinus impellit, medius consistit & inter
Arduus, exertans ferrum, referensque triumphos
Exhibitos fausto vultu, turmisque refundens.
Integra non adeo Matuta illuxerat orbi,
Nox matutinas necdum contraxerat umbras,
Cum stygiae moles orbes torquere per auras,
Et pede festino miles procedere contra.
Sed procul ecce tibi tubicen sese obtulit illi
Obvius, inflabatque animis sua cornua spissis,
Et lateri adstabat Borussa e gente tribunus;
Qui supplex petit, fiat sibi copia, Daunum
Ut praesens adeat; Daunus sed iussit, eundem
Conveniat Lacyus, referat sibi, quidquid & orat;
Adjiciat porro: victis ea sola superstes
Conditio, ut nulli renuant se dedere captos:
Si renuant, Albim, ferrum, flammisque manerent.
Conditio accepta est: illud tamen addidit unum
Legatus: detur ducibus sua tota supellex.
Daunus id indulgit: tum vero effulsit ubique
Aurea pax; late resonat vox pacis; inermes
Et dextrae coeunt, & mutua pocula siccant.
Haec fuit excellens reliquas victoria supra,
Quas domus Austriadum non paucas rettulit olim:

Integer est captus cum pene exercitus alter,
Ut numero tutus, positu sic tutior ipso:
Quippe superciliis rupis, septusque salebris,
Ingenium ob natum quae nulli adeunda, magisque
Non adeunda, gelu fuerant quod lubrica multo;
Et velut impatiens rupes tormenta tenere
Martia, & indocilis glacies tolerare labantes
Quadrupedum soleas. Numero porro Austria pubes
Haud multo excessit; verum tentata timore
Multijugo haec eadem; loca confraga, saxa dirempta,
Perspicuo contacta gelu, faciesque pericli
Undique conspecta, & rupes infessa catervis,
Tormentisque simul, terrore infregerit omnes.
Tum post terga pavor Borussi Regis ab armis
Plurimus urgebat: merito plerique timebant
Tum fociis, orbis tum justo milite castris.
Credere quis vero poterat, quod deses abesset
Ille diu, qui vel quidquid contingere possit,
Contigit aut alibi, novit, divinat, & obstat?
An fieri poterat, quod doctus ab indice nullo
Rex fuerit, tum quale sui discrimen obirent?
Auribus an captus, minime quibus ille fragorem
Non procul acciperet, percussumque aera bombis?
Omnia sint captum, sint vires omnia supra:
Invia sint factu pariter; plana omnia factu
Auxilii Regina potens, facta omnia reddit.
Quodque fidem excedit, nongenti e pube perempti
Austriaca; extincti numerum quis iniverit hostis?
Quot vel inaccessible rupes, cautesque labantes,
Prolapsosque gelu ferrumque absumpsit, & ignis?
Qui capti fuerunt, Daunus numeravit, & inde
Dresdensis populus, nosterque exercitus: omnes

Ten-

Tendentes vidit mox tota Boemia, tota
Austria, & illorum terquina ad millia passim
Calculus asseruit concors. Aliena sed urna
Exequitur numerum melius, Minois & instar,
Aut veluti e rostro tantum tria millia cantat.
Tam parvus numerus cur septuaginta trahebat
Sed stygias moles, prope centum bellica signa,
Insignisque notae viginti & quattuor? Omnis
Vindobona haec vidit, plausuque recensuit. Octo
Aut cur legati paucas duxere catervas?
Cur etiam longe numero majore tribuni?
Hisque duces alios, centum adde & centuriones.
Copia tanta ducum fuerat prope milite major,
Quae ruptis damnata fuit sese abdere petris.
An Borussiaci sapientia Regis id unquam
Jusserit, aut passa est? Regi sic detrahit ipsi,
Contraxit numerum dum captum aliena tabella.
I, lector, credasque, refert ubi praelia fausta,
Et Pragam assultu domitam, fractasque catervas,
Si tanto impingit commenta Atlantica Regi,
Austria quae minime, caperetque Boemia tota.
At fortassis erit, quod manceps institor ille (20)
Fallere non alios voluit, sit falsus at idem;
Offerat indicibus quod apertas omnibus aures:
Quodque aliquis dixit tantum tria millia capta
Bekiadae a parvo, numeroso haud agmine Dauni,
Tunc ille oblitus nomen ductoris utrumque,
Asseruit Dauno, quod postea Bekius egit.
Hic novus, hic Argus, cui plusquam lumina centum,
Dimidiam indulget somno; pars caetera porro
Excubat insomnis semper, perlustrat &, hostes
Quo Borussiae pergant, qua sede morentur.

Hos

Hos ut, seu vigiles moveant, jaceantve sopiti,
Occupet audentes bello, spissisque quietem
Excutiens, jungat placidam cum morte sororem.
Bekiadae allatum fuerat, quod flumen ad Albis
Brandeburgiadam magnum confisteret agmen
Discincto propius: subit ilicet ergo cupido,
Quae sibi solemnis, calidoque in pectore fervet,
Tendere; siqua sibi fortasse ibi copia, turmas
Littoris obsessa depellere prorsus ab ora:
Flumen ut Austriacum ripis labatur utrisque;
Atque intercipiat nullus, quae pabula ducet.
At sibi quod numerus longe minor, inde rogatum
Delegat, Daunus vires submittat ut aptas.
Consilium pro more suo laudatque, probatque,
Mittit & hic acies, praesens quas exiget usus.
Has simul accepit, se pugnae accingere mandat,
Mandat & id propriis collectis corpus in unum,
Festinusque intendit iter, licet atra teneret
Nox Coeli imperium, & tenebris regnaret adultis.
Serius excutiunt somnum, rapidique molossi
E tecto exiliunt, five auram nare luporum,
Auribus accipiant five infensos ululatus:
Concubiae in noctis quam Bekius exeat umbris.
Est ubi deventum, doluit, Borussia juvenus
Quod vigil extaret: doluit, non destitit ausis:
Sed magis exacuit; nam gloria major adepta
Tum foret, accinctum pugnae cum sterneret hostem.
Hostis enim frontem structum munimen obibat,
Et latera, appositus tergum reddebat & Albis
Prorsus inaccessum: non longe in colle manebant
Tartareae moles stragem mortemque minantes.
Bekiades ergo, qui sicut strenuus, aequae est

Provi-

Providus, hic tandem parsit discrimen obire:
Haud prorsum abstinuit. Campis equitatus apertis
Hosticus adstabat: contendere jussus in illum,
Arduus invadit, Nevendorffusque fugavit.
His actis, studio incubuit tum Bekius omni,
Ut vetet, adversum posset ne littus adire
Rex Borussiades, aliud qui deses habebat.
Atque ideo infestum tormentis reddidit amnem.
Praeterea misit pedites, equitumque catervas;
Est quibus injunctum vigiles intendere curas,
Ut nihil adverso possit, fluvioque secundo
Hostibus adferri: tali pervicit & astu,
Ut Borussiadum numerus trajecerit amnem
Navibus avectus, noctis protectus & umbra.
Transitus hic autem non damno immunis ab omni
Accidit; at quinae multo cum milite pessum
Subsedere rates: talis Peregrinus & auctor
Exitit exitii, qui summo in margine ripae
Disposuit varias moles Mavortis, & ietas
Orbibus impetiit naves, demersit & undis.
Id noctu evenit; noctisque cadentibus umbris
Brandeburgiadae tacitis evadere signis
Ingressi, montemque petunt: spes multa subibat
Cautibus excelsis se posse, & rupe tueri
Molibus instructa stygiis, tectosque manere
Exigui in pagi domibus, quem nomine Kilnum
Indigenae dicunt patrio. Quis fallere vero
Bekiaden speret? Sub eodem is tempore mittit
Teutonicas partim turmas, partimque Croatas:
Qui tergum urgerent, consternatosque sequantur
Auspiciis, Zetvitze, tuis, validique Lumagae,
Hi jussa expediunt, capiunt, multosque trucidant;
Nec

Nec parcant hostes donec sint monte recepti.
Opposita infistens ripa Rex auribus ista
Accepit, viditque oculis, & corde misertus
Exitii instantis, misit turmasque ducesque,
Auxilio ut veniant sociis; multumque tulere.
Non etenim tantum magnis e rupe balistis,
Ast etiam brevibus torfere canalibus ignem,
Et plumbi teretis pluviam, ferus ille retusus
Queis fuit assultus, paulumque senescere coepit.
Bekius id vidit, totusque excanduit ira,
Et dolet extortum manibus pene esse triumphum:
Sed negat extortum penitus, dum vita maneret,
Perdere quam mavult, quam vita sospite vinci.
Illius ob nutus acies Peregrinus & egit
Hostibus aequales: tunc atrocissima pugna
Exoritur, clades tum mutua saevit utrinque.
Id Zetviziades procul inde ubi vidit, habere
Vult socios; illis palmas adscribere solis
At sibi velle negat pariter; comitesque feroci
Admonitos nutu secum contendere: pergit
Arduus, & sublime elatum assurgit in harpen;
Et ruit in medios, violento & fulmine torquet,
Vulneraque infligit parvo sub tempore centum.
Qua ferus ille volat, patuit magna area, major
Fit comitum assultu: late vestitur operta
Clade virum tellus; similem Peregrinus & edit,
Dum latus invadit; geminos Borussus in hostes
Se negat esse parem; post tergum erumpit & ecce
Tertius: hic fortis Riefis fuit, agmina secum
Qui valida impegit, Brandenburgosque petivit
In pagi infessi fallacia tecta receptos.
Hi tunc non tantum despondent vincere posse;
Sed

Sed metuunt etiam vitae: cecidere remissa
Arma manu, veniamque rogant; captosque fatentur
Non modo se, verum quotquot venere ferentes
Auxilium; auxilio qui palmam auxere trophaei.
Dum tenuit pugna, & flammaram nimbus in auras
Ivit, & infensi crepuere tonitrua belli:
Vidit, & accepit resonos bibula aure fragores
Rex Borussiades adverso a littore; belli
Et dubiam ob sortem concepit pectore sensus
Multiplices: nunc sperat enim, despondet & inde.
Nunc subit ambitio nando transnittere flumen;
Daedaleas humeris alas nunc addere vellet:
Ut sua, qua pollet, praesentia strenua vires
Militibus reddat propriis, obtruncet ademptas
Austriacis: sibi talis amor, studiumque suorum est;
Quos vice natorum ducit, se Patris & instar.
Dum coquit has curas, animum penetratur & ille,
Bekius interea complexus milite captos
Secum agit: hi fuerunt porro duo millia supra.
Hi sunt, quos captos deceptus credidit auctor;
Bekiadae vero, haud Dauni virtute subactos:
Quos inter legatus erat, multique tribuni:
Flammivomae moles octo, numerosaque signa
In praedam cessere, ducumque opulenta supellex
Inventa hic partim, partim prope littus & Albis.
Congener huic facinus mox Bekius edidit; idque
Torchavum propter: similis fuit obvius illic
Hostis, & hunc captum simili ratione subegit.
Dediderunt se tercentum, multique perempti;
Quingenti alipedes capti; spolia omnia praeter,
Sunt sagula accepta, integrae legionis ad usum
Quae fuerant transmissa, recensque a forfice ducta.

Infelix sic annus iit: vestigia nulla
O utinam extarent anni infelicis! Ubique
Funditus in cineres villae, pagique redacti.
Hic gelidos thalamos conjux ploratibus urget,
Hic soboles patres, patres palantur & illic
Sedibus ejecti, & certi durissima quaeque
Damna pati potius, quam diri incommoda belli:
Ad quod collecti juvenes rapiuntur; ubi esse,
Ambiguae est mortis species, excedere certa:
Nam manet elapsos laqueus, vel adaeta bipennis.
Non modo mortales contra pugnatur, at ipsum
Pugnatur Coelum, terras, elementaque cuncta.
Aut pluit, aut late ningit: stat miles aperto
Sub Jove; dum nivibus, glacie dumque obruta terra est:
Imprimit aut gressum, gressu seu labitur ipso,
Constat at interea, & torpet vi frigoris ictus:
Nec semel ad vivum tostus rigit ille, peritque:
Et quibus aut ferrum, Bellonae aut flamma pepercit,
Hos perimit Coeli, & matris telluris abusus,
Quos Coeli terraeque usus suscepit alendos:
Quilibet istius terrae tumulandus & ulna.
Quo minor est orbis, sit quamquam immensus, eundem
Ambitio excedit votis, cor devorat omnem.
Qui nuper cumulos stragis, pelagusque cruoris (21)
Aspexi sudore madens, gelidusque pavore,
Nunc & inaccessible rupes, & inhospita saxa,
In nubes quorum sublimia terga minantur,
Quaeque laborantes oculos hebetesque fatigant,
Cogor, ut invadam. Parcas, ah denique parcas,
O mea mens animi! Si qualibet ocyor aura es,
Haec juga tu superes, teneris ego stratus in herbis
Te moror; ut credam, quae jusseris, omnia cerae.

Ah

Ah piger! ah segnis! paullum tua lumina tollas:
Austriacas Aquilas non tantum scandere rupes
Suspicies, medios inter gestire sed ignes:
Et nisu alarum corpus librare, suaeque
Unguibus & rostro submittere fulmina genti.
I, age, & unius dorso tete injice: ducet,
Quo tu cunque voles: Laudon ubi fulminat ense,
Et cladis montes mediis in montibus edit.
Hunc monitum voluit Daunus, perrumpere claustra,
In Silesiacas aditum pandentia terras.
At vero, quoniam talis provincia cauti
Plus aciem ingenii, vasmae plus mentis & artes,
Quam Martis validas acies, quam pectoris aestus
Exigeret, Laudon ideo quo lumine pollet
Judicii, exhaustit totum, commentus & astus
Difficiles captu: queis nempe imponere posset
Artifici fraudum, frustrandi & in arte magistro
Foquetto, fuerant pridem cui fixa stativa
Praecipites inter montes, rupestque diremptas.
Qua tumuli exorti tumulis, & vertice vertex
Altius exurgunt; sub quorum faucibus errat
Non via, at ambages, flexique angustia callis;
In Silesiacas recta quae duceret oras:
Hanc non Foquettus tantum, sed & omne cacumen,
Omne supercilium stygiis obsederat armis,
Armatisque simul: quin imo haud fretus iniquis
Ingenio, posituque loci, construxit ubique
Aggeribus junctos pyrgos, fossasque patentes.
Et manet hic tutus; pectusque incuria multa
Oblinit: hinc segnis stertit, temnitque supinus
Quidquid in has casses Laudon tentaverit unquam.
Inter & has Laudon mox irretivit eundem. (22)

Qua potis, agmen agit rapidum, transmittit & oras
Praeproperus Gedeon, quas ardua Glacia spectat.
Dumque iter intendit, multos praecedere jussit,
Ut metatores fingant inquirere campos,
Sollicitis turmis ponenda ad castra capaces:
Falsus ut a cuspis tenebris subsistat in aestu
Foquettus dubio, quorsum mendacia tendant
Plurima castrorum, damnoque occurrere pergat.
Dum variis agitur curis Borussus, adultas
Reddidit has Laudon, quando commentus adire
In Zotenbergi montem: quo denique capto,
Tunc a Breslavia fuerat Svaidnitza dirempta:
Utraque nec quondam cupidae praesto esset utrique;
Nec Borussiacus succurrere posset iisdem.
Hoc simul advertit, certumque id credidit esse,
Quod sese Laudon excluderet urbibus illis,
Tunc metus incessit major, tunc ira timore
Incubuit sociata: moras subit impetus omnes
Rumpere: stat proprio praevertere tale periculum
Sanguine, frustrari scitas Laudonis & artes.
Ut decor emeritus, per multos auctus & annos,
Quod Silesiacis plerosque exegerit oris,
A duce nunc tandem jaceat tirone peremptus:
Avocat idcirco Lanshutti ad claustra sedentes
Continuo turmas omnes, & ut ocyus irent,
Perfracte jussit, varia quae fruge scaterent,
Horreaque, & belli multa instrumenta relinquant.
Haud secus ac jussus fuerat, festinat abire
Miles, at invitus, passim deserta videndo
Munera tot Cereri, tot saevo accepta Gradivo,
In praedam infensis olim cessura catervis.
Ac licet invitus, tamen inde excedit; at imo

Corde

Corde dolet: quoniam tenuis nec copia detur
Aut rapere, immixtis segetes aut dedere flammis.
Atque ita, quas fauces non pugna subegerit una,
Has tandem Laudonis iter redeuntis, euntis
Expugnat, mercesque levi parta ampla labori:
Tot quando comperta illic alimenta fuere
Tempore non parvo multas pastura phalanges.
Vix Borussiacus miles discesserat, aequè (23)
Cum Wolferstorffus fauces ingressus: & idem
Non temere, at merito claustra horrida iussus adire:
A quorum aspectu nequaquam exterritus ille,
At contra allectus: magis idem allectus & esset,
Si juga vidisset, si cuncta cacumina montis
A Borussiacis passim vestita catervis.
Strenuus irruerit, pugnae invaserit hostes,
Et planum stravisset iter sibi fulmine ferri.
Ergo ubi deventum est, tum Wolferstorffus ad omnes
Erroresque viae, & flexi compendia callis
Excubet ut statio, iussit: nusquam obvius ulli
Ut trames pateat, si forte advenerit hostis.
Militis est etiam iusti custodia fixa
Per montis varios apices, humerosque cadentes
In tenues aditus, qua semita serperet arcta.
Haec alibi: dux ipse sedet, qua callis apertus
Amplior, ut solus tueatur ad agminis instar.
Inde sed excessit nutum Laudonis ob unum,
Non quoniam multos hostes praesensit adesse.
Interea Laudon quando peccasse Foquettum (24)
Advertit, ductumque dolis, quos struxerat, illic
Haud paucis equitum turmis subsistere iussis,
Non jam Breslaviam, nec te, Svaidsnitsa, petivit;
Sed pedites secum duxit, qua Glacia surgit,

Agmi-

Agminaque admovit juxta, cinxitque corona.
Hic ubi Foquetti rumor delatus ad aures,
Integer indoluit, multaque excanduit ira:
Militiae veterem quoniam tiro ille bimester
A duce legatus se circumscripserit; & quod
Consilio ignaro Lanshutti excedere faxis
Compulerit, quando modico cum milite tales
Thermopylas poterat diuturno tempore contra
Innumeras Persarum acies, Xerxisque tueri,
Non contra Austriadum paucas. Sese obstinat ergo,
Perque caput Regis jurat, vitamque, cupressum
Aut prope Lanshuttum, aut laurum sibi velle redemptum.
In Silesiacas it tessera protinus oras,
Convenient, ubi fixa forent tentoria, quotquot
Undique sunt turmae, cunctae viduentur & urbes.
Haud mora fit: coeunt supra terquina virorum
Millia; & haec rapidus secum abripit, & loca nota
Pergit adire celer: quae Wolferstorffus [ut olim
Jam fuit injunctum] veluti non pulvere multo
Obtinuit pridem, simili ratione reliquit;
Ductus & obsequio Borussos vincere parcit,
Belligeras animi mavult quia vincere flammās.
Laetitiae indulgens partim, partimque dolori
Ingreditur gratas fauces Foquettus, adeptas
Laetus ut ob rupes, segetes ita moestus ademptas.
Inde salutatis acclini vertice faxis,
Hic, inquit, seu victor ero, seu victima fati.
Est desiderio nimium sed falsus utroque:
Nam veluti haud victor, nec vitae est lumine cassus,
Sed captus, postquam non vulnere saucius uno.
Interea Laudon tria claustra obstruxerat ante, (25)
Illac ne Boicas posset Foquettus in oras

Tendere, suppetias obsessæ ferre vel arcî.
His ita compositis, Lanshutti in claustra redactō
Foquetto, movit Laudon, nec & agmine toto,
Ut Borussiacas acies expelleret illinc.
Mox quia compertum est, omnes inibi esse coactas,
Quot vires poterant hostes, subsistere paulum
Consilii duxit, cunctasque arcessere turmas,
Exceptis aliquot, queis Glacia cincta fuisset.
Tot postquam collectæ acies placuere, movetur,
Itur & expulsum Lanshutti a finibus hostes.
Hos porro Austriacæ fines adiere phalanges,
Cum tenues librata dies contraxerat umbras,
Et passis foliis vix truncum obnuberet arbor.
Hic Borussiadas cum rupibus undique clausos (26)
Vidit, & obsessos quaesita indagine Laudon,
Ut pransi potique brevi dent lumina somno,
Militibus jussit; surgant & ad arma parati,
Montibus e summis visus cum Lucifer ortus,
Et juga detegeret radiis Aurora malignis.
Sic quoque venator cupidus transfigere telis
Dentibus horrendos apros, atque unguibus urfos,
Cingit agros longa serie validaque plagarum:
Contrahit has inde, ut spatium compellat in arctum
Hirsutum pecus; & jaculis ibi trajicit ictum,
Nequidquam adnixum transmittere retia saltu;
Quod solida, & plures eadem tollantur in ulnas.
Haec ubi disponit Gedeon, sibi nuntius affert,
Sexcentos juvenes Borussâ e gente propinquos
Tendere per montes: numerus, tunc imperat ille,
Aequus ut occurrat: properant incurrere jussi,
Invadunt, primoque abigunt certamine: quorum
Pars major restisque fuit, seu victima ferri.

Altera

Altera pars adiit socios, ut nuntia cladis
Nunc propriae, illorum pariter praenuntia quondam.
Phosphorus at stellas jam primo hebetaverat ortu,
Jamque rubescebant excelsa cacumina montis,
Orbis & extabat medius lucem inter & umbras;
Luciferi in Coeli campis ardere quaterni
Cum procul aspecti, pugnae qui tessera nempe.
Omnia tam late peregrina albescere luce,
Et rupes adscita dies vestire videtur,
Continuo & noctis tenebris obscurior umbra
Involvit stupidas fumi caligine cautes.
Luciferi porro fuerunt tot fulmina Martis,
Quae, postquam inferni sunt pulveris impete jacta,
Profiluere, crepantque in fragmina multa: suasque
Crinitas per inane faces sparsere, subortus
Austriacis vigor unde fuit, metus inditus hosti.
Hunc contra Laudon tumulos exurgere quinos (27)
Jusserat; in quorum dorso sedere curules
Multigenae moles: numerus sed major in illo,
Hostilem adversus pyrgum qui conditus esset:
Diluvies densa unde simul jaculata pilarum.
Artificum decus ille, auctor Vulcanius ille
Flammarum omnigenum solers Reuroys in hostis
Ignivomam turrin miro sua fulmina pacto
Tam bene direxit, sic collineavit, ut ejus
Non modo diruerit nutantia moenia primis
Ictibus, & carros, radios lacerarit, & axes;
Ora sed intruso tormenti obstruxerit orbe
Tartareo: hinc moles doluit, quod inutile pondus
Reddita sit, flammis iterum torquenda camini,
Inque novis prunis veterem sumptura figuram.
Haec ubi, mox turris muralibus amplius uti

Tor-

Tormentis minime potuit Borussa juvenus:
Et prope despondit, murorum in strage sepulta
Spes pene interiit; quaeque interfecta putatur,
Altera cum turris pariter dejecta, simulque
A reliquis quando stratus suggestibus agger
Non unus cecidit, fossis aequatus & ipsis.
Nam quamvis habitu nato locus invius esset,
Est ubi pugnatum [tollunt fastigia montes
Hic passim octoni] tamen ut natura creavit
Hos sibi discretos, junxit Foquettus eosdem;
Exque tot enatis montem mox reddidit unum:
Perpetui adnectunt siquidem dorſa omnia pontes,
Omniaque aggeribus, vallis, cervisque, profundis
Et fossis munita; simul castella subinde
Exurgunt gravida armatis, foeta omnia & armis.
Dum tormentorum tenet horrida flamma, canales
Hanc parvi excipiunt; infert sese Austria pubes
Nam propius semper, repetitis glandibus hostem
Et ferit appositum: tunc aggeris objice multi
Se condunt, fossisque tegunt: sed protinus adsunt,
Queis onus incumbit dextra manualia tela
Projicere: hi numerum magnum misere per auras,
Ut postquam sublata, cadant dein agmine recto
In foveas, timidosque illinc evadere cogant,
Et Borussidas firmos disrupta trucidant,
Inque suis foveis adigant reperire sepulcrum.
Qui vero excedunt plures, simul aequor adepti
Sunt planum, instituunt aciem, rediguntur in unum
Et cuneum: instaurant pugnam, fortesque rebellant.
Rursus at hos contra plumbi celer ingruit imber,
Inque obfirmatos saevit seges horrida ferri.
Qui reliqui ex istis abeunt, seque aggere rursus

Non procul amoto festinant abdere; juncti
 Qua comitum agglomerant turmis, & praelia tentant:
 Ast alii in summi perrepere brachia saxi,
 Rupis & objectu se propugnare, prementes
 Laedere & Austriacos ferro plumboque petitos.
 Sic tenuit fera pugna diu: discrimina pugnae
 At diversa nimis: tutus Borussus inibat
 Cautibus obversis protectus, & aggere: pugnam
 Austriadum pubes sed aperto pectore quamvis
 Misceat, objicibus pellit, fugientibus instat.
 Id Campitellis plusquam mavortia virtus (28)
 Non semel exhibuit: quas jussus ducere turmas,
 Hostibus impegit princeps; non exigit ille
 Praesidium a fociis, fociis affectat at esse
 Auxilio: incussus gladius sua lingua monentis,
 Pectus & exemplo est; potior Laudonis in ipso
 Sicut amor, juxta potior fiducia fixa est.
 Martiaque ut virtus radix est talis amoris,
 Quae magna utrique est, sic experientia fructus
 Edidit eximios: belli nempe inclyta gesta,
 Fac, jubeat Laudon, Campitellisque patrabit.
 Hic igitur primus sese velut intulit, aequae
 Et Borussiacos primus statione fugavit,
 Inque aliam ex alia, rupemque e rupe repulsos,
 Institit & semper; donec victoria plena
 Asserta Austriacis, penitus deletus & hostis;
 Et fuga vel praeceps, vel possidet integra clades.
 Inter id aspiciens vivax Caramellis, ab hoste (29)
 Quod timido profugoque aditus quaeratur, ut illac
 Se procul abripiat, seu vitam a morte redemptum,
 Seu dextram a manicis, Lanshutti & tendat in urbem:
 Obvius occurrit, calles & inire petitos

Occu-

Occupat: idque satis minime sibi credidit: ergo
Arduus ingreditur, sociosque ad praemia palmae
Exacuit, quae sunt communia reddita cunctis,
Et Borussiadum quae spes frustrantur inanes:
Pars quorum haud manicas, potuitque evadere mortem.
Hic inter reliquos virtus generosa Loozzi
Enituit: medios inter defertur is hostes;
Tympanaque argento solido fulgentia bina,
Custodi postquam bino dextram abscidit ense,
Qui sese objiciunt cupidi defendere praedam;
Invadit, pondusque adeo grave sustulit unus
Infractus, cujus gemeret sub mole boum par.
Dum cuncti incumbunt, specimen virtutis ut edant (30)
Egregiae, & passim patrent gesta inclyta belli,
Aemula Nasellis praestare adnititur aequae.
Ardua turris erat similis sub vertice petrae
Condita: in hanc Laudon Naselli invadere mandat.
Haud mora fit, properat Siculae laus optima gentis:
At quia difficilis trames, nunc tendit, & idem
Alternis nixus pedibus nunc repit: utrisque
Comprendit manibus nunc saxa extantia: tandem
Progreditur supra: pubes subit Austria pone:
Nec tamen interea turris de moenibus illos
Diluvies lapidum, plumbique incessere parcit.
At licet impediant rupes, & tela minentur
Nasellis tandem se portae ad limina sistit
Strenuus, impavidus, manibusque utrisque bipennem
Arripit insurgens, illidit & arjetis instar.
Procubuere fores avulsae a cardine: tota
Janua tum patet. E pinnis Borussâ juvenus
Dum videt haec, manibus non amplius usâ, sed una
Voce rogat veniam, & veniae data copia captis.

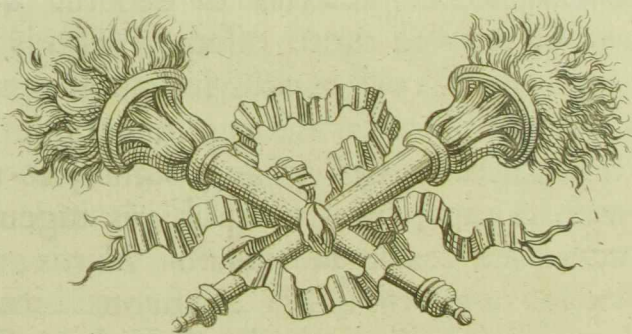
Est quoque Kinskiadae, quod avito sanguine dignum, (31)
 Exhibitum facinus. Pomerana e gente catervam,
 Ac pilanorum selectam e flore, suoque
 Et numero quae freta, vetus quod miles & esset,
 Semper ad assultus omnes infracta, tenaxque
 Propositi, illimem vitae praeferre decorem,
 Kinskiades vidit, meritaque efferbuit ira:
 Et parvam validamque manum sic ore volonum
 Belligero irritat. Partum victoris honorem
 Corrumperet globus ille, diu si forte manebit,
 Ut manet, intactus: magnae quem gloria tangit
 Theresiae, gentisque suae, sese invehat acer,
 Deleat & tales inimico sanguine labes.
 Dixit, & in dicto calcaribus effodit ictum
 Alipedem; alipedi pariter laxavit habenas
 Bellipotens fera dextra, animum pariterque furori;
 Praecipitique fuga abreptus contendit in hostem:
 Quem postquam impetiit flammis, dein cominus ense
 Constantem, flammisque simul, seque ense tuentem;
 Kinskius & quidquid, pariter sua turma peregit:
 Ut Coeli in campis vi turbinis icta protervi
 Fertur in adversas nubes, facibusque coruscat
 Assiduus, tonitru reboatque, & fulmina vibrat:
 Sic globus ille ferox sese intulit: igne, vel ense
 Invadit, punctimque ferit, caesimque trucidat
 Principio invictum cuneum; mox clade suorum
 Percussum, cupidumque ideo se dedere: fero
 Sed quoniam cupidum, pariter sese Austria pubes
 Obstinat, & caedit, caedendi expleta libido
 Sit donec: reliquos mox destinat esse catenae.
 Hic Nevendorffi mira virtute coronis (32)
 Imposita est palmae: & faustum vox clara tubarum

Insonuit: nihil inde trucidis, nihil inde minacis
In reliquos: tantum reliquus Foquettus ubi esset:
Cujus at in votis aut caedi, aut liber abire.
Latus erat campus, multis iusta area turmis.
Huc, ubi victores vidit Foquettus ubique
Austriacos, sese libratoresque recepit,
Omnes qui fuerant capitum tria millia supra.
Exiguus numerus, numerum si forte recenses:
Robur at expendas, erat ille exercitus alter.
Cum Nevendorffus, qui multis obuius ante
Jam cuneis ierat, limen quaerentibus, unde
A strage evadant, quosque ille involvit eadem
In strage, aspexit cupidum nova bella ciere
Foquettum, turmasque suas iusto ordine cunctas
Non modo digestas, aditum nec habere volentes;
Ast hostem potius, promptosque capeßere pugnam,
Atque insultantes dictis, atque ense minantes.
Ut leo, custodes qui postquam exegit ovilis,
Si procul immensa surgentem mole juvenum
Inspiciat, non ille fami nova pabula poscit,
Viribus at segetem propriis, animique vigori;
Insilit, invaditque ferox, laceratque frementem:
Sic Nevendorffus non amplius agmina parva,
Queis aditus inhibere queat, vestigat, ut olim:
Negligit haec: hostesque suis modo viribus aptos
Expetit, illectus palmae potioris amore.
Illius hinc nutu litui increpuere frequentes,
Tympanaque excipiunt rauco pulsata boatu.
Tum gladio exerto sese invehit, invehit aequè
Austriadum pubes: & parvo tempore multas
Projiciunt glandes, juxta patiuntur & actas
A Borussiacis. Ea porro pugna tenere

Est cum visa diu, subeunt sibi taedia: nudo
Et Nevendorffus mandat decernere ferro:
Mandat, & exequitur princeps mandata, rotatque
Turbine perpetuo. Cecidit, rediitque machaera
Assidue, semperque novo polluta cruore est.
Nec madet illa modo, capulum respergit at ipsum,
Infecitque sagum: parili succensa furore
Austria gens edit clades. Deferbuit ardor
Tum Borussiacis: captos se dedere fassi
Qui reliqui: & numerus nimium mutilatus iidem.
Tunc conclamatum late, tunc arma remissa:
Tunc nullis aditus jam septos undique turmis
Austriacis, tantum veniam sed poscere votum est.
Sic munimentis propriis, atque aggere firmo,
Ut pedicis vineta, & pubes Borussia victa est.
Austriacisque aditus qua pridem obstructus ab arte,
Hac Borussiacis mox exitus omnis ademptus.
Est labor enormis reliquorum attexere laudem (33)
Ductorum: porro sit laudum haec summa suarum,
Quod bene comprehendit Laudon; quae bellica virtus,
Et vires cujusque forent; adscripsit & ipsis,
Quas peterent rupes, Borussiacasque phalanges;
Et fuit haud falsus Laudon, dum legit eosdem:
Nullus & e lectis Laudonis vota fefellit;
Hujus ut erravit meta mens provida nunquam;
Sic mentem ipsius nullus frustratus & actis.
Post pugnam, liceat pugnam si dicere, magnam
An potius cladem, & cumulatae cladis acervos,
Auxilii Matri toto de pectore Laudon
Et grates humiles, retulitque accepta trophaea:
Praesidio cujus saxi, fossa, aggere septum
Militiae hostilis florem, numeroque potentem

Sanguine non multo vicit, nec strage fuorum.
Quandoquidem e sociis infra sunt mille perempti:
At Borussiades ultra tria millia quina
Ante tubas juvenum sublimi vertice legit:
Sed litui postquam fluere, ex agmine tali
Non adeo multi per saxa abrupta, viasque
Arrectas pariterque fugam, pugnamque capeſſunt:
Et vinci indociles abeunt discrimine functi.
Est quoque Foquettus captus post vulnera bina: (34)
Gloriaque haec capti forti adſcribenda Foitto:
Multa reluctantem, intentatoque enſe minantem
Ille ſuis muſſit dictis, abſiſtat ut auſis;
Vicit & eloquio, ſe vincitum ut dederet idem.
Cui foret in votis ſe morti offerre, decoris
Hoſtia vel proprii, vel amati victima Regis.
His ita tranſactis, ceſſit victoris in aera
Omne inſtrumentum belli, ſigna omnia, & omnis
Copia vel frugum, pyrii vel pulveris ingens;
Et quinquaginta tormenta tonantia Martis,
Tympanaque argento ſolido conſtantia bina.
Haec legio accepit quia Kollowrattica, juſſit
Thereſia, expendit juſta quae ſingula lance,
Se penes ut maneant, pignus virtutis, & index.
Manubias tales, bellicae excelsa trophaea
Ut legeret praefens, oculisque hauriret hiulcis,
Cernere ſe viduam populo gaviſa Vienna eſt.
Deſeruere domos, ſequae effudere per omnes
Perpetuos calles, properant, tritique teruntur,
Urgentesque abigunt, ſternique, & ſternere gaudent:
Nec vero interea feſtas intendere voces
Abſtinuere, quibus, totoque e peſtore ſolvunt
Auxilii Matri grates ſua munera propter.

Theresia & pariter vidit, Franciscus, & una
Austriadum Soboles, stellis formosior ipsis,
Virgineae & Matri grates retulere: recepti
Mox templis hilares videre cadentia signa
Parjetibus, tales olim testantia palmas.

FR I D E R I C O
B O R U S S I A E R E G I
B R A N D E B U R G I E L E C T O R I .

UT Tua Gens semper primaeva ab origine cunctos
Protulerit claros mente manue *Viros*:

Tu tamen hos omnes, ut caetera fidera *Titan*,
Non tantum superas, quin hebetare potes.

Nempe quis illorum plures concurrit in hostes;
Obnixusque potens, sustinuitque diu?

Ipse sed in multos multum obluētatus es unus:
Nullus & aspexit Te jacuisse metu.

Vicisti Tu saepe quidem, victusque fuisti:
At pugna, haud bello succubuisse piget.

Quodque fidem supra est, non sorti obnoxius ulli:
Sors varia est: eadem mens Tibi, pectus idem.

Dum vincis, minime cessas: utique triumphis
Scis bene mox, virtus quos *Tua* rara tulit.

Vinceris: at minime torpes: palmae instar at ipso
A damno accepto nata trophaea trahis.

Hinc precor, hos clemens ne dedignere libellos
Accipere; emerito quos Tibi rite dico.

Et refero grates: virtus *Tua* fulgida nostrae
Nam citharae lumen, materiemque parit.

ANTONII CAESARIS
 MARIA THERESIA
 LIBER SEXTUS.

E postquam expediit Lanshutti e rebus, & hostis (I)
 Captivas acies iusto cum milite cinctas
 Dimisit, quo Theresiae mandata juberent;
 Abripuit sese Laudon, ubi Glacia surgit.
 Surgit & haec eadem sublimi in vertice saxi:

Hoc & inaccessible est penitus, nam tramite recto,
 Haud secus ac oritur radix, sic definit altum
 In caput, & nullos humeros, nullosque corymbos
 Exerit: & si quis natus quondam extitit illic,
 Hunc Borussiacus mox decollavit ad unguem
 Scalper, ut aequali rupes contendat amussi.
 Hanc super erigitur solidis arx condita muris,
 Excelsisque minis illam, pennisque coronat,
 Et munimentis geminis invicta superbit.
 Hanc alius nemo poterat sperare domandam
 Obsidio, assultu, gravida est quod frugibus, alto
 Indita quod saxo, & libella extructa fideli.
 Non modo diffusus sed eandem reddere Laudon
 Theresiae; senis quin expugnavit in horis.
 Quam contra tumulos eduxerat Harsius olim
 Ter quinos, stygias moles aptarat & illis:
 Harsius, in tali qui nulli est arte secundus,
 Obtinet at primas, laudes excedit & omnes.

Ex hujus regione arcis, pomœria juxta,
Edita surgebat turris, quae dicta sagitta,
Quod similis forma, & triplici cuneata figura:
Atque eadem telis, & multo milite foeta.
Aggreditur Laudon illam, nec sanguine largo
Occupat: occisis aliquot, plerique vacanti
Se portae intrudunt hostes, quae condita rupis
Sub pedibus, secumque metus, pariterque tumultus
Invehitur: partim ergo stupet, partim expedit arma,
Et pugnae accingit, partim contendit in arcem.
Conspicit haec Laudon, captae de culmine turris,
Illius aspectus siquidem tendebat in urbem:
Nec finit, evadat, delataque utitur ansa.
Pergit ad assultum, primoque invadit in urbem
Impete: tum vero gliscit timor, occupat omnes,
Omnibus armorum cura excidit, omnis ad arcem
Tendit, & assimilis terror dominatur ibidem.
Pars sociis aperire fores, pars claudere contra
Hostibus incumbit. Rixas litemque diremit
Protinus at Laudon, & magno robore portam
Impulit obnixus, terraque affligit adaëtam.
Tum Borussiacis missus ruit Austrius intro;
Dimittant & ut arma manu, jubet: ilicet arma
Projiciunt, veniamque rogant, veniamque rogatam
Pro vita exorant, pro libertate negatur.
Sunt manicis addicta virum duo millia supra,
Hosque super multos etiam ferrum hausit, & ignis.
Quis poterit frugum omne genus libare canendo,
Horrea rumpebant quae plurima plena? Quis omnes
Armorum innumeras species? Tormenta reperta
Sunt inibi centum molis majoris: & illa,
A quibus exusta est nequidquam Ulmitia quondam.

Sunt

Sunt etiam totidem formae brevioris adepta;
Argenti, cusque auri quoque copia multa:
Omniaque haec Laudon senis lucratus in horis.
Interea vero solers Fridericus, ut arcis (2)
Obsidium istius solvat, prout Scipio quondam,
Italia ut sospes fieret, Carthaginis urbem,
Sic ille impetiit Dresdam, sed id alite laeva:
Quippe, ut Praga prius, mox inde Ulmitia, flammis
Sic sese indoluit laceram, non Dresda subactam.
Rex ferme admovit turmas, pomoeria cepit,
Moenia concussit, sparsitque incendia late,
Affiliensque adiit; nequidquam at cuncta fuere.
Excubuit semper, semperque infractus ubique
Marquirus praesens: gravius discrimen ubi esset,
Advolat huc idem: flammae grassantur in urbe,
Est praesto extinctum, & medio versatur in igne.
Hostis ad assaultum tendit, sub margine muri
Adflat, & exacuit socios dictisque manumque.
Corpore nec tantum Borussi reppulit ausus,
Ast animo, quando promissa ingentia temnit
Polliciti veniam; liber prodiret ut urbe
Miles, & arma ferens, & signa expansa per auras.
Quin etiam obsessam vulgavit in urbe triumphos,
Dum resonis cecinit lituis, quod Glacia capta.
Promptior Austriacis sic confidentia turmis
Crevit, & indigenis: & contra audacia fracta
Est Borussiacis, & spes defloruit omnis.
Denique Marquirus, quae fingi munera possunt,
Quaeque vel optari, Dresdae tueretur ut urbem,
Non tantum absolvit, consumpsit at omnia prorsus.
Nec vero leviozem operam, juxtaque laborem (3)
Impendit Vasquus: parili sudore vel ultro

Imma-

Immaduit, parili vel pulvere fordidus ivit;
 Prodigus ut vitae quodvis discrimen obiret.
 Nec suus incassum cecidit labor: inde subortus.
 At sibi magnus honos, & Dresda est reddita sospes.
 Subsidium invexit siquidem, Borussus ut esset
 Viribus obnixus validis prohibere parantem:
 Sed frustra, & vacuis inglorius obstitit ausis.
 Armipotens ardor cunctorum in pectore porro (4)
 Est velut accensus: qualis sua cuique facultas,
 Sic totam exeruit, Borussi infringat ut iras.
 Sic illam explicuit mira virtute Riedis:
 Est hostem aggressus stantem pomœria juxta,
 Assaultusque adeo constans iteravit, & acer,
 Ut demum expulerit capta statione, viamque
 Straverit, atque alias acies induxerit urbi.
 Quo simul obtento, rursus lituique tubaeque
 Increpuere, viasque omnes obiere sonando
 Marquiri jussu populos animare volentis.
 Si reliqui proprias sunt nixi intendere partes,
 Quid non est Daunus? curis quibus ille pepercit? (5)
 Vel quid non oneris subiit, certique pericli,
 Cum properavit iter? turmas admovit ad urbem,
 Ingressusque fuit, flammam versatus & inter
 Exacuit, docuitque suos contemnere mortem:
 Et muros obiit praesens, lustravit & arces,
 Subsidia immisit mutilas explentia turmas:
 Idque parum: exermes veluti jam reddidit hostes:
 Cum fuit obsidio sublata Ulmitia quondam;
 Nunc & id incubuit. Classis properabat in Albis
 Adverso fluvio, cui quadraginta carinae
 Frugibus omnigenis, variis onerata vel armis.
 Dejiciat pessum naves, uratve, Riedi (6)

Impo-

Imposuit Daunus, proprii si reddere juris
Copia nulla foret. Volat ilicet arduus heros:
Et partim illarum, Cereris queis multa facultas,
Occupat; & partim, fuerat queis sarcina foenum,
Dedit immixtis flammis: queis condita tela,
Scandit, & ad fluvii ripam compellit adeptas.
Mox partem ejusdem classis, quae pone secuta, (7)
Dum fortes ageret Sclavos, fortissimus ipse
Invadit Dinhoffus, eamque ibi sistere cogit;
Arbitriique sui reddit, sive ignis, & undae.
Tum validam invadit turrim, cui copia multa
Pulveris inferni, subigit: productus apricos
Pulvis & in campos, abiit succensus in auras.
Hae postquam incensae, pessum vel iere carinae,
Tunc sua Borussus spes usta exaruit, & tunc
Dresdae expugnandae spes mersa obmutuit undis.
Hinc excedendum quoniam sibi, victor abire
Si minime potuit, discedere nescit inultus;
Vindictaeque cupit monumenta relinquere Dresdae.
Diluvies flammarum ingens ideo ingruit urbi;
Hinc conflagrata, & rapido confedit in igne
Maxima pars ejus, cum debacchatur ubique,
Et cum Vulcanus laxis spatatur habenis.
Exitus hic Pragae quondam fuit, exitus idem
Accidit Ulmitiae, sortita & denique Dresda est.
Postquam Borussus, qua flamma excanduit irae,
In Dresdam exeruit, prope totam involvit & igne,
Quod spes incassum, totus labor irritus isset,
Est sibi decretum evulsis excedere signis.
At recte ut caveat, ne terga incurreret hostis,
Concubia sub nocte movet, seque abripit illinc,
Extrahere exoptans tempus, pugnaeque pericla.

At

At suberat Dauno longe sententia dispar.
Ante nives camposque gelu quam vestiat, ante
Frondebis exutis pauper canescat & arbor,
Stat conferre manum, & summum certamen inire.
Propterea insequitur semper post terga; latusque
Lacyus hinc dextrum, Laudon petit inde sinistrum.
Progreditur juxta lento pede Bekius hostem,
Ut terga invadat, cum pugnae efferbuit ardor:
Si vero acciderit, fusus Borussus ut esset,
Objiciat sese, frontemque incurrere possit,
Dum reliquae turmae caedunt frontemque latusque.
Rem nunquam melius poterat disponere Daunus;
Exitus ut tandem felix accederet, utque
Sic debellatum, fractus Borussus & esset,
Jamque aderat veneranda dies, qua fulgida Mater
Auxilii, vallem gemitus, desertaque linquens,
Dilectoque innixa suo, convexa petebat
Alta poli, reliquas supra sublimia sedes,
Coelicolis nullis, mortali adeunda nec ulli.
Aligerae occurrunt acies nono agmine densae,
Et buxo impellunt chordas, & carmine chordas
Excipiunt, festumque canunt paeana supernae
Reginae Dominaeque suae; laetantur & omnes
Unanimes decorique decus, quod & addita Coelo
Gloria, quod Coelo Coelum formosius adsit.
Tum veterum series duxit sese obvia Patrum,
Regia regali sata quorum a sanguine Virgo;
Gratanturque sibi, gaudent, laetantur & illi.
Ergo quod aethereis festum celebratur in oris,
Hoc etiam ut nostro Daunus celebraret in orbe,
Et simul efficeret, recolat suus hostis id una,
Tympanaque incussis pulsantur utrinque bacillis;

Cornua-

Cornuaque, lituique, tubaeque, & martia moles
 Plurima festivo reboent per inane fragore:
 Est sibi decretum summa decernere pugna.
 Exitus ut vero felix contingat eidem, (9)
 Et sedem ducibus cunctis addixit, & horam,
 Ut moveant, teneant decreto & tempore. Primus
 Occupat hic sedem Laudon, praevertit & horam,
 Et sese accingit facinus praestare, quod olim
 Praestiterat, quod semper erit praestare paratus.
 Id simul exhibeat, nulla est sibi vivere cura.
 Illius admonitu juga Wolferstorffus adivit,
 Hockiren queis nomen inest: se jungat ut ipsi,
 Mox Laudon ingressus iter: maturius autem,
 Qua potis, id praestat, Boruffo ignarus ut iret.
 Ergo movet laetus, secum laeta agmina ducit,
 Oceano postquam Phoebus caput abdidit undis,
 Aemula Cymmeriis & nox egressa cavernis
 Occuluit terras piceae caligine pallae.
 Interea vero, quo nulla sagacior aetas, (10)
 Rex Borussiades sub eodem tempore noctis
 Excubias solitas, praecursorefque reliquit
 Lignitii in castris, atque agmina caetera secum
 Abripuit, carpitque viam festinus, inire
 Occupet ut princeps, Laudon quae claustra petebat.
 Quod vero peteret, quidam sibi prodidit ante,
 Austriadum a castris qui clandestinus abivit.
 Ergo ubi mox Laudon fauces devenit ad arctas,
 Quas sibi delatum est a certo auctore teneri
 Ab gemina Hussaridum turma, peditumque maniplo,
 Imperat hos contra propere contendere. Jussus
 Ut primum invexit se Nevendorffus, abegit
 A capta statione procul, flexusque malignos

Occupat: insequitur Laudon, montesque propinquos
Strenuus ascendit; cum vero evasit, eosdem
A Borussiacis equitum peditumque catervis
Suspicit obtectos, Mavortis & undique moles.
Horruerint alii, & gelida formidine sanguis
Haeserit in venis, sensu tamen ille timoris
Haud minimo tactus, contra irritatus ad iras;
Versus & ad socios robusta ita voce locutus.
Et decori vertet nostro, & pugnare necessum est.
Ut virtutis opus, si quinque invaserit unus,
Sic virtutis honos, si quinque ejecerit unus.
Ista evadendi ratio modo suppetit; ista
Et monet, & cogit pugnam miscere negantes.
Si fugimus, profugos illi, mora nulla, sequentur,
Et numero plures armorum indagine cingent.
Quam tergum, malim ipse libens mea pectora caedant.
Haec quoque si menti sedeat sententia, mecum
Tendite; victoresne erimus, vincamur an ulti,
Nil refert, modo noster honor, modo gloria constet.
Dixerat: assensus velut ore erupit ab uno.
Quae te, nos omnes maneat fors aequa, rogamus:
Quippe mori tecum vita est acceptius ipsa:
Te sine vita foret diuturnae mortis imago.
Sic etiam juxta cryptas, & inania saxa
Aera si quisquam feriat clamoribus, echo
Excipit offensas voces, lateque remittit,
Ingeminantque repercussae, rupestque resultant.
Post dicta invadit fervor mavortius omnes,
Insculptusque genis oculisque micantibus ardet.
Tum passim auditur murmur, quale assolet esse,
Cum maris unda subit scopulos, vacuisque remugit.
Promovere pedem, passu incubuere citato;

Effu-

Effudere pilas plusquam vice simplice, ferrum
Audaci strinxere manu; plus vulnera centum
Infixere: stupet pubes Borussa, putatque
Tot furias Erebi, quot tendere conspicit hostes.
Haud mora fit: captos montes quasi iussa relinquit:
Caetera quin praeter, plus septuaginta curules
Deseruit moles, valles & tendit ad imas.
Quos tamen insequitur, campis & adeptus apertis
Austriadum festinus eques, rapidamque machaeram
Incutit, infringitque iterum, multosque trucidat,
Qui numero fuerunt geminae legionis ad instar.
His igitur partim expulsis, partimque peremptis, (11)
In iuga tum Laudon gaudenti pectore fertur:
Tristis at aspectus discussit gaudia; nullos
Degeneres sensus excelsa in corde sed edit.
Unica cura subest acies subducere cladi.
Dum Borussiacus quod sese exercitus alas
Explicet in geminas, cernit, conjectat & inde,
Quod velit Austriacas turmas complexus obire;
Scilicet ut cladem regerat, quam rettulit olim,
Agmina Foquetti quando deleta fuere.
Id tamen haud vidit, montis dum culmen adiret;
Nam nebula oppositos late contexerat agros.
Illa ubi disiecta est ventis, tunc hostis apertus.
Quid nunc, quid Laudon? Minime despondet: at idem,
Qui fuit ante, modo est. Acies ne prima tot hostis
Obruta sit jaculis, penitusque attrita, propinquis
Subsidiis iussit, focios fulcire labantes
Ut properent. Adfunt praesto. Quo denique facto,
Tum Borussiadum totis cum viribus auctis
Contrahitur pugna, & parvo pro tempore saevit.
Bis ruit assultu, & toties fugit hostis abactus.

Definat in certam sed ne res denique cladem,
Consilii duxit Laudon excedere, magnum
Dum numerum haud posset parvo tolerare fuorum.
Accidere si potuit seclis ferme ante peractis,
Exitit in forti virtus cum bellica dextra,
Nec procul ingruerent bolides, nec plumbea tela.
Quas contra infernas nihil impenetrabile pestes
Tempore praesenti, quo plumbum infestius aere,
Cui non Alcides, non obuius iret Achilles;
Exigua quin glande foret trajectory uterque:
Et gemat, a segni fuerit quod milite caesus,
Qui tot monstra manu, tot straverat agmina victor.
His argumentis Laudon ubi ductus, abire
Decrevit, iussaeque tubae cecinere receptum:
Ut quod non poterat numero praestare minori,
Ingenio praestare loci sibi copia fiat.
Inuius ascensu collis, tergoque supino
Surgebat non inde procul. Jubet, agmen ut illuc
Contendat pugnamque ferens, raptimque facessens;
Et secum evolvat non parva tonitrua belli.
Huc ubi deventum est, eadem vertuntur in hostes,
Ictibus & primis pavidos excedere cogunt.
Tum reliquos Laudon socios ire ordine cogit:
Extremus porro agmen agit, vertitque subinde
Ardentes oculos visum, Borussus an instet,
Cedentesque velit penitus delere catervas.
Certus & ipse, suus miles quoque certus ibidem
Ante mori, quam velle fugam consciscere turpem.
Sed quoniam urgebat nullus, Borussus & aequae
Haud animi nimium laetus, regressus abibat;
Agmine pacato Laudon ideo inde recessit.
E sociis idem defunctos lumine vitae

Mille & quingentos oculis humentibus urfit:
Indoluit plures aut ferro, aut ignibus iētos.
Non adeo gemit, numerus quod major utrisque
Per juga palantes, saltusque abiere propinquos;
Quandoquidem reduces omnes ad signa revisit.
Quot contra e fociis flerit Borussus adeptos,
In dubio est nobis: certum, primo impete Laudon
Quod procul ejecit captis e montibus omnes,
Et modica non strage jugis mutilavit abactos,
Abstulit & moles plus sexaginta curules,
Deferuit quas inde: minus deserta fuere,
At secum evexit duodena insignia belli.
Idque palam est pariter, cum primum exercitus ingens
Irruit, Austriacosque semel, rursusque petivit,
Quod semel, & rursus fuerit cum caede repulsus.
Id bene compertum. Quid porro externa tabella
Venditat, inficior. Centum forte illa recenset
Seu casu extinctos, tenui seu vulnere laesos.
Scilicet Austriacis fuerat modo plumbeus ensis;
Et Borussiacis solido ex adamante rigebat:
Scilicet Austriaci fragiles sparsere juglandes;
Et Borussiaci glandes ex aere recocto.
Quod reliquum est, Laudon facto laudandus utroque,
Seu quia contraxit pugnam, detrectat & inde.
Contraxit, spes esse sibi quia visa triumphi:
Detrectat, quia cladis erat spes multa timenda;
Theresiae & magnae parsit quia seque, suosque
In lucrum illius cupidos discrimen obire,
Quo fuerat conspecta sibi spes aequa, metusque;
Sanguinis & dubii pretio redimendus uterque.
Laudonis laudent alii prisca inclyta facta;
Quod juxta Hockiren montes evasit in altos,

Sicut

Sicut inaccessos, tectos ita noctis ab umbra,
 Hostibus ignotus, multis nec cognitus ante,
 Quam mortem intulerit, quod & inde a vertice montis
 In planum exiluit, clades & cladibus auxit:
 Quodque ubi se junxit Russis, viditque labantes,
 Restituit; palmae certos & contudit hostes.
 Quodque ubi Lanshutti ducibus claustra invia multis
 Obvia non tantum, sed operta a sanguinis amne
 Reddidit; infensasque acies delevit ibidem.
 Omne quidem facinus meruit praeconia multa:
 Hoc tamen, hoc unum praeconia quaelibet ultra est.
 Tunc ubi pugnavit, miles pugnavit & una
 Hostibus aequalis: nunc porro haud nomine solo,
 Sed Gedeon factis; siquidem vix millia dena
 Duxit, & opposuit plus quinquaginta virorum
 Millibus; & quamquam haud victor, sed sospes abivit.
 Quam prius emeruit, turmis communis habenda est:
 Ingenii laus ista sui, virtutis & una.
 Ingerere huic laudum cumulos vellem ipse; minorque (12)
 Est opus ut taceam: magnae laus detrahet impar.
 Nam quid ego? Laudum Laudonis summa putanda,
 Theresiae sacris digitis descripta tabella,
 Atque eadem cunctas inter recitanda phalanges.
 Dulce caput Laudon; mihi quamquam infauusta recurrit
 Illa dies, qua Virgo Parens evasit ad astra;
 Est hosti infesto quoniam delata facultas,
 Ut pugnam effugeret, belli quae meta fuisset,
 Inque tuas acies se plurimus intulit erga
 Breslaviam straturus iter, qua viribus una
 Collectis Russos nostris secerneret armis:
 Hic tamen infelix casus nil detrahit altae
 Virtuti, laudique tuae, meritisque ducumque,

Mili-

Militis & reliqui: quae fulgida quisquis adeptus,
Auspicio conferta tuo quibus ultima pugna est.
Quin laudem es meritus, quod iussa impleris ad unguem
Atque ubi res cecidit, quod rectam acceperis animum,
Judiciiue acies quod rara exerta cavendo.
Crede mihi, nunquam ista mea de mente recedent,
Saepe sed occurrent iusto recolenda favore.
Attulit & nostro multum solaminis, atque
Laetitiae cordi virtus generosa ducumque,
Militis & cuncti, verbis aperire disertis
Es mihi quod nixus tu iudex, testis, & index.
Excedetque animo nunquam par reddere gestis.
Sit tibi compertum, quod nostra haec grata voluntas
Agminibus vulganda tuis. Mea maxima porro
Spes est freta Deo, quod copia fiet in anno
Vertenti, ut pateat, numerus quod vicerit hostis,
Bellica non virtus; totusque id noverit Orbis,
Vos ubi pro merito plene conspexerit ultos.
Id reliquum, velut ipsa tui sum certa vigentis
Ingenii, curae, studii; sis certus & aequae,
Obsequiis addicta tuis quod grata manebo.
In cunctas acies postquam sententia Matris
Austriacae recitata, & hiulcis auribus hausta;
Tunc passim exiluire; & io! cecinere, triumphe!
Alter in alterius totus ruit oscula; currit
Alter in amplexum alterius: qui faucius, & qui
Ilia vix ducit, fusi meminisse cruoris
Pernegat, enormes & suscepisse labores.
Sed gaudent utrique: furor subit; impetus ire est
In Borussiae, & toto incumbere nisu:
Ac reliquum in venis quod sanguinis extat, & imis
Roboris in nervis, studium est impendere rursus,
Ut

Ut Dominae obsequio possint fervire benignae.
 Ac prope seditio nata est, serpitque tumultus,
 Quem modo Laudonis nutus, reverentia vultus
 Cogit in officio, monuitque exquirere votis,
 Quod nequeunt opera, donec nova copia fiat.
 Austriadum hi sensus; dispar sententia Regis (13)
 At Borussiadae est, alio qui laetus abivit,
 Et sibi qui visus merito cumulandus honore;
 Quod capiti instantem non solum avertere cladem
 Evaluit, verum multam rejecit in hostes.
 Hinc veritus, properet ne terga invadere Daunus,
 Officio functus se protinus inde recepit.
 Hunc Daunus, res umbra velut sectatur euntes,
 Urget: & appositum postquam sortitus uterque
 Ingenium campi, castra e regione locarunt.
 Oppida at ad laevum cornu quia bina jacebant,
 Utraque & Arndorffi Germano nomine dicta,
 Haec Borussiades contra properavit, ut alam
 Latius extendat. Daunus praevertit eundem,
 Ut sibi solemne est: & Bekius illa tueri
 Missus adest praesto. Res ergo erupit ad arma.
 E Borussiacis haud contemnenda caterva
 Protinus invadit, denas evolvit & illuc
 Ignivomas moles. Acies generosa volonum
 Intus erat custos, quos fida Silesia legit.
 Strenuus invadit pagos Borussus: at horum
 Pro numero turmas submittit Bekius aequas
 Tres pilanorum mox inde adjecit iisdem
 Dauniades: parva totum certamen ut esset
 A pugna exortum, renuit Borussus inire
 Id tamen, & signis recipit sese inde revulsis;
 Integer haud vero, numerus nam major adeptus
 Pars

Pars duplo jacuit, quam caesa Silesica pubes.
 Tres horas etenim tenuit pugna aspera, semper
 Assiduis flammis, atque imbre extracta pilarum,
 Queis erat objectus facie Borussus aperta.
 Sed lateat ne nomen, opem qui rite tulerunt,
 Adjiciam, gratumque sibi reor esse futurum.
 Bekiadae jussu properat castella, tueri,
 Militiae vigor ille, ducum flos ille, Riedis.
 Is Warasminos, genus intractabile ferro
 Infigendo aciem caesum, non cuspidē punctim
 Ducit: & adventus frustra non accidit horum:
 Namque Silesiaci Borussō enixius urgent.
 His ubi pilanos junxit Normandus, in ipso
 Nomine qui praefert, quam claudit pectore belli
 Virtutem exhibitam vario discrimine: quippe
 Arctoūm vox illa virum de germine cantat:
 Insignesque viri sunt creti e germine tali.
 Inde Silesiacis porro cura excidit omnis,
 Ut vim propulsent; vim vero inferre cupido est.
 Profiliunt extra muros, feriuntque, necantque,
 Quot renuunt hostes pedibus committere vitam;
 Quotque manu tentant aliis consciscere mortem.
 Ast ego quid studui tenues edicere pugnas? (14)
 Nec propero, ut referam longe magis inclyta gesta?
 Avocor his, totoque libens contendere laetor
 Corde, Zuipriccus Princeps unde avocat: ille
 Saxoniae assertor, gentis pacator ab hostis
 Servitio extortae, vindex & Regis avito
 E folio ejecti, numerosae prolis ut ultor,
 Ex urbis latebris addictae ita Martis arenae:
 Et Wittembergus me Princeps allicit aequae,
 Auspiciis cujus, cujus victricibus armis

Saxonia asserta est, quivis exactus & hostis.
 Ille Zuipricco comitem se junxit, & una
 Haud paucas acies, contenduntque agmine recto
 Adversus Torcavum, hostes abigantur ut inde.
 Huc ubi deventum, cunctis e finibus illis
 Pellendus Borussus, eosque adduxerat Hiilsen;
 Et qui Torcavi juxta pomœria latis
 Aggeribus fossisque acies obsepsêrat imis.
 Hasque Zuipricco est decretum expellere ductis
 Vel munimentis, sua munimenta vel inter
 Sternere: ut id vero ratione evinceret apta,
 Transmittat fluvium jussus Luzinskus ut Albim.
 Qui licet indignans geminis a pontibus ante
 Vinc-tus erat; pontisque caput servabat utrumque
 Haudquaquam spernenda manus, pugnaeque parata;
 Quam Luzinskiades ubi primum aggressus abegit.
 His procul exactis, tum Wittembergicus heros
 Ducit agens, fertique sibi vallis honorem
 Ut rapiat, festinat iter: volat arduus, atque
 Primus it, & socios humeris tenuis eminent inter:
 Inter ut annosas salices cupressus, & ulmos,
 Erigitur procera, & vertice deferit alto.
 Nec modo compactis membris & corpore surgit;
 At belli virtute suis sublimior extat:
 Hosque agit, auxilium nullus quia poscat ab ipsis,
 Verum, ut fulmineo quas palmas messuit ense,
 Communes reddat, quando sibi copia detur.
 At sua spes ejus votum frustrata fefellit.
 Qua parte invasit nam Wittembergius, hostis
 Territus aspectuque truci, gladioque minaci
 Sedulus in muros sese ilicet intulit urbis.
 Parte alia vero, quae longe distita, sese

Obstinat; & jecit, jactos toleravit & ignes.
 Contudit audentes sed vero Haddichus, & egit
 Hussaridum turmas aliquas, impegit & actas
 In latus: hae parcut glandes torquere canali;
 At stringunt, alacres stricto abripiuntur & ense
 In Borussiacos, & eorum quotquot adeptae,
 Vi ferrum incutiunt valida, similique trucidant.
 Tum pavor in reliquos valuit, fuga possidet una:
 Atque ut consciscant, celeres urgentur, & urgent,
 Inque alios revoluti alii labuntur: & inde
 Supplex pars urbis, pars claustra invita petivit,
 Queis neque propositum semet, murosque tueri:
 Haud procul adversa sed porro erumpere porta,
 Adnexum cui pontis erat caput: atque ibi rursus
 Integer invaluit fugiendi, & strenuus ardor.
 Ergo abigunt, & abacti adigunt: respectus ibidem
 Nec comitum, nec cura ducum est: sua siquis in ora,
 Seu cadat in tergum, seu praecipitetur in amnem;
 Praetereunt, pedibusque terunt: modo cura salutis
 Est sibi cuique suae, consultum huic quisquis & optat.
 Idque Zuipriccus cum primum advertit, eodem
 Continuo vertit tormenta curulia, pontis
 Et caput extremum campos tangentis apricos
 Verberat, abruptumque in fragmina mille redegit:
 Quique ibi deprensi, rapidum volvuntur in amnem.
 Ac reliqui spectant tristes & littus, & urbem.
 Hanc adeunt spissi, & fuerat si copia, nollent:
 Haec quoniam sed nulla subest, cunctantur, & haerent;
 Rursus & inspiciunt, pars constet an integra pontis,
 Evasuri illac, muros & inire negantes.
 Ast ineunt tandem, secumque iniisse queruntur:
 Ante oculos siquidem manicae versantur, itemque

Ante oculos mentis, quae multa opprobria, quaeque
 Se contumeliae maneant, carcerque, laborque.
 Sic etiam in somnis dum faxum ascendimus altum
 Repentes pedibus, manibusque fruteta tenentes;
 Ast ubi mox illuc ventum est, venisse dolemus,
 Et lacerant animum frigus solisque calores,
 Quaeque ferenda diu sit rerum angustia nobis.
 His male comprehensis, trepidi tentamus abire:
 At revocare gradus, averſo excedere tergo
 Ardua non tantum, sed & alea plena pericli.
 Hinc ſtupidi haerentes, gelido sudore madentes
 Nos inculamus, nos contra irascimur ipſos.
 Ac niſi diſcuſſus tot manes pectore ſomnus
 Exigat, a vanae penetremur imagine larvae.
 Larva ſed haec contra Boruſſae in mente catervae
 Non tantum interiit, verum rediviva laceſſit.
 Quippe Zuipriccus poſtquam dejecerat hoſtes
 Finibus ex illis, miſit, qui diceret urbis
 Praetori; hanc victam dedat, captasque phalanges:
 Si renuat, flammās, ferrumque utriſque minatur.
 Imperium valuit. Praetor ſe tradit, & urbem,
 Captivasque acies, atque illic quidquid ineſſet,
 Armorum ut numerus, numeroſae & copia meſſis.
 Plaude tibi, gratare tibi, tibi Lipſia gaude; (16)
 Torcavum Auſtriacae dum vincula gentis inivit,
 Tum tua diſſolvit. Non amplius ergo videbis
 Inde reſarciri muros, alibique ruinas
 Reſtitui, jungique novas hic arcibus arces,
 Atque alia advolvi tormenta ferentia clades.
 Non aure accipies ultra juſſusque minasque:
 Ut ferrum evadas, auro redimaris, oportet.
 Torcavum ſimul audivit ſub jura redaetum

Auftriadum, dejecta metu Borussia faceffit
Gens procul, arbitrioque tuo te sponte remisit.
Ergo agendum, revoca Musas, artesque benignas:
Quaque acie mentis polles, praeconia multa
Texe Zuipricco, Wittembergoque, simulque
Haddicho, ducibusque aliis, cum libera degas,
Deditaque excultis studiis incumbere possis.
Wittembergiacis eadem fors contigit inde:
Victorem accipiunt, victumque faceffere cogunt.
Urbs est nulla super Borussia obnoxia juri:
Saxoniam & totam justo dominoque priori
Wittembergiades solita virtute receptam,
Atque Zuipriccus reddit vel mente, vel armis.
Ast ego quas linguas, & quorum ad carmina voces
Pellicio, ut plaudant alacres, gratentur ovantes,
Atque assertorum recolant praeconia dictis,
Saxonia in casum quando revoluta priorem?
Saxonia Euripo pejor mihi creditur esse,
In qua non tumidi montes grassantur aquarum
Montibus objecti, atque abigunt, abiguntur abacti;
Agmina at agminibus flammarum infesta, sibi
Obvia, ut expulsa expellant, fugiantque, fugentque.
Siquid & est illi forsân solaminis haustum,
Hoc Berolinensis ferme jactura propinat.
Nescio, quis sensus, quamvis haud mente revolvant,
Laetitiae subeat cunctis, ubi damna repensa
Hostibus advertunt, sibi pridem illata per ipsos.
Publica quin tangit levius jactura: domusque
Ut tua flagrarit, gratum est, quia proxima flagrat:
Incolumis gignit luctum, nec causa tenetur:
Exitium alterius quid enim lucri afferat ulli?
Ergo ubi Saxoniae gentes sperantque, timentque;
Dum

Dum semper novus hostis adest commentus amicum,
Ut vincla injiciat sub libertatis amiētū:
Quod Berolinenſi gravior ſors accidit urbi,
Eſt ſibi delatum; & quoniam prodivit ab illa,
Exitii quidquid paſſae ſenſere, ſubortus
Laetitiaē hinc cumulus, pervadunt gaudia peētus.
In Berolinenſem Lacyus rapidiſſimus urbem (17)
Fertur agens; potuitque ipſum praevertere Regem
Boruſſum, auxilio propriis ne civibus iret.
Cum prope deventum eſt, tunc Lichtenſteinus adivit
Praetorem, monuitque jubens, juſſitque monendo:
Praeſidium integrum, ſequē una dedat, & urbem.
Non negat hic tantum ſe victum reddere; verum
Pernegat id pugnax, ſe credere poſſe, quod omnis
Auſtriadum pubes illuc confluxit: & addit.
Lacyus adveētus ſolus fortaiſſe veredo eſt;
Non acies omnes, tormenta nec omnia belli
Sunt tantum demenſa viae: quod cursor & ipſe,
Strenuus ut celeret, tam curto haud tempore poſſet.
At Lichtenſteinus poſtquam juratus id eſſe
Aſſeruit verum, nec & index unicus ivit
Exploraturus fido cum lumine factum,
Credita res, Praetorque celer ſe ſubtrahit urbi,
Plurimus & miles: remanent tria millia ſupra,
Qui capti fuerant, Berolinumque ſubactum eſt.
Quod ſimul ingreſſus, mediam partem inſidet urbis
Auſtriacus, cedit porro pars caetera Ruſſis,
Eſt quorum bacchata nimis petulantia. Regis
Invadunt avidi ſedes, & quidquid ibidem
Eſt pretii, rapiunt; vilis quidcunque repertum,
Projiciunt, pedibuſque terunt. Ergo illa ſupellex
Regia, quae multos olim congeſta per annos,

Mili-

Militis ignoti, & manibus lacerata calonis
Abstrahitur, risumque ciet, plaususque ministrat.
Magnifici currus illi, quibus arsit ab auro,
Risit & argento facies, in frustra redacti,
Tum cumuli jacuere humilis ludibria gentis:
Sarcina queis olim fuerunt Regesque verendi,
Reginaeque, alique, pari qui sanguine creti.
Id vulgi incoeptum, & patratum ardore rapacis.
Sed Gottlebeni contra Procerumque, ducumque
Consilium est initum melius, lucroque futurum
Ut sibi, Borussis sic damnum infligeret aequè
Non modicum. Artificum lecta ergo, & iussa caterva,
Omnia delerent armamentaria, quotquot
Offendant; quorum arma sinu seu condita, five
Quae nova procudunt; coquiturque ubi pulvis avernus.
Mox etiam avecta est vis ferme immensa sagorum
Integra, vel minimo quae nemo attriverat usu:
Corrasusque fuit numerus quoque plurimus auri.
His ita confectis, qua venerat Austria pubes,
Hac regressa via est; alia digressaque Russa.
Lacyus at porro recta propria agmina ducit (18)
Aequor in immensum, Daunus quo castra locarat,
In latera, & frontem quorum diffusa patebat
Planities: a tergo autem regione remota
Silva obscura, ingens, annosaeque arbore saltus
Surgebat, ramosque suos tollebat ad astra.
Hic statio Austriadum fuerat. Novus Annibal autem
Rex Borussiacus movit noctuque, diuque;
Consiliumque suum texit, quo tendere vellet,
Quid paret, ad silvas donec delatus opacas,
Austriadum posset qua parte invadere terga;
Non adeo ignarus, nec vero inopinus, ut idem

Deci-

Decipere, aut falsum sperarit reddere Daunum:
Non modo propositum tenuit qui funditus omne;
Sed bene praevenit, turmasque obvertit in illum.
Ad litui vocem, ad strepitum, quem tympana mittunt,
Huc equites, illuc pedites decurrere frontem
Vertentes, fixoque gradu consistere firmos
Cernere erat: vel cernere erat, dum quodlibet agmen
Haurit iter, varios illic emergere saltus,
Quos structi urforum referent de pelle galeri:
Et simili aeratam segetem procedere passu,
Quam tubuli, & fingunt tubulorum in vertice cultri.
Jam spatium praeter medium trajecerat axem
Phoebus, & a meta paulum distabat Eoa,
Latior & summis e montibus umbra cadebat,
Cum Borussiadum filvis egressa juvenus
Explicuit semet variis digesta catervis.
Plurima praecedunt horrentia fulmina Martis,
Diluvium flammae, tempestatemque pilarum
Quae torquent, modicique ipsas, majoris & orbis:
Quo stygiae & moles tendunt, hoc ordine miles:
Confertimque humeros humeris, pedibusque pedesque
Adglomerant nexi, tenuis ne fiat hiatus.
At quid nitantur, quid custodire laborent,
Ne rimae pateant, quando contraria moles
A tereti plumbo conferta impingitur illis,
Et stragem parit, atque sinus recludit hiulcos,
Integra & occurrens nec turma obstruxerit illos?
Quo Borussiadum porro sese invehit, aequo
Austriadum infertur pariter gens obvia passu,
Et simili stygiae moles utrinque tenore
Explodunt magnos orbis, glebasque minores,
Funeraque, & foedas strages utrisque ferentes.

Cum

Cum prope deventum est, manualis fistula caedem
Perpetuam reddit, nudusque hanc excipit ensis:
Ad quem cum tandem pugna est revoluta, manusque,
Tunc vero obtinuit, tunc atrocissima clades
Desaevit, quoque illa magis desaevit, in iras
Hoc irritatur, rabiem nec sanguinis unda
Diluit; at contra exacuit, fodicatque furem.
Accidit id porro plusquam vice simplice, quando
In peditum cuneos nubes invexit equestris
Austriadum: in cuneos, docuit quos plurimus usus
Edere quadrati, & versatilis ordinis agmen,
Quo latere expediat; quorum frons prima sagittas
Torsit ubi stygias, aliud se protinus infert
Inde jugum, subeunt aequo tum caetera passu.
Nec cessant, series donec, quae prima, sit olim
Ultima; ab integro reddatur & ultima prima.
Dum vero excedunt, nitrum plumbumque canali
Injiciunt: est ergo viris solemne tenore
Perpetuo tubulis imbrem torquere pilarum.
In geminos horum cuneos impegit equestres (19)
Magnus Odonellus nimbos: illi impete rapti
Incubere: alacris tum vero inflicta machaera
Agmine seu recto, seu dextro & tramite laevo
Incidat, horrendum stragis cumulum edit ubique,
Et capita abscidit, & truncat, mutilatque lacertos.
Hinc fuit, ut, pubes aderat qua strenua nuper,
Membrorum strages spectetur, & unda cruoris.
Hi equitum assultus adeo valere, subacti
Ut Borussiaci fuerint concedere retro
Non semel: ob Regis prae fracta at jussa frementis
Sex instant vicibus, semper tamen exitus idem
Contigit: irrumpunt ut saepe, ita saepe faceffunt,
F f Qui

Qui reliqui potuere: jacet nam plurima semper
 Saucia turba virum, vitae vel lumine cassa.
 Id vero excudit non tantum assultus equestris (20)
 Turbinis; at peditum virtus quoque strenua vicit:
 Praecipue vero Migazzi id aheneus ardor
 Exhibuit, jussus cuneum qui ducere multis
 Compactum agminibus [Danai dixere phalangem,
 Brigatam Galli] se laeva invexit ab ala:
 Fulmineum & caesim gladium, vel cuspide punctum
 Impellitque, adigitque; rotat tum rursus; & idem
 Indefessus, & infractus, constansque recenti
 Robore, defunctus nullis velut ante periclis,
 Martis & intactam tum primum iniisset arenam.
 Pugna sit & senas quamvis extracta per horas,
 Ille sibi similis, robustis viribus ille
 Incaluit semper, semperque excanduit ira.
 Credideris refici, restaurarique labore,
 Ut fuit Anthaeus casu recreatus ab ipso.
 Id tandem obtinuit vivax Migazzus, ab ala
 Ut laeva, in primis pugnam miscebat ubi idem,
 Dexterâ Borussi saltum sit inire coacta.
 Tempore quo saltus longe majoribus umbris
 Non modo tectus erat, sed utrumque involverat agmen
 Nox tenebris, lucis radios & abegerat umbra.
 Fumeus & siquis fulgor rutilabat ibidem,
 Pulvere tartareo cum primum exortus, obibat
 Offundens oculis tenebras, animisque timorem.
 Dum status hic esset rerum, Borussus abire
 Dum properat, dum Migazzus cedentibus inflat;
 Ecce tibi media ex acie se plurima turba
 Huc rapuit, pariter cupiens se condere silva.
 In Migazziacos socios offendit & illa

A latere, a tergo, novitque hos protinus hostes.
Theresia o vivat! fausta nam voce canebant.
Emergit nova pugna igitur, quam sensit ubi ortam
Qui profugus Borussus erat, spem concipit inde
Non modicam, erexitque animos, seque intulit ultro
Austriadum in frontem; maculas abolere receptus
Cui furor abstersas hostilis sanguinis unda.
Acrius irrumpunt, adigunt enixius ensẽm,
Vulneraque in dubiis infligunt caeca tenebris
Saepius. Austriadum nec torpet dextera segnis
Voce, vel exemplis Migazzi erecta serentis
Vividius pugnam, quo grandius inde periculum
Imminet: a cujus facie irritatur, & audet,
Non labat; ante alios quin imo ardentior urget,
Supra alios caedit, semetque, aliosque tuetur.
Sed dubium discrimen erat frontemque, latusque
Protegere, & tergum: tergum petit hostis; idemque
Non gladio: gladio propius nemo ausus adire:
Audeat ut nemo transfixam accedere tygrim:
Illius ex oculis trux flamma erumpit, acutis
Et radiis hebetes reddit, pavidosque tuentes.
In noctis tenebris sic lumina fulva luporum
Scintillant, facibusque vagis ardere videntur.
Hinc Borussiadae non illum invadere nudo
Cum ferro attrectent juxta: procul imbre pilarum,
Quem lato effudit moles mavortia ab ore,
Impetiere: fremit, simul ille est ictus; ineptum
Se quippe ad pugnam sensit: generosus & esse
Ut prius incubuit; temere nunc abnuit audax
Irruere in mortem, stultique incurrere labem:
Et Borussiacis tradit male faucibus ensẽm,
Quem vix fessa manus, vel sanguine sparsa regebat.

Hic dum pugna calet, caedes & plurima gliscit,
 Sensit Odonellus, nimbumque induxit equestrem, (21)
 Et mortes cladesque simul. Borussica pubes
 Austriacam parcit tum demum incessere, seque
 In nemus intrudit. Socios secum abripit ille,
 Duxit & in tutum, grates & agentibus egit.
 Exitus in laeva talis dum contigit, aequus
 In dextra, medioque eventus in agmine visus.
 E silva erumpit miles Borussus; at idem
 In varias ivit turmas digestus, & omni
 Austriacum contra irarum luctamine tendit;
 Assultusque iterat senos, graviusque laceffit.
 Miles & Austriacus simili conamine nisus
 Invectosque abigit rursus, rursusque repellit.
 Consilium at Dauni, & praesentia vicit ubique. (22)
 Qua videt illatos magnis cum viribus hostes,
 Illuc delegat numerum roburque virorum,
 Qui multent, mutilosque fugam consciscere cogant:
 Quaque laborantes socios, sensimque labantes
 Conspicit, irritat praesens, hortatur, & urget.
 Id tandem excudit, ferae sub noctis ut umbra,
 Vel nollent, vellentve, suo sint rursus adaeti
 Condere se nemore, & concedere Martis arena;
 Integraque Austriacis fuerit victoria parta.
 Accidit hic autem casus male faustus; & ipso
 Si non corrupta est victoria plena, recepti
 Non sunt, quos affert plenos victoria fructus.
 Dira bolis, scelerata bolis, bolis impia, Dauni
 Quae furam impetiit, furam trajecit; ibidem
 Sed non ausa diu consistere, rursus abivit
 Ex parte adversa, geminoque e vulnere fugit:
 Ac verita, assimilem quondam ne cedat in usum,

In Styga se timidam, merfitque Acherontis in undas.
Vulnus ob acceptum cum porro insistere Daunus
Haud tergo alipedis posset, sese inde recepit,
Torcavumque adiit. Cum vero ea dissita fama
Vel proprias inter, vel turmas hostis & inter,
Ad quem non unus se transfuga contulit, omnis
Tum penitus rerum facies conversa; penesque
Austriacos sensus alacres, & martius ardor
Conticuit: subiere locum curaeque timorque:
Ac nisi cum Dauno vincant, prope vincere taedet.
O quid non possit studium Ductoris, amorque
In vulgum impensus, documenta & plurima dantis
Exhibiti affectus? Devincti ita militis ecquid
Non studium, non possit amor monumenta videntis,
Et secum mirantis? Amet, qui poscit amari;
Obsequium praestet, praestari quisquis id optat.
Fallitur, & toto Coelo delusus oberrat,
Qui patruos effert vultus, animosque novercae
Induit, atque sibi lucro blanditur id esse:
Invidet, invidiae est: odio deflagrat, eritque.
Liberior res nulla, fides quam pectoris una:
Exertat sua jura libens, nec vincula sentit.
Corpus ut his solum, mens sola obnoxia nullis,
Tantum obluetur, quantum servire subacta:
Ducitur illicitis, & amantem gestit amare.
Nec secum; externi specimen sed & edere sensus.
Copia si porro nulla est, frigescit, & haeret:
Segnitiesque subit, pellitque e corde vigorem.
Hic fuit Austriadum casus: cum Daunus adesset,
Strenuitas vixit: Daunus discessit, obivit.
Discessu grati ergo ducis torpentque, jacentque
Austriaci, & pugnam detrectant pene ciere.

Crevit

Crevit & hic sensus, veluti nox crevit adulta,
Ob cujus tenebras oculis fuit usus ademptus;
Victor & obtento de pulvere Martis abivit.
Extollant alii Daunum, quia saepe triumphos (23)
Duxerit: extollam, quoniam victoria parta
Interiit, quando victrici excessit arena.

Hic suus excessus palma sublimior omni:
Hic aperit, qualis praesens sit, qualis & absens.
Tunc animum arrexit Borussus, & acrior audet. (24)

Nam simul ac rumor Regis pervenit ad aures,
Saucius ex acie quod adactus cedere Daunus,
Protinus exclamat. Victi vincemus. Abactus
Percussus dum pastor, oves dispergite fusas.
Accidit Austriacis exin fors altera laeva.

Tempore dux aliquis venit Borussus, & addit
Intactas, multasque acies, tria millia quina
Qui supra capitum fuerant; rectaque petivit
Appositos pugnae montes: horumque sub ictu
Austriaci adstabant, quem grandia fulmina mittunt.

Sic quia subsidium jam tale accesserat hosti,
Et locus infestus, jaculisque obnoxius esset,
Austriadum primis ducibus discedere visum

Consilii est; abitus & tessera didita turmis.
Hae capiunt sua vasa, simulque hostilia signa
Plus quadraginta, & juvenum plus millia quina
Dedita, trajiciunt & junctum pontibus Albim (25)

Non tamen id praestant omnes: pars plurima sistit
Cis fluvium, jussit secum quam Lacyus esse.

Perspicuum hic porro patuit, Divaeque Parentis
Auxilium nituit liquidum. Dum pergit ad amnem
Austriacus, fractis animis fortasse, metuque
Sollicitus, ne Borussus post terga sequatur;

E latebris silvae sub eodem hic tempore prodit:
Prodit & orta dies foedae spectacula cladis,
Exhibuitque oculis, hostesque urgere volentem
Attonuit: jussu magnae timor inde Parentis
Crevit in immensum; strages & magna licebit
Extiterit, cunctis est plusquam maxima visa.
Caesorum montes, & olentia stagna cruoris,
Et trajectorum questus, vocesque dolentum
Qui firmis oculis, patula qui posset & aure
Haurire, est penitus nemo: stat lumina retro
Vertere, & ad miseros aurem stat claudere fletus.
Bellipotentisque vigor, qui pridem in corde caleret,
Deferit hoc, gelidis oculis laturus, & auri
Auxilium: trunco similes haesere; suosque
Ad socios spectant, digito quibus indice, nutu
Vel capitis stragem monstrant, nilque amplius audent.
Sic lea cum valida luctata ubi tygride, cessant
Denique, quod lacerae vel dente, utraeque, vel ungue,
Digressaeque sedent: ultum contendere vellent;
Lambere & acceptas plagas, praestatque cruorem.
Hinc parcunt: subit ira, filet sed abacta pavore;
Altera ob alterius vim quippe timetque, timetur:
Quas stupor, atque dolor sistit, prohibetque moveri.
Hussaridum non ullae acies fortasse secutae
Injussu, vel jussu etiam, speculentur ut omnes
Ad liquidum, an properent Albim transmittere, retro
Aufriadae an redeant pugnam instaurare volentes.
Cum novus hic annus post saevi exordia belli (26)
Appetiit sextus, variis pars utraque curis
Huc, illuc districta fuit, spe nempe, metuque.
Qualis in Oceani campis deprensa carina
Ventorum adversis animis tremit icta, timetque,
Unda-

Undarum impactas moles & frangere sperat.
 Sic varios inter sensus Europa natavit
 Tota diu, nivibus vel terra incanuit altis,
 Vel postquam herbarum est, florum vel amicta colore,
 Aut ubi maturis induta effulsit aristis.
 Haec studia at demum Laudon disjecit, ob auctam
 Spem priscam Austriacis, Brandeburgisque timorem.
 Nec valeam, & frustra est Laudoni attexere laudes:
 Adjiciunt illi plenas facta inclyta, mentis
 Lumine si libes, nomenque has suppetit ipsum.
 Quidquid agit, jures omnes excedere laudes:
 Nomine compellas, laus integra prodit ab ore.
 Russiaca gentis turmas acceperat ille (27)
 Maturo properare gradu, sua jungere possent
 Austriacis ut signa: simul sed nuntius aures
 Perculerat, rapido Borussum tendere cursu,
 Majorèsque acies equitum celerare jubentem,
 Pollicitumque sibi sic plane affligere Russos:
 Queis pedes invictus, non juxta equitatus: equorum
 Quod minime compacta foret, nec copia firma,
 Praeterea & parvus numerus. Tum mascula virtus
 Incaluit sub corde viri. Juvat ire, morasque
 Praecipitare: juvat sese ultro offerre periclis,
 Auferat ut socios. Ut percita tygris ab ira
 Mitior in fures, & tardior involat: urit
 Segnior exermes catulos & cura tueri:
 Ac secum exarsit Laudon, & pergere gestit.
 Nec mora fit: jussae plus quadraginta cohortes
 Corripuere viam: partim calcaribus ictos
 Ad cursum alipedes adigunt, partimque feroci
 Voce monent: ideo non longo tempore metam
 Propositam tenuere; fugae celer impetus illud,

Ut

Ut longum, contraxit iter, spatiumque voravit.
Aeris in campis nubes ita cernitur ire,
Ocyor & ventis revoluta excurrere Coelo.
Post ubi deventum est, acies tunc utraque faustis
Officia explevit dictis. Et clarus utroque
Officio Laudon, ut in hostem irrumpere vultu
Terrifico, placidae obsequio sic frontis amicis
Blandiri, Russæ legatum gentis adivit,
Cui Butturlino patrium cognomen, & inquit.
En tibi sum praesto, sed nomine militis uno,
Non ducis: & quidquid jubeas, implere paratus.
Ille refert grates, titulo seque obtulit aequo.
Consensu unanimi laevam tum pergit in alam
Russiadum Laudon; inhiatque, incessat ut hostis.
Hic vero Austriadum nimbos ubi vidit equestres,
Haud modo conceptam spem laeto haud corde triumph
Exerit, ambigui succedit at alea casus.
Hinc sese recipit, rupes atque abdidit inter.
Sic etiam Nomades, conspecta tygride flammam
Evolvente oculis, spumas & ab ore vomente,
Se procul abripiunt celeres: ut parte dolentes,
Quod praedam amittant, sic laeti parte, quod ipsi
Haud praedae fuerint, mortemque evadere possint.
Qua Borussiadae pergunt, est pone secutus (28)
Caesareus miles, quem miserat Austria, quemque
Russia; nam miles propriam veneratur uterque
Augustam; quarum virtus totum occupat orbem,
Virtutisque jubar vestit, redditque superbum,
Esse sibi geminas dum suspicit Heroïnas.
Ast, iter intendat quamvis exercitus ille,
Non tamen assequitur. Borussicus ocyor ire
Contendit, relegitque viam, qua venerat ante;

Obstruit & saxis, silvarum & strage relectam.
Ac simul in rupes adiit, licet invia nato
Ingenio fuerit statio, munitior ante est
Reddita, tot surgunt turres, fossaeque profundae
Desidunt: alas humeris attexere binas
Debuerat, quisquis cautes superare parasset.
Et lucri spes parva quidem, spes plurima damni
At suberat, qua labrum ingens, saxique crepido:
Advectata illuc sedere tonitrua belli
Aut magna, aut parva, & numero quamplura fuere.
His animadversis, pugna legatus uterque
Abstinet infausa. Sed copia magna quod esset;
Nec bene suppeterent tantis alimenta catervis,
Illic castra diu si figeret utraque pubes.
Propterea Russi terras adiere Polonas
Haud omnes, inibi non parva at parte relicta.
Alter ab alterius regione exercitus illic
Firmus uterque stetit diuturno tempore: tandem
Incidit in mentem Borussio excedere: quonam
Respectu dubium est: dubium de pectore tale
Ast ego rejiciam: quin ausim dicere, quidquid
Conjiciam; a meta nec multum forsân oberrem.
Auxilii Regina potens, res prorsus in omnes
Cui dedit imperium rerum Deus arbiter unus,
Ut Borussiacus statione excederet, auctor
Illa fuit: nutu illius nova taedia torquent,
Et nova Borussos urunt fastidia clausos
Horrendas inter tam longo tempore rupes
Veris ab exuviis nudas, atque omnibus orbas
Divitiis, Autumne, tuis: piget esse sepultos:
Ire juvat; sed, & a canis erumpere saxi
Sole percussis, rabidoque ardentibus aestu,

Et

Et petere irriguos campos, ubi prodiga tellus
Exhibet & flores, & poma cadentia ramis,
Atque ubi liberior, Coelique salubrior aura.
Id desiderium vulgus perrepat in omne,
Idque supercilio, contracta & fronte, querelis
At tacitis produnt, transmissa & lampade mustant.
Jam satis adstitimus menses ad quinque tueri;
Jam satis ignavi Svaïdnitzæ assēdimus urbi.
Haec ubi collegit cauti solertia Regis
A moestis oculis, habitu moerentis & oris,
Excelsum pietas animum penetravit, amorque:
Est sibi quandoquidem rara indulgentia, votis
Militis ut faveat, fratrum quos nomine dicit.
Propterea excessit: neque enim fore duxit, ut olim
Ex nec opinato Svaïdnitzam invaderet ausu:
Si contra obsidio Laudon complexus obiret,
Venturum auxilio se fulminis ilicet instar,
Castra irrupturum, straturumque agmina clade.
Haec igitur Regi postquam sententia sedit,
Annuit, ut turmae moveant, alioque facestant.
Atque ita vasa legunt; verum inter vasa legendum
Est rata gens votis animi indulgere: sed una est
Nescia, se votis magnae servire Parentis.
Quo facto optatam Laudoni praebeuit ansam, (29)
Ut clandestinus moveat, potiatur & urbe.
Rex ergo excessit, Laudon sed constitit illic,
Dum belli egregium facinus sub pectore coxit.
At quod ad effectum minime duxisset, ibidem
Si Borussiaci tota agmina Regis adessent:
Quem vigilem quivis se fallere posse negarit:
Si procul abfuerit vero, Svaïdnitzæ petenda.
Haudquaquam obsidio longo, plenoque pericli,

At subito assultu palmas, aut damna ferenti.
Hoc ubi decrevit, facilisque est creditus ausis
Exitus, haud propriae voluit confidere mentis
Judicio: praeclara viri sapientia norat
Ingenitum nobis, fuerit res ardua quamvis,
Ducitur haec veluti nullo cum pulvere ludus,
Si desiderio enixo cupiamus adeptam:
Difficilis, multaque opera expugnanda, manuque
Creditur, invitis quando vereamur ademptam.
Ezernischemum Laudon ibi convenit ergo;
Et sic affatur. Russae dux inclyte gentis,
Et decus, & columen, cujus sub pectore virtus
Martia, & aequalis cultae solertia mentis:
Bellipotens virtus dubii discrimina belli
Spernit, init, superat: discrimina talia porro
Mens tua divinat: siquidem, quatenus illa futura,
Provida mens relegit specie praesentia clara.
Ut subito assultu Svaidsnitzam invadere tentem,
Suspendum me cura subit, studiumque lacescit.
Consilium, auxiliumque tuum redde ergo roganti.
Si praeconi eventus reris, modicique periculi
Assultum; precor, adde manum, fulcique labantem.
Ezernischemus dictis tunc infit amicis.
Quem tota Europe miratur ob inclyta facta,
Quem proprium ut columen gens suspicit Austria, cujus
Consilium, dextramque timet Borussia, amatque;
Consilium tu nempe meum, tu poscis opemque.
Integer arbitrio laetor subscribere; totus
Polliceor vires omnes, meque ipse jubenti.
His ita transactis, ibi Liechtensteinus adesse
Jussus adest; pariter praesto est & Kinskius: inde
Sic placidis Laudon dictis & fronte locutus.

Flos juvenum insignis, queis claro e sanguine quamvis
Infusa nobilitas, excelsior eminet illa,
Cui decor ingenitus, conferta & bellica virtus:
Est belli audendum facinus, quod postera nunquam
Credet: & ipsa fidem praefens tunc induet aetas,
Fulmineo Martis tonitrus cum praedicat ore
Rem bene transactam non multo ut sanguine: multus
Ast honor accedet; quoniam perfecta sit ipsos
Ante oculos Regis, quo nulla sagacior aetas;
Et procul hinc idem castris qui dissitus unis
Ite: sit auspiciis vestris Svaidnitza subacta:
Ite Cunendorffum: scalas cernetis adesse
In promptu centum: dabitis mandata, quot illic
Sunt praesto artifices, per amica silentia noctis
Huc taciti advectent. Si nemo id senserit hostis,
Si dolus ignarus fuerit, Svaidnitza recepta est.
Sollicito Princeps cursu contendit uterque;
Et veluti jussi fuerant, mandata facessunt.
Quam vero intenta cura, studioque sagaci (30)
Interea cavit Laudon, abscondit & astus;
Ne levis illius sensus perrepat ad aures
Hostis, & excubias numero majore per omnes
Digerat hic muros, vigiletque accinctus ad arma.
Ergo Cosaccorum turmas, celeresque Croatos,
Hussaridumque manus campos percurrere mandat
Contiguos arci; multa ratione quod actum.
Scilicet e castris siquis desertor abisset,
Ne teneat portas urbis, scalasque paratas
Detegat: aut illinc siquis prodivit, adeptum
Hunc intercipient, jubeantque aperire diserte:
Ecquid praesidium, Praetor quid cogitet: anne
Iste excursores credat, furesque: neque ullum

Affultum timeat, vim vique repellere curet.
 Praeterea indictum est, sicut diffusior umbra
 Appeteret, pariterque dies contractior iret,
 Sic illi propius muros contendere pergant
 Suppetias latum fociis, fastigia scalae
 Hi postquam admorint urbi, saltuque citato
 Infiliant, ferroque hostes, flammisque laceffant,
 Versaque in infestos tormenta curulia volvant.
 Consilium ut porro lateat, neu didita fama
 Militis in vulgus serpat, captetur & ansa
 Ambiguis animis, sacrumque inhiantibus aurum;
 Et sensim excedant castris, doceantque pericla,
 Quae capiti instarent hostis, regerantque catervas
 In proprias, structi seriem frustrentur & astus.
 Propterea indicit Laudon, exercitus omnis
 Ut moveat, carpatque viam, Borussus ubi esset.
 Obsequitur miles cupidus certamen inire.
 Interea vero ille acies subsistere multas
 Post alias alias, celeresque faceffere iussit
 Ad speciem: at fingant alio se pergere, turmas
 Ut tegere extremas, vel quaerere pabula retro.
 Agmine mox recto Svaidnitzam adversus ut irent.
 Tempore quo Coelum porro jam vertitur, & quo
 Nox multa incubuit, terrasque obnupsit adulta,
 Tum sese Laudon fessum mentitur eundo,
 Et lassos oculos velle indulgere sopori:
 Insiluit sed adeptus equum, turmasque secutus.
 Sensit equus fessoris onus, sed pondere laetus
 Praecipitatque viam, seque abripit ocyor Euro.
 Ad Svaidnitzam ergo venit sub tempore Laudon, (31)
 Cum primum applicitis scandebat moenia scalis
 Pars aliqua Austriadum, verum pars altera major
 Afful-

Affultum commenta fuit circum undique muros,
Urbs quibus ambita est, fremitu, clamore, tubisque;
Et scalas mentita suas appellere pinnis.
Sic definierat Laudon nam callidus ante,
Hostis ut effusas vires dispesceret, utque
Sic ubi distinuit, non junctae accurrere possent,
Qua verum affultum mox destinat Austria pubes.
Ad speciem hanc solum pugnam direxit Ianus;
Bellipotens virtus, mens cujus & inscia falli
Hostis ubique fuit terror, columenque suorum.
Jam vero admotae silvae, jam vertice summis
Moenibus adjectae, clavo fixaeque trabali.
Aspiceres, fuerit si copia facta per umbras
Noctis in immensum nebulis undantibus auctas,
Austriacos illic, illinc evadere Russos,
Atque gradus multos transmittere simplice gressu.
Aemula nec virtus tantum flagrabat utrasque
Austriacas inter gentes, Russasque, sed inter
Vel patria ex ipsa, vel eodem germine natas.
Omnibus unus amor calet, omnibus una cupido,
Ut celerent primi, socios post terga relinquant,
Ejiciant hostes, muro potiantur adepto,
Et sua murali praecingant tempora ferto.
Sunt quoque, qui sese manibus suspendere, quique
Praegressos ausint socios urgere retrorsum.
Sunt quoque, ductorum queis est reverentia parva,
Jam praetervectos ultra si forte morantur,
Aut ne praetereant, inhibent, abiguntque lacertis.
Tum mage festinat miles, contendit & ire;
Et nota increpitus, castigatusque loquela,
Ambiguum excusat noctem, causatur & umbras,
Ignotosque urfisse sua non sponte fatetur.

Et

Et quid mira fides? Dum rexit Amadeus omnes (32)
Quattuor assultus in turres quattuor urbis,
Quosque fovet calidos bellaci pectore sensus,
Ingerit in socios, & inertes reddidit acres,
Germanosque sibi, contemptoresque pericli.
Qua patet, & muris propugnaculisque coronat
Contiguos campos urbs illa invicta, per omnes
Strenuus hinc Laudon excurrit, Amadeus illinc.
Atque ubi conspicui lunae sunt luce maligna,
Qua pugnae ambiguae verum discrimen initur,
Irritant gestuque manus, aut indice vocis
Murum invadentes, incendentisque catervas.
Contra ea, sed speciem qua pugnae ostendit Ianus,
Hic sistunt, clareque jubent; geminentur adusque
Astra Croatorum Pandurorumque ululatus,
Tympanaque, lituique crepent, clangorque tubarum,
Et sclopettorum, tormentorumque boatus.
Ut jussa, exequitur pubes, & dicta faceffit
Horrissonas voces, & rauca tonitrua Martis
Accipiunt vigiles, clamant & ad arma frequentes.
Hostis adest, focii, properate, insidite muris.
Propterea accurrunt illuc, quo tendere jussi,
Et Borussiaci rident mendacia falsi.
Nam procul aspicitur tantum, prope nullus at hostis.
Dum vero illudunt, falsis convicia dictis
Dum jaciunt, captos iterant & lumine mentis;
Ecce tibi, quamvis muri vox rara per orbem
Accipitur: bombi, quos aenea fundit arundo,
At resonant, fumusque evolvitur ater ad auras:
Inter & hunc lux, parva licet, sed crebra coruscat.
Sicut & Austriaci duxere silentia, questus
Sic Borussiadae trajecti haud edere cessant.

Quat-

Quattuor in pyrgos autem impegere cohortes
Ductores totidem exemplis & voce monentes.
Wallis, Odonellusque, manu praeclarus uterque, (33)
Et turrim invadunt, Golgen quae nomine dicta;
Invadunt, firmoque gradu tenere subactam.
Romelii assultu succumbit tertia moles.
Winsus & in reliquam se saltu iniecit, initque.
Omnibus his adeo fuerat data tessera: quippe
Intrepidus omnes Laudon jam norat, & aptos,
Quodlibet ut praestent opus insuperabile belli.
Hi simul ac ergo muros tenere, sibi que
Militis additi turmae, torfere canali
Exiguo parvas glandes: dein mole curuli
[Multijugas passim siquidem videre jacentes]
Ignivomas jaciunt immensi ponderis ollas.
Ad quarum tonitru, fuerat qui miles in urbe,
Seu quibus excubias mandatum est munus obire,
Seu quibus ignavos oculos nox clausit adulta,
Sunt exporrecti, & cuneos pro tempore plures,
Sed parvos struxere: student occurrere: verum
Aut quibus, aut quorsum, dubium est: partim ergo feroces,
Et partim timidi vadunt, redeuntque, manentque
Suspensi: quoniam par ingruit undique terror
A fronte, a tergo, a dextra, pariterque sinistra:
Undique clangores, flammae undique, & undique clamor.
Incidit his cuneis ductus miro ordine miles
Austriacus, quantum patitur via lata, vel arcta:
Et leni procul ingeminant, & voce minanti.
Projicite arma manu, captos vos dedite: certa
Sic venia accedet: petet ensis at ense petentes.
Ad Borussorum vox talis ubi accidit aures,

Degeneres sensus animis hausere supinis.
 Qui timidi, gaudent, quoniam modo tela relinquunt,
 Libertas ut adempta foret, sit libera vita:
 Pileolumque manu submisso vertice tollunt.
 Id se dedentis quippe est nunc temporis index.
 At quibus exarsit tumido sub pectore virtus
 Bellica, laetantur, certos reperere quod hostes;
 Ut pugnent alacres, laevi nec signa timoris
 Exhibeant: juvat ire, juvat pede praelia presso
 Conferere, hostili mercari & sanguine mortem.
 Mors ea, contingat ni prorsum ingloria, cordi est.
 Hinc nudant gladios, nudos adiguntque, rotantque
 Turbine perpetuo, seque implicuere catervas
 Austriacas inter. Tum vero his mascula bilis
 Aestuatur, irarumque jecur laxavit habenas:
 Unanimes jaciunt & dicto talia. Temnunt
 Qui veniam, venia caedes toleranda negata.
 Incubuerunt, adiguntque incussum fulmine ferrum,
 Et tempestatem calamo fudere pilarum.
 Tunc hostis veniam, sed nulla est sero roganti.
 Hi habeunt, pugnamque cient, rectaque feruntur,
 Qua comitum statio longe numerosior adstat.
 Interea vero, quoniam jam bina pateret (34)
 Janua; tormentis belli quarum altera fracta,
 Alteraque assiduo lacerata bipennis ab ictu;
 Hanc iniit Laudon, seque inveit agmine recto,
 Qua major fremitus, qua pugna calentior ardet.
 Miles & allectus, vel pene libidine caedis
 Ebrius exclamat sic ferri ad quoslibet ictus.
 Theresia o vivat semper, gens Austria vivat!
 Et pereat, qui crebra ferit bella insita bellis.

Temporis hoc puncto Laudon devenit eodem,
Fulmineumque manu gladium erigit, & tonat ore.
Vincite victores, vosque ipsos vincite primum.
Parcite, queis poscunt veniam: se quisquis in ira
Obstinat, emerita stratos involvite clade.
Congeneri miles quivis tum subjicit ore.
Ne dubita, o Laudon, tua iussa facessere cordi est.
Ejus ad aspectus, & amata tonitrua vocis
Austriacam in gentem sicut vigor ingruit: aequae
In Borussiacam terror: timidique ferocesque
Unanimes velut ore rogant. Oh parcite victis!
Est hic si Laudon, sponte illi dedimur omnes;
Vertimus & decori nos illi dedere posse.
Projiciunt ergo arma manu, captosque fatentur:
Scilicet: audito Laudonis nomine tantum,
Conspicis oculos umbras fulgentibus inter.
Protinus ille furor Borusso in corde resedit,
Victus honoris amor, vindictae expulsa cupido.
Sic ubi spumanti bacchantur in aequore fluctus,
Si pluviae inciderint, placidae siluere procellae,
Et ponti facies campis insternitur aequis.
Res ita transacta est, totam transigit & hora
Tertia, quae nondum completa exisse putatur.
Ac, Borussiaci quam magna potentia Regis, (35)
Exhibuit Svaidnitza: sinu tot clauferat arma
Omnigenae formae, & varia gravida horrea messe.
Quid mirum? Europam quando obluatus in omnem
Arduus, ad senos & bellum distulit annos,
Ut sibi nil timidus, multis sic causa timoris:
Seu victor, victusque, fuit sibi congener usque
Strenuus, infractus, constansque in pectore virtus.

Bis supra centena inibi tormenta latebant
Bellica majoris formae, formaeque minoris
Forſitan aequali numero, manualia dicta,
Quod poſſint tractare manus; hiſque omnibus orbes
Tartarei addicti, valeant qui condere montes.
Pulveris immenſi vis pluſquam immenſa: canales
Ex ferro longe pluſ octogena jacebant
Millia, queis perae nitro plumboque tumentes.
Diluvium Cereris ſaxi ſub pondere pinſae;
Arte laboratae, & calida fornace recoctae,
Qui numerum excedat, numerus: tum copia foeni,
Et paleae, & quidquid magnus grex poſcit equorum.
Denique tot ſpecies inibi, totque ubera rerum,
Congerieſque aderat, belli quas exigit uſus.
Quod plene inſtructus foret inde exercitus ingens;
Nudus ut a ſpoliis, penitusque exermis adiſſet,
Ad menſam accubuit, captae cum nuntius urbis
Eſt Regi allatus. Stetit ille immotus, & haefit,
Haud ſecus ac aliquid magni ſub peſtore volvat:
Mox cyathum infraſta dextra complexus, & ore
Imperturbato ſic protinus inſit, ubi hauſit.
Vive diu, Laudon, nam vivere jure mereris.
Circumfuſa ducum ſtupuit mirata corona
Ad dictum, & propria ſurgentes fede reponunt.
Vive diu, Friderice, diu pluſ vivere dignus.
Amiſſae, captaeque urbes ſunt alea fortis,
Herooſque animos extra: mirabile robur
Eſt animi, virtusque tui, non laetus adepta
Qui fuit, & pariter Svaidnitza haud triſtis adempta.
Idem animus, vigor idem animi, viſ priſca vigoris
Conſtabit, ſimiliſque ſibi, nec deneger unquam.

Si capiti inciderit Svaidnitza, vel oppida centum,
Fractum corpus erit, mens prorsum infracta manebit.
His dictis, veluti increpuiſſet buccina ſignum,
Corripuere ſimul cyathos, vinoque coronant,
Faucibus & ſiccant alacres, Regique propinant,
Reddenti grates animo facieque ſerena:
Nam ſuberat ſpes multa ſibi ruſum urbe potiri;
Ut ruſum evenit, ſua ſpes nec vana ſefellit.
Nam ſimul appetiit veris tractabilis aura,
Quam Rex impatiens, & anhelus eſt corde moratus,
Continuo movit, feſtinoque agmine tendit:
Atque iter invadit celeri pede primus, an hauſit?
Nec via longa diu, nec devia, & invia teſqua,
Vel ſalebrae arrectae, vel acuta cacumina montis
Armati telis, numeroſo & milite teſti
Diſtinuere, moras aut inſecere: timendas
Aggreditur rupes, crebrisque aſſultibus inſtat.
Miles & Auſtriacus quamquam ſibi ſtrenuus obſtet.
Sub duce Brentano, Brentani animatus & auſis,
Doctus & exemplo coeptis abſiſtere tentet;
Omnia ſunt fruſtra; numero vel quippe minori,
Vel quia defecit ſtygius ſibi pulvis, abivit,
Et juga deſeruit communi imbuta cruore.
Occupat haec, hilarique gradu tranſmittit, aditque
Rex campos, foret unde ſibi proſpectus in urbem. (36)
Conſtitit hic autem partim blandusque minaxque;
Atque ait. Incolumis mihi quondam erepta fuiſti,
Infelix Svaidnitza: tui miſeretur, pigetque;
In noſtrum arbitrium quoniam lacera, uſta redibis.
Haec ubi, digeſſit juſta ſtatione cohortes,
Ut belli nova norma docet, quas foſſa, penesque
Hanc

Hanc fossam erectus tumulus telluris obibat.
Tum super aptantur plusquam muralia centum
Fulmina, tempestas quorum mox verberet urbis
Moenia, ad assultum patulos ut pandat hiatus.
At mihi quis venis horror subrepfit, & unde
Diriguit gelido concretus frigore sanguis,
Defecitque animus, pallorque invasit in artus?
Haeret in ore mihi, nescitque erumpere cantus,
Genva labant, digiti vibrant, plectrumque chelysque
Injussu cecidere, chelysque effracta dehiscit;
Algescuntque, hiemantque, & singula membra rigescunt:
Quodque fidem supra est, flammaram ubi mutua fervet
Horrida diluvies, auramque obnubit, & urit,
Terreor hic unus, glacie velut obrutus essem.
Evenit mihi tale aliquid, quando hospes adivi
Felices Capreas, ubi crater visitur arctus
Aequoris e templi priscae regione Minervae.
Hic saepe adversos vidi concurrere ventos
Faucibus impactos, quas erigit insula, quasque
Vel Picentini colles: allisus utrisque
Aut Notus, aut Boreas resilit, moxque impete magno
Incidit, invaditque sinum crateris; ibique
Alter in alterius furias bacchatur, & omnes
Exerit Aeolias utriusque protervia vires.
Et quoniam alteruter minime succumbit, in undas
Saevit uterque fremens, cumulosque attollit aquarum.
Hos equidem in Coelum cum vidi evadere, canas
Et spumas agere, & valles subsidere in imas,
Inde & ab integro liquidos emergere montes,
Obrigui, avertique oculos, alioque refugi:
Nam timui, obruerent ne me saxa alta tenentem.

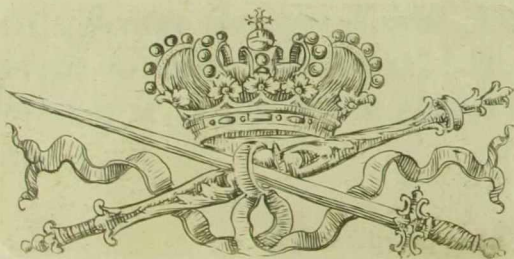
Quod

Quod mihi tunc illic pelagi grassantis ab aestu,
Id vel nunc gemino contingit ab agmine flammae.
Hinc parcam obsidium Svaidnitzae intendere chordis:
Ut mihi nam pronum studium est, ita copia nulla.
Copia num porro suberit, libare curules
Tot valeam ut moles vulcania tela rotantes,
Militis & rabidas furias properantis in urbis
Assultum, rimasque una non parte patentes?
Copia tum ferme fuerit sub pectore nostro
Hoc si tot caleat, moles Aetnaea quot ignes
Torquet agens: quivis miles quo fervet ab aestu.
An potius scintilla mihi simul unica detur,
A Borussiaci Regis fornace redundat
Quae nimia; auxilio cujus juraveris actum,
Sub Jove quod sænas hiemes versatus, & usque
Intrepidus idem pedibus glaciemque nivesque
Contuderit; non ulla pedes impilia, quamvis
Induerint, villosa licet non corpus abolla
Texerit; exomis sed pene gregaria, quaeque
Vix genua occuluit prisco de more Laconum.
Quae vero obrepfit menti male sana libido?
Queis nunquam acciderint, stulti est intendere curas.
E pinnis Svaidnitza suis canentia signa
En demum explicuit, se victam & dedere fassa est:
Nec porro temere, muros dum spectat hiantes
Multijugis rimis, aequatam & rudere fossam,
Pandentemque aditus cuicunque irrumpere vellet.
Vidit, & obstupuit tale extra moenia damnum,
Majus at externum; passim fumantia tecta,
Et conflagratis pessum confidere tignis:
Tum late in superas auras incendia volvi;

Abstra-

Abstractasque procul ventis discescere flammæ.
Intus & exterius tot damna ut viderit illa,
Tum metus incubuit gravior, per viscera terræ
Pessima ne veniat clades exorta cuniclis.
Exitii cumulus sed longe infensior intus:
Praesidium mutilum, mutiloque angustia rerum,
Copia quas poscit Cereris, Martisque. Rogavit
Hinc dedi ut liceat, non sese dedere falsa est.
Hic exoratus porro Deus optimus, almae
Matris ab Auxilio votis indulgit: & inde
Ortus pacis amor gentes subrepsit in omnes.
Gallia vult pacem, vult pacem Hispania, pacem
Anglia: vult aequæ Borussia, & Austria pacem.
Pax inita est: sit firma, precor, constetque perennis.
Vi pacis sint quamquam aliis sua perdita regna,
Austria nil veluti parti, nil sensit adempti.
Hoc opus Auxilii Dominae; quod sola relicta
Theresia haud primæ terræ concesserit ulnam:
Quodque habuit bella ante, sibi post bella tuetur.
Imperii Proceres se neutros esse professi
Jam fuerant, viresque suas adhibere negabant;
Et Galli haud poterant ictō pro foedere multas.
Contra ea tum primum Borussia reddita Regi,
Captivæque acies, plus millia quina virorum,
Atque instrumentum, & belli numerosa supellex
A Russis; Russique novo sibi foedere juncti:
Creditaque hinc talis metuenda potentia cunctis.
Theresia, his autem positis, nisi laeta triumphis,
Et non moesta fuit: pax quippe ingloria nulla
Pacta, nec addictis ulli regionibus empta:
Quodque sui fuerat juris, sibi constat, habetque.

Ast age; non tantum quidquam decessit avitis
 Theresiae ex regnis; sed multum e pacis oliva
 Accessit lucri: de termite laurus olivae
 Edita, Josephi Nati quae tempora vinxit;
 Et trabea exorta est, textit quae terga merentis,
 Ac Romanorum quae multa insignia Regis.
 Munifica haec adeo fuerit cum pacis oliva,
 Est bene septenos bellorum educata per annos:
 Bella juvant, tantum si lucri in pace tulerunt.

FLORENTIAE MDCCLXVIII.

Typis Jo. Baptistae Stecchi, & Antonii Josephi Pagani.
Praesidium permissu.

I N D E X

R E R U M N O T A B I L I U M .

A

A INSES obstinatos Boruffos e fossis prope Breslaviam expellit, l. 2. n. 15. eosdem exigit ab Hokirca, l. 3. n. 37.

AMADEUS quatuor Svaidnitzae turres aggreditur, l. 6. n. 32.

AREMBERGUS strenue Boruffos sternit, l. 2. n. 8. 9. & 14. idipsum prope Gradischen exhibet, l. 2. n. 16. ob defectum pulveris ipse & sui puris gladiis hostes pellunt, l. 3. n. 40.

B

BACHOUS Boruffos expellit ab Hokenchirca, l. 3. n. 37. vincit, ib. n. 39. & 40.

BALOUS egregie defendit Lignitiam, l. 2. n. 20.

BATHYANUS occupat Svaidnitzae propugnaculum, l. 2. n. 12. & 13.

BATHYANA legio pellit hostes, Bathyani laus, l. 3. n. 38.

BEKIUS mordicus obsedit Praetori volenti Breslaviam dedere Boruffis, l. 2. n. 19. recipit Graiffen, & hostem suppetias ferentem profligat, l. 5. n. 4. tanquam Argus vigil

vigil in Boruffos, eorum majores turmas munimentis teclas sternit, & multos captivos agit, ib. n. 20. & 21. oppidum Arndorffum defendit, l. 6. n. 13.

BETTONUS *fugat Boruffos, l. 3. n. 41.*

BRANSVICHII *Serenissimi Principis virtus egregia per totum l. 4.*

BRAUNI *laudes per totum l. 1.*

BRAUNUS *alter miro ordine digerit suos Russos, & majores hostis vires eludit, l. 3. n. 29.*

BRENTANUS *insigni pugna sternit Boruffos, l. 5. n. 7. ob suam satis Dauno cognitam virtutem accipit aciem in Boruffos ducendam, l. 5. n. 14. & eosdem debellat, ib. n. 18. defendit montes strenue, l. 6. n. 35. ad 36.*

BROGLII *vigil cura, l. 4. n. 1. qua non modo Hannoveros studentes intercipere se eludit; sed vincit, & fugat, ib. utque id evincat, mirae ejusdem dispositiones, ib. n. 2. ejusdem vasrities hostium astus divinantis, & ad milites oratio, ib. n. 4. & quoquo occurrentis, ut suos ad pugnam irritet, ib. n. 5. majori nisu incumbit in latus Hannoverorum, ib. n. 6. invitatur Germania ad gratias Broglie solvendas pro victoria parta, unde sua libertas, ib. n. 7. ideo Augustus Franciscus Primus Broglieum inter Germanos Principes adscribit, ib. n. 8. eundemque Gallorum Rex magnis praemiis cumulat, ib. n. 9.*

C

CAMPITELLIS *mira virtute Boruffos e fossis expellit, l. 5. n. 28.*

CARAMELLIS *semper socius Laudonis acies ducit, ut Russis succurat, l. 4. n. 20. expellit & vincit Boruffos prope Latsbuttum, l. 5. n. 29.*

CAROLUS *Serenissimus Princeps Lotharingus strenuo conatu suorum fugam compescere studet*, l. 1. n. 2. *ag-greditur, & profligat Borussos prope Breslaviam*, l. 2. n. 17. *Ejusdem sedulitas mirabilis in pugna*, ib. n. 18.

CAROLUS *Serenissimus Princeps Saxonicus magno animo expellit hostes ex aggere*, l. 2. n. 9.

D

DAUNUS *dispersas colligit acies post pugnam, aliasque aliunde advocat, ut priscas reficiat jacturas*, l. 1. n. 6. *Borussos sex vicibus inveclos virtute & arte profligat*, l. 1. n. 8. *ipsius solertes dispositiones, quibus vincit*, ib. n. 10. *occultus ad Ulmitiam accedit, ibique castra ponit: tum Borussos eam obsidentes fundit, ac fugat*, ib. n. 13. & 14. *eam ob rem Deo gratias agit*, ib. n. 15. *Marschallum laudat, & vicissim ab eo laudatur*, ib. n. 17. & 18. *sedulo insequitur hostes abeuntes*, ib. n. 18. *eos e Boemiae finibus expellit*, ib. n. 20. *impedire nititur ne Rex cum Henrico fratre castra jungat*, ib. n. 21. *Dresdam liberare meditatur*, ib. n. 23 & 25. *Harsium in Boemiam, Devillem in Moraviam delegat*, ib. n. 24. *praevenit occupare Lathmiscellam, ne horrea ibidem congesta a Borussis capiantur*, l. 3. n. 3. *horum inhibet excursiones*, ib. n. 4. & 5. *intercipit magnum ipsorum commeatum*, ib. n. 6. *liberat Ulmitiam obsidione*, ib. n. 13. & 14. *solvit grates Mariae Auxiliatrici*, ib. n. 15. *ejusdem ad Marschallum oratio. Insequitur Borussos, rapinasque inhibet*, ib. n. 18. 20. & 21. *jubet Harsium Boemiae, ac Devillem Moraviae fines percurrere*, ib. n. 24. *movet, ut Saxonia expellat hostes*, ib. n. 25. *omnia rite disponit ad invadendos hostes*, ib. n. 31.

n. 31. & 32. *alloquitur*, & monet suos ad pugnam, ib. n. 34. *strenuus fertur*, ut expellat hostes ab *Hokenchirca*, quod & egregie consequitur, ib. n. 37. & 38. *redit Deo*, & *Mariae Auxiliatrici* grates, ib. n. 41. *fusos hostes insequitur*, ib. n. 44. *optimo consilio jubet Nissam obsideri*, ib. n. 45. *obsidet Dresdam*, & quare discedit, ib. n. 46. *expellit Borussos a Moravia, Boemia, & Saxonia*, l. 5. n. 1. *easdemque contra incursiones caute tuetur*, ib. n. 2. *advocat ad se Serenissimum Principem Zuepricum*, ut ejus ope liberet *Saxoniam universam*, ib. n. 3. *Graiffen capit*, ib. n. 4. *comparatur aquilae pullos suos ad praedam instruenti*, ib. n. 5. *ejusdem perspicax mens detegentis hostium astus*, & detectos in eorum damna reagentis, ib. n. 10. & sagax consilium caventis, ne sua castra invadantur a Borussis, dum horum acies ad *Maxen* invaderet, ib. n. 12. *vadit Maxen*, omnia disponit ad assultum, *redit sub noctem ad sua castra ob hostium metum*, ducit *insomnem noctem*: rogat *Mariam Auxiliatricem*: *revertitur Maxen*, ib. n. 12. *fiducia in ejus vultu prominens in militem transfunditur*, ib. n. 13. *comparatur Soli*; omnia ad assultum disponit, ib. n. eod. *praesens ducit acies*, & *inextricabiles superat difficultates*, ib. n. 16. *expellit Borussos a valle & saltu*, ib. n. 17. *sub noctem compulsis in montem Borussis*, contra eosdem dirigit acies, *mox post tertiam buccinam primus pergit ad assultum*. *Mittit Lacyum*, ut audiat *Borussicum legatum*, & nullam aliam concedat conditionem, quam captivitatis, ib. n. 19. *omnem laborem, periculum obit omne*, ut *Dresdam defendat*, quod & plane consecutus fuit, l. 6. n. 5. *disponit*, quae ad hostes invadendos sint, ib. n. 8. *insequitur Borussos*, ut aggre-diatur, ib. n. 13. *defendit oppidum Arndorffum*, ib. n. eod.

n. eod. in pugna apud Torcavum, ubi Daunus praesens ibi & victoria; ipso saucio & absente rerum facies conversa est. Execratio in bolidem, quae Dauni crus trajecit. Militis studium in eundem. Ipsius excessus e pugna, ob quem correpta victoria fuit, pro Dauno gloriosior fuit omni victoria, ib. n. 22. & 23.

DEMICOURTUS Russos suos animat, digerit, & ad pugnam agit, vincitque, l. 3. n. 30.

DINHOFUS potitur Borussica classe, magnamque pyrii pulveris copiam incendit, l. 6. n. 7.

E

ELISABETHAE Moschorum, seu Russorum Czarae laudes. Init foedus cum Austriacis, l. 2. n. 4. Eadem iustae causae vindex, l. 3. n. 30. Ejusdem laudes, l. 4. n. 11. quam singulari Dei praesidio ad paternum solium fuerit evecta, & quam intenso studio foederatis suis consultum voluerit, ib. Ejusdem laudes. Impertitur suo exercitui praemia summa providentia. Auguria felicia a Poeta, l. 4. n. 22.

ETRESIUS mira virtute profligat Hannoveros, & totam subjicit Provinciam, l. 2. n. 1. & 30.

EZERNISCHENUS Russorum Dux a Laudono consulitur & laudatur, ipsumque vicissim laudat, l. 6. n. 29.

F

FERMERUS occupat Borussiae Regnum, l. 3. n. 1. ejusdem laudes. Obsidet Costrinam, obvius it Borussis, pugnat, vincit, l. 3. n. 27. & ultra.

FISCER insignis calamo & gladio, l. 4. n. 3.

FOIT-

FOITTUS cogit admonitum dictis Foquettum sese dedere,
l. 5. n. 34.

FORGAZZUS superat Svaidnitzae propugnaculum, l. 2. n. 12.

FRIDERICUS Borussiae Rex, & Elector Brandenburgicus
solus in multos hostes sustinet bellum infractus ad sex-
tum annum. Occupat Saxoniam, & vigil solersque hor-
rea male ab Austriacis custodita invadit, capitque. Cu-
rat, ut alia hostis horrea flammis absumentur: transit
Albim in conspectu hostis. Aggreditur Austriacos in
dexteram alam, a qua repellitur: sed quia haec nimium
praegressa aperit sinum, Rex provido consilio mediam
aciem denudatam invadit, profligat, & Pragam adire
compellit, l. 1. n. 1. & 2. init cum Anglis foedus, ib.
ex quo capta sibi fuit Silesia, semper fuit ad bellum
accinctus, selectis ex Europa tota militibus. Occupata
Saxonia, quia hujus Elector habitus dubiae fidei, com-
pellit eum in Poloniam secedere, ib. n. 3. occupat Sa-
xoniae urbes omnes improviso adventu. Milites Saxones
cogit victos se dedere. Pugna ad pagum Lobositiam de-
scribitur; ubi inter pedites aequo certatur Marte, jussu
Regis equitatus suus Austriacas duas cohortes adortus
multat male: sed, acceptis suppetiis, integrant illae pu-
gnam, & repellunt urgentes Borussos jussos inter pedi-
tes se recipere. Rex imperat peti tormentis bellicis pa-
gum, ubi Austriacos commeatus conditos sciebat; qui
omnes flammis absumpti sunt: deinde Rex impetit ali-
quem clivum, ubi Croatorum multae acies, & illinc ex-
turbat: mox adventante nocte recipit se in sua castra:
solers Regis consilium ante pugnam, in pugna, & post
pugnam, ib. late. pugna prope Pragam, in qua Rex
aggreditur alam dexteram Austriacorum, & repellitur:
sed quia isti inconsulte insequuntur hostem, inde fit, ut
ma-

magnus sinus fuerit apertus inter illam alam, & medium agmen. Rex solerti consilio usus, mediam aciem denudatam invadit, profligat, & in Pragam compellit, ib. n. 4. & 5. mox obsidet Pragam. Ab eadem discedit contra Daunum iturus, ib. n. 6. miro astu discedit, ne rumor pertingat ad clausos hostes Pragae. Seligit turmas electas & validas, ut tendant secum: similes turmas relinquit, ut urgeant Pragae obsidionem, ib. n. 6. & 7. Regis invicta strenuitas in pugna, ib. n. 8. Mirandus Regis astus contra irruentes Gallos, l. 2. n. 2. post Gallos fusos contendit raptim in Silesiam collectis ubique turmis, l. 2. n. 9. Regis astus commenti nunc hac, nunc illac impetere Austriacos, quos demum aggressus in cornu sinistro profligat, ib. n. 18. horrido brumae tempore obsidet, & capit Svaidnitzam cum captivo praesidio, l. 3. n. 1. movet, ut horrea hostis occupet; sed praeventus a Dauno, hujus solertiam suo heroico more Rex laudat, ib. n. 3. excedit ab obsidio Ulmitiae; sed suus hic excessus aequandus omnibus triumphis, dum sagaci astu imponit, & evincit Rex, ne hostis post terga insequatur, ib. n. 14. Rex sua strenua facie reddit alacres milites, & ad omnia discrimina audentes, ut ille tutus ab omni periculo evadat, ib. n. eod. occupat Kinisgratum, ib. n. 19. iterum fallens hostes inde discedit, ib. n. 20. ditiones suas tuiturus, e Boemia ac Moravia excedit, ib. n. 26. mira celeritate movet Rex, ut Costri-
nam liberet, ib. n. 27. eadem provida celeritate volat, ut partem Russorum sejunctam affligat, ib. n. 29. post pugnam semper infractus & indesens, convulsis signis, in Saxoniam contendit, ib. n. 31. ad improvisum hostis assaultum proripit se lecto Rex, & nullo tactus timore suos colligit, animat, movet, & strenua sedulitate, sedula strenuitate inter flammam, et enses versatur obstinato

ausu, & post acerrimam pugnam prudenti consilio recipit suos, ib. n. 37. 40. & 41. post pugnam Rex intrepidus, collectis turmis, ante faciem hostis metatur castra, tanquam si victor fuisset, ib. n. 45. properat, ut Nissae obsidionem solvat, instruit novo milite, & reliquis rebus, contenditque versus Dresdam, ib. n. 46. Regis vel inter jacturas invictus animus, l. 4. n. 13. ejusdem sagacitas in explorandis Russorum castris: & locum capit, unde invadat, & solerti invadit astu, ib. n. 14. in dubia pugna ejusdem incredibilis strenuitas, ib. n. 15. acerrimam post pugnam, objectis equitum turmis, in tutum pedites recipit, ib. n. 16. post jacturas, tanquam vicisset, reficit exercitum, & adversus Daunum contendit, l. 5. n. 1. & 2. comparatur fulmini, & hujus dotes sua strenuitate exhibet, ib. n. 8. & 9. ipsius prudentia omnia videntis, praevidentis, & prohibentis, ib. n. 19. & 20. ejusdem erga milites ferventissimus, & ferme paternus amor, ib. n. eod. instar Scipionis Africam invadentis, ut Italiam liberaret, Rex, ut liberet Glaciam, invadit Dresdam, & quae inibi egerit, l. 6. n. 2. & seq. magna sedulitate occupare tendit montes a Laudone occupandos, ib. n. 10. istius turmas circumventum movet, circumvenit, & caedit, fugatque, ib. n. 11. dignus laudari, qui exitium sibi imminens regesserit in hostes, ib. n. 13. ob discessum saucii Dauni oblatam ansam arripit Rex, instat ardentior, expellitque Austriacos, ib. n. 24. Regis aequa in suos milites conniventia, ib. n. 28. imperturbato animo audit fuisse interceptam Svaidnitzam: illam obsidet, & capit, ib. n. 36.

G

GOTTLEBENUS occupat Berolinum, l. 6. n. 17.

HAD-

H

HADDICHI *audax & prudens consilium occupantis Berolinum*, l. 2. n. 10. & 11. & *fundentis Borussos prope Torcavum*, l. 6. n. 15.

HARSCHIUS *obsidet Nissam*, l. 3. n. 45. & *Glaciam* l. 6. n. 1. *sed frustra*.

HILDBURGAUSENUS *repellit Borussos inveclos in Gallos*, l. 2. n. 3.

I

IANI *excellens virtus superantis Borussos prope Lansbutum*, l. 2. n. 6. *ejus calliditas prope Svaidnitzam*, l. 6. n. 32.

K

KAIL *juxta Pilsnitzam prope obstinatos Borussos ex agere pellit*, l. 2. n. 15.

KINSCHIUS *Princeps adducit galeritas in Russorum auxilium, & vincit. Ejusdem & Patris laudes*, l. 4. n. 19. *ejus oratio ad milites ductos in majorem hostis numerum, & victoria*, l. 5. n. 31.

L

LACII *bellipotens virtus*, l. 1. n. 4. *idem invadit, & fugat Borussos*, l. 3. n. 38. *tam rapido cursu tendit, ut non credatur a Berolini Praetore id potuisse: occupat Berolinum*, l. 6. n. 17. *quo depopulato jungit se Dauno*, ib. n. 18. *transmittentibus Austriacis Albim, custodit ripam*, ib. n. 25.

LAOZZUS *edit belli mirabile facinus*, l. 5. n. 28.

LAUDON *compescit excursiones Borussorum*, l. 3. n. 5. *pugnat cum iisdem dubio certamine*, ib. n. 7. & *proffligat*

custodiam, ib. n. 9. *vincit hostes*, & *commeatus intercipit*,
 ib. n. 12. *strenuus in Lusatiam excurrit*, ib. n. 22. *lau-*
datur a Dauno, ib. n. 23. *magno astu*, & *majori pericu-*
lo superat montes, unde *Borussos invadere posset*, ib. n. 33.
 & 34. *eos invadit*, & *fundit*, *conversis ipsorum tormen-*
tis in eosdem sedentes in valle, ib. n. 35. & 36. *vincit*, &
fugientes insequitur, ib. n. eod. & 44. *restituit labantes*
Russos; *urget*, & *Borussos fundit*, l. 4. n. 17. *ducit suos*
equites contra equitatum Borussicum, ib. n. 18. *occupat*
suggestum, & *tormenta bellica in hostes convertit*, unde
exorta est victoria, ib. n. 21. ab Czara *missa Laudoni*
munera describuntur, ib. n. 22. a Dauno *electus*, ut *Lan-*
sbutti aditus occupet, *totum sese impendit ad id arduum*
facinus patrandum, l. 5. n. 21. *eiusdem solertes astus*, ut
Foquetto imponat, ib. n. 22. *advertens Foquettum captum*
dolis acies omnes Lansbuttum advocasse, non hoc, sed *Gla-*
ciam petit, ib. n. 24. *fines Boemiae munit*, *totisque viri-*
bus contra Foquettum pergit, ib. n. 25. *prosligat aliquot*
hostium turmas: *jubet*, ut *sui milites poti & pransi se*
reficiant, & *sint accincti ad pugnam ineundam data tes-*
sera inspecta, ib. n. 26. *erigi jubet quinque suggestus tor-*
mentis armatos, quibus *hostis diruit munimenta*, ib. n. 27.
summa perspicacia dat cuique suum munus, quod pro vi-
rili parte exequantur. Vincit. Pro victoria relata gra-
tes Auxiliatrici Mariae refert demississimas, ib. n. 33.
inexpugnabilem Glaciae arcem audet expugnare, l. 6. n. 1.
infra sex horas & exterius propugnaculum, & *arcem de-*
inde occupat, ib. n. 9. *evadit in montes*, quos *crediderat*
a paucis hostium turmis teneri: sed *comperto majori nu-*
mero, nil *despondet*, imo & *audet aggredi*, & *fugat*, ib.
 n. 10. *conspecto*, quod *totus hostilis exercitus vellet suas*
complecti acies, *has in montem recipit*: *pugnat pro viri-*
li:

- li: & tandem, quia longe inferior numero, excedit, ib. n. 11. quo eventu major omni laude laudem habet ab Epistola Augustae Theresiae, ib. n. 12. laudatur a Poeta, ib. n. 26. suppetias fert Russis, ib. n. 27. Svaidnitzam subigiturus ea de re Ezernischenum Russorum ducem consulit, ib. n. 29. cuncta recte disponit, ib. n. 30. Svaidnitzam aggreditur, ib. n. 31. eandem subigit, ib. n. 33. 34. & 35. magnam ibi tormentorum, pulveris, & commectuum copiam invenit, & a Borussiae Rege laudatur, ib. n. 35.
- LEVENSTAINUS suppetias tendit equitatui Austriaco: labantem statim restituit, & acerrime pugnans Borussos repellit, l. 1. n. 5.
- LIECHTENSTAINUS indicit Praetori Berolinensi, ut urbem dedat, deditamque ingreditur, l. 6. n. 17.
- LIPSIAE laudes, l. 5. n. 3. & l. 6. n. 17.
- LUMAGA victor, l. 5. n. 20.
- LUSINSCHUS abigit Borussos, l. 6. n. 15.

M

- MARSCHALLUS Daunum laudat, l. 3. n. 17. reparat Ulmitiae damna, ib. n. 19.
- MARQUIRI strenua virtus Borussos prope Breslaviam fundentis, l. 2. n. 14. idem maxima sustinet, & agit, ut Dresdam defendat, l. 6. n. 2.
- MIGAZZUS expugnat turrin nomine Lunam ad Svaidnitzam, l. 2. n. 12. strenue pugnat ad Hokenchircam, l. 3. n. 38. vincit Borussos, l. 6. n. 20.
- MIGAZZI Christophori, nunc Cardinalis laudes, l. 2. n. 12.

N

- NADASTIS aggreditur Borussos in latus, & profligat, l. 1. n. 9.

- n. 9. mox & legatum *Borussum Winterfeldum cum suis*,
 l. 2. n. 7. subigit assultu *Svaidnitzam*, ib. n. 13. turmas
 applicat contra villam *Klanisburgicam*, & fugat *Boruf-*
fos, ib. n. 16. transfundit propriam virtutem in suos, l. 3. n. 11.
NASELLIS egregio ausu invadit, & expugnat turrin, l. 5. n. 30.
NEVENDORFFUS profligat hostes, & addit coronidem vi-
 cloriae relatae prope *Lansbuttum*, l. 5. n. 20. nudo fer-
 ro aggreditur *Foquetti agmen*, & sternit, ib. n. 32. oc-
 cupaturus montem quemdam, ejicit inde hostis majorem
 numerum, l. 6. n. 10.
NORTMANNUS acerrime defendit oppidulum *Arndorffum*,
 l. 6. n. 13.

O

- ODONELLUS** pellit equitatum *Borussicum*, l. 3. n. 39. ejus-
 dem strenuitas ducentis aciem contra *Borussos* prope *Ma-*
xen, l. 5. n. 11. profligat geminos *Borussorum* cuneos pro-
 pe *Torcavum*, l. 6. n. 19. urgentes *Borussos* abigit, &
Austriacos labantes in tutum recipit, ib. n. 21. una cum
Walle turrin *Golgen* invadit, ib. n. 33.
ORSICHUS superat propugnaculum *Svaidnitzae*, l. 2. n. 14.

P

- PALASTIS** in *Borussos* a *Dauno* missi strenuitas, l. 5. n. 5.
PALPHIUS ob suas bellicas dotes jam *Dauno* compertas ju-
 betur turmas ducere in *Borussos* prope *Maxen*, l. 5. n. 15.
 ducit & profligat, ib. n. 18.
PERUASA egregie defendit oppidum *Harburgam*, l. 2. n. 21.

R

- RIEDIS** *Borussos* superat, l. 5. n. 20. subsidium *Dresdae* in-
 ducit,

ducit, l. 6. n. 4. *potitur magna hostium classe*, ib. n. 6.
defendit arcem aliquam, ib. n. 13.

ROMELIUS *occupat Svaidnitzae propugnaculum*, l. 2. n. 14.
tertiam ejusdem urbis turrim capit, l. 6. n. 33.

ROUROYS *mira arte dirigit tormenta*, & *hostium turres*
diruit, l. 5. n. 26.

S

SAXONICI *Serenissimi Principes acerrime in Borussos in-*
vehuntur, l. 2. n. 9.

SINCERIS *virtus moventis in Borussos prope Maxen*, l. 6.
 n. 11.

SISKOVITZUS *profligat hostes*, & *intercipit ipsorum com-*
meatus, l. 3. n. 8. & *sternit custodias*, ib. n. 10.

SOLTIKOFFUS *Russos in Borussiam inducit*, & *laudatur*,
 l. 4. n. 10. & 11. *vincit Borussos*, ib. n. 12. & 13. *ejus-*
dem strenua prudentia, ib. & *ulterius: praesentia animi*
restituentis pugnam, ib. n. 15. *munera illi data a Czara*,
 ib. n. 20.

SMETTIUS *occupat Svaidnitzae arcem*, l. 2. n. 14.

T

THERESIAE *Mariae Augustae dotes conspectae excitant*
poeticum oestrum, *sed infra Ipsius merita*, & *ideo Poe-*
ta rogat audaciae veniam, l. 1. n. 1. *Eadem subministrat*
omnia ad bellum gerendum, ib. *plus suis precibus*, *quam*
vi militum vincit, ib. n. 2. *Mariae Auxiliatricis ope vin-*
cit, l. 2. n. 5. *reddit illi grates pro Ulmitia recepta*, ib.
 n. 16. *idem facit* & *pro victoria prope Hokenchircam*
parta, l. 3. n. 43. & *pro victoria prope Lansbuttum*,
 l. 5. n. 33. & *pro aliis*. *Ejusdem benigna epistola ad*
Laudonem, l. 6. n. 12.

TIRHAIMUS defendit egregie Svaidnitzam, sed ob defectum annonae coactus est urbem dedere, l. 3. n. 2.

V

VASQUUS subsidium invehit Dresdam, repulsis Borussis id inhibere adnixis, l. 6. n. 3.

VICTORIA, seu potius Maria Auxiliatrix ab Austriacis visa ad Hokenchircam, l. 3. n. 42.

VEHLA profligat hostes, l. 5. n. 7.

VERNERUS Costrinae obsidionem callide relinquit, totis cum viribus Regi obviam iturus, l. 3. n. 28. profligat Borussos, l. 4. n. 12.

VIEDAS propellit hostes, l. 2. n. 14. ad 15.

WALLIS una cum Odonello turrim Golgen ad Svaidnitzam invadit, l. 6. n. 33.

WITTEMBERGUS Serenissimus Princeps occupat Saxoniam, l. 6. n. 14. 15. & 16.

WOLFENDORFFUS projicit se in vallum, & ejicit inde Borussos prope Breslaviam, l. 2. n. 18. occupat Lansbutti fauces: ejusdem invictus animus, l. 5. n. 22. & 23.

Z

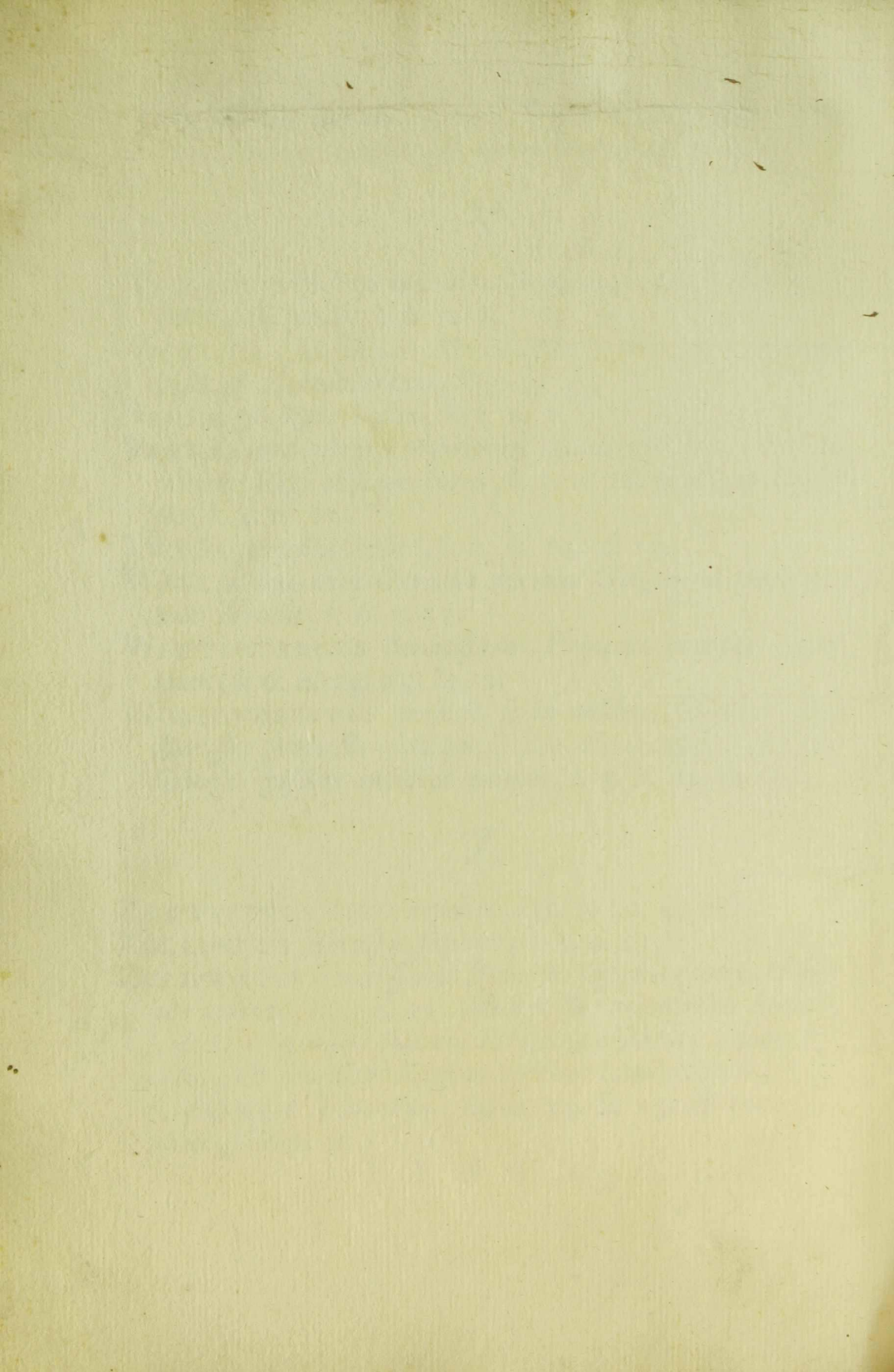
ZETTVITZUS hostes repellit, l. 5. n. 20. & infra.

ZOLLERNUS Borussos superat, l. 3. n. 41.

ZUEIPRICCUS Serenissimus Princeps insignis genere, & bellica virtute, l. 3. n. 11. Multas Saxoniae urbes liberat, l. 5. n. 3. ejusdem solertia Dresdam obsidentis, quam occupat, & familiam Regiam vindicat in libertatem, ib. n. 6. expugnat Torcavum, ib. n. 14. & 15. & mox Lipsiam, ib. n. 16.

F I N I S.

207.2

2. a.

16673
m. v.

www.books2ebooks.eu